

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 23 Νοεμβρίου 2025 • Έτος 16° • Αρ. φύλλου 900

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ ΣΤΗΝ «Κ»

Δεν αργεί η ώρα για τη Χάλκη

Με αφορμή τη συνάντησή του Πάπα Λέοντα ΙΔ' και του Οικουμενικού Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαίου στη Νίκαια της Μικράς Ασίας, η «Κ» βρέθηκε στο Φανάρι και συνομίλησε με τον Προκαθήμενο της Ορθοδοξίας. **Σελ. 18**

ΑΘΗΝΑ ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ

Ενα νέο σύστημα είναι αναγκαίο

«Οι εκπαιδευτικές οργανώσεις να επιδιώκουν την αλλαγή στο σύστημα αξιολόγησης και όχι να ζητούν απλώς νέες διευθυντικές θέσεις», λέει η υπουργός Παιδείας. Σχετικά με το σχολείο του Δημήτρη Ταλιαδώρου αναφέρει ότι αισθάνθηκε απογοήτευση. **Σελ. 7**

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Πώς τα κόμματα κρίνουν το σχέδιο

Τα μέλη της επιτροπής Παιδείας ανοίγουν κύκλο συζητήσεων με τις εκπαιδευτικές οργανώσεις επί του επικαιροποιημένου σχεδίου αξιολόγησης, σε μία ύστατη προσπάθεια να καθησυχάσουν τις ανησυχίες των εκπαιδευτικών. **Σελ. 6**

Με Nurofen, ο πονοκέφαλος δεν θα χαλάσει τη στιγμή.

NUROFEN EXPRESS

ΑΦΗΣΤΕ ΤΟΝ ΠΟΝΟ ΣΕ ΕΜΑΣ

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΠΡΟΣΕΚΙΝΩΤΑ ΤΟ ΦΑΡΜΑΚΟΝΟΜΙΟ, ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΕΙΤΕ ΤΟΝ ΙΑΤΡΟ Ή ΤΟΝ ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΟ ΣΑΣ

ΜΑΖΙΚΕΣ ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ

Αλλάζει χέρια η κυπριακή γη

Ρώσοι, Ισραηλινοί, Λιβανέζοι και Κινέζοι κατέχουν τη μερίδα τους λέοντος

40.855

πωλήσεις τεμαχίων γης και ακινήτων σε αλλοδαπούς μέσα σε 15 χρόνια

8.383

μεταβιβάσεις μεταξύ 2020 και 2024

3.938

ακίνητα σε πολίτες τρίτων χωρών τους πρώτους 8 μήνες του 2025

Χωρίς ταβάνι το ενδιαφέρον των αλλοδαπών αγοραστών για τη χώρα. Με την Πάφο να συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ενδιαφέρον και σε συνεχή ανοδική πορεία Λεμεσός και Λάρνακα, η δυναμική είσοδος ξένων

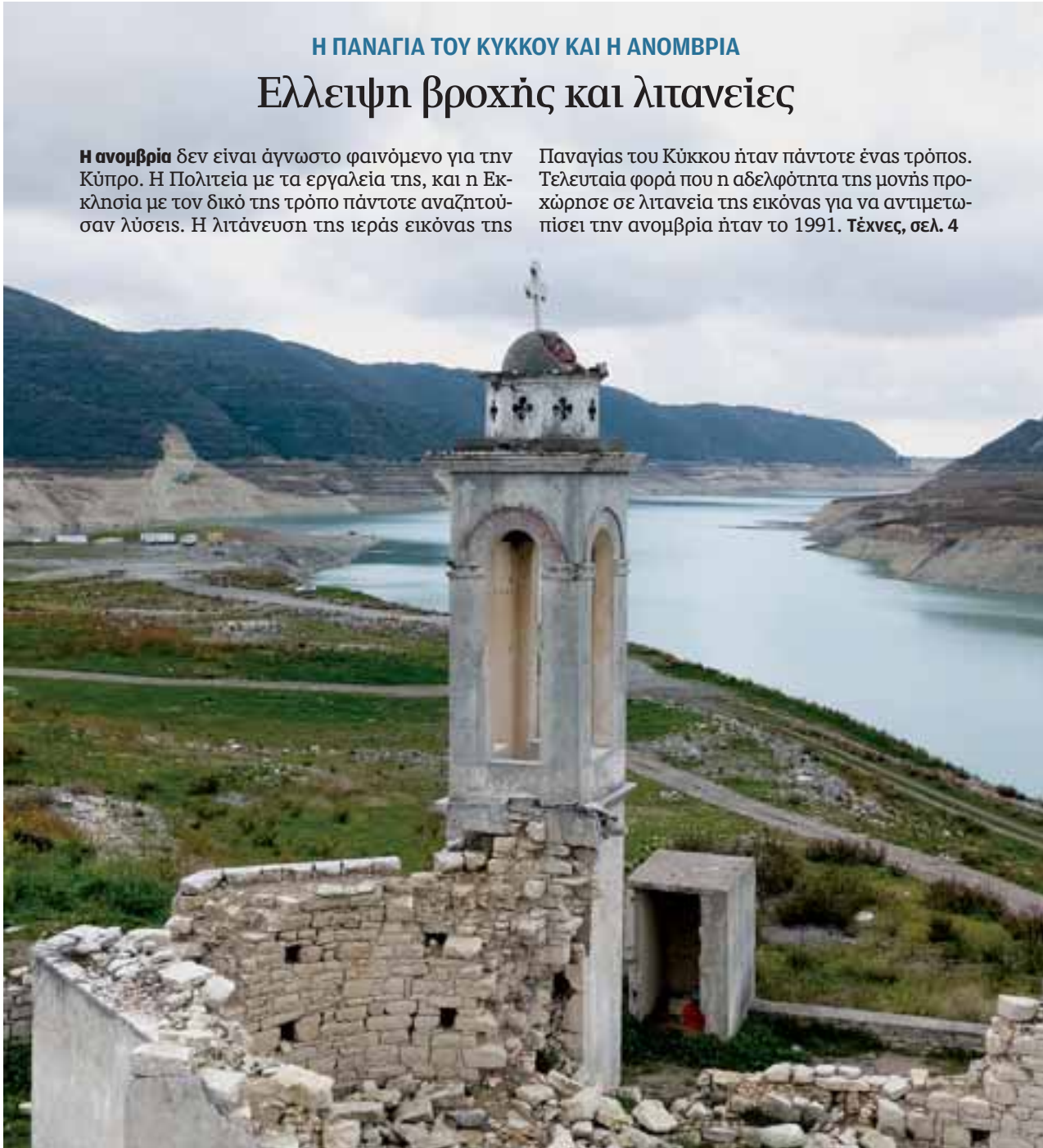
αγοραστών και οι μαζικές πωλήσεις των τελευταίων χρόνων, διαμορφώνουν μια νέα Κύπρο. Παρά τα οφέλη, εγείρονται ανησυχίες, ενώ πρόταση νόμου ζητά να τεθούν ασφαλιστικές δικλίδες. **Σελ. 8, 9**

Η ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΟΥ ΚΥΚΚΟΥ ΚΑΙ Η ΑΝΟΜΒΡΙΑ

Ελλειψη βροχής και λιτανείες

Η ανομβρία δεν είναι άγνωστο φαινόμενο για την Κύπρο. Η Πολιτεία με τα εργαλεία της, και η Εκκλησία με τον δικό της τρόπο πάντοτε αναζητούν λύσεις. Η λιτανείωση της ιερής εικόνας της

Παναγίας του Κύκκου ήταν πάντοτε ένας τρόπος. Τελευταία φορά που η αδελφότητα της μονής προχώρησε σε λιτανεία της εικόνας για να αντιμετωπίσει την ανομβρία ήταν το 1991. **Τέχνες, σελ. 4**

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΤΟΛΑΡΗΣ

ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Τερματισμό «απομόνωσης» επιζητεί η Αγκυρα

Παρασκηνιακές κινήσεις από Τουρκία για «τερματισμό απομόνωσης» της τουρκοκυπριακής κοινότητας, με απευθείας εμπόριο-πτήσεις, ως εγγύηση σε ένα νέο ενδεχόμενο ναυαγίο στο Κυπριακό. Η Ε.Ε. επενδύει στον Ερχιουρμαν, προσδίδοντάς του «ατζέντα επανένωσης». **Σελ. 4**

■ Τι δείχνει η πρώτη συνάντηση Τουφάν Ερχιουρμαν και Νίκου Χριστοδουλίδη. **Σελ. 4**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Τυχεροί

Την ώρα που το Κυπριακό, 51 χρόνια από την εισβολή του 1974, έμπαινε ξανά και για πολλοστή φορά στις ράγες, με τους Νίκο Χριστοδουλίδη - Τουφάν Ερχιουρμαν να γράφουν την πρώτη σελίδα της νέας προσπάθειας με στόχο την ανατροπή τετελεσμένων και τη λύση του προβλήματος, η Ουκρανία ερχόταν προ τετελεσμένων. Μια «πρόταση ειρήνευσης» για «τερματισμό του πολέμου» που συντάχθηκε εν αγνοία του Κιέβου. Και η οποία μοιάζει περισσότερο με απαίτηση παράδοσης. **Μας λες και... τυχερούς!**

ΕΠΙΣΤΡΕΦΕΙ Η ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΦΟΡΟ ΣΤΙΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

ΑΚΕΛ με νέα πρόταση για έκτακτο τέλος

Το ΑΚΕΛ επαναφέρει νομοσχέδιο για έκτακτο τέλος αλληλεγγύης στα τραπεζικά κέρδη για το 2025-2026, φορολογώντας το μέρος της αύξησης των καθαρών εσόδων από

τόκους άνω του 40% σε σχέση με τα έσοδα του 2022. Μετά την οριακή απόρριψη της πρότασης νόμου το 2024, το σκηνικό είναι ρευστό. **Οικονομική, σελ. 4**

ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΣΥΝΘΗΚΟΛΟΓΗΣΗΣ

Σκληρό τελεσίγραφο στον Ζελένσκι

Η συνθηκολογεί ή μένει μόνος, χωρίς τη βοήθεια των ΗΠΑ σε πληροφορίες και αμυντικό υλικό. Αυτό είναι το μήνυμα που στέλνει ο Λευκός Οίκος προς το Κίεβο, δίνοντας διορία στον Ουκρανό πρόεδρο μέχρι την Πέμπτη, για να αποδεχθεί το σχέδιο τερματισμού του πολέμου. **Σελ. 21**

ΕΛΛΑΔΑ

Ψυχρός πόλεμος για λιμάνια και υποδομές

Η σημασία των θαλάσσιων μεταφορών στη γεωπολιτική αντιπαράθεση από τον Παναμά έως τον Πειραιά. Ο απολογισμός της 17χρονης παρουσίας της COSCO και τα σχέδια της κυβέρνησης Τραμπ για να «φρενάρει» την κινεζική ιαχμή στις θαλάσσιες. **Σελ. 19**

Κρατάμε τη μια όψη του νομίσματος. Αυτή που μας φέρνει πιο κοντά.

#ΚοινόΚυπρίων

Τράπεζα Κύπρου

HUBLOT

OWN IT

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel. 22 897 361

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Κάθε Account Και Κάστρο

Οι κυρίες του καρτέ υπόκουσαν στην προτροπή-οδηγία του Χριστόφορου Τορναρίτη, άλλως Τόρνου, άλλως Never Surrender: «Αγοράστε ποπ κορν, πατατάκια μπέικον και κούννες κολλήτες». Αυτό είχε γράψει την περασμένη βδομάδα στο Κάθε Account Και Κάστρο του Χ. Η Ιουλία Παλαιο-λόγου Ουίλσον έβαλε τη Ρωσίδα να φτιάξει ποπ κορν, αγόρασε τσιπς, σέρβιρε μάντολες (ό,τι πιο κοντινό στις «κούννες κολλήτες») και κτύπησε το τρίτο κουδούνι. «Τι θα δούμε;» αναρωτήθηκε η σιεροκουτάλα η Κού-ταλου. «Πολιτικό b monie, με κίκι-στους πρωταγωνιστές», απάντησε η οικοδέσποινα.

Το b movie της πολιτικής επικαιρότητας είχε απ' όλα: τον τέως γενικό ελεγκτή σε ρεσιτάλ μεγαλομανίας, τον τέως συνεργάτη του σε ρόλο Αρτέμη Μάτσα, τον συνδικαλιστή Ταλιαδώρο σε ρόλο αρσενικού παλαιός κοπής, τον Δίπλαρο σε ρόλο Δίπλαρου και άλλα εξίσου γραφικά. Ο αδιαμφισβήτητος πρωταγωνιστής της πολιτικής σαπουνόπερας βεβαίως ήταν ο παλιός κακός Οδυσσέας, με τα γνωστά ξεσπάσματα αυτοδικαίωσης.

«Οι δυνάμεις του κατεστημένου, προσπαθώντας να διασωθούν, επιχειρούν την πολιτική δολοφονία μου», δήλωσε και δεν δίστασε να δώσει μερικά ηχηρά παραδείγματα: «Ο Μάρτιν Λούθερ Κινγκ είχε γίνει στόχος του FBI τη δεκαετία του 1960», ανέφερε και συνέχισε παρομοιάζοντας τον εαυτό του με τον Ρώσο αντιφρονούντα Αλεξέι Ναβάλνι, τον Ιταλό ανακριτή Αντόνιο Ντι Πιέτρο και τη διώκτρια της διαφθοράς στη Ρουμανία Λάουρα Κοβέσι. «Τόσο Οδυσσέας!» σάρκασε η Ευγενία η Καλαμαρού.

Ας μην ξεχνάμε φυσικά ότι πέρυσι τον Σεπτέμβριο ο πατέρας του τέως γενικού ελεγκτή μάς προέδωσε με εκείνη τη δήλωση-μνημείο μικρομεγαλισμού: «Τρεις φορές η ελληνική ιστορία παρουσιάζει παραδείγματα

Ο Οδυσσέας Μιχαηλίδης, με τη σεμνότητα που τον χαρακτηρίζει, μας θυμισε ότι και ο Μάρτιν Λούθερ Κινγκ κυνηγήθηκε από το κατεστημένο.

αθών ανθρώπων που καταδικάστηκαν από άνομο συνέδριο. Πρώτη περίπτωση είναι στην αρχαιότητα ο Σωκράτης. Καταδικάστηκε σε θάνατο, διότι διέδιδε δήθεν καινά δαιμόνια. Δεύτερη περίπτωση είναι η περίπτωση του Χριστού. Καταδικάστηκε σε θάνατο διότι τον ζήλευσαν. Τρίτη περίπτωση, είναι η υπόθεση του Οδυσσέα Μιχαηλίδη, του γιου μου». Έπος!

«Σωκράτης, Χριστός, Μάρτιν Λούθερ Κινγκ, Ντι Πιέτρο... Μα τι παραπάνω πρέπει να συμβεί επιτέλους για να καταλάβουν οι ιθαγενείς το πολιτικό μέγεθος του ανδρός;» συνέχισε τις ειρωνείες η Καλαμαρού. «Το απόλυτο ξεκατίνιασμα μάντα μου». «Τουτέστιν;». «Τουτέστιν, να βγάλει

ο Χασαπόπουλος στη φώρα και άλλα ιδιωματικά μηνύματα που αποδεικνύουν ότι έκραζε δημόσια πρόσωπα με εντολές του Οδυσσέα». «Μπουρλότο!». «Ακριβώς. Να μην μείνει τίποτε όρθιο», υπερβερμάτισε η Ιουλία.

«Σε άλλο έργο θεατές» μουρμούρισε η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού, επαναφέροντας το καρτέ στο αρχικό κινηματογραφικό κλίμα. «Με τόσο κακούς πρωταγωνιστές που ούτε για χάζι δεν βλέπονται». «Τουτέστιν;». «Τουτέστιν, όταν τύποι σαν τον Ταλιαδώρο απασχολούν επί μέρες την επικαιρότητα, λες μας ατζίζει κάτι καλύτερο από αυτό». «Ο Ταλιαδώρος δεν θυμίζει τους ηθοποιούς σε κυπριώ-

τικα σκετς που έπαιζαν συνήθως τον καφετζή του χωρκού;». «Α μπράβο!». «Οπότε, πάλι καλά που δεν είπα: Εβρέθηκεν μια γυναίκα ν' αλλάξει τη νομοθεσία». «Άδρωπος, όι αστεία».

Για τον τίτλο «Άδρωπος Της Βδομάδας» υποψήφιος δεν ήταν μόνο ο Δημήτρης Ταλιαδώρος, αλλά και ο ευρωπαίστης κατά τ' άλλα Χάρης Γεωργιάδης. Σε συζήτηση για τον αποκλεισμό των τρανς από δομές για κακοποιημένες γυναίκες διατύπωσε την υπερχειλίζουσα τεστοστερόνη και συντηρητισμό δήλωση: «Διασφαλίζουμε το δικαίωμα της γυναίκας να είναι γυναίκα». Το καρτέ πάντως κατέληξε ομόφωνα ότι στο debate σεξιζμός Vs συντηρητισμός κερδίζει ο

Ταλιαδώρος. Οι ρόλοι στα κυπριώτικα σκετς άλλωστε, ανέκαθεν είχαν περισσότερη πλάκα από τον αστικό καθωσπερισμό.

Η συζήτηση περί κυπριώτικου σκετς και ηθογραφίας μοιραία οδήγησε στον ιδανικό ζεν πρεμιέ του είδους. Τον ακαταμάχητο Ευθύμιο Δίπλαρο, ο οποίος έπειτα από καιρό έκανε αισθητή την παρουσία του στα χαρτιά του ΔΗΣΥ. «Είμαι εκλεγμένος, όχι διορισμένος» κούνησε το δόκτυλο στον συμπαθέστατο Μίλτο Μιλιτιάδου της ΟΣΑΚ, θυμίζοντάς μας ότι ο σοφός λαός, εν τη σοφία του, ενίοτε κάνει και κουταμάρες.

«Τι έλειπε από το Θλιβερό b movie

για να απογειωθεί σεναριακά;» έθεσε το ακανθώδες ερώτημα η Ιουλία κι ευθύς έδωσε η ίδια την απάντηση: «Ένα σοφιστικό ξεκατίνιασμα». «Τουτέστιν;». «Τουτέστιν, ο Κυριάκος Ιωάννου, πρόεδρος της επιτροπής των Κρατικών Βραβείων Λογοτεχνίας, όχι μόνο άδειασε την επιτροπή αλλά εξέθεσε μέχρι διασυρμού και τους βραβευθέντες συγγραφείς. Πρόκειται για παγκόσμια πρωτοτυπία!». «Κέρδισε βεβαίως τα δεκαπέντε λεπτά δημοσιότητας που του αναλογούν». «Και μία θέση στη λίστα με τους λάθος ανθρώπους στη λάθος θέση, είδος που ευδοκίμει στην ηρωική μας βραχονοσιίδα».

«25 χρόνια «Αμύνεσθαι Περί Πατρης» - Εκδήλωση στο ΡΙΚ, στην παρουσία του ΠτΔ, διάβασε η Ιουλία τον τίτλο της ιστοσελίδας. Μεσολάβησε μια βαριά σιγή καθώς οι κυρίες επεξεργάζονταν τη συγκλονιστικά ερωτήματα που εμπειρείχε εκείνη η φαινομενικά απλή πρόταση: Υπάρχει ακόμα το «Αμύνεσθαι Περί Πατρης»; Γιατί δεν το πυροβόλησε κάποιος για να το βγάλει από τη μιζέρια του; 25 χρόνια είναι μια αιωνιότητα ή εμείς τα αισθανόμαστε ως μια αιωνιότητα; Το ΡΙΚ σοβαρολογεί ή μας τρολάρει; Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης είχε άραγε επίγνωση του γελοίου του πράγματος;

Με τούτα και με εκείνα πέρασε ένα ακόμα απόγευμα στο διαμέρισμα της οδού Κωστή Παλαμά. Η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον όταν ένωσε κάτι δύσθυμο να πλανάται στην ατμόσφαιρα έλαβε τον λόγο: «Να θυμάστε ότι άλλοι συμβαίνουν χειρότερα. Και μάλιστα σε υπερδυνάμεις, όπως οι ΗΠΑ, όπου κοτζάμ πρόεδρος στράφηκε προς την ανταποκρίτρια του Bloomberg και της είπε: "Quiet. Quiet, piggy"». «Άδρωπος με τα όλα του» σχολίασε η Κουλλίτσα Κυριακού και οι κυρίες κατένευσαν σιωπηλά.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

23-11-1935

Ανωμαλία: Είς την γενικὴν ανωμαλίαν εν τη Λεκάνη της Μεσογείου προσετέθησαν κατ' αὐτάς τα Αιγυπτιακά γεγονότα. [...] Η θέσις των ξένων της Αιγύπτου καθίσταται και πάλιν δυσχερής εξ αιτίας της αρξαμένης εκδηλώσεως της δράσεως των Εθνικοφρόνων της Ουάφντ. Ως γνωστὸν η οργάνωσις αὕτη [...] δεν περιορίζεται εἰς αντιβρετανικάς εκδηλώσεις μόνον, ἀλλὰ στρέφεται και κατὰ πάντων των δι-αβιούντων εν Αιγύπτῳ ξένων μεταξὺ των οποίων πολυπλη-θές εἶνε το ελληνικὸν στοιχείον.

Συγκίνησις: Την 3.30 μ.μ. ο Βασιλεὺς [των Ελλήνων Γεώργιος Β΄] ἐπεβίβασθη της «Ελλης» ἐνῶ τα ελληνικά πλη-ρώματα εχαιρῶντων μετ' ἐνθουσιασμοῦ και συγκινήσεως. Η στιγμὴ καθ' ἣν ο Βασιλεὺς των Ελλήνων ἐπάτησε το πρώτον ελληνικὸν ἔδαφος, μετὰ την ἐνδεκαετὴ ἀπουσίαν του, ἐκ της Χώρας του, υπῆρξεν ἐκτάκτως συγκινητικὴ δι' ὅλους ὅσοι παρίσταντο κατ' αὐτήν.

Ενέργειαι: Σύντονοι καταβάλλονται ἀπὸ μέρους της Κυβερνήσεως ἐνέργειαι ὅπως εξασφαλίῃ αὕτη την ἐμπιστοσύνην του Βασιλέως και κατὰ συνέπειαν την διατήρησιν της Αρχῆς. Δοθέντος ὅτι αἱ προσπάθειαι ὅπως ἐμφανισθῇ η Κυβέρνησις ως ἐχουσα ἐξησφαλισμένην την ἐμπιστοσύνην της πλειο-ψηφίας της Ἐθνοσυνελεύσεως ἀπέτυχον, αἱ καταβαλλόμε-ναι ἤδη ἐνέργειαι ἀποβλέπουν εἰς το να παρασταθῇ αὕτη ως ἀπολαύουσα της ἐμπιστοσύνης των ἐνόηλων δυνάμεων.

Ο ΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο ΟΝΑΣΙΑΓΟΡΑΣ

Χριστοδουλίδης, Ειρήνη και Τραμπ

Πανετίομοι για νέους γύρους κουνουσμά.

Πόλεμος και Ειρήνη λοιπόν, με τον πόλεμο του Χασαπόπουλου πιθανόν να έχει διώξει την Ειρήνη από το Άλμα πριν καν εκείνη έλθει, αφού σύμφωνα με πληροφορίες από το μαύρο κατασκοπευτικό βαν σκέφτεται να την κάνει με ελαφρά πηδηματάκια –άλλως μικρά άλματα– προτού την ανακοινώσουν επίσημα.

Μπάχαλο στη Λάρνακα με δενδροφύτευση που τελικά –και εν αγνοία του Δήμου– προγραμματίστηκε προς τιμήν του Ντόναλντ Τραμπ! Και εξανίσταμαι τώρα εγώ: χάθηκαν τόσοι δικοί μας; Δεν μπο-

ρούσαν ας πούμε να το κάνουν προς τιμή του Μακαρίου, του Γρίβα ή έστω του Σπύρου Κυπριανού; Και γιατί δεν φώναξαν τον νεαρό Νίκο για την κορδέλα; I am so angry.

Ο Τραμπ πάντως συναντήθηκε την Παρασκευή με τον «κομμουνιστή» δήμαρχο της Νέας Υόρκης», όπως τον περιέγραψε σε ανάρτησή του ο Ντόναλντ μας. Ζούμε λοιπόν στην εποχή όπου στη Μόσχα έχουν δήμαρχο καπιταλιστή και στη Νέα Υόρκη κομμουνιστή. Όπως θα έλεγε και η γιαγιά μου, «ίντα τζαιρούς εφτάσαμεν».

Καταγγελία από το Κόμμα για τα Ζώα πως αλλοδαποί αρπάζουν γατάκια και σκυλάκια για να τα φάνε. Ακριβώς αυτό που είχε πει κάποτε ο Τραμπ για τους μετανάστες της Αμερικής. Ευτυχώς που τουλάχιστον σταμάτησαν να κατηγορούν εμάς, μου είπε φίλος από τον Άγιο Δομέτιο.

Στη Λεμεσό άντρας κατηγορείται πως έκλεψε μισό εκατομμύριο από τον διδυμο αδελφό του. Oh! brother. «Δεν ντρέπεσαι τα μούτρα σου;», ρώτησε ο ένας και ο άλλος απάντησε «μα τα μούτρα μας είναι τα ίδια». Πόσο πιο ενδιαιφερόμενες και κινηματογραφικές είναι οι απάτες στη Λεμεσό. Και μιλώντας για διδυμούς, να θυμίσουμε πως διδυμο αδελφό έχει και ο Νίκαιος.

Το ΡΙΚ παρουσίασε την Κεράνεια σαν Gίρνε και στη συνέχεια η απολογία του ήταν χειρότερη από την πράξη του, αφού μας είπε πως «δεν υπήρξε σκοπιμότητα και ήταν ένα ατυχές περιστατικό». Δηλαδή υπήρχε περίπτωση να το είχαν κάνει με σκοπιμότητα; Θου, Κύριε, φυλακήν τω στόματί μου.

Μπάχαλο στον ΔΗΣΥ και αχρείαστα νεύρα από Δίπλαρο στο θέμα συνταγογράφησης ονομαστικών φαρμάκων. Καβγάς και νεύρα τεντωμένα λοιπόν, όχι για το πάπλωμα αλλά για τα χάπια. Όπως έλεγε συμπαθέστατη θεία μου –πριν αποδημήσει εις τόπο κλοερό– με δόση μαύρου χιούμορ: τα νεύρα μου, τα χάπια μου κι ένα ταξί να φύγω.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Νικόλαου Σαρπίδου 2 & Λεωφ. Λυκαβηπού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Αναπληρωτής Διευθυντής: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ • Σύμβουλος έκδοσης: ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΔΗΣ • Διευθυντής: ΘΑΝΑΣΗΣ ΦΩΤΙΟΥ

Υπεύθυνος Υλικού: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Αετός: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά παράφραση ή διασκευή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Να ζεις από κοντά τη μαγεία του παιχνιδιού:

Κάνε τουλάχιστον **10 συναλλαγές** με κάρτες Eurobank Mastercard από **17.11.25** έως **05.12.25** και διεκδίκησε ένα από τα πιο κάτω:

- **22 εισιτήρια Player Mascots** για να ζήσει το παιδί σου το όνειρο, περπατώντας δίπλα στα αστέρια του UEFA Champions League στον αγώνα Πάφος F.C. vs Σλάβια Πράγας στις 28.01.26
- **11 κονσόλες PlayStation 5** για ακόμα περισσότερη δράση στο σπίτι

Ισχύουν όροι και προϋποθέσεις.

Μάθε περισσότερα στο
eurobank.cy/playermascots

Mastercard, επίσημος χορηγός του
UEFA Champions League.

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Άτυπες συζητήσεις, υπό μορφή βολιδοσκοπήσεων, επιχειρούνται με την εμπλοκή του υπουργείου Εξωτερικών της Τουρκίας και ξένων διπλωματικών κύκλων, αναφορικά με τη διασφάλιση αφενός της «επόμενης ημέρας» της τουρκοκυπριακής κοινότητας, και αφετέρου ενός «σαφούς χρονοδιαγράμματος» εντός του οποίου θα μπορούσε να αναληφθεί και να ολοκληρωθεί μια νέα ενδεχόμενη διαδικασία στο Κυπριακό, υπό τον ΟΗΕ. Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι στο επίκεντρο των βολιδοσκοπήσεων τοποθετείται η πάγια θέση της τουρκικής πλευράς, όπως αυτή εκφράστηκε επανειλημμένα και από τον νέο Τουρκοκύπριο ηγέτη Τουφάν Ερχιουρμαν, προκειμένου να παρασχεθούν εγγυήσεις προς την τουρκική πλευρά, σύμφωνα με τις οποίες, σε περίπτωση μιας νέας πρωτοβουλίας του ΟΗΕ και ενός νέου ναυαγίου, «η επόμενη ημέρα της τουρκοκυπριακής κοινότητας δεν θα τη βρει απομονωμένη, αλλά θα της επιφυλάξει ένα καθεστώς ντε φάκτο διεθνούς αποδοχής».

Αν και οι συζητήσεις επί του προκειμένου βρίσκονται ακόμη σε ρηκά νερά, όπως άλλωστε και η όλη προσπάθεια επανεκκίνησης μιας νέας διαδικασίας επίλυσης του Κυπριακού, γίνεται κατανοητό ότι για πρώτη φορά μετά από πολλά χρόνια, ενεργοποιούνται κινήσεις και στα δύο αυτά πεδία. Τόσο για επανέναρξη της διαδικασίας, όσο όμως και για ικανοποίηση των εν λόγω προϋποθέσεων που θέτει η τουρκική πλευρά, αξιοποιώντας το προφίλ του Τουφάν Ερχιουρμαν, στο πρόσωπο του οποίου η διεθνής κοινότητα και κυρίως η Ε.Ε. επενδύουν πολλά, θεωρώντας ότι κουβαλά «ατζέντα επανένωσης» της Κύπρου, όπως ρητώς και με κάθε επισημότητα ανέφερε η Δανική Προεδρία, από το βήμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Έτσι, λοιπόν, ενώ στη συνάντηση Χριστοδουλίδη-Ερχιουρμαν διαπιστώθηκε πολύ καλό κλίμα, με αγκαλιές και φιλιά, επιτρέποντας να γεννηθούν προσδοκίες για μια νέα διαδικασία απευθείας διαπραγματεύσης, την ίδια ώρα, όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», σε ένα άτυπο, παράλληλο τραπέζι, το τουρκικό ΥΠΕΞ «επιδιώκει να εξασφαλίσει εγγυήσεις, αφενός για τη τερματισμό της απομόνωσης των Τουρκοκυπρίων και υιοθέτησης απευθείας εμπορίου, πτώσεων και

Βολιδοσκοπήσεις για τερματισμό «απομόνωσης» και χρονοδιάγραμμα

Η Άγκυρα επαναφέρει απευθείας εμπόριο και πτήσεις – Μεγάλες προσδοκίες Ε.Ε. από τον Ερχιουρμαν

Η θετική υποδοχή Ερχιουρμαν από την Ε.Ε. έχει προκαλέσει ευφορία σε κοινοτικούς κύκλους, και αναμένεται να οδηγήσει και σε συνάντησή του με τον απεσταλμένο της Κομισιόν για το Κυπριακό, Γιοχάνες Χαν.

σχέσεων (σ.σ. πρόταση τουρκικής πλευράς “Τρία Άλφα”) και αφετέρου μιας νέας διαδικασίας η οποία θα έχει σαφή προσανατολισμό και κυρίως δεν θα είναι ανοικτού τέλους (non open-ended)», όπως χαρακτηριστικά υπογραμμίστηκε.

Άλλωστε, η αναμφισβήτητη θετική εικόνα της συνάντησης Χριστοδουλίδη-Ερχιουρμαν, δεν διαφοροποιεί την πολύ μεγαλύτερη εικόνα του Κυπριακού, σε σχέση με τις προθέσεις της Άγκυρας και τις προϋποθέσεις που θέτει, όπως διαφάνηκε και από τον ίδιο τον Τουρκοκύπριο ηγέτη, ο οποίος έβαλε στο τραπέζι δέκα προτάσεις, οι οποίες κινούνται στη λογική σχέσεων καλής γειτονίας και μάλλον ενισχύουν την επιδιωκόμενη «αυτονομία» της τουρκοκυπριακής πλευράς, παρά την προσπάθεια για συνεννόηση και επανέναρξη των προπαθειών λύσης του Κυπριακού. Ζητώντας, μεταξύ άλλων, την επανασύσταση της δικαιοδικής επιτροπής για εναρμόνιση των Τουρκοκυπρίων με το ευρωπαϊκό κεκτημένο, κάτι που θα έπρεπε να κινείται παράλληλα όχι μόνο με την επανέναρξη των διαπραγματεύσεων, αλλά και με την προοπτική επίτευξης λύσης. Από τον

Η Marie Bjerre, υπουργός Ευρωπαϊκών Υποθέσεων της προεδρεύουσας της Ε.Ε. Δανίας, η οποία μιλώντας από γραπτό κείμενο στην ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου χαρακτήρισε ως «ατζέντα επανένωσης» (reunification agenda) τον προσανατολισμό του νέου Τουρκοκύπριου ηγέτη.

«δεκάλογο Έρχιουρμαν» ξεχωρίζει επίσης και το αίτημα για τερματισμό των συλλήψεων και διώξεων από τις Αρχές της Κυπριακής Δημοκρατίας, σφετεριστών ελληνοκυπριακών περιουσιών στα κατεχόμενα, για προφανείς λόγους.

Κατανόηση και απήκηση

Κοινοτική πηγή, ανέφερε στην «Κ» ότι «οι θέσεις της Άγκυρας, για την επόμενη ημέρα των Τουρκοκυπρίων, σε περίπτωση ενός νέου ναυαγίου στο Κυπριακό, ως επίσης και για μια σύντομη και περιεκτική διαδικασία εντός σαφούς χρονοδιαγράμματος, γίνονται κατανοητές από διεθνείς παρατηρητές και βρίσκουν απήκηση σε μεγάλο βαθμό, μεταξύ των συνομιλητών». Αφενός, διότι κανείς δεν επιθυμεί μια νέα διαδικασία ανοικτού τέλους στο Κυπριακό, και αφετέρου διότι η ίδια η Ε.Ε. διαισθάνεται εν ζωή, έστω και σε διαδικασία ύπνωσης (σ.σ. ενώπιον της Ευρωπαϊκής), την πρόταση Κανονισμού για το απευθείας εμπόριο

με την τουρκοκυπριακή κοινότητα, που εκκρεμεί από το 2004, και η οποία οδηγεί σε ταϊβανοποίηση του κατεχόμενου τμήματος της Κύπρου. Καθεστώς που επιδιώκει να εξασφαλίσει η τουρκοκυπριακή κοινότητα, εάν και εφόσον δρομολογηθεί μια νέα διαδικασία στο Κυπριακό και δεν αποδώσει, εντός ενός «συγκεκριμένου χρονικού πλαισίου». Και η οποία θεωρείται ότι αποτελεί τη ραχοκοκαλιά των τεσσάρων προϋποθέσεων που έθεσε ο νέος Τουρκοκύπριος ηγέτης, για την επανέναρξη μιας νέας ενδεχόμενης διαδικασίας υπό τα Ηνωμένα Έθνη.

Σε κάθε περίπτωση, η θετική υποδοχή Ερχιουρμαν από την Ε.Ε., η οποία δεν αμφισβητείται και έχει προκαλέσει ευφορία σε κοινοτικούς κύκλους, αναμένεται να οδηγήσει και σε συνάντηση του νέου Τουρκοκύπριου ηγέτη με τον απεσταλμένο της Κομισιόν για το Κυπριακό, Γιοχάνες Χαν, ο

οποίος σύμφωνα με τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη, θα βρίσκεται στην Κύπρο «για κύκλο επαφών», εντός Δεκεμβρίου.

Επένδυση στον Ερχιουρμαν

Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι την ίδια ώρα, σημαίνοντες κύκλοι στις Βρυξέλλες επιδιώκουν την ενθάρρυνση της τουρκικής πλευράς, προκειμένου να επανέλθει στο τραπέζι μιας νέας διαπραγματεύσης, υπό τον ΟΗΕ. Με κάθε μάλιστα επισημότητα, η Ε.Ε. δειχνει να επενδύει στο πρόσωπο του Τουφάν Ερχιουρμαν, παρά την εμφανή διαφοροποίηση στη ρητορική που υιοθετούσε πριν αναδειχθεί στην ηγεσία της τουρκοκυπριακής κοινότητας, σε σύγκριση με το σημερινό αφήγημα που λανσάρε, εμβολιασμένο και με θέσεις της Άγκυρας, είτε για λόγους τακτικής, είτε και για λόγους ουσίας. Ενδεικτικές είναι οι τοποθετήσεις που επέλεξε να κάνει η Marie Bjerre, υπουργός Ευρωπαϊκών Υποθέσεων της προεδρεύουσας της Ε.Ε. Δανίας, η οποία μιλώντας από γραπτό κείμενο στην ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου χαρακτήρισε ως «ατζέντα επανένωσης» (reunification agenda) τον προσανατολισμό του νέου Τουρκοκύπριου ηγέτη, επισημαίνοντας ότι μαζί με τις δύο άτυπες πολυμερείς διασκέψεις και τον διορισμό προσωπικού απεσταλμένου του γ.γ. ΟΗΕ, «μας δίνουν ελπίδα ότι υπάρχει ένα μομέντουμ για επίτευξη πρόόδου». Ανάλογα ελπιδοφόρα μηνύματα έστειλε και η Κομισιόν, διά του αναπληρόδρου της Raffaele Fitto, ο οποίος μιλώντας επίσης από γραπτό κείμενο, δήλωσε ότι «η αλλαγή ηγεσίας στην τουρκοκυπριακή κοινότητα μπορεί να ανοίξει ένα νέο παράθυρο ευκαιρίας», το

οποίο όπως ανέφερε, «δεν πρέπει να κλείσει χωρίς πρόοδο».

Οι τοποθετήσεις των δύο Ευρωπαίων αξιωματούχων έγιναν κατά τη συζήτηση της καταδίκης του ψευδοκράτους στην ολομέλεια της Ευρωπαϊκής (12 Νοεμβρίου), ενώ κοινοτική πηγή ανέφερε στην «Κ» ότι, «η συνάντηση του Τούρκου προέδρου Τάιπν Ερντογάν και του Τουρκοκύπριου ηγέτη Τουφάν Ερχιουρμαν (σ.σ. και οι τοποθετήσεις που ακολούθησαν) δεν διαφοροποιεί ούτε την εικόνα, αλλά ούτε και τις προσδοκίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη λύση του Κυπριακού». Με άλλα λόγια, η Ε.Ε. εξακολουθεί να θεωρεί ότι ο Τουφάν Έρχιουρμαν υιοθετεί «ατζέντα επανένωσης» και ότι η εκλογή του στην ηγεσία της τουρκοκυπριακής κοινότητας συμβάλλει στο άνοιγμα ενός «παράθυρου ευκαιρίας» προς αξιοποίηση. «Παράθυρο ευκαιρίας», το οποίο κύκλοι της Ε.Ε. επιδιώκουν να ενισχύσουν, προσβλέποντας σε οριστική διευθέτηση του Κυπριακού.

Σε πρώιμο στάδιο

«Οι βολιδοσκοπήσεις για τον τερματισμό της απομόνωσης των Τουρκοκυπρίων και για μια διαδικασία εντός συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος, εντάσσονται στο πλαίσιο μιας πρώτης ανταλλαγής απόψεων, η οποία θα προσλάβει πρακτική σημασία, μόνο εάν και εφόσον δημιουργηθούν συνθήκες επανέναρξης απευθείας διαπραγματεύσεων για λύση του Κυπριακού», ανέφερε στην «Κ» ξένη διπλωματική πηγή.

Με βάση λοιπόν αυτό, το «κλασικό σενάριο» ανάληψης μιας νέας πρωτοβουλίας από τον ΟΗΕ για λύση του Κυπριακού, η ίδια πηγή επισήμανε ότι «η Ε.Ε. θα είναι έτοιμη και πάλι να διαδραματίσει υποστηρικτικό ρόλο». Ωστόσο, η ανάληψη μιας νέας πρωτοβουλίας από τον ΟΗΕ, αν και επιδιώκεται από τις Βρυξέλλες και θεωρείται ως πολύ πιθανή, δεν εκλαμβάνεται ως δεδομένη. Όχι μόνο λόγω της μεγάλης απόστασης που χωρίζει τις δύο πλευρές σε σχέση με τη μορφή της επιδιωκόμενης λύσης. Αλλά, και λόγω της τάσης εκπαράθυρσης των Ηνωμένων Εθνών από τον Ντόναλντ Τραμπ», ο οποίος χαραξίει τις δικές του γραμμές για επίλυση διεθνών και περιφερειακών προβλημάτων, χωρίς να δίνει λογαριασμό σε κανένα, όπως άλλωστε πράττει στο Ουκρανικό και στη Γάζα.

Μακρύς δρόμος για τις συνομιλίες αλλά η αρχή έγινε

Σε καλό κλίμα η πρώτη συνάντηση των δύο ηγετών ενόψει καθόδου Ολγκίν

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Τόσο το ένα τέταρτο, που διήρκεσε η κατ' ιδίαν συνάντηση του προέδρου Χριστοδουλίδη με τον νέο Τουρκοκύπριο ηγέτη, Τουφάν Ερχιουρμαν, όσο και η συνολική συνάντηση, μιας και πλέον ώρας, ενώπιον του επικεφαλής της Ειρηνευτικής Δύναμης των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο, Χασίμ Ντιάν, την περασμένη Πέμπτη, αφήνουν θετικό αποτύπωμα. Κι όχι μόνο γιατί «υπάρχει προοπτική» όπως χαρακτηριστικά ανέφερε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας προαναγγέλλοντας Εθνικό Συμβούλιο πριν από τα τέλη του έτους, αλλά διότι ενώπιον του ΟΗΕ υπάρχει πλέον συνομιλητής. Η προοπτική για επιστροφή στο τραπέζι των συνομιλιών θεωρείται ακόμη ως δύσκολος δρόμος, ωστόσο τόσο η συνάντηση των δύο ηγετών ενώπιον της προσωπικής απεσταλμένης του γ.γ. του ΟΗΕ, Μαρίας Άνγκελα Ολγκίν, που επιστρέφει στην Κύπρο στις 5 Δεκεμβρίου, όσο και όσο σε καλό κλίμα αντάλλαξαν οι δύο ηγέτες δίνουν ακόμη πιθανότητες.

Πακέτο «10+4 σημείων»

Στη συνάντηση της Πέμπτης, ο Τ/κ ηγέτης Τουφάν Ερχιουρμαν εμφανίστηκε με ένα πακέτο «10+4 σημείων», με τα πρώτα δέκα σημεία να κινούνται στο επίπεδο των ιδεών για ΜΟΕ και τα τέσσερα να κρίνονται ως προϋποθέσεις για επιστροφή στον διάλογο:

1. Αποδοχή από την ε/κ πλευρά της πολιτικής ισότητας και να μην

αποτελεί μέρος της διαπραγματεύσεως.

2. Να τεθεί χρονοδιάγραμμα στη διαδικασία των συνομιλιών και να μην είναι ανοικτού τέλους.

3. Να μην ανοίξουν ξανά θέματα που έχουν ήδη συμφωνηθεί και

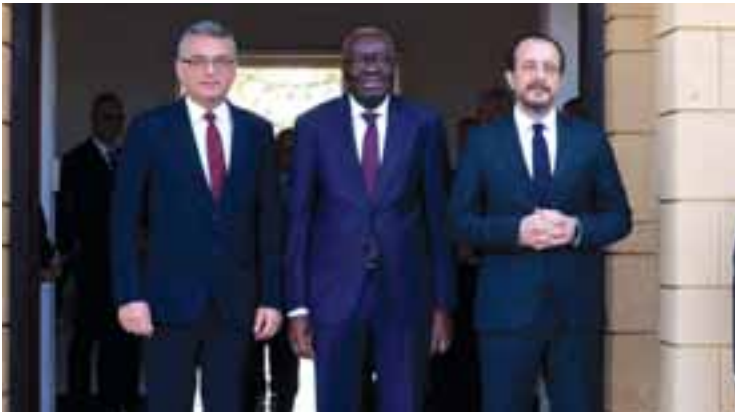
4. Να υπάρξουν εγγυήσεις για το αποτέλεσμα ακόμα κι αν οι συνομιλίες καταρρεύσουν.

Ουσιαστικά, όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», ο Ερχιουρμαν κινήθηκε τόσο σε συντονισμό με την Άγκυρα ως προς πάγιες κόκκινες γραμμές των Τουρκοκυπρίων (π.χ. χρονοδιάγραμμα) αλλά και φωτογραφίζοντας ουσιαστικά τόσο τις συγκλίσεις του Πλαισίου Γκουτέρες αλλά και τη διεκδίκηση «εγγενών δικαιωμάτων» για τους Τουρκοκύπριους σε περίπτωση κατάρρευσης των συνομιλιών, προοπτική που η Λευκωσία ερμηνεύει ως πρόσκληση για αποδοχή «κυριαρχικής ισότητας» των Τουρκοκυπρίων.

Τα «μικρά-μικρά» Ο Τουφάν Ερχιουρμαν πήγε στη συνάντηση με τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη με προτάσεις για να δημιουργηθεί, όπως υποστήριξε, ατιμόσφαιρα λύσης:

1. Το δικαίωμα στην υπηκοότητα (της Κ.Δ.) των παιδιών μεικτών γάμων και να περνούν οι σύζυγοι Τ/κ από μεικτούς γάμους με την άδεια οδύγησής και να οδηγούν στις ελεύθερες περιοχές.

2. Να σταλεωθεί και τρίτο κουβούκλιο στο ε/κ σημείο ελέγχου στο οδόφραγμα του Αγίου Δομετίου, αλλά και να προσφέρεται η δυνατότητα παροχής άδειας κυ-

Ο Τ/κ ηγέτης Τουφάν Ερχιουρμαν πήγε στη συνάντηση με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας Νίκο Χριστοδουλίδη με προτάσεις για να δημιουργηθεί, όπως υποστήριξε, ατιμόσφαιρα λύσης.

κλοφορίας στα ε/κ σημεία ελέγχου και στα οδοφράγματα Δερύνειας και Αστρομερίτη - Ζώδιας.

3. Να επιτραπεί σε παιδιά αβλήτες κάτω των 14 ετών να μπορούν να συμμετέχουν σε φιλικούς αγώνες.

4. Κοινή επίσκεψη ηγετών στη ΔΕΑ.

5. Να σταματήσουν συλλήψεις και δίκες που σχετίζονται με το περιουσιακό.

6. Γραφειοκρατικές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι έμποροι.

7. Υπογραφή και εφαρμογή της σύμβασης για το χαλλούμι.

8. Επανάληψη της ad hoc επιτροπής για την εναρμόνιση της Τ/κ κοινότητας με το ευρωπαϊκό κεκτημένο.

9. Δημιουργία καναλιού επικοινωνίας μεταξύ «Τ/κ και ε/κ δυνάμεων ασφαλείας».

10. Να παραιτούν οι δύο ηγέτες στην έναρξη του έργου διαπλάτυ-

σης δρόμου στη νεκρή ζώνη στον Άγιο Δομέτιο.

Ως προς τα δέκα σημεία η Λευκωσία δείχνει να ανταποκρίνεται σε αρκετά με θετικό τρόπο προκειμένου, συνδυαστικά με όσα συμφωνήθηκαν στα πλαίσια ΜΟΕ μεταξύ Χριστοδουλίδη-Τατάρ, να υπάρξουν το επόμενο διάστημα αποτελέσματα που σωρευτικά θα δώσουν μομέντουμ στη διαδικασία. Επί τούτου την Πέμπτη συμφωνήθηκε εξάλλου η συνέχιση των συναντήσεων σε επίπεδο διαπραγματευτών, όπου όλα τα θέματα θα τεθούν επί τάπητος.

Στρατηγική Λευκωσίας

Επί της αρχής η Λευκωσία δειχνει να κινείται σε δύο άξονες. Αμιγώς θέλει να αποφύγει τη μετατροπή του Κυπριακού σε ενδοκυπριακό διάλογο, στον οποίο σωρευτικά η τουρκοκυπριακή πλευρά

θα περάσει «τετελεσμένα» χωρίς τη συνολική διευθέτηση του Κυπριακού ή την πραγματική επιστροφή σε διαδικασία κορύφωσης («πάρε-δώσε») κι αφετέρου θέλει να εμπλέξει την Τουρκία στη διαδικασία εκμεταλλεύομενη την προοπτική των ευρωτουρκικών σχέσεων, αλλά και μια πετυχημένη Ευρωπαϊκή Προεδρία. Ως προς το πρώτο θα προσπαθήσει να εξισορροπήσει τις δέκα προτάσεις Ερχιουρμαν, που σε συνδυασμό με τα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης (ΜΟΕ), θα μπορούσαν να διατηρήσουν καλό κλίμα στα θέματα «χαμηλής πολιτικής». Ως προς το δεύτερο, η Λευκωσία κινήθηκε –μέσω Βερολίνου όσο και μέσω ΗΠΑ– προκειμένου να καλέσει τον Τούρκο ΥΠΕΞ στην Κύπρο στο πλαίσιο του Gymnich ή ακόμη και τον Τούρκο Πρόεδρο στο περιθώριο μιας άτυπης διάσκεψης ηγετών που θα οργανώνονταν στα πλαίσια της Προεδρίας. Η κίνηση θεωρείται μεν υψηλού ρίσκου και προφανούς «blame-game», αν η Τουρκία εύκολα απορρίψει και τις δύο προκλήσεις, ωστόσο, δεν πρέπει να αποκλειστεί πως μια θετική της αντίδραση στο πλαίσιο του Κυπριακού «εντός της μεγαλύτερης εικόνας» (στην οποία εντάσσονται τόσο οι ευρωτουρκικές σχέσεις όσο και το Κυπριακό ως θέμα Ανατολικής Μεσογείου) θα έδιναν την ευκαιρία, στο δεύτερο εξάμηνο του 2026 μετά το πέρας της Προεδρίας, να υπάρξει επάνοδος στο τραπέζι των συνομιλιών. Η ε/κ πλευρά σε αυτό δείχνει να μην βιάζεται πάντως, σε κάθε περίπτωση.

Η μεγάλη εικόνα

Ο Τουφάν Ερχιουρμαν ερωτήθηκε μετά το πέρας της συνάντησής του με τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη για τα Τέσσερα Σημεία, δεν έκρυψε ένα πλαίσιο αντίληψης που όσο και αν αποδίδεται στον εκάστοτε Τ/κ ηγέτη να σκοπούν ταύτητος του με την Τουρκία, δυνητικά εμπεριέχει και παγιωμένες αντιλήψεις για το Κυπριακό μεταξύ τρίτων παρατηρητών και ανέφερε ότι ο κ. Γκουτέρες δήλωσε πολλές φορές ότι «αυτή τη φορά πρέπει να είναι διαφορετική». Η πολιτική ισότητα, είπε, υπάρχει στα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας και σε όλες τις συγκλίσεις. Η εκ περιτροπής προεδρία, συνέχισε, μπορεί να μην υπάρχει σε ψηφίσματα, αλλά υπάρχει σε συγκλίσεις. Το χρονικό όριο, πρόσθεσε, το έχει αναφέρει επανειλημμένα ο γ.γ. του ΟΗΕ. Αυτά, είπε, που είναι συγκλίσεις δεν πρέπει ν' ανοίξουν ξανά γιατί τότε θα συζητάμε για δεκαετίες. Αναφέρθηκε επίσης σε αναφορά στο τέταρτο σημείο (να συμφωνηθεί εξ αρχής ότι δεν θα υπάρξει επιστροφή στο υφιστάμενο στάτους κβο σε περίπτωση αποτυχίας της διαδικασίας) στην έκθεση του Κόφι Ανάν μετά τα δημοψηφίσματα του 2004.

Έμπειροι παρατηρητές αναφέρουν στην «Κ» πως μια τέτοια προσέγγιση δυνητικά θα ενέγραφε ως «λύση του Κυπριακού» και την επιλογή της «χαλαρής ομοσπονδίας», με τα πράγματα ωστόσο να έχουν, όπως αναφέρουν οι ίδιες πηγές, «πολύ δρόμο ακόμη».

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Σε μια περίοδο που το Κυπριακό βρίσκεται στον πάγο ένεκα των απαράδεκτων θέσεων της τουρκικής πλευράς για λύση δύο κρατών και κατά την οποία οι προσπάθειες συνεχίζονται για επιστροφή στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, η συμφωνία της Πύλας τον Οκτώβριο του 2023 δικάως προκάλεσε αισθήματα ευφορίας από τη μία και την άλλη πλευρά της γραμμής αντιπαράταξης. Η συμφωνία ουσιαστικά χαρακτηρίστηκε ως νίκη της διπλωματίας με προϋποθέσεις θετικού αποτυπώματος στη δημιουργία κλίματος για επανέναρξη των συνομιλιών.

Δύο χρόνια μετά η ευφορία αποδείχθηκε ένα συναίσθημα της στιγμής, οι δε ελπίδες και προσδοκίες ότι η συμφωνία της Πύλας

Ο ίδιος ο Κόλιν Στιούαρτ εκμυστηρευόταν σε διπλωμάτες πως η συμφωνία για την Πύλα δεν ήταν ενιαία και για τις δυο πλευρές και πως αυτό που απέμεινε για την υλοποίησή της ήταν η πολιτική βούληση.

μπορούσε να ανοίξει ένα νέο κεφάλαιο στις προσπάθειες επίλυσης του πολιτικού προβλήματος εξανεμίστηκαν. Η συμφωνία της Πύλας βρίσκεται στα αζήτητα και αν υπάρχει μια αμυδρή ελπίδα να βγει από τον αναπνευστήρα, αυτή είναι η αλλαγή ηγεσίας στην τουρκοκυπριακή κοινότητα. Διπλωματικές πηγές στη Λευκωσία εκτιμούν πως για τον νέο ηγέτη των Τ/κ η συμφωνία της Πύλας θα είναι ένα στοίχημα προκειμένου να μην εξανεμιστούν οι προσδοκίες που προκλήθηκαν από την εκλογή του στην ηγεσία της τ/κ κοινότητας. Από την άλλη, οι ίδιες αλλά και κυβερνητικές πηγές δεν παραβλέπουν το γεγονός ότι ο Τουφάν Ερχιουρμαν δεν μπορεί να αγνοήσει τον παράγοντα Τουρκία που στην περίπτωση της Πύλας αποδείχθηκε ότι είχε και έχει τον πρώτο και τελευταίο λόγο στην εφαρμογή των συμφωνηθέντων.

Το συμφωνήσιο

Κεντρικό πρόσωπο στη συμφωνία της Πύλας ήταν ο Καναδός διπλωμάτης, ειδικός αντιπρόσωπος του γ.γ. του ΟΗΕ στην Κύπρο, Κόλιν Στιούαρτ. Σε μια περίοδο που καταγραφόταν δυ-

Στις ελληνικές καλένδες η συμφωνία για Πύλα

Δύο χρόνια μετά, το μόνο που απέμεινε είναι οι διθυραμβικές αντιδράσεις και η αδυναμία συνεννόησης σε θέματα χαμηλής πολιτικής

Για συμφωνία που περιείχε κενά στο θέμα της Πύλας κάνουν λόγο διπλωματικές πηγές στην «Κ», φωτογραφίζοντας ξεκάθαρα τον τότε ειδικό απεσταλμένο του γ.γ. του ΟΗΕ στην Κύπρο Κόλιν Στιούαρτ.

Γκριζία σημεία

Η συμφωνία της Πύλας έλαβε επίσημο χαρακτήρα με μια φειδωλή ανακοίνωση των Η.Ε. στις 9 Οκτωβρίου 2023. «Επετεύχθη συμφωνία για ρυθμίσεις που θα επιλύσουν τη συνεχιζόμενη κατάσταση στην Πύλα. Εξακολουθούν να συζητούνται ορισμένες λεπτομέρειες, αλλά η συμφωνία-πλαίσιο θα τεθεί σε ισχύ σήμερα». Η αναφορά σε ορισμένες λεπτομέρειες που αφήθηκαν σε δεύτερο στάδιο από τον Κόλιν Στιούαρτ προκειμένου η συμφωνία να τύχει αποδοχής από όλες τις πλευρές, ενδεχομένως να είναι και η καρδιά του ναυαγίου. Δύο χρόνια μετά διπλωματικές πηγές αποκάλυψαν στην «Κ» πως ο τότε ειδικός αντιπρόσωπος του γ.γ. των Η.Ε. έλεγε σε κατ' ιδίαν συζητήσεις πως η συμφωνία που επιτεύχθηκε δεν ήταν ενιαία και για τα δύο μέρη. «Ήταν συμφωνία εκ του σύνεγγυς. Η μία συμφωνία με την άλλη δεν εφαπτόταν 100%». Δηλαδή ο ίδιος παραδεχόταν πως άλλα συμφώνησε με την Κυπριακή Δημοκρατία και άλλα με την τουρκική πλευρά. Παρά ταύτα, ο ίδιος επέμενε πως η συμφωνία ήταν άρτια και το μόνο πρόβλη-

μα που εντόπιζε ήταν στην εφαρμογή της. Ωστόσο, ο Καναδός διπλωμάτης δεν διευκρίνισε ποτέ αν στις εκκρεμείς λεπτομέρειες συγκαταλεγόταν και η θέση των κατοχικών δυνάμεων για την οικιστική ανάπτυξη, οι οποίες μετά από 13 μέρες δεν επέτρεψαν τις εργασίες. Επί του προκειμένου ενδιαφέρον έχουν διπλωματικές εκτιμήσεις που ενδεχομένως να δίνουν μια εξήγηση. «Δεν έγινε σαφής και συγκεκριμένη οριοθέτηση ούτε του χώρου ούτε της διαδοχής των εξελίξεων. Δεν υπήρξε πλήρης συνεννόηση».

Η συμφωνία

Η συμφωνία της Πύλας προέκυψε μετά την ένταση και τα επεισόδια που προκλήθηκαν στην περιοχή τον Αύγουστο του 2023 όταν οι κατοχικές δυνάμεις ξεκίνησαν την κατασκευή του δρόμου Άρσους-Πύλας παραβιάζοντας το στάτους κβο της νεκρής ζώνης. Με βάση όσα έγιναν γνωστά, η συμφωνία μεταξύ άλλων προέβλεπε:

• **Ολοκληρωμένο** σχέδιο ανάπτυξης για αρμονική συνύπαρξη Ε/κ και Τ/κ στις περιοχές.

• **Προστασία** του καθεστώτος της νεκρής ζώνης.

• **Αντιμετώπιση** των τουρκικών προκλήσεων.

• **Αποτροπή** στρατιωτικού πλεονεκτήματος των κατοχικών δυνάμεων.

Η συμφωνία έτυχε θερμής υποδοχής από τις δυο πλευρές στην Κύπρο, το τουρκικό ΥΠΕΞ, την Ε.Ε. και τα Η.Ε. που δεσμεύθηκαν για την εφαρμογή της. Η υλοποίηση της συμφωνίας ξεκίνησε στις 23 Οκτωβρίου 2023 με την εκτέλεση εργασιών εκατέρωθεν της γραμμής αντιπαράταξης. Με βάση τη συμφωνία, οι εργασίες στην περιοχή προς τις ελεύθερες περιοχές προνοούσαν τη δημιουργία 400 οικοπέδων για την οικιστική ανάπτυξη. Εργασίες που πραγματοποιήθηκαν χωρίς κανένα εμπόδιο μέχρι τις 6 Νοεμβρίου όταν επενέβησαν οι κατοχικές δυνάμεις και τις σταμάτησαν. Το πρώτο ζήτημα που παραμένει αδιευκρίνιστο είναι το κατά πόσο η τουρκική πλευρά είχε συμφωνήσει για την οικιστική ανάπτυξη σε περιοχή πλησίον του τουρκικού φυλακίου. Το δεύτερο, αν η τουρκική πλευρά αθέτησε συμφωνηθέντα. Όπως είπε στην «Κ» ο κοινοτάρχης Πύλας Σίμος Μυτιδής, μέχρι τις 6 Νοεμβρίου οι εργασίες για τα 400 οικοπέδα

συνεχίζονταν απρόσκοπτα και χωρίς ο κατοχικός στρατός να προβάλει εμπόδια. Ο ίδιος θεωρεί πως οι Τούρκοι αθέτησαν τη συμφωνία προκειμένου να ολοκληρώσουν τις δικές τους εργασίες που αφορούσαν την κατασκευή 9,5 από τα 10 χιλιόμετρα του δρόμου Άρσους-Πύλας.

Η οικιστική ανάπτυξη

Με γκριζο το σημείο της συμφωνίας στο κατά πόσο οι κατοχικές δυνάμεις είχαν συμφωνήσει για τις εργασίες της οικιστικής ανάπτυξης ή απλώς παραπλάνησαν προκειμένου να ολοκληρώσουν σε μεγάλο βαθμό τον δρόμο Άρσους-Πύλας, ανησυχίες για ζητήματα ασφάλειας είχαν διατυπωθεί και από Ε/κ πλευράς. Συγκεκριμένα, όπως πληροφορείται η «Κ», η Εθνική Φρουρά ανησυχούσε για το ενδεχόμενο οι κατοχικές δυνάμεις να αποκτήσουν στρατιωτικό πλεονέκτημα από την αποναρκοθέτηση της περιοχής με αντιαρματικές νάρκες. Η οικιστική ανάπτυξη της περιοχής επελέγη ως φυσικό αντίμετρο σε μια ενδεχόμενη προέλαση των κατοχικών δυνάμεων, οι οποίες με βάση τις στρατιωτικές εκτιμήσεις μέσα σε μια ώρα θα μπορούσαν να είναι στη Λάρνακα, έλεγαν διπλωματικές και στρατιωτικές πηγές στην «Κ».

Ανεκπλήρωτες προσδοκίες

Τη συμφωνία από πλευράς Δημοκρατίας χειρίστηκε ο Τάσος Τζιωνής, σύμβουλος Ασφαλείας. Η αντίδραση της κυβέρνησης στην επίσημη ανακοίνωση των Η.Ε. ήταν ιδιαίτερως θερμή σε μια περίοδο που το Προεδρικό δεχόταν πυρά για την αδυναμία επίτευξης συμφωνίας για διάνοιξη άλλων οδοφραγμάτων. Σήμερα η κυβέρνηση κρατά χαμηλούς τόνους σε μια προσπάθεια η συμφωνία να βγει από τον πάγο και να υλοποιηθεί. Η εκλογή Τουφάν Ερχιουρμαν πιστεύεται ότι μπορεί να προκαλέσει κάποια κινητικότητα, ωστόσο και εδώ οι προσδοκίες είναι ελάχιστες. Η πρώτη συνάντηση του Προέδρου της Δημοκρατίας με τον ηγέτη της τ/κ κοινότητας μπορεί να πραγματοποιήθηκε σε θετικό κλίμα, ωστόσο και εδώ αυτό το οποίο αποφασίσθηκε ήταν η πεπατημένη. Υλοποίηση Μέτρων Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης σε επίπεδο διαπραγματευτών. Σε τοπικό επίπεδο παρατηρείται στάση αναμονής για μια νέα πρωτοβουλία των Η.Ε. Πάντως, ο κοινοτάρχης της Πύλας απέφυγε να εντοπίσει ενδεχόμενα κενά στη συμφωνία, στηρίζοντας την προσπάθεια του Κόλιν Στιούαρτ, ο οποίος κατά τον κ. Μυτιδίο προσπάθησε να δώσει λύση μέσα από την οποία να είναι κερδισμένες και οι δύο πλευρές.

ΑΡΘΡΟ

Ελλάδα-Κύπρος, μαζί πετυχαίνουμε περισσότερα

Της **ΕΙΡΗΝΗΣ ΠΙΚΗ**

Η συνεργασία Ελλάδας και Κύπρου τα τελευταία χρόνια έχει αποκτήσει πρακτικό και χειροπιαστό χαρακτήρα. Δεν είναι μια σχέση που περιορίζεται σε συναντήσεις υψηλού επιπέδου ή ευκολογία. Έχει εξελιχθεί σε οργανωμένα, καθημερινή δουλειά, σε ομάδες που εργάζονται από κοινού, σε πολιτικές που σχεδιάζονται και εφαρμόζονται ταυτόχρονα στις δύο χώρες. Η 3η Διακυβερνητική Σύνοδος στην Αθήνα ανέδειξε συγκεκριμένα αποτελέσματα με πραγματικό αντίκτυπο για τους πολίτες.

Οι δύο χώρες αντιμετωπίζουν παρόμοιες προκλήσεις. Η κλιματική κρίση, οι γεωπολιτικές εντάσεις στην Ανατολική Μεσόγειο, οι κοινωνικές και τεχνολογικές αλλαγές, η ανάγκη ενίσχυσης των δημόσιων υπηρεσιών και προσαρμογής στο νέο ψηφιακό περιβάλλον δημιουργούν απαιτήσεις που δεν μπορούν να καλυφθούν αποσπασματικά. Η επιλογή Κύπρου και Ελλάδας να κινηθούν μαζί και όχι παράλληλα, οδήγησε στη δημιουργία μιας νέας θεσμικής σχέσης συνεργασίας, η οποία καλύπτει πάνω από δεκατέσσερις τομείς δημόσιας πολιτικής.

Η παιδεία είναι από τα πιο χαρακτηριστικά παραδείγματα όπου η συνεργασία έχει ήδη περάσει από τη συζήτηση στην πράξη. Διαμορφώνονται κοινές στρατηγικές στην ειδική αγωγή και στην ψηφιοποίηση της εκπαίδευσης και εφήβων. Κοινά προγράμματα κατάρτισης εκπαιδευτικών από το 2026, που στοχεύουν στην αντιμετώπιση της βίας και της παραβατικότητας των ανηλίκων, ενισχύοντας την ετοιμότητα των σχολικών μονάδων. Παράλληλα, έχουν αναπτυχθεί αμφίδρομες ακαδημαϊκές συνεργείες. Το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών λειτουργεί παράρτημα στη Λευκωσία, ενώ το Πανεπιστήμιο Λευκωσίας έχει ήδη δημιουργήσει αντίστοιχο παράρτημα στην Αθήνα. Επιπλέον, περισσότεροι από 2.500 Κύπριοι μαθητές έχουν ήδη αξιοποιήσει το ελληνικό ψηφιακό φροντιστήριο, επιβεβαιώνοντας τα άμεσα αποτελέσματα της συνεργασίας.

Στον τομέα της υγείας, η συνεργασία είναι επίσης ουσιαστική. Τα Τμήματα Επείγοντων Περιστατικών των δύο χωρών ανταλλάσσουν τεχνογνωσία και πρακτικές που βελτιώνουν τη διαχείριση των περιστατικών.

Η επιλογή των δύο χωρών να κινηθούν μαζί και όχι παράλληλα, οδήγησε στη δημιουργία μιας νέας θεσμικής σχέσης συνεργασίας, η οποία καλύπτει πάνω από δεκατέσσερις τομείς δημόσιας πολιτικής

Η συνεργασία στα ανικνευτικά και προληπτικά προγράμματα ενισχύει την έγκαιρη διάγνωση σοβαρών ασθενειών, ενώ αξιοποιούνται ψηφιακά εργαλεία δημόσιας υγείας. Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα, είναι η συμφωνία του 2024 για τις διασταυρούμενες μεταμοσχεύσεις, που έχει ήδη οδηγήσει σε μεταμόσχευση πνεύμονα. Μια ανθρώπινη ζωή θηκε χάρη στο ότι οι δύο χώρες λειτουργήσαν ως συμμέτοχοι σε μια κοινή προσπάθεια.

Αντίστοιχα, σημαντική είναι η συνεργασία που αναπτύχθηκε στους τομείς της κλιματικής αλλαγής και της πολιτικής προστασίας. Η απόφαση της Ευρω-

παϊκής Ένωσης για δημιουργία περιφερειακού σταθμού πυρόσβεσης στην Κύπρο ενισχύει ακόμη περισσότερο αυτήν τη συνεργασία, διασφαλίζοντας ταχύτερη απόκριση σε περιπτώσεις κρίσεων. Ταυτόχρονα, συγχροτήθηκαν νέες κοινές ομάδες εργασίας για τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, με έμφαση στη διαχείριση υδάτων, από το ανακτημένο νερό και τη λειτουργία φραγμάτων έως την τεχνογνωσία σε μονάδες αφαλάτωσης. Στον τομέα της ασφάλειας, δημιουργήθηκε ομάδα για την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος, καθώς και ενισχυμένοι μηχανισμοί δικαστικής και αστυνομικής συνεργασίας.

Ναυαρχίδα της συνεργασίας των δύο χωρών είναι ο τομέας της ψηφιακής διακυβέρνησης, όπου έχουν ισως προσφέρει τα πιο άμεσα και εμφανή αποτελέσματα για τον πολίτη. Μετά την εφαρμογή του Ψηφιακού Πολίτη στην Κύπρο, οι δύο χώρες προχώρησαν στη διαλειτουργικότητα των συστημάτων τους, ώστε η ψηφιακή ταυτότητα και η ψηφιακή άδεια οδήγησαν να αναγνωρίζονται αμοιβαία. Αυτό σημαίνει πως ένας Κύπριος στην Ελλάδα,

και το αντίστροφο, μπορεί πλέον να χρησιμοποιεί τα ψηφιακά του έγγραφα σε δημόσιες υπηρεσίες, τράπεζες και οργανισμούς. Παράλληλα, φέτος θα αναπτυχθούν κοινές δράσεις για αντιμετώπιση ακόμα μιας μεγάλης πρόκλησης της εποχής μας, αυτής της προκλήσεως των ανηλίκων στο διαδίκτυο, συμπεριλαμβανομένης της αξιοποίησης της εφαρμογής Kids Wallet για επιβεβαίωση της ηλικίας. Θα υπάρξει επίσης συνεργασία σε μεγάλες ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες τεχνητής νοημοσύνης, στοχεύοντας σε συμμετοχή σε μεγάλης κλίμακας ψηφιακά έργα.

Στον τομέα του θεσμικού εκσυγχρονισμού, υπογράφηκε Μνημόνιο Συναντίληψης τον Ιούλιο του 2025, για δημιουργία Μονάδων Στρατηγικής Ανάλυσης και Πρόβλεψης, που ενισχύει την ικανότητα των δύο κυβερνήσεων να σχεδιάζουν με μεγαλύτερη ακρίβεια και μακροπρόθεσμη προοπτική. Η συνεργασία μας αποκτά επίσης αυξημένη βαρύτητα ενόψει της Προεδρίας του Συμβουλίου της Ε.Ε. που αναλαμβάνει η Κύπρος την 1η Ιανουαρίου 2026 και η Ελλάδα το 2027. Οι δύο χώρες επιδιώκουν κοινές προσεγγίσεις σε ζητήματα όπως ο

Πολυετής Δημοσιονομικός Προϋπολογισμός της Ε.Ε., η άμυνα και η διεύθυνση της Ένωσης.

Η συνεργασία Ελλάδας και Κύπρου είναι μια σχέση αμοιβαίας εμπιστοσύνης, ισότιμης συμμετοχής και ουσιαστικής ανταλλαγής εμπειριών και γνώσης. Η Ελλάδα αποτελεί πολύτιμο εταίρο και σύμμαχο σε αυτή την πορεία, την ίδια στιγμή όμως και η Κύπρος συμβάλει με πρακτικές και πολιτικές που έχει αναπτύξει με επιτυχία στους δικούς της τομείς ευθύνης.

Όπως σημείωσε και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, «Κύπρος και Ελλάδα αποδεικνύουμε έμπρακτα ότι μαζί, μέσα από μια ενισχυμένη συνεργασία σε όλους τους τομείς, πετυχαίνουμε πολύ περισσότερα». Μια συνεργασία που έχει περάσει από τη θεωρία στην πράξη, που αποδίδει αποτελέσματα και στοχεύει στη βελτίωση της ζωής των πολιτών και στις δύο χώρες. Ήδη σηκώσαμε μανίκια και εργαζόμαστε για την 4η Διακυβερνητική Σύνοδο, η οποία θα πραγματοποιηθεί το φθινόπωρο του 2026 στην Κύπρο.

Η κυρία Ειρήνη Πική είναι υφυπουργός παρά τω Προέδρω.

Ο πρόεδρος της επιτροπής Παιδείας εκφράζει αισιοδοξία ότι θα απαλυνθούν οι όποιες διαφωνίες -τις περιορίζει σε τρία σημεία- και με τη σύμφωνη γνώμη όλων των πλευρών θα προχωρήσει η ολομέλεια στην ψήφιση του σχετικού νομοσχεδίου.

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Σε μία ύστατη προσπάθεια να καθουχάσουν τις ανησυχίες των εκπαιδευτικών, τα κόμματα, αυτή τη φορά υπό την ιδιότητα των μελών της κοινοβουλευτικής επιτροπής Παιδείας, θα συναντηθούν την ερχόμενη βδομάδα με τις ηγεσίες των οργανώσεών τους. Η συζήτηση των δύο πλευρών αναμένεται να αναπτυχθεί στο επικαιροποιημένο σχέδιο αξιολόγησης που απέστειλε τις προηγούμενες μέρες το υπουργείο Παιδείας, όπου η μία πλευρά θα παρουσιάσει τα σημεία στα οποία αντιτίθεται και βάσει αυτών πιθανώς οι βουλευτές να ετοιμάσουν τροπολογίες ώστε να απαλειφθούν οι όποιες ενστάσεις.

Τα πράγματα φαντάζουν πιο δύσκολα σε σχέση με τη στάση της ΟΕΛΜΕΚ, μιας και οι διαφωνίες που υπάρχουν δεν φαίνονται να γεφυρώνονται ακόμη και μέσα από τροπολογίες. Υπάρχει βέβαια και η παραδοξότητα της προσωπικής άποψης του προέδρου της οργάνωσης Δημήτρη Ταλιαδώρου σε κάποια σημεία -όπως η αξιολόγηση από διευθυντή- που κλίνει προς αυτήν του υπουργείου, ωστόσο είναι αντίθετη με αυτήν που σθεναρά στηρίζει η συντεχνία.

Την ίδια ώρα το κλίμα εντός της οργάνωσης είναι περιεργό, ενώ υπάρχει και η θέση πως θα πρέπει τα απεργιακά μέτρα να επαναληφθούν -ακόμη και υποστηρικτές της κυβέρνησης εκφράζουν τη συγκεκριμένη άποψη- σε περίπτωση που δεν υπάρξει ουσιαστική διαφοροποίηση. Υπάρχει όμως και η μερίδα των εκπαιδευτικών που αντιδρούν, μιας και χάνουν μέρος των απολαβών τους. Το κλίμα δυσχεραίνει και η σεξιστική αναφορά του κ. Ταλιαδώρου απευθυνόμενος στην υπουργό Παιδείας Αθηνά Μικαηλίδου, αν και ο ίδιος δεν το παραδέχεται, με τον αντιπρόεδρο της ΟΕΛΜΕΚ Αντρέα Μαυράτσα να τοποθετείται δημόσια και να του ζητάει να απολογηθεί.

Για την ΟΛΤΕΚ δεν υπάρχει ουσιαστικό θέμα μιας και αποδέχτηκε όσα περιλαμβάνονται στο σύστημα αξιολόγησης, ενώ στην ΠΟΕΔ φαίνεται πως με πιθανές στοχευμένες τροπολογίες των βουλευτών θα καθισχυαστούν και οι όποιες ανησυχίες. Πάντως, αυτό που σημειώνεται από όλες τις εκπαιδευτικές οργανώσεις εί-

Πώς τα κόμματα «αξιολογούν» την αξιολόγηση

Οι άτυπες συναντήσεις και οι τροπολογίες που θα κατατεθούν

ναί ότι τα κόμματα από το καλοκαίρι -αφού ζήτησαν και είχαν συναντήσεις μαζί τους- γνωρίζουν καλά τα αιτήματά τους και την ερχόμενη βδομάδα με την αντιπροσωπεία της επιτροπής Παιδείας δεν πρόκειται να λεχθεί κάτι καινούργιο, πλην των σημείων, πλέον κατά άρθρο, που διαφωνούν.

Βέβαια, δεν παρέλειψαν να αναφέρουν ότι κάποιοι εκ των βουλευτών που σήμερα τοποθετούνται δημόσια, δεν έχουν μελετήσει ουσιαστικά το σχέδιο αξιολόγησης (θεωρούν τους βουλευτές του ΑΚΕΛ τους ποιο διαβασμένους επί του θέματος), ενώ δεν κρύβουν το γεγονός πως και νιώθουν πως θα πρέπει να περάσει τους τις μεταφέρουν προς τα κόμματα με την ίδια ένταση.

Οι θέσεις των κομμάτων

Στον ΔΗΣΥ, πάντως, αν αναλογιστεί κανείς πως είναι και πιο κοντά στις ηγεσίες των εκπαιδευτικών οργανώσεων, με τις οποίες έγιναν και κατ' ιδίαν συναντήσεις, φαίνεται να γίνεται προσπάθεια να σώσουν ό,τι σώζεται, μιας και νιώθουν πως θα πρέπει να προχωρήσει η κατ' άρθρο συζήτηση την ίδια ώρα που δεν πρέπει να δυσανεχτούν τα μέλη τους.

Κάνουν λόγο για ένα νομοσχέδιο με αδυναμίες, κενά και ασάφειες, ενώ εκφράζουν ανησυχίες και για το κατά πόσο μπορεί να εφαρμοστεί. Προχωρούν με ασκήσεις επί χάρτου σε μια προσπάθεια να ακούσουν και τις θέσεις των υπολοίπων κομμάτων, με στόχο να κατατεθούν και τροπολογίες που θα λάβουν τη μεγαλύτερη συναίνεση.

Τονίζουν, μάλιστα, και την

ανάγκη για ένα σαφές, δεσμευτικό χρονοδιάγραμμα υλοποίησης και τον αντίστοιχο οικονομικό προγραμματισμό μέχρι το 2027, ώστε το νέο πλαίσιο να εφαρμοστεί χωρίς ασάφειες ή καθυστερήσεις, θέση πολύ κοντά σε όσα εκφράζει η ΠΟΕΔ.

Αξίζει να σημειωθεί το γεγονός ότι εντός της επιτροπής Παιδείας δύο εκ των τριών βουλευτών του ΔΗΣΥ προέρχονται από τον χώρο της εκπαίδευσης, ο Γιώργος Κάρουλλας που είχε και ρόλο ως επιστημονικός υπεύθυνος στα Αναλυτικά Προγράμματα

Τα κόμματα από το καλοκαίρι γνωρίζουν τα αιτήματα των εκπαιδευτικών και την ερχόμενη βδομάδα με την αντιπροσωπεία της επιτροπής Παιδείας δεν πρόκειται να λεχθεί κάτι καινούργιο.

τα Γεωγραφίας και ο Πρόδρομος Αλαμπρίτης που μέχρι την εκλογή του εργαζόταν ως δάσκαλος. Πάντως, η ομάδα του ΔΗΣΥ στην επιτροπή Παιδείας -τρίτος βουλευτής ο Μάριος Μαυριδής- προτού συναινέσει στην κατ' άρθρο συζήτηση μελέτησε τις απαιτήσεις που έδωσε η κ. Μικαηλίδου σε συγκεκριμένα θέματα (μετά που της στάλθηκε σχετική επιστολή) όπως το πρόστιμο που θα επιβληθεί στην Κυπριακή Δημοκρατία, αν δεν περάσει η μεταρρύθμιση, το θέμα για το ποιοι απαρτίζουν τη συντακτική ομάδα, αν και δεν δόθηκε περαιτέρω

εξήγηση μιας και το υπογράφει η ίδια η υπουργός, όπως και το θέμα της επαρκούς στελέχωσης και πιθανά χρονοδιαγράμματα που μπορούν να τεθούν.

Οι βουλευτές μέλη της επιτροπής Παιδείας του ΑΚΕΛ, Χρίστος Χριστοφίδης, Άντρος Καυκαλιάς και Χρίστος Χριστόφιας, τάχθηκαν από την αρχή κατά της κατ' άρθρο συζήτησης, μιας και υπάρχουν πολλά σημεία με τα οποία διαφωνούν, αναφέροντας πως το συγκεκριμένο σχέδιο ενισχύει ακόμη περισσότερο το ρουσφέτι και την αναξιοκρατία.

Μάλιστα, εκφράζουν και απορία γιατί ενώ την έχουν ζητήσει δεν παραδόθηκε στη Βουλή η αλληλογραφία της κυβέρνησης με το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και ιδιαίτερα το σημείο που λέει ότι το Σχέδιο Αξιολόγησης των εκπαιδευτικών πρέπει να ψηφιστεί εντός του 2025. Πάντως, το ΑΚΕΛ τονίζει πως δεν είναι ενάντια στην αλλαγή του συστήματος αξιολόγησης, εκφράζοντας ωστόσο φόβους πως με την παρούσα μορφή δεν θα επωφεληθούν ούτε τα παιδιά αλλά ούτε και οι εκπαιδευτικοί, σημειώνοντας πως οι όποιες τροπολογίες ψηφιστούν πιθανώς να βελτιώσουν ορισμένες παραμέτρους, ωστόσο δεν θα μπορέσουν να μετατρέψουν σε εφαρμόσιμο και λειτουργικό. Άλλωστε, όπως σημειώνεται καμία μεταρρύθμιση δεν μπορεί να εφαρμοστεί, αν δεν τη θέλουν οι εμπλεκόμενοι, που θα την υλοποιήσουν κιόλας και σε αυτή την περίπτωση οι εκπαιδευτικοί δηλώνουν αρνητές της.

Το ΔΗΚΟ

Στο ΔΗΚΟ, που έχει και την προεδρία της Επιτροπής με τον

Παύλο Μυλωνά και την αντιπροεδρία με τον Χρύσανθο Σαββίδη, αφήνουν το θέμα να το χειριστεί η κοινοβουλευτική ομάδα του κόμματος χωρίς περαιτέρω συζήτηση. Ο ίδιος ο κ. Μυλωνάς ανακοίνωσε και την έναρξη του άτυπου διαλόγου με το υπουργείο Παιδείας και τις εκπαιδευτικές οργανώσεις παράλληλα με την έναρξη της κατ' άρθρο συζήτησης του νομοσχεδίου. Αντιπροσωπεία της επιτροπής Παιδείας θα δει τις οργανώσεις και θα μιλήσουν για τα άρθρα με τα οποία διαφωνούν όπως και τις αντιπροτάσεις τους, μιας και κλήθηκαν να τις ετοιμάσουν και να τις παρουσιάσουν ενώπιον των βουλευτών. Ο πρόεδρος της επιτροπής Παιδείας εκφράζει αισιοδοξία ότι θα απαλυνθούν οι όποιες διαφωνίες -τις περιορίζει σε τρία σημεία- και με τη σύμφωνη γνώμη όλων των πλευρών θα προχωρήσει η ολομέλεια στην ψήφιση του σχετικού νομοσχεδίου.

Την αποφασιστικότητα του κ. Μυλωνά -δεν επαναδιακδικεί θέση στη Βουλή- για άμεση επίλυση του θέματος σε συνεννόηση πάντα με το υπουργείο Παιδείας, τη στηρίζει το ΔΗΚΟ, ωστόσο σε ένα γενικότερο πλαίσιο ώστε να μην προκαλέσει δυσάρεσκα σε καμία πλευρά, κάνει λόγο για συναίνεση, συγκλίσεις και ένα δίκαιο σχέδιο για όλους.

Η ΕΔΕΚ

Στην ΕΔΕΚ, η οποία μέχρι πρόσφατως εκπροσωπείτο στην Επιτροπή από τον βουλευτή Λάρνακας Ανδρέα Αποστόλου, τονίζεται ότι το αναχρονιστικό σύστημα αξιολόγησης δεν μπορεί να συνεχιστεί να ισχύει, καθώς είναι ασύμβατο με όλα όσα αφορούν την εκπαίδευση. Μάλιστα, δεν διαστάζουν εντός του κινήματος να κάνουν λόγο για τα βήματα που έγιναν από το υπουργείο Παιδείας ώστε να προσεγγίσει τις θέσεις των εκπαιδευτικών, όπως και για την επιμονή των οργανώσεων που δεν άφησε άλλα περιθώρια πλην της συζήτησης στην κοινοβουλευτική επιτροπή και την ψήφιση του νομοσχεδίου.

Την ίδια ώρα προχωρούν και σε ένα κάλεσμα προς τις οργανώσεις των εκπαιδευτικών να αποδεχτούν τη μεταρρύθμιση, αφήνοντας ανοικτό το ενδεχόμενο για διορθωτικές παρεμβάσεις από όλους στην πορεία υλοποίησης της μεταρρύθμισης.

ΔΗΠΑ - VOLT - ΕΛΑΜ

Η ΔΗΠΑ διά του βουλευτή Αλέκου Τριφωνίδη, μέλους της επιτροπής Παιδείας της Βουλής, αναμένεται να προχωρήσει με συγκεκριμένες τροπολογίες, μιας και όπως ο ίδιος δηλώνει αυτή τη σημαντική μεταρρύθμιση «τη χρωστάμε στα παιδιά και στους εκπαιδευτικούς». Η παράταξη αναμένεται να καταθέσει τροπολογία που θα προνοεί και την εμπλοκή του υποδιευθυντή πέραν του διευθυντή στην αξιολόγηση των εκπαιδευτικών. Την ίδια ώρα αναμένεται να προχωρήσει και σε τροποποίηση σε σχέση με τον τρόπο διαχείρισης πέραν της δεκαετίας του ανώτατου εκπαιδευτικού, ώστε να παραμείνει εντός της τάξης. Αυτό που σημειώνεται πάντως και από τη ΔΗΠΑ είναι ο στόχος για κατάθεση τροπολογιών που θα έχουν την όσο το δυνατό μεγαλύτερη πλειοψηφία για κατάληξη με τη σύμφωνη γνώμη των πλευρών, ανεξαρτήτως αν χρειαστεί η διαδικασία να ολοκληρωθεί αρχές του 2026.

Το Volt σημειώνει ότι χρειάζεται ένα νέο σύστημα αξιολόγησης εξηγώντας ότι αυτό που προτείνει το Υπουργείο είναι ένα πρώτο βήμα μιας και τέλειο σύστημα δεν θα υπάρξει ποτέ. Προσθέτει ότι ένας συγκερασμός σύγχρονων μεθόδων αξιολόγησης, με πέραν του ενός αξιολογητή και την ανάλογη στάθμιση για τον καθένα, μπορεί να δώσει πολύ καλύτερα αποτελέσματα απ' ό,τι σήμερα. Σημειώνει, μάλιστα, ότι ακόμα και να συνεχιστεί ο διάλογος θα πρέπει εντός των επόμενων δύο εβδομάδων το θέμα να κλείσει μιας και αυτά τα μπρος πίσω και η δημόσια διαμάχη με υπουργείο και την υπόλοιπη κοινωνία, κάνει ζημιά στη δημόσια εκπαίδευση και φυσικά στα παιδιά.

Το ΕΛΑΜ, το οποίο δεν εκπροσωπείται στην επιτροπή Παιδείας, γι' αυτό και η τελική του τοποθέτηση θα γίνει όπως αναφέρει όταν το νομοσχέδιο φτάσει στην Ολομέλεια και αφού ακούσει τις θέσεις όλων των εμπλεκόμενων φορέων, έχει ήδη διευθετήσει συναντήσεις με τις εκπαιδευτικές οργανώσεις. Σημειώνει πάντως ότι πρέπει να αλλάξει το υφιστάμενο σχέδιο, μιας και είναι απροχαιωμένο, ωστόσο εκφράζει και ανησυχίες σε σχέση με τα όσα προτείνονται από το υπουργείο Παιδείας μιας και σημαντικά σημεία παραμένουν αδιευκρίνιστα σε σχέση με τον τρόπο υλοποίησης τους. Το Κίνημα Οικολόγων δεν έχει ακόμη θέση, γι' αυτό και δεν τοποθετείται αφού όπως σημειώνεται θα συνεδριάσουν στις 26 Νοεμβρίου τα μέλη της δημοτικής παιδείας του Κινήματος ώστε να εξετάσουν τις θέσεις όλων των πλευρών και στη συνέχεια να ανακοινωθεί η επίσημη θέση του κόμματος.

ΑΡΘΡΟ

Τι σημαίνει Εθνικό Πάρκο;

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ Μ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ***

Στο αστικό κέντρο της Λευκωσίας έχουμε λίγα δέντρα. Το πρώτο που πρέπει να κάνουμε είναι να τα προστατεύσουμε. Το δεύτερο να τα αυξήσουμε. Για να το πετύχουμε, έστω το πρώτο, χρειάζεται να κόψουμε τον βήχα σε όποιον σκέφτεται να περάσει δρόμους, ακόμα και δύο λωρίδων μέσα από τα δύο εθνικά πάρκα που έχουμε. Της Ακαδημίας και της Αθαλάσσιας. Και επειδή είναι πολύ κουραστικό και ψυχοφθόρο να κυνηγάμε κάθε χρόνο τα άρθρα στον προϋπολογισμό για να τα σταυρώνουμε, αποφασίσαμε να κάνουμε κάτι πιο δραστικό. Καταθέσαμε με τη συνάδελφο

Χριστιάνα Ερωτοκρίτου, πρόταση νόμου, για να χαρακτηριστεί κάθε σπιθαμή εδάφους που είναι υπό την κυριότητα του Τμήματος Δασών, ως ζώνη μηδέν. Με την ψήφισή της, σταματά κάθε σκέψη από αρμόδιους και αναρμόδιους για να διχοτομήσουν ή κατακρεουργήσουν τα εθνικά μας πάρκα, χαράσσοντας δρόμους που θα συνδέουν κυκλικούς κόμβους λεωφόρων.

Η ανάπτυξη χρειάζεται να είναι λελογισμένη. Η άμαξα πρέπει να μπαίνει πίσω από το άλογο. Η συζήτηση είναι προφανώς πολυεπίπεδη, έχει να κάνει και με την αύξηση του πληθυσμού που προφανώς και τη θέλουμε για να αυξηθεί και το ΑΕΠ της χώρας έχει

να κάνει και με την αύξηση των αυτοκινήτων και την ομολογουμένως ενοχλητική επιδείνωση του κυκλοφοριακού προβλήματος. Η λύση όμως δεν μπορεί να είναι μόνο η χάραξη νέων δρόμων να έχουν τη φυσική τους την πρωτεύουσα σε μια απέραντη λεωφόρο. Και αναπόφευκτα, όταν δεν υπάρχει από πού αλλού να περάσει ο δρόμος, να κόβουμε και λίγο δάσος. Χρειάζονται ολιστικές λύσεις που αφενός θα πρέπει να έχουν το στοίχειο της διαφάνειας, αλλά και της αυστηρότητας για το πού και πότε μπορεί να δημιουργηθεί μια εμπορική ή άλλη ανάπτυξη και αφετέρου θα πρέπει να δίνει λύσεις στις μετακινήσεις πέραν των αυτοκινήτων.

Υπάρχει όμως και μια άλλη οπτική. Που αφορά στα πάρκα και στα δέντρα και που αιτιολογεί και την αναγκαιότητα να χαρακτηριστούν ως ζώνη μηδέν. Αν ως πολιτεία και ως κοινωνία δεν τοποθετήσουμε τα δάση, τα πάρκα και τα δέντρα σε πυρήν προτεραιότητας για μια σειρά από λόγους που έχουν να κάνουν από τη μείωση της θερμοκρασίας μέχρι την ανάγκη για ψυχική ηρεμία των πολιτών, θα χάσουμε πολύ περισσότερα από μερικά δέντρα, όπως είναι και το βασικό επείγοντα όσον θέλουν να περάσουν τον δρόμο από την οδό Φυτωρίου στην Αγλαντζιά. Μαζί με αυτά τα λίγα δέντρα που θυσιάζονται, σκοτώνουμε ταυτό-

χρονα και την αντίληψη που θα έπρεπε να θέλει τον άνθρωπο να περπατά, να αναπνέει καθαρό οξυγόνο και να ξεκουράζεται ανάμεσα στα δέντρα. Αντίθετα, όταν η πρωταρχική μας έγνοια είναι να κάνουμε χώρο σε ολόκληρα και περισσότερα αμάξια, αναπόφευκτα θα θάψουμε μια μέρα και το τελευταίο πάρκο.

Όσο και αν κάποιοι πιστεύουν πως τέτοια ζητήματα είναι δευτερευούσης σημασίας και πως δεν υπάρχει λόγος ούτε καν να τα συζητάμε, τόσο περισσότερο επιμεδώνεται η δική μου πεποίθηση πως απέχουμε πολύ από τις βασικές αρχές της παιδείας, της ευρύτερης αντίληψης και της ανάγκης να προστατεύσουμε και

να βελτιώσουμε, έστω στο μέτρο του εφικτού, την ποιότητα της ζωής μας. Από αυτά τα μικρά για πολλούς, είναι που αντιλαμβανόμαστε πόσο απέχουμε ως κοινωνία από τη μεγάλη εικόνα για μια χώρα που θα πρέπει να σκέφτεται τα επόμενα πενήντα χρόνια και όχι το επόμενο μεγάλο εμπορικό κέντρο που κάποιος σκέφτηκε να αναπτύξει. Χρειάζεται λοιπόν να κάνουμε τα σωστά ερωτήματα, και να ξανακοιτάξουμε τις προτεραιότητές μας.

*Ο Δημήτρης Μ. Δημητρίου είναι βουλευτής Λευκωσίας Δημοκρατικού Συναγερμού / Πρόεδρος Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεσμών. dmdemetriou.com

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

«**Σύμφωνα με** πρόσφατη έκθεση της Ε.Ε. είμαστε η τελευταία ευρωπαϊκή χώρα στα μαθησιακά αποτελέσματα. Γι' αυτό θα έπρεπε οι εκπαιδευτικές οργανώσεις να επιδιώκουν την αλλαγή στο σύστημα αξιολόγησης και όχι να ζητούν απλώς νέες διευθυντικές θέσεις». Με αυτή τη δήλωση η υπουργός Παιδείας επισημαίνει γιατί ένα νέο σύστημα αξιολόγησης των εκπαιδευτικών είναι αναγκαίο. «Η πρότασή μας είναι ισορροπημένη και ως κυβέρνηση είμαστε περήφανοι», σημειώνει, σχολιάζοντας τις αντιδράσεις των συντεχνιακών. Σχετικά με το σχόλιο του προέδρου της ΟΕΛΜΕΚ Δημήτρη Ταλιαδώρου ότι βρέθηκε μια γυναίκα υπουργός μετά από 50 χρόνια να αλλάξει το σύστημα αξιολόγησης, αναφέρει ότι αισθάνθηκε απογοήτευση, τονίζει ότι είναι σεξιστικό και επισημαίνει ότι τέτοιες δηλώσεις δεν έχουν θέση στον χώρο της εκπαίδευσης.

—**Από τη συζήτηση για τη μεταρρύθμιση του συστήματος αξιολόγησης των εκπαιδευτικών αλλά και τις προεκτάσεις που έλαβε αυτή η συζήτηση, προκύπτουν αβίαστα δύο ερωτήματα. Σπάνε τελικά κατεστημένα μισού αιώνα;**

—Με προσπάθεια και τεκμηρίωση αλλάζουν τα πράγματα, ναι. Είμαστε η τελευταία χώρα στην Ευρώπη που δεν έχει ένα σύγχρονο σύστημα αξιολόγησης των εκπαιδευτικών. Συνεπώς, δεν μπορούν να κρατούν δέσμιους εκπαιδευτικούς αναχρονιστικές απόψεις.

—**Και πού βρισκόμαστε ως κοινωνία σε θέματα στερεοτύπων όπως είναι ο σεξισμός κατά των γυναικών;**

—Κάνουμε βήματα, όμως έχουμε ακόμη δρόμο να διανύσουμε. Η εκπαίδευση είναι ο κατεχόμενος χώρος για αλλαγή κουλτούρας και νοοτροπίας. Η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών μας εργάζεται ακούραστα προς αυτή την κατεύθυνση.

—**Πώς νιώσατε για το σχόλιο του προέδρου της ΟΕΛΜΕΚ ότι μετά από 50 χρόνια βρέθηκε μια γυναίκα υπουργός να αλλάξει το σύστημα αξιολόγησης;**

—Απογοήτευση. Είναι σεξιστικό σχόλιο και δεν χωρούν τέτοιες δηλώσεις στον τομέα της εκπαίδευσης όπου παλεύουμε για να καταπολεμηθούν αυτά τα στερεότυπα και αγωνιζόμαστε για την ισότητα των φύλων.

—**Ο ίδιος πάντως δεν απολογείται και δηλώνει, πως, αν ο κόσμος θεωρεί σεξιστική τη δήλωσή του, τότε την αποσύρει.**

—Ο σεβασμός δεν είναι υποχρεωτικός επειδή το ζητάει ο κόσμος. Είναι αυτονόητος γιατί έτσι ορίζουν οι αξίες μας. Και όλοι βεβαίως κρινόμαστε για τις πράξεις και τα λόγια μας από την κοινωνία.

—**Έγινε η στάση εργασίας της ΟΕΛΜΕΚ σε ένδειξη αντίδρασης προς το νέο σχέδιο αξιολόγησης των εκπαιδευτικών. ΟΕΛΜΕΚ και ΠΟΕΔ δηλώνουν ότι δεν μπορούν να αποδεχθούν μια ρύθμιση που δεν συμφωνήθηκε με τις οργανώσεις. Εσείς γιατί θεωρείτε ότι αντιδρούν;**

—Αντιδρούν κυρίως γιατί δεν έχουν ικανοποιηθεί όλα τα αιτήματά τους, πλήρως. Εννοείται πως αυτό θα ήταν ουτοπικό. Αλίμονο αν πρέπει να ικανοποιηθούν όλα τα αιτήματα των συνδικαλιστών πριν προωθήσουμε ένα νομοσχέδιο στην Βουλή. Αντιδραση υπάρχει γιατί 50 χρόνια είναι πάρα πολλά, δημιούργησαν κατεστημένα και υπάρχει πάντα ο φόβος της αλλαγής. Γνωρίζω με το υφιστάμενο σύστημα σχεδόν με ακρίβεια πότε θα προαχθούν και πότε περίπου θα γίνουν διευθυντές.

—**Βλέπετε πολιτικές σκοπιμότητες πίσω από τη στάση των εκπαιδευτικών οργανώσεων;**

—Δεν μπορώ να πω κάτι τέτοιο, αλλά σίγουρα οι εκπαιδευτικές οργανώσεις ασκούν πιέσεις σε κόμματα. Μέχρι σήμερα τα κόμματα έχουν επιδείξει υπεύθυνη στάση και αυτό αποδεικνύεται με το ότι προχωρούμε σε κατ' άρθρο συζήτηση στην Βουλή.

—**Η ΠΟΕΔ ανακοίνωσε ότι αναστέλλει την απεργία και τη μεταφέρει για όποτε συνέλθει η Ολομέλεια σε περίπτωση που η τελική μορφή του νομοσχεδίου αποκλίνει από τις βασικές της θέσεις. Αυτό δεν συνιστά εκβιασμό;**

—Εκφράζω ικανοποίηση για την απόφαση της ΠΟΕΔ. Καλό είναι να γνωρίζουμε πως, ό,τι κι αν γίνει στη Βουλή, δεν μπορούν να ικανοποιηθούν όλα τα αιτήματα. —**Το γεγονός ότι οι εκπαιδευτικές οργανώσεις είναι ενωμένες, δεν σας προβληματίζει;**

—Τα αιτήματα των οργανώσεων δεν είναι τα ίδια, δεν ήταν από την αρχή. Η ΟΕΛΤΕΚ εξάλλου έχει θετική στάση απέναντι στη μεταρρύθμιση από την αρχή, διατρεί κάποιους προβληματισμούς και έχει εισηγήσεις,

λές. Στόχος είναι να εστιάσουμε στην αύξηση των δεξιοτήτων των μαθητών. Σύμφωνα με πρόσφατη έκθεση της Ε.Ε. είμαστε η τελευταία ευρωπαϊκή χώρα στα μαθησιακά αποτελέσματα. Γι' αυτό θα έπρεπε οι εκπαιδευτικές οργανώσεις να επιδιώκουν την αλλαγή στο σύστημα αξιολόγησης και όχι να ζητούν απλώς νέες διευθυντικές θέσεις.

—**Πρόσφατη έρευνα του ΠΙΚ κατέδειξε ότι ο κόσμος έμαθε για το πραξικόπημα και την τουρκική εισβολή από εξωσχολικές πηγές. Ο κ. Παπαπολυβίου, ιστορικός στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, τόνισε, μεταξύ άλλων,**

“**Με το υφιστάμενο σύστημα αξιολόγησης γνωρίζουν σχεδόν με ακρίβεια πότε θα προαχθούν και πότε περίπου θα γίνουν διευθυντές.**

όμως, παραμένει στη διαδικασία με εποικοδομητική στάση. Η ΠΟΕΔ, ενώ πρόσφατα ανακοίνωσε ότι είμαστε πολύ κοντά σε συγκλίσεις, εντούτοις, στο τέλος άλλαξε στάση. Η ΟΕΛΜΕΚ προτάσει τα ίδια ακριβώς επιχειρήματα εδώ και ένα χρόνο. Το υπουργείο εισάκουσε τις ανησυχίες και τα αιτήματα όλων των οργανώσεων και προχώρησε σε ουσιαστικές συγκλίσεις που έπρεπε να ήταν αρκετές, ώστε να προχωρούμε με τη μεγαλύτερη δυνατή συναίνεση. Μας προβληματίζει ότι, ακόμα και μετά από αυτά, οι οργανώσεις εμμένουν στη στάση τους. Ξέρουμε, το θέμα δεν αφορά τις συνδικαλιστικές οργανώσεις και την κυβέρνηση ή το υπουργείο — **αφορά μια ολοκληρωτή την κοινωνία. Πώς αξιολογούνται σήμερα οι εκπαιδευτικοί;**

—Σήμερα οι εκπαιδευτικοί αξι-

“**Στη σεξουαλική διαπαιδewgwnn ακολουθούμε τα σωστά πρότυπα και εμπιστευόμαστε τους ειδικούς και όχι τι λέει ο καθένας στη βάση των αγκυλώσεών του.**

την ανάγκη να ξαναγραφτούν τα βιβλία της Ιστορίας στα σχολεία που εδώ και πολλά χρόνια παραμένουν ίδια. Έφτασε η ώρα να γίνει κάτι τέτοιο;

—Συμφωνώ απόλυτα με τον κ.

ολογούνται μέσω δύο συνθήκων επισκέψεων ετησίως ενός επιθεωρητή στην τάξη τους. Τα κριτήρια είναι δεδομένα και δεν υπάρχει σημαντικός δείκτης διάκρισης στις βαθμολογίες, γι' αυτό είναι ισοπεδωτικές. Έτσι, στην υφιστάμενη κλίμακα που αξιολογούνται 1-40, οι περισσότερες βαθμολογίες συγκεντρώνονται μεταξύ 35-40. Συνεπώς, γίνεται αντιληπτό ότι το υφιστάμενο σύστημα αξιολόγησης των εκπαιδευτικών δεν δίνει κίνητρο για την επαγγελματική ανάπτυξη τους, δεν διακρίνει τους καλούς από τους μέτριους και ουσιαστικά θυματοποιεί τους πολλούς ικανούς εκπαιδευτικούς που μάχονται καθημερινά.

—**Τι προτείνει το υπουργείο Παιδείας;**

—Το Σχέδιο Κανονισμών επεκτείνεται σε περισσότερες από μία πηγές αξιολόγησης, όπως επιθεωρητή-σύμβουλο και τον διευθυντή, στην περίπτωση της διαμορφωτικής αξιολόγησης. Περιλαμβάνει την κλίμακα 1-100 για να διευκολύνει τη διάκριση στη βάση διάφανων, μετρήσιμων κριτηρίων με συγκεκριμένη ποσόστωση. Το υπουργείο προτείνει όπως η εξωτερική αξιολόγηση του εκπαιδευτικού γίνεται από έναν επιθεωρητή-αξιολογητή και μερικώς από τον διευθυντή, κάτι που θα αποφασιστεί μετά από την πενταετή μεταβατική περίοδο. Η έμφαση στην πρόταση του υπουργείου είναι στη συνεχή διαμορφωτική αξιολόγηση,

γιατί σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία, όταν αυτή διεξάγεται συστηματικά και σωστά διακρίνει έγκαιρα τυχόν αδυναμίες, προσφέρει συνεχή ενδυνάμωση στον εκπαιδευτικό και σπιντρίζει ευρύτερα το έργο της σχολικής μονάδας.

—**Χαρακτηρίστηκε γελοίο η πρότασή σας από τον πρόεδρο της ΟΕΛΜΕΚ.**

—Νόημα έχει να τοποθετούμαστε σε επιχειρήματα και όχι σε χαρακτηρισμούς. Είναι μια πρόταση ισορροπημένη για την οποία ως κυβέρνηση είμαστε περήφανοι. —**Οι συντεχνίες που διαφωνούν, τι ζητούν;**

—Αυτό είναι κάτι που πρέπει να απαντήσουν οι ίδιοι. Σύμφωνα με τις τοποθετήσεις τους στο πλαίσιο του διαλόγου, δύο από τις οργανώσεις διαφωνούν με τη συμμετοχή του διευθυντή στην αριθμητική αξιολόγησή τους, ενώ υπάρχει διαφωνία και με το εύρος της κλίμακας (1-100) και θέλουν να παραμείνουν στο υφιστάμενο (1-40), το οποίο προάγει την ισοπέδωση. Παρουσιάζονται διαφωνίες και για τα κριτήρια που έχουμε προτείνει, τα οποία θα οριστικοποιηθούν κατά τη διάρκεια της πενταετούς μεταβατικής περιόδου. Στο σχέδιο κανονισμών προνοείται ότι είναι απαραίτητη η συμμετοχή των εκπαιδευτικών οργανώσεων για την οριστικοποίηση αυτών των θεμάτων κατά τη μεταβατική περίοδο στο πλαίσιο της Επιτροπής Παρακολούθησης. Τελευταία, παρουσιάζονται αιτή-

—**Σας επηρεάζει που αιωρείται το θέμα; Θα έπρεπε ο Πρόεδρος να το κλείσει με κάποιον τρόπο;**

—Δεν με επηρεάζει καθόλου. Ο Πρόεδρος δήλωσε, πως, αν αποφασίσει να προχωρήσει σε ανασχηματισμό, θα προβεί και στις ανάλογες ανακοινώσεις.

—**Στις προεκλογικές συζητήσεις το ΕΛΑΜ επαναφέρει το θέμα της σεξουαλικής διαπαιδewgwnn των παιδιών. Καλό είναι να ενημερωθεί από εσάς ο κόσμος για τα οφέλη για να μην παρασύρεται από λαϊκίστικες προσεγγίσεις.**

—Τα οφέλη από τη σεξουαλική διαπαιδewgwnn των παιδιών

ματα για πρόσθετες κυρίως διευθυντικές θέσεις στα σχολεία, τα οποία το υπουργείο θα εξετάσει μόνο αφού ψηφιστεί το Σχέδιο Κανονισμών, ώστε να υπάρχει συγκεκριμένο πλαίσιο.

—**Ενδεχομένως να έχουν δικίο στο θέμα των διευθυντών.**

—Θεωρούμε ότι ο διευθυντής γνωρίζει ή τουλάχιστον θα έπρεπε να γνωρίζει καλύτερα τις δυνατότητες και τις αδυναμίες του κάθε εκπαιδευτικού. Με την κατάλληλη επιμόρφωση, θα μπορούν να δραματίσουν ρόλο και στην αριθμητική αξιολόγηση (εκτός από τη διαμορφωτική) σε ένα μικρό ποσοστό.

—**Πώς κρίνετε την απόφαση της κοινοβουλευτικής επιτροπής Παιδείας να ανοίξει νέο κύκλο επαφών με τους εμπλεκόμενους φορείς, ταυτόχρονα με την κατ' άρθρο συζήτηση του νομοσχεδίου;**

—Είμαι πολύ ικανοποιημένη που η Επιτροπή προχωρεί στην κατ' άρθρο συζήτηση και δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα, αν ταυτόχρονα προβεί σε επαφές με τους εμπλεκόμενους. Η έγνοια μας είναι οι τροπολογίες που θα γίνουν να μην αλλοιώνουν την επιστημονικότητα και την εφαρμοσιμότητα του σχεδίου.

—**Σε περίπτωση που οι αλλαγές αγγίζουν την ουσία του νομοσχεδίου, τι θα κάνετε;**

—Στείλαμε το μήνυμα ότι δεν μπορεί να αλλάξει η φιλοσοφία του νομοσχεδίου. Ευελπιστώ ότι μέσω της συνεχούς διαβούλευσης με την Επιτροπή θα το διασφαλίσουμε αυτό για το καλό της Παιδείας.

—**Αναλαμβάνουμε να κάνουμε τη δουλειά του υπουργείου, εϊπαν κάποιος βουλευτής.**

—Επιτρέψτε μου να διαφωνήσω. Ο διάλογος που προηγήθηκε ήταν εξαντλητικός, ουσιαστικός και πολυεπίπεδος. Καταθέσαμε στη Βουλή μια ολοκληρωμένη και τεκμηριωμένη πρόταση. Από εδώ και πέρα, όπως προβλέπει η διαδικασία αναλαμβάνει η Βουλή να κάνει την κατ' άρθρο συζήτηση, να προβεί στις αλλαγές που θεωρεί αναγκαίες και να λάβει την τελική της απόφαση. Αυτό προβλέπει η λειτουργία της Δημοκρατίας και με θεσμική συνεργασία να διαμορφωθεί το πλαίσιο που θα οδηγηθεί στην Ολομέλεια.

—**Υπάρχει χρονοδιάγραμμα για την ψήφιση του συγκεκριμένου νομοσχεδίου;**

—Η Ε.Ε. έθεσε το χρονοδιάγραμμα. Πρέπει να ψηφιστεί μέχρι το τέλος του έτους και να αρχίσει να εφαρμόζεται από 1η Ιανουαρίου του 2026 — προβλέπεται εφαρμογή μόνο επιμορφώσεων τον πρώτο χρόνο. Σε αντίθετη περίπτωση, θα μας επιβληθεί πρόστιμο 60 εκατομμυρίων ευρώ. —**Θα πληρώσουμε ή δεν θα λάβουμε τα 60 εκατομμύρια που προβλέπονται στο ταμείο ανάκαμψης;**

—Θα αποκοπούν τουλάχιστον 60 εκατομμύρια από το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας υπό μορφή προστίμου.

—**Σας ανησυχεί ότι είμαστε σε προεκλογική περίοδο;**

—Ευελπιστώ ότι μια τόσο σημαντική μεταρρύθμιση δεν θα καταστεί έρμαιο μικροπολιτικών και προεκλογικών σκοπιμοτήτων. Είναι μια νομοθεσία της κυβέρνησης που προκύπτει από την ανάγκη να αλλάξει το δημόσιο σχολείο. Το αξίζουν τα παιδιά και οι εκπαιδευτικοί μας.

από τις πιο μικρές ηλικίες είναι πάρα πολλά. Τα παιδιά πλέον μιλούν και γίνονται καταγγελίες στην Αστυνομία. Έχουμε αρκετά τέτοια παραδείγματα, μερικά από τα οποία είδαν πρόσφατα και το φως της δημοσιότητας. Όσο για τις αντιδράσεις για το υλικό που διδάσκεται στα σχολεία, έχει εξεταστεί και εγκριθεί από ειδικούς, συνάδει με ευρωπαϊκά πρότυπα, και είναι δημόσιο αναρτημένο για όποιον επιθυμεί να το μελετήσει. Ακολουθούμε τα σωστά πρότυπα για το καλό των παιδιών και εμπιστευόμαστε τους ειδικούς και όχι τι λέει ο καθένας στη βάση των αγκυλώσεών του.

Μια Κύπρος που ανήκει σε πολλούς

Από το 2008 μέχρι σήμερα, οι ξένοι αγοραστές έχουν βάλει στο χαρτοφυλάκιό τους περισσότερα από 40.000 ακίνητα

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Ζαλίζουν οι αριθμοί των πωλήσεων ακινήτων σε υπηκόους τρίτων χωρών στην Κύπρο τα τελευταία 17 χρόνια. Όπως καταδεικνύεται μέσα από τους αριθμούς, η αγορά ακινήτων της Κύπρου σταδιακά αλλάζει χέρια δημιουργώντας ανησυχίες και προβληματισμό. Ισραηλινοί, Κινέζοι, Λιβανέζοι αποτελούν τη μερίδα του λέοντος των αγοραστών, ενώ όπως φαίνεται από τα στοιχεία η ξένη επενδυτική δραστηριότητα συγκεντρώνεται κυρίως στις παραθαλάσσιες περιοχές.

Η δυναμική είσοδος ξένων αγοραστών από χώρες εκτός Ε.Ε., κυρίως στα ακίνητα υψηλής αξίας, ανατρέπει τα δεδομένα και διαμορφώνει μια νέα Κύπρο στην αγορά ακινήτων. Αν και οι Κύπριοι εξακολουθούν να κατέχουν τη μεγάλη πλειονότητα της ακίνητης περιουσίας, είναι γεγονός ότι η εικόνα στην αγορά αλλάζει με ταχείς ρυθμούς. Η έντονη είσοδος ξένων αγοραστών, ιδιαίτερα από τρίτες χώρες, αναδιαμορφώνει τους συσχετισμούς και ανατρέπει τις ισορροπίες. Η εξέλιξη αυτή θέτει πλέον στο επίκεντρο κρίσιμα ερωτήματα για την προσιτότητα της κατοικίας στους ντόπιους και για το πώς θα επηρεαστούν μακροπρόθεσμα οι τιμές των οικιστικών ακινήτων.

Αν αναλογιστούμε ότι η Κυπριακή Δημοκρατία ασκεί έλεγχο σε περίπου το 59% της συνολικής έκτασης του νησιού –με το υπόλοιπο 36% να είναι κατεχόμενα και περίπου 5% να καλύπτεται από τις βρετανικές βάσεις και τις ζώνες του ΟΗΕ– γίνεται αντιληπτό πόσο ανησυχητικό είναι το εύρος των αγοραπωλησιών γης από υπηκόους τρίτων χωρών.

Ειδικότερα, αξίζει να σημειωθεί ότι από το 2008 –χρόνια από την οποία το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας διαθέτει σχετικά στοιχεία– μέχρι και τον Οκτώβριο του φετινού έτους, τα ακίνητα που ανήκουν σε μη Κύπριους ανέρχονται στα 40.855. Σημειώνεται ότι από το 2018 το Κτηματολόγιο έχει ενσωματώσει ειδική κατηγοριοποίηση στα στατιστικά πωλήσεων σε αλλοδαπούς, διαχωρίζοντας πλέον ξεκάθαρα τις αγοραπωλησίες που πραγματοποιούνται από αγοραστές εντός και εκτός Ε.Ε.

Το 2008, ο αριθμός των ακινήτων για τα οποία κατατέθηκαν πωλητήριοι έγγραφα με αλλοδαπούς αγοραστές (εντός και εκτός Ε.Ε.) ανήλθε στις 6.636. Το δεκάμηνο του 2024, οι πωλήσεις ακινήτων σε αλλοδαπούς εκτός της

Ε.Ε έφτασαν τις 3.938. Το 2020, χρονιά κατά την οποία τερματίστηκε το πρόγραμμα των πολιτογραφήσεων, οι πωλήσεις ακινήτων σε υπηκόους τρίτων χωρών ανήλθαν στις 1.832. Υπενθυμίζεται ότι το περιβόητο πρόγραμμα των «χρυσών διαβατηρίων» τερματίστηκε στα τέλη του 2020 λόγω της δημοσιοποίησης σκανδάλων που σχετιζονταν με την εφαρμογή του προγράμματος. Αντικαταστάθηκε από το λεγόμενο πρόγραμμα «χρυσή βίζα», το οποίο δίνει τη δυνατότητα σε υπηκόους τρίτων χωρών να αποκτήσουν βίζα και μόνιμη διαμονή στην Κύπρο με αντάλλαγμα μια επένδυση τουλάχιστον €300.000.

Το 2021, οι ξένοι αγοραστές εκτός Ε.Ε. απέκτησαν 1.855 ακίνητα, ενώ το 2022 ο αριθμός αυτός αυξήθηκε σημαντικά, φτάνοντας τις 3.383 αγορές.

Το 2023, οι αγορές από υπηκόους τρίτων χωρών ανήλθαν στις 4.938, ενώ το 2024 μειώθηκαν ελαφρώς, φτάνοντας τις 4.321, παραμένοντας όμως σε υψηλά επίπεδα. Όπως καταδεικνύεται, μετά την κάμψη των πωλήσεων κυπριακών ακινήτων σε αλλοδαπούς το 2020 και το 2021, η αγορά τέτοιων ακινήτων από υπηκόους τρίτων μερών στο πλαίσιο του προγράμματος χρυσής βίζας έχει αυξηθεί κατακόρυφα. Εξάλλου, σε πρόσφατη έκθεσή του ο γενικός ελεγκτής ανέφερε ότι ένα αυξανόμενο και μεγάλο μέ-

ρος των συνολικών πωλήσεων κυπριακών ακινήτων αφορούσε υπηκόους τρίτων χωρών, συμπεριλαμβανομένων Λιβανέζων, Ισραηλινών, Ρώσων και Κινέζων. Συγκεκριμένα, αναφέρεται ότι 4.321 ή 27,4% των συνολικών πωλήσεων ακινήτης ιδιοκτησίας το 2024 ήταν εκτός Ε.Ε.

Επιπλέον, τους πρώτους δέκα μήνες του 2025 οι αγορές κυπριακών ακινήτων από αλλοδαπούς ανήλθαν στις 3.938 καταγράφοντας άνοδο της τάξης του 11% σε σχέση με το δεκάμηνο του 2024.

Αν ληφθεί υπόψη, πως στα πιο πάνω ποσοστά δεν περιλαμβάνονται τα πωλητήρια έγγραφα που αφορούν εταιρείες της αλλοδαπής, γίνεται αντιληπτό το εύρος των αγοραπωλησιών ακινήτων σε μη Κύπριους.

Σύμφωνα με το υπουργείο Εσωτερικών, ποσοστό της τά-

Οι ανησυχίες που εγείρονται από τις μαζικές πωλήσεις ακινήτων και από ποιες χώρες μπορεί η Κύπρος να αντλήσει βέλτιστες πρακτικές – Προγραμματίζουν συνάντηση με τον υπουργό Εσωτερικών οι αρμόδιοι φορείς της αγοράς.

ξης του 96,73% των ακινήτων ανήκει σε Κύπριους ενώ ποσοστό 2,33% ανήκει σε αγοραστές υπηκόους ξένων χωρών, παρόλο που τα τελευταία χρόνια οι μη Κύπριοι αγοράζουν ακίνητα πολλαπλάσιας αξίας σε σχέση με το παρελθόν. Σημειώνεται, ότι οι αξίες που καταγράφονται εκτιμήθηκαν σε τιμές 1/1/2021.

Τι ψηφίζουν

Πρώτη στις προτιμήσεις των αγοραστών από τρίτες χώρες είναι η Πάφος. Από το 2015 παρατηρούμε ότι τα πωλητήρια έγγραφα που κατατέθηκαν στο Κτηματολόγιο και αφορούσαν ξένους αγοραστές εκτοξεύθηκαν στο 82,73% του συνόλου. Από αυτό το ποσοστό, μόλις το 6,87% αφορούσε πολίτες της Ε.Ε., ενώ το εντυπωσιακό 75,86% αφορούσε υπηκόους τρίτων χωρών.

Παρόμοια εικόνα παρουσιάστηκε και το 2016, όταν το συνολικό ποσοστό πωλητηρίων εγγράφων προς αλλοδαπούς έφτασε το 80,94%. Πιο συγκεκριμένα, το 8,83% των πωλήσεων αφορούσε πολίτες της Ε.Ε., ενώ το 72,1% υπηκόους τρίτων χωρών.

Τα στοιχεία επισημαίνουν ότι από το 2018 και μετά, οι αγοραστές εκτός Ε.Ε. έχουν στρέψει σε μεγάλο βαθμό το ενδιαφέρον τους και προς τη Λάρνακα. Αναλυτικά σημειώνεται ότι το 2018 οι αγοραστές εκτός Ε.Ε. κατείχαν το 53,37% του συνόλου των πωλητηρίων εγγράφων που κα-

τατέθηκαν στο επαρχιακό κτηματολόγιο.

Αξίζει να σημειωθεί ότι στα συγκεκριμένα ποσοστά δεν περιλαμβάνονται οι αγορές που πραγματοποιήθηκαν από ξένες εταιρείες, γεγονός που υποδηλώνει ότι ο πραγματικός όγκος αγοραπωλησιών προς μη Κύπριους είναι ακόμη μεγαλύτερος.

Η Λεμεσός αποτελεί επαρχία που καταγράφει συνεχείς αγοραπωλησίες ακινήτων από αγοραστές εκτός Ε.Ε. Ενδεικτικά επισημαίνεται ότι το 2016 οι υπήκοοι τρίτων χωρών απέκτησαν το 49,75% του συνόλου των πωλήσεων. Το 2024 καταγράφηκαν 40,18% πωλήσεις από μη Ευρωπαίους στη Λεμεσό.

Μεταβιβάσεις-εκχωρήσεις

Στις 8.383 ανήλθαν οι μεταβιβάσεις ακινήτων σε αλλοδαπούς σε παγκύπρια βάση κατά την περίοδο 2020-2024. Σύμφωνα με στοιχεία του Κτηματολογίου η πορεία των μεταβιβάσεων παρουσιάζει αυξητική τάση, γεγονός που υποδηλώνει το αυξημένο ενδιαφέρον για αγορά ακινήτωνς ιδιοκτησίας από αλλοδαπούς στην Κύπρο. Η πλειονότητα των μεταβιβάσεων φαίνεται να αφορά στην Πάφο και στη Λεμεσό. Ειδικότερα στην Πάφο σημειώνεται το 24% των μεταβιβάσεων σε αλλοδαπούς αγοραστές το 2024 και το 22% το επτάμηνο του 2025. Αν συμπεριληφθούν και οι μεταβιβάσεις ακινήτων σε πολίτες της Ε.Ε.

(εκτός Κυπρίων), το ποσοστό αυξάνεται σε σχεδόν 38% και 39% για τις αντίστοιχες περιόδους. Στις επαρχίες Λάρνακας, Λεμεσού και Αμμοχώστου, τα ποσοστά απόκτησης περιουσίας από αλλοδαπούς κυμαίνονται μεταξύ 10-14%, ενώ η επαρχία Λευκωσίας διατηρεί περισσότερο εγχώριο χαρακτήρα, με μόλις 3,2% των πωλήσεων να πραγματοποιούνται από αλλοδαπούς.

Σημειώνεται, ωστόσο, ότι στους εν λόγω αριθμούς δεν περιλαμβάνονται οι μεταβιβάσεις σε κυπριακές εταιρείες με μετόχους αλλοδαπούς, εφόσον οι περιπτώσεις αυτές λογίζονται ως μεταβιβάσεις σε Κύπριους αγοραστές, και ως εκ τούτου ο αριθμός ενδεχομένως να είναι πολύ μεγαλύτερος. Σύμφωνα με τα στοιχεία ανά επαρχία, οι μεταβιβάσεις ακινήτων σε αλλοδαπούς αγοραστές την περίοδο 2020-2024 έφτασαν τις 2.970 στην Πάφο, τις 2.360 στη Λεμεσό, τις 1.941 στη Λάρνακα και τις 738 και 374 σε Λευκωσία και Αμμόχωστο αντίστοιχα.

Την ίδια ώρα, σύμφωνα με σχετική έκθεση της Ελεγκτικής Υπηρεσίας, το ποσοστό απόκτησης ακινήτων από αλλοδαπούς εκτός Ε.Ε. αυξάνεται και λόγω της δυνατότητας σύναψης συμβάσεων εκχώρησης. Σημειώνεται ότι ο συνολικός αριθμός συμβάσεων εκχώρησης, συμπεριλαμβανομένων Κυπρίων, Ευρωπαίων και υπηκόων τρίτων χωρών, που έχουν κατατεθεί στο Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας και εξακολουθούν να βρίσκονται σε ισχύ, ανέρχεται σε 9.746.

Ποιοι αγοράζουν

Ρώσοι, Λιβανέζοι, Κινέζοι και Ισραηλινοί αποτελούν σήμερα τις πιο δυναμικές ομάδες υπηκόων τρίτων χωρών που επενδύουν μαζικά στην κυπριακή γη, διαμορφώνοντας μια νέα πραγματικότητα τόσο σε επίπεδο αγοράς όσο και κοινωνίας. Για το 2025, μόνο στο πρώτο επτάμηνο οι αγορές από αλλοδαπούς αυξήθηκαν κατά 15% σε σχέση με το 2024, με κυρίαρχες εθνικότητες το Ισραήλ, τον Λίβανο και τη Ρωσία.

Σύμφωνα με την Ελεγκτική Υπηρεσία οι αλλοδαποί εκτός Ε.Ε. που απέκτησαν ακίνητα στην Κύπρο και συγκεκριμένα στην πρωτεύουσα κατά την περίοδο 2020-2024 προέρχονται κυρίως από τον Λίβανο (16%), την Κίνα (16%), τη Ρωσία (14%), το Ισραήλ (10%), τη Συρία (6%), την Αίγυπτο (5%), τη Βρετανία (4%), την Ουκρανία (4%), τον Καναδά (2%).

Η Πάφος συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ενδιαφέρον, το 2015 οι αγοραστές εκτός Ε.Ε. συγκέντρωσαν το 75% των πωλητηρίων εγγράφων που κατατέθηκαν στα επαρχιακά κτηματολόγια. Στα χαμηλότερα επίπεδα η Αμμόχωστος και η Λευκωσία.

Ο αντίκτυπος

Η μαζική εισροή επενδυτών έχει μετατοπίσει την αγορά προς τα ακίνητα υψηλής αξίας, ιδιαίτερα στις παραθαλάσσιες περιοχές. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη δραστική αύξηση των τιμών, τη δυσκολία προσίτης κατοικίας για τα νέα ζευγάρια και τη μεσαία τάξη, τη συρρίκνωση των διαθέσιμων ακινήτων για μόνιμη κατοικία και τον μετασχηματισμό κοινωνικών και δημογραφικών συνθέσεων σε ολόκληρες περιοχές.

Όπως ανέφεραν στην «Κ» αρμόδιοι φορείς της αγοράς, αυτό που τους ανησυχεί περισσότερο είναι οι μαζικές πωλήσεις μεγάλων εκτάσεων γης. Μάλιστα, όπως πληροφορούμαστε, η Ομοσπονδία Συνδέσμων Εργολάβων Οικοδομών Κύπρου (Ο.Σ.Ε.Ο.Κ.) θα πραγματοποιήσει το επόμενο διάστημα συνάντηση με τον υπουργό Εσωτερικών Κωνσταντίνο Ιωάννου προκειμένου να συζητηθούν το ζήτημα. Η ΟΣΕΟΚ τονίζει ότι δεν θα πρέπει να γίνονται σπασμωδικές και βεβιασμένες κινήσεις αναφορικά με το συγκεκριμένο ζήτημα. Όπως εισηγούνται αρμόδιοι φορείς της αγοράς ακινήτων, χρήσιμη θα ήταν η εγκαθίδρυση ενός συστήματος παρακολούθησης της αγοράς. Με άλλα λόγια ένα μπρώο που να καταγράφει ποιος αγοράζει, πόσα ακίνητα, σε ποιες επαρχίες και για ποια χρήση. Είναι σημαντικό να σημειώσουμε ότι στη δημοσκόπηση που διενήργησε για λογαριασμό της «Κ» η Stratego-IMR η κοινή γνώμη φαίνεται να συμφωνεί με τις επενδύσεις ξένων συμφερόντων στην Κύπρο, φτάνει να γίνεται με μέτρο και όρια (66%).

Τα οφέλη

Από την άλλη, πολλαπλά είναι τα οφέλη που προκύπτουν από τις ξένες επενδύσεις στην αγορά ακινήτων της Κύπρου. Η εισροή ξένων κεφαλαίων συμβάλλει ουσιαστικά στην οικονομική ανάπτυξη,

Τα στοιχεία καταδεικνύουν ότι οι ξένοι αγοραστές στρέφονται προς τις παραλιακές πόλεις - Ρώσοι, Λιβανέζοι, Κινέζοι και Ισραηλινοί κατακλύζουν την αγορά των ακινήτων.

στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και στην ενίσχυση της παραγωγικότητας. Παράλληλα, οι επενδύσεις αυτές τονώνουν δυναμικά τον κατασκευαστικό τομέα, έναν από τους σημαντικότερους πυλώνες της κυπριακής οικονομίας, ο οποίος απασχολεί χιλιάδες εργαζομένους και συνεχώς δημιουργεί νέες ευκαιρίες απασχόλησης.

Πέραν της οικοδομικής δραστηριότητας, η παρουσία ξένων επενδυτών στο νησί ενισχύει και άλλους τομείς της οικονομίας, καθώς οι ίδιοι διοχετεύουν «φρέσκο» χρήμα στην αγορά, συμβάλλοντας στη γενικότερη οικονομική ευπ-

μερία. Ταυτόχρονα, η αυξημένη ζήτηση ακινήτων οδηγεί σε άνοδο της αξίας των περιουσιών που κατέχουν οι Κύπριοι, ενισχύοντας έτσι τον πλούτο των νοικοκυριών.

Επιπλέον, ο τομέας του τουρισμού είναι στενά συνδεδεμένος με την οικοδομική ανάπτυξη, καθώς μεγάλο μέρος των νέων αναπτύξεων αφορά τουριστικές μονάδες, ξενοδοχεία, καταλύματα και κέντρα ευεξίας ή αποκατάστασης. Η δημιουργία τέτοιων υποδομών συμβάλλει στην προσέλκυση μεγαλύτερου αριθμού τουριστών, ενδυναμώνοντας περαιτέρω την οικονομική δραστηριότητα στο νησί.

Με ποιο τρόπο αντιμετωπίζουν άλλες χώρες το φαινόμενο

Η ταχεία άνοδος των τιμών των ακινήτων σε ολόκληρη την Ευρώπη, σε συνδυασμό με το αυξανόμενο ενδιαφέρον ξένων επενδυτών και μεγάλων επενδυτικών ταμείων, έχει ωθήσει πολλές χώρες να υιοθετήσουν νέους μηχανισμούς ελέγχου και ρύθμισης της αγοράς. Με τις μεγάλες πόλεις και τις τουριστικές περιοχές να αντιμετωπίζουν νοικοκυριά που δυσκολεύονται να αγοράσουν ή ακόμη και να ενοικιάσουν κατοικία, οι κυβερνήσεις στην Ευρώπη εισάγουν περιορισμούς στις μαζικές αγορές από αλλοδαπούς, αυστηρότερη φορολόγηση και κανόνες για τη βραχυχρόνια μίσθωση. Πιο συγκεκριμένα, πολλές χώρες θέτουν όρια στις αγορές ακινήτων από άτομα που δεν είναι μόνιμοι κάτοικοι. Για παράδειγμα, η Δανία απαγορεύει την αγορά εξοχικών κατοικιών από μη κατοίκους, εκτός αν έχουν ειδική κρατική άδεια, ενώ η Κροατία επιβάλλει περιορισμούς για αγορές από πολίτες εκτός Ε.Ε. Άλλες χώρες όπως το Ηνωμένο Βασίλειο ποντάρουν στην έξτρα φορολόγηση αλλοδαπών αγοραστών, ενώ η Ιρλανδία αυξάνει τη φορολογία σε επενδυτικά funds που αγοράζουν πακέτα κατοικιών. Στην εξίσωση τίθεται και η ρύθμιση των βραχυχρόνιων μισθώσεων (τύπου Airbnb) καθώς επηρεάζει άμεσα τη διαθεσιμότητα κατοικιών και λειτουργεί αποτρεπτικά για επενδυτές που αγοράζουν ακίνητα αποκλειστικά για τουριστική εκμετάλλευση. Παράλληλα, χώρες όπως η Γερμανία προχώρησαν στην εισαγωγή ασφαλιστικών δικλίδων με σχετικά νομοσχέδια όσον αφορά στις εταιρικές/μαζικές αγορές. Επιπλέον, χώρες όπως η Δανία και η Νορβηγία απαγορεύουν την απόκτηση γης σε προστατευόμενες ή στρατηγικές περιοχές,

Ασφαλιστικές δικλίδες

Δύο προτάσεις νόμου για τον περιορισμό και έλεγχο της απόκτησης ακίνητης ιδιοκτησίας από υπηκόους τρίτων χωρών κατέθεσε το ΑΚΕΛ στη Βουλή των Αντιπροσώπων. Όπως ανακοίνωσε ο γενικός γραμματέας του κόμματος, Στέφανος Στεφάνου, σε δημοσιογραφική διάσκεψη, οι νομοθετικές πρωτοβουλίες του ΑΚΕΛ έχουν διττό στόχο, να θέσουν περιορισμούς και διαδικασίες ελέγχου στο φαινόμενο της ανεξέλεγκτης πώλησης κυπριακής γης προς πολίτες κρατών εκτός Ε.Ε. και να θέσουν αντικειμενικά και μετρήσιμα κριτήρια για την απόκτηση ακίνητης ιδιοκτησίας.

Οι προτάσεις του κόμματος περιλαμβάνουν, πρώτον, τερματισμό της δυνατότητας απόκτησης μεγάλης έκτασης γης από υπηκόους τρίτων χωρών και εταιρείες συμφερόντων υπηκόων τρίτων χωρών. Δεύτερο, σημείωσε ο κ. Στεφάνου, εισαγωγή μετρήσιμων κριτηρίων που επιτρέπουν την απόκτηση από υπηκόους τρίτων χωρών μιας και μόνο οικίας 200 τετραγωνικών μέτρων, ενός γραφείου 300 τετραγωνικών μέτρων και ενός καταστήματος 200 τετραγωνικών μέτρων, με πλήρη απαγόρευση στην απόκτηση οικίας από εταιρείες αλλοδαπών συμφερόντων.

Τρίτο, υποχρέωση ελέγχου και αποκάλυψης του τελικού πραγματικού δικαιούχου με στόχο να αποτρέπεται η πρακτική της έμμεσης απόκτησης ακίνητης ιδιοκτησίας μέσω ευρωπαϊκών ή κυπριακών εταιρειών που ελέγχονται από αλλοδαπούς.

Τέταρτο, πλήρη απαγόρευση αγοράς ακίνητης ιδιοκτησίας σε περιοχές που γειτνιάζουν με κρίσιμες υποδομές και περιοχές νευραλγικής σημασίας για την ασφάλεια της Κυπριακής Δημοκρατίας, όπως λιμάνια, αεροδρόμια, παραλιακές ζώνες και γραμμή κατάπαυσης του πυρός.

Πέμπτο, πλήρη απαγόρευση αγοράς δασικής ή γεωργικής γης.

Έκτο, κατάργηση υφιστάμενων προνοιών σε νομοθεσίες που αφήνουν περιθώρια εσκεμμένης παρερμηνείας ή που επιτρέπουν τη διασύνδεση της απόκτησης κυπριακού διαβατηρίου ή χρυσής βίζας με την αγορά ακίνητης ιδιοκτησίας.

Έβδομο, παροχή αρμοδιότητας στον διευθυντή του Κτηματολογίου να αρνείται την κατάθεση αγοραπωλητηρίων και εκχωρητηρίων που δεν επιπύτουν στα προτεινόμενα κριτήρια.

Το ΑΚΕΛ εκτιμά ότι η υπερψήφιση και εφαρμογή των προτάσεων του μπορεί να οδηγήσει σε σταδιακή εξισορρόπηση της αγοράς απόκτησης στέγης, η οποία εμφανίζει φαινόμενα φούσκας, ειδικά στα αστικά κέντρα. Παράλληλα, θα αποτρέψει τη συνέχιση της απόκτησης τεράστιων εκτάσεων γης γύρω από περιοχές νευραλγικής σημασίας για την ασφάλεια του κράτους.

Αξίζει να σημειώσουμε ότι ενώπιον της Βουλής κατατέθηκε και τρίτη πρόταση νόμου την οποία συνυπογράφουν οκτώ βουλευτές, με στόχο την τροποποίηση του «περί Κτήσης Ακίνητης Ιδιοκτησίας (Αλλοδαποί) Νόμου», ώστε να αναθεωρηθούν και να εκσυγχρονιστούν ορισμένες διατάξεις του.

Ειδικότερα, με τις πρόνοιες της πρότασης νόμου προβλέπεται μεταξύ άλλων, ο καθορισμός σαφών περιορισμών για την απόκτηση ακίνητης ιδιοκτησίας από φυσικά πρόσωπα, τα οποία είναι πολίτες τρίτων χωρών, ώστε να δύνανται να αποκτήσουν μόνο μία κατοικία ή ένα διαμέρισμα, προς ανέγερση ή ανεγερθέντα, επί ενός μόνο οικοπέδου. Προβλέπεται ακόμα η απαγόρευση της απόκτησης δασικής ή γεωργικής γης από αλλοδαπούς.

Έκθεση

70

ΧΡΟΝΙΑ Ε.Ο.Κ.Α.
1955 - 1959

Μια έκθεση από το αρχείο εφημερίδων και το φωτογραφικό αρχείο του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών, καθώς και οπτικοακουστικό υλικό από το Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου.

23 Νοεμβρίου έως τις 12 Δεκεμβρίου 2025

Παλαιό Δημοτικό Μέγαρο Λευκωσίας (προμαχώνας Νταβίλα)

Ώρες λειτουργίας:

Δευτέρα – Παρασκευή 16:00 – 19:00

Σάββατο και Κυριακή 10:00 – 18:00

Είσοδος Ελεύθερη

Υπό την αιγίδα του Υπουργού Εσωτερικών κ. Κωνσταντίνου Ιωάννου.

Υπουργείο Εσωτερικών
Κυπριακή Δημοκρατία

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ
ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Του ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ

Στην πολιτική το timing έχει μεγάλη σημασία. Εάν το 2026 είχαμε προεδρικές αντί βουλευτικές εκλογές, οι πιθανότητες ο Οδυσσέας Μιχαηλίδης να κέρδιζε τη μάχη για τον προεδρικό θώκο, θα ήταν απεριόριστα μεγάλες. Καθώς ήταν τέτοια η δυναμική που είχε αναπτύξει η προσωπικότητά του τα τελευταία χρόνια ως του «αδιάφθορου υπεράνω συστήματος» αξιωματούχου, γεγονός που καταγραφόταν στις έρευνες με ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά δημοτικότητας, που καθιστούσε την προοπτική αυτή σχεδόν βέβαιη. Ενδεικτικά προς τούτο τα ευρήματα έρευνας της Redwolf τον περασμένο Μάρτιο (2025), πέντε μήνες μετά την καρατόμησή του από το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο, που έλαβε χώρα τον Σεπτέμβριο του 2024, τα οποία έδειχναν τη δημοτικότητά του Οδυσσέα Μιχαηλίδη στο 59%, με 6 στους 10 ερωτηθέντες να έχουν καλή άποψη για το πρόσωπό του!

Το timing
ως διαμορφωτής

Το 2026, όμως, δεν έχουμε προεδρικές εκλογές. Οι βουλευτικές εκλογές παρεμβάλλονται των προεδρικών που θα πραγματοποιηθούν δύο χρόνια μετά, το 2028. Και εδώ είναι που υπεισέρχεται ο παράγοντας timing που δύναται, εν πολλοίς, να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στο ταξίδι, του κομματάρχη πλέον Οδυσσέα Μιχαηλίδη, προς την Ιθάκη.

Καθότι από τη στιγμή της παύσης του από τη θέση του γενικού ελεγκτή με την 209 σελίδων καταιγιστική απόφαση του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου που τον έκρινε «υπόλογο ανάρμοστης συμπεριφοράς, που αντικειμενικά κρίνεται τον καθιστά ανίκανο για επιτέλεση των υψηλών καθηκόντων του», μέχρι το πρώτο στάδιο, τον Μάιο του 2025, που ανακοινώνει την ίδρυση του κόμματός του και ακολουθώς μέχρι το δεύτερο στάδιο, τον Μάιο του 2026 που θα λάβουν χώρα οι βουλευτικές εκλογές, δύο χρόνια πριν το τρίτο στάδιο, τις προεδρικές του 2028, μεσολαβεί χρόνος πολὺς. Και ο πολύς χρόνος που μεσολαβεί δεν επιτρέπει στο «φαινόμενο» Οδυσσέας Μιχαηλίδης να επιδράσει άμεσα και καταλυτικά στο εκλογικό σώμα και ως εκ τούτου καθίσταται πιο διαχειρίσιμος ως πολιτικός αντίπαλος.

Για να γίνουν πιο εύκολα κατανοητά τα παραπάνω, αρκεί κανείς να ρίξει μια ματιά στην έρευνα που είχε διενεργήσει η Pulse Market Research για λογαριασμό του «Φ», τον Μάρτιο του 2024, επτά μήνες πριν από την καρατόμησή του από το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο, δηλαδή έναν ακριβώς χρόνο πριν από την προαναφερθείσα έρευνα της Redwolf, του Μαρτίου 2025, που έδειχνε τη δημοτικότητά του, πέντε μήνες μετά την παύση του, στο 59%.

Στην έρευνα, λοιπόν, της Pulse Market Research (Μάρτιος 2024) καταγραφόταν πρωφανώς σε ποσοστά υψηλή δημοτικότητα, η οποία ακουμπούσε το 71%! Μάλιστα, μόλις το 21% έβαζε αρνητικό πρόσημο, ενώ το 8% δεν εξέφραζε άποψη. Η δε διείσδυση του Οδυσσέα Μιχαηλίδη, και κυρίως του εύρους

ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

Ο Οδυσσέας θα φτάσει στην Ιθάκη;

Η δυναμική «προσωπικότητας»
έναντι «κόμματος» δοκιμάζεται ήδη στην πράξη,
υψηλή δημοφιλία, φθίνουσα δυναμική

αυτής σε όλους τους πολιτικούς χώρους, σε μια τεράστια δηλαδή δεξαμενή ψηφοφόρων, ήταν επίσης αξιοσημείωτη! Αφού η ικανοποίηση που αισθάνονταν οι πολίτες από τον ρόλο και το έργο του, έτσι όπως αυτή είχε καταγραφεί στη συγκεκριμένη έρευνα, μπορούμε να πούμε ότι ήταν καθολική και αποθεωτική! Με το 70% των ψηφοφόρων του ΔΗΣΥ, το 79% των ψηφοφόρων του ΑΚΕΛ, το 89% του ΔΗΚΟ και το 69% των ψηφοφόρων άλλων κομμάτων, να δηλώνουν ικανοποιημένοι!

Η εξίσωση
αλλάζει

Η εμφανής διαφοροποίηση προς τα κάτω που παρουσιάζουν τα αποτελέσματα των δύο ερευνών, μέσα σε διάστημα ενός χρόνου κι αφορτού (σύμφωνα με το

απλούστευτικό μεν, επιδραστικό δε αφήγημα) το «σύστημα» είχε στο μεταξύ εξουδετερώσει έναν «αδιάφθορο» αξιωματούχο επειδή «συγκρούστηκε μαζί του», καταδεικνύει ότι στον συμπτυκνυμένο πολιτικό χρόνο, τον φορτισμένο και έντονον αντιπαραθέσεων παράλληλα, που μεσολαβεί μέχρι τις εκλογές του 2026, τα πάντα ρει! Άλλωστε, η εξαγγελία για το «ΑΛΜΑ», τον Μάιο του 2025, η διάρρηξη των σχέσεων με τον Νικόλα Παπαδόπουλο και οι αποστάσεις που πήρε το ΔΗΚΟ, ένας σταθερός υποστηρικτής του την περίοδο που ήταν γενικός ελεγκτής, η πίεση που ασκεί ο πάλοι ποτέ στενός του συνεργάτης, Ανδρέας Χασαπόπουλος, με τις «πικάντικες αποκαλύψεις», είναι μόνο κάποια από τα νέα δεδομένα που προστίθενται και επηρεάζουν πλέον την εξίσωση.

Ευάλωτο «ηθικό
πλεονέκτημα»

Ενδεχομένως να είναι αρκετοί εκείνοι που θεωρούν την περίπτωση Ανδρέας Χασαπόπουλος, φαιδρή. Εκείνο που έχει σημασία είναι ότι ο Οδυσσέας Μιχαηλίδης φαίνεται να είχε συνεργαστεί μαζί του ή να τον είχε χρησιμοποιήσει στο κτίσιμο της εικόνας του, στη δημιουργία κερκίδας, στην επίδραση και άσκηση πολιτικής, μέσα από τη συγκεκριμένη σελίδα. Πιο σημαντικό που προκύπτει, από τα λίγα που μέχρι στιγμής διоχετεύθηκαν στο διαδίκτυο, είναι η... ψευδορκία Οδυσσέα ως προ τη σχέση που είχε με τη «Σελίδα Στήριξης του Γενικού Ελεγκτή». Την οποία είχε αρνηθεί και εξακολουθεί να αρνείται. «... Ουδενί σχέση έχω με τη Σελίδα, ούτε και είμαι εγώ που μπορώ να αποφασίσω είτε τι σύμβολα θα χρησιμοποιεί είτε τι φωτογραφίες. Το γεγονός ότι η Σελίδα δεν

ελέγχεται καθόλου από μένα και κανένα λόγο δεν έχω στα δημοσιεύματά της, αποδεικνύεται όχι μόνο από το γεγονός ότι ορισμένες αναρτήσεις της δεν με εκπρόσζουν, μπορεί μάλιστα να έχω και εντελώς αντίθετη άποψη για το θέμα που αφορούν». Ωστόσο, από τα screenshots ανταλλαγής μηνυμάτων που διαρρέουν, φαίνεται ότι, σε κάποιες τουλάχιστον περιπτώσεις, ο πρώην γενικός ελεγκτής υπαγόρευε στον Χασαπόπουλο ακριβώς το τι θα γράψει, με ποιο σχόλιο θα συνοδεύσει μια εξέλιξη, πώς θα απαντήσει σε ένα ζήτημα... Το ενδεχόμενο να ψευδόνταν για ένα τόσο... απλό ζήτημα, όπως αυτό, πέραν του ότι τον αφήνει εκτεθειμένο, αναμφίβολα θα κλονίσει την ψυχολογία εμπιστοσύνης που έχουν οι υποστηρικτές του και συνδέεται με την αντίληψη αξιοπιστίας και ηθικής που τον διέπει.

Από μονάδα,
κόμμα

Η δημιουργία κόμματος, επιλέγεται αναγκαστικά προκειμένου να διατηρήσει την παρουσία του ενεργή και τη δημοτικότητά του υψηλή. Ωστόσο, τίποτα δεν εγγυάται ότι αυτό θα ισχύσει ή ότι θα ισχύσει για καλό! Η μετάβαση του Οδυσσέα Μιχαηλίδη από «πρόσωπο» σε «κόμμα», είναι μια ενέργεια που ενέχει μεγάλο ρίσκο! Ο Οδυσσέας προβάλλεται ως σύμβολο, το κόμμα απαιτεί ομάδα! Ο Μιχαηλίδης ξεκινάει ως πρόσωπο με υψηλή δημοφιλία, αλλά η μετάβαση σε κόμμα μπορεί να μην έχει τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Λαμβάνοντας μάλιστα υπόψη το ποιοι για την ώρα τον περιβάλλουν, θα λέγαμε ότι το ρίσκο είναι σεollaπλά επίπεδα.

Οργανωτικής αδυναμίας, δυσκολίας υιοθέτησης κοινού αφηγήματος, αλαλούμ προσεγγίσεις, ασυνεννοησίας, ρηγμάτων και ρήξεων... Το ΑΛΜΑ, ως κόμμα, δεν μπορεί ασφαλώς να είναι μονοθεματικής ενότητας, θα πρέπει να παρουσιάσει προτάσεις για ένα ευρύ φάσμα ζητημάτων που απασχολούν τον τόπο και την κοινωνία, πέρα από την πάταξη της διαφθοράς. Και όχι μόνο! Αλλά θα πρέπει να πείσει διά των προσώπων που θα απαρτίσουν το ψηφοδέλτιο του κόμματος, ότι είναι σε θέση να ανταποκριθεί στον χειρισμό τους. Κάθε δημόσια αστοχία μειώνει την «υπερβατική αξιοπιστία».

Κάθε στραβοπάτημα μπορεί να προκαλέσει αμφιβολίες στους ψηφοφόρους για τη συνοχή και τη σοβαρότητα του κόμματος, να μειώσει την αξιοπιστία του, να φανερώσει ευθραυστότητα και να οδηγήσει σε απόσυρση της εμπιστοσύνης τους ως σοβαρής αντισυστημικής επιλογής. Δεν είναι τυχαίο, άλλωστε, ότι παραμένει σε εκκρεμότητα η οποία συνεργασία με δυνατό πολιτικά ονόματα, τα οποία, εάν δεν έχουν ήδη αποσύρει το ενδιαφέρον τους, προφανώς περιμένουν να δουν στο αμέσως επόμενο διάστημα, που θα κάσει η μπίλια. Με υπόμνηση ότι οι δημοσκοπήσεις από τον Σεπτέμβριο μέχρι σήμερα, καταγράφουν ποσοστά που κυμαίνονται μεταξύ 7% και 11% – με αντίστροφη όμως καταγραφή. Ο Σεπτέμβριος 11%, ο Νοέμβριος 7%... Το αμέσως επόμενο διάστημα θα καταδείξει εάν το μομέντουμ ισχύει ή εξασθενεί...

algofen®

Γρήγορη ανακούφιση από τον πόνο

✓ πονοκέφαλο ✓ ημικρανία ✓ πονόδοντο ✓ πυρετό ✓ μυαλγίες ✓ αρθραλγίες ✓ πόνους περιόδου

MEC MEDOCHEMIE

1-10 Κωνσταντινουπόλεως, 3011 Λεμεσός, Κύπρος, Τηλ.: +357 25 867600, e-mail: office@medochemie.com www.medochemie.com

Η ανεκτίμητη αξία ενός Εθνικού Μουσείου Φυσικής Ιστορίας

Η δρ Μπλάνκα Χουέρτας μιλάει στην «Κ» για την αναγκαιότητα δημιουργίας παρόμοιου φορέα και στην Κύπρο

Συνέντευξη ΣΤΗΝ ΑΝΤΡΙΑΝΑ ΠΑΝΤΕΛΗ

Τα μουσεία φυσικής ιστορίας αποτελούν θεμελιώδεις ερευνητικές υποδομές για την τεκμηρίωση, κατανόηση και αντιμετώπιση της απώλειας της βιοποικιλότητας, αναφέρει η δρ Μπλάνκα Χουέρτας, κύρια επιμελήτρια στο Τμήμα Επιστημών του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας του Λονδίνου.

Ωστόσο, η Κύπρος παραμένει μα από τις λίγες χώρες της Ε.Ε. –αν όχι η μοναδική– που δεν διαθέτει Εθνικό Μουσείο Φυσικής Ιστορίας. Η δρ Χουέρτας, με αφορμή τη συμμετοχή της στο 2ο Ετήσιο Επιστημονικό Συνέδριο της επιστημονικής εταιρείας «bios-SBSCy», που θα πραγματοποιηθεί την Παρασκευή, 28 Νοεμβρίου 2025, σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Κύπρου, υπενθυμίζει τους λόγους για τους οποίους η Κύπρος χρειάζεται να ιδρύσει ένα μουσείο φυσικής ιστορίας εθνικής εμβέλειας, έτσι ώστε να προστατεύσει τον μοναδικό της φυσικό πλούτο. «Ένα Εθνικό Μουσείο Φυσικής Ιστορίας θα χρησιμεύσει ως ζωτικό αποθετήριο της συλλογικής μνήμης του έθνους, διατηρώντας όχι μόνο την πολιτιστική κληρονομιά από την ανθρώπινη οπτική γωνία, αλλά και τον πλούτο των οικοτόπων και της βιοποικιλότητάς του», λέει χαρακτηριστικά η επιστήμονας, προσθέτοντας πως «η ύπαρξη μιας

εθνικής συλλογής θα προσφέρει τα αντικείμενα, τις ιστορίες και τους ειδικούς που χρειάζονται για να δημιουργήσουν μια ελκυστική εμπειρία για το κυπριακό κοινό. Μια εμπειρία που δεν θα βρεθεί πουθενά αλλού».

–Γιατί είναι απαραίτητες οι συλλογές φυσικής ιστορίας;
–Οι συλλογές φυσικής ιστορίας

Οι συλλογές φυσικής ιστορίας είναι χρονομηχανές που παρέχουν σημαντικές πληροφορίες. Μας βοηθούν να κατανοήσουμε το παρελθόν μας, να αντιμετωπίσουμε τα τρέχοντα ζητήματα και να σχεδιάσουμε το μέλλον μας.

ας αποτελούν έναν πολύ υποτιμημένο πόρο. Είναι χρονομηχανές που παρέχουν σημαντικές πληροφορίες. Μας βοηθούν να κατανοήσουμε το παρελθόν μας, να αντιμετωπίσουμε τα τρέχοντα ζητήματα και να σχεδιάσουμε το μέλλον μας. Μεγάλα κοινωνικά ζητήματα, όπως η κλιματική αλλαγή, η απώλεια της βιοποικιλότητας και οι ασθένειες, μεταξύ άλλων, γίνονται καλύτερα κατα-

νοητά και αντιμετωπίζονται όταν έχουμε αξιόπιστα δεδομένα για να αναλύσουμε και να επικοινωνήσουμε τη γνώση μας για αυτά.

–Ποια θα είναι η αξία ενός Εθνικού Μουσείου Φυσικής Ιστορίας στην Κύπρο;

–Τα περισσότερα ανεπτυγμένα έθνη, αν όχι όλα, διαθέτουν ειδικούς πόρους για την κατασκευή και τη διατήρηση εθνικών μουσείων φυσικής ιστορίας. Αυτές οι ειδικές συλλογές που δημιουργούνται, προστατεύουν τους εθνικούς θησαυρούς από τους κινδύνους του φυσικού κόσμου. Δεν αποτελούν μόνο τα δείγματα του μουσείου τους εθνικούς θησαυρούς, αλλά και όλα τα δεδομένα, τεκμηριώσεις, σχετικά αντικείμενα και αφηγήσεις. Η ύπαρξη ενός κεντρικού εθνικού μουσείου παρουσιάζει οφέλη στην ενθάρρυνση της εθνικής οικειοποίησης και της υπερηφάνειας του κοινού τόσο για την κληρονομιά του, όσο και για τους πιο πολύτιμους πόρους του έθνους – στην προκειμένη περίπτωση, τους φυσικούς πόρους. Ένα κεντρικό και προσαρμοσμένο Εθνικό Μουσείο Φυσικής Ιστορίας αναμένεται να αποτελέσει ένα πολιτιστικό ορόσημο, προσελκύοντας επισκέπτες και ενθαρρύνοντας τη δημιουργία εκπαιδευτικών και επιστημονικών προγραμμάτων, κυρίως μέσω εμπλοκής του κοινού σε διάφορα κοινωνικά ζητήματα.

Η δρ Μπλάνκα Χουέρτας αναφέρει πως ένα Εθνικό Μουσείο Φυσικής Ιστορίας ενθαρρύνει την εθνική οικειοποίηση και την υπερηφάνεια του κοινού, τόσο για την κληρονομιά του, όσο και για τους πολυτιμότερους πόρους του έθνους.

–Πώς βοηθάει ένα μουσείο φυσικής ιστορίας τη βιοποικιλότητα της χώρας;

–Ένα Εθνικό Μουσείο Φυσικής Ιστορίας θα χρησιμεύσει ως ζωτικό αποθετήριο της συλλογικής μνήμης του έθνους, διατηρώντας όχι μόνο την πολιτιστική κληρονομιά από την ανθρώπινη οπτική γωνία, αλλά και τον πλούτο των οικοτόπων και της βιοποικιλότητάς του.

Το μουσείο θα παρέχει στους τοπικούς επιστήμονες υπερσύγχρονες εγκαταστάσεις για τη συλλογή, αποθήκευση και μελέτη δειγμάτων, επιτρέποντάς τους να προωθήσουν την έρευνά τους και να συμβάλουν στην παγκόσμια επιστημονική γνώση. Με τη δημιουργία ενός μόνιμου και ασφαλούς αρχείου δειγμάτων βιοποικιλότητας, το μουσείο θα δι-

αφυλάξει ανεκτίμητους πόρους για τις παρούσες και τις μελλοντικές γενιές, διασφαλίζοντας ότι η φυσική κληρονομιά του έθνους προστατεύεται, γιορτάζεται και μοιράζεται με τον κόσμο.

–Πώς μπορεί ένα μουσείο τέτοιου είδους να προσφέρει μία εμπειρία ελκυστική στο κυπριακό κοινό;

–Η Κύπρος είναι ένα καταπληκτικό μέρος, γεμάτο με πλούσια ποικιλομορφία, είδη και οικοτόπους. Η προνομιακή και μοναδική γεωγραφική θέση της χώρας σημαίνει πως ό,τι υπάρχει εδώ είναι αναντικατάστατο.

Η ύπαρξη μιας εθνικής συλλογής θα προσφέρει τα αντικείμενα, τις ιστορίες και τους ειδικούς που χρειάζονται για να δημιουργήσουν μια ελκυστική εμπειρία για το κυπριακό κοινό. Μια εμπειρία

που δεν θα βρεθεί πουθενά αλλού. Αφού το κάθε μουσείο στον κόσμο επικεντρώνεται στην τοπική πανίδα και στους οικοτόπους του, ένα τέτοιου είδους μουσείο στην Κύπρο θα αποτελεί ένα μοναδικό μέρος για να επισκεφθείτε. Επίσης, κάθε μουσείο είναι διαφορετικό, αλλά σε αντίθεση με έργα που δημιουργεί ο άνθρωπος, η φύση είναι αναντικατάστατη. Επομένως, πρέπει να μάθουμε στα παιδιά και στους νέους με ποιον τρόπο μπορούν να την προστατεύσουν.

Τα μουσεία αποτελούν πλέον έναν από τους λίγους ασφαλείς χώρους για να ενημερώσουμε καλά τα παιδιά μας, καθώς αποσπώνται, και μερικές φορές παραπληροφορούνται, από άλλα πράγματα τόσο στην τηλεόραση, όσο και στο διαδίκτυο.

Νέα θέση εργασίας Chief Executive Officer

Η νέα εποχή στη Cyta χρειάζεται ηγεσία με όραμα.

Αν έχεις το όραμα, την εμπειρία και την ηγετική πυξίδα για να καθοδηγήσεις τον Οργανισμό στη νέα ψηφιακή εποχή, αυτή είναι η ευκαιρία σου.

Προθεσμία υποβολής αίτησης:
8 Δεκεμβρίου 2025 και ώρα 14:00

Για περισσότερες πληροφορίες και υποβολή αιτήσεων:
<https://www.cyta.com.cy/ceo-position>

Αρκεί για απολογία;

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Εσπευσε ο αντιπρόεδρος της ΟΕΛΜΕΚ να διαχωρίσει τη θέση του από τη βίαια ραλ πλέον δήλωση του κ. Ταλιαδώρου πως «βρέθηκε μια γυναίκα, μετά από πενήντα χρόνια, να αλλάξει το σχέδιο αξιολόγησης» και κάλεσε τον πρόεδρο της οργάνωσης σε δημόσια απολογία. «Ο τρόπος με τον οποίο εκφραζόμαστε έχει μεγάλη σημασία», δήλωσε ο κ. Μαυράτσας εξηγώντας πως «όταν προσφεύγουμε σε χαρακτηρισμούς που υποτιμούν πρόσωπα ή φύλο ακυρώνουμε το κύρος της θέσης μας και βλάπτουμε τον δημόσιο διάλογο». Και γι' αυτό θεωρεί –είπε– ότι το ελάχιστο που οφείλει να πράξει ο πρόεδρος της ΟΕΛΜΕΚ είναι μια δημόσια απολογία, ώστε να διαφυλαχθεί η αξιοπιστία της οργάνωσης.

Και εδώ είναι που έρχεται ο σκεπτόμενος πολίτης να διερωτηθεί: Πραγματικά πιστεύει ο κ. Μαυράτσας, αλλά και οι τόσοι εκπαιδευτικοί που είναι μέλη της συγκεκριμένης οργάνωσης πως μια δημόσια απολογία του προέδρου τους είναι αρκετή; Και πόσο μάλλον όταν ο ίδιος ο κ. Ταλιαδώρος σε καμία στιγμή δεν έδειξε να αντιλαμβάνεται το ολέθριο ατόπημά του, πράγμα που αποδεικνύει πόσο βαθιά ριζωμένο είναι στις πεποιθήσεις του το έμφυλο στερεότυπο ώστε να μην μπορεί καν να το εντοπίσει. Η δήλωση του κ. Ταλιαδώρου δεν είναι απλώς σφάλμα εν τη ρύμη του λόγου, γιατί είναι αδύνατον κάποιου, που δεν συντηρεί αυτές τις προκαταλήψεις στο πετσί του, να του «ξεφύγει» τέτοια ατάκα. Και άρα δεν μιλάμε για μια ατυχή στιγμή που απλώς χρήζει δημόσιας απολογίας, αλλά για μια νοοτροπία που οφείλει να προβληματίσει τόσο τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς όσο και την υπόλοιπη κοινωνία για το ποιοι αποφασίζουν για το πού πάει η Παιδεία.

Κι αν ο κ. Ταλιαδώρος είναι προφανώς ανεπαρκής να αντιληφθεί τη στενότητα της σκέψης του, το ίδιο ανεπαρκείς παραμένουν και οι υπόλοιποι εκπαιδευτικοί που θεωρούν ότι με μια ανακοίνωση ή ένα κάλεσμα για δημόσια απολογία ξεμπερδεύουμε με αυτό το θέμα και επανερχόμαστε στη συζήτηση των «σοβαρών προβλημάτων», π.χ. το σχέδιο αξιολόγησης. Εξίσου σοβαρό ωστόσο, αν όχι σοβαρότερο, είναι να συντηρούνται σε καίριες θέσεις μυαλά και νοοτροπίες αναχρονιστικές που αναπαράγουν αντιλήψεις, οι οποίες κάθε άλλο παρά ενθαρρύνουν τη διάνοιξη των οριζόντων της σκέψης και της κατανόησης. Τι ακριβώς μπορεί να εννοεί ο κ. Ταλιαδώρος όταν μιλά για «μια γυναίκα» που βρέθηκε να αλλάξει το σύστημα; Πως το φύλο παίζει ρόλο στο δικαίωμα ηγεσίας;

Ή πως η αλλαγή, όταν συμβαίνει, είναι παράδοξο να προέρχεται από γυναίκα; Το σχόλιο δεν κρύβει μόνο έναν υποτιμητικό υπαινιγμό προς την Υπουργό, αλλά φανερώνει και το πόσο βαθιά συντηρείται η στερεοτυπική αντίληψη ότι η Παιδεία εξακολουθεί να κυβερνάται από παρωχημένα σχήματα για το ποιος «αρμόζει» να ηγείται. Κι αν υπάρχει μια ομάδα ανθρώπων που θα έπρεπε να αναπτύξει αυξημένα αντανακλαστικά σε κάθε μορφής κοινωνικό στερεότυπο, αυτή είναι οι εκπαιδευτικοί και άρα όταν ο ηγέτης της συνδικαλιστικής τους οργάνωσης αναπαραγάγει έμφυλες προκαταλήψεις, τότε οφείλουν να υπερασπιστούν την πραγματική έννοια της Παιδείας που αποσκοπεί στην καλλιέργεια κριτικής σκέψης η οποία να καταρρίπτει τα στερεότυπα. Πώς θα εμπνεύσουν οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί αυτή την κριτική σκέψη στα παιδιά όταν δεν την ασκούν απέναντι στην ίδια τους την ηγεσία; Δεν είναι έτσι που προχωρά η Παιδεία.

Προχωρά όταν όσοι την υπηρετούν αποφασίσουν επιτέλους να πάψουν να ανέχονται νοοτροπίες που την υπονομεύουν εκ των έσω. Και όταν δείχνουν να αντιλαμβάνονται πως η φράση «βρέθηκε μια γυναίκα» δεν είναι απλώς ένα άστοχο σχόλιο, αλλά ένας καθρέφτης που δείχνει πόσο δρόμο έχουμε ακόμη.

Διότι τελικά η πραγματική ερώτηση –που είναι και πολύ πιο σοβαρή από το μέλλον του σχεδίου αξιολόγησης– δεν είναι αν μπορεί μια γυναίκα να αλλάξει το σύστημα, όπως υπονόησε ο κ. Ταλιαδώρος, αλλά αν όσοι κρατούν το σύστημα καθηλωμένο είναι διατεθειμένοι να αλλάξουν προκειμένου να αφήσουν ικανούς –γυναίκες και άντρες– να αναβαθμίσουν την Παιδεία και μέσω αυτής τον πολιτικό πολιτισμό μας.

elenixenou11@gmail.com

Σημασία έχει να μη χάσουμε τον στόχο. Αν και φοβάμαι πως είμαστε καταδικασμένοι, ένθεν και ένθεν (και δεν αναφέρομαι στο σύνολο) να διαιωνίζουμε εσείς στον φαύλο κύκλο των συνθημάτων και των ψευδαισθήσεων.

Στοχοπροσήλωση

Του **ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ**

Καθώς ο χρόνος περνά, θαρρώ πως η σύγχυση μεγαλώνει. Είτε γιατί ξεχνάμε, ηθελημένα ή αθέλητα, την πορεία των γεγονότων, είτε γιατί αποφασίζουμε ότι δεν μας ενδιαφέρει πια να έχουμε και τότε πολλή επαφή με την πραγματικότητα, είτε γιατί επιστρέφουμε νοσταλγικά, όπως συμβαίνει με τους βαθιά ηλικιωμένους, στα πρώιμα χρόνια και στις αναμνήσεις της παιδικής ηλικίας, είτε γιατί η συνθηματολογία κλιμακώνεται αντί να αποκλιμακώνεται... Αποτέλεσμα να χανόμαστε ανάμεσα σε συνθήματα και όρους και ερμηνείες, να συζητάμε –50 χρόνια μετά!– για τη διζωνική, το ενιαίο, τη χαλαρή και την αποκλειστική ή... αν θα πρέπει ίσως να το πάρουμε πια απόφαση –το είχε πει κάποτε και ο μακαριστός αρχιεπίσκοπος, η διχοτόμηση δεν πρέπει να μας τρομάζει... Και μετά, πτω κι απ' την αρχή, πάλι στη δίνη της ατέρμονης συζητάς στη πατρίδα σου ελάττω παραδώσω... Μολονότι...

τι να είναι άραγε αυτό που επιδιώκουμε; «Επανάσταση» ή «απελευθέρωση»; Προσπαθεί κι ο Πρόεδρος, το βλέπω, προκειμένου να μην αφήνει δυσάρεστημένο κανέναν, αναφερόμενος τις πλείστες φορές και στις δύο λέξεις...

Καμιά φορά μπορεί να του διαφύγει η «ισορροπία», προφέρει μόνο τη μία, και τότε προκύπτουν επιμέρους δράματα, στο «θείο δράμα» που βιώνουμε... Θα πρέπει, βλέπετε, να είμαστε λένε ξεκάθαροι στους στόχους και στις επιδιώξεις μας –και καλά κάνουν και το λένε, γιατί... πες, πες, ποτέ δεν ξέρεις, ίσως να το πιστέψουμε κι εμείς οι ίδιοι... «Επανάσταση» ή «Απελευθέρωση», «Απελευθέρωση» ή «Επανάσταση»... Πάνω απ' όλα, στοχοπροσήλωση. Όποτε να μην αποσπάται και η προσοχή μας από τους σκελετούς που πετάγονται από τα χρονοντούλαπα.

Όπως τούτη δα, για παράδειγμα, η προσωπική μαρτυρία του Τάσσου: «Θέλω, τώρα, να αποκαλύψω για πρώτη φορά, κάτι σχετικό με τον χάρτη που παράδωσα στη Βιέννη, το 1977, όταν ήμουν Συνομιλητής σχετικά με τα

σύνορα της Διζωνικής Ομοσπονδίας που είχαμε προτείνει και που αφορά την Άσσια. Το Εθνικό Συμβούλιο είχε αποφασίσει ότι για να μην διαρρεύσει ο χάρτης που θα δίναμε στη Βιέννη, τον τελικό χάρτη θα τον κατάρτιζε ο Μακάριος και εγώ, μόνο.

Κανένας άλλος, δεν ήξερε την τελική γραμμή διαχωρισμού. Στον δικό μου χάρτη (όποιος θέλει μπορεί να το διαπιστώσει από το αντίτυπο του χάρτη που παράδωσα και, που έκτοτε, δημοσιεύτηκε), είχα σημειώσει μια μικρή καμπύλη στη γραμμή διαχωρισμού που άφηνε την Άσσια, μέσα στην περιοχή που θα ήταν κάτω από τη διοίκηση της ελληνοκυπριακής πλευράς.

Πρόσδεξε την καμπύλη ο Μακάριος, που δεν υπήρχε στο αντίγραφο που κρατούσε ο ίδιος, και με ρώτησε (είμαστε μόνο οι δυο μας στο γραφείο του στην Αρχιεπισκοπή) «γιατί υπάρχει αυτή η διαφορά?». Του είπα: «Διότι είναι το χωριό μου». Με κοίταξε για μισό λεπτό, με εκείνα τα βαθυστόχαστα και διαπεραστικά μάτια του και είπε απλά: «Εντάξει!.

Και με την πέννα του, σημείωσε και στο δικό του αντίγραφο την καμπύλη».

Στοχοπροσήλωση, λοιπόν, έχει σημασία να μη χάσουμε τον στόχο. Αν και φοβάμαι πως είμαστε καταδικασμένοι, ένθεν και ένθεν (και δεν αναφέρομαι στο σύνολο) να διαιωνίζουμε εσείς στον φαύλο κύκλο των συνθημάτων και των ψευδαισθήσεων. Ίσως πάλι, όχι εσείς. Καθώς η πορεία των πραγμάτων δεν σταματά, η ιστορία το μόνο που δεν κάνει είναι πσιωγύρισμα. Μόνο μπροστά πηγαίνει, σαν νήμα που ξετυλίγεται, ρους που δεν κόβεται... Κι αν συναντούν οι δρόμοι αναχώματα και γίνονται απροσπέλαστοι, και αν «Η οδός Fuat Pasa τελειώνει στη Δίωνος και Ιασιού, η Delfne Yüksel στη Λάμπρου Πορφύρα, η Yenice Safak στη Λεοντίου Μαχαιρά»... Αυτή, μπροστά! Προχωρά μόνο μπροστά. Και ενίοτε, προσπερνά. «Και μετά; Δεν έχει τίποτα μετά», όπως λέει κι ο στίχος του τραγουδιού της Χάρις Αλεξίου.

photiouth@kathimerini.com.cy

Πυροτεχνήματα

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Διάβασα με ιδιαίτερο ενδιαφέρον την πρόταση που έκανε ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης προς τον καγκελάριο της Γερμανίας Φρίντριχ Μερτς, ώστε το Βερολίνο, που διατηρεί αγαστές σχέσεις με την Άγκυρα και βασίζει σε μεγάλο βαθμό την ενίσχυση της άμυνάς του σε τουρκικές αμυντικές βιομηχανίες, να παρέμβει προς την Τουρκία, προκειμένου να σημειωθούν θετικές εξελίξεις στο Κυπριακό.

Η πρόταση του προέδρου Χριστοδουλίδη, σύμφωνα με ενημέρωση που έκανε η κυβέρνηση μας σε δημοσιογράφους και μεταδόθηκε από κυπριακά ΜΜΕ, περιλαμβανομένου και του ΚΥΠΕ, αφορά «το ενδεχόμενο φιλελευθерοποίησης των θεωρήσεων εισόδου για μια κατηγορία Τούρκων υπηκόων με αντιστοίχη αναθεώρηση της προσέγγισης τουρκικών λιμανιών από πλοία υπό κυπριακή σημαία». Σε απλά ελληνικά, ο Νίκος Χριστοδουλίδης προτείνει

όπως η Τουρκία ανοίξει τα λιμάνια της στα κυπριακά πλοία, με αντάλλαγμα, η Ε.Ε. να παραχωρεί διευκολύνσεις στους Τούρκους επιχειρηματίες για εξασφάλιση ευρωπαϊκών θεωρήσεων διαβατηρίων, Σένγκεν.

Δυστυχώς η ιδέα του Προέδρου μας μπάζει, για δύο λόγους:

Γιατί, τα δύο αυτά ζητήματα, που επιχειρεί να εξισώσει ο Νίκος Χριστοδουλίδης, έχουν πολύ διαφορετικό πολιτικό βάρος. Αφενός, το άνοιγμα των τουρκικών λιμανιών σε πλοία υπό κυπριακή σημαία/και πλοία τρίτων χωρών να αφετηρία κυπριακών λιμένων, αποτελεί πράξη αναγνώρισης της Κυπριακής Δημοκρατίας από την Τουρκία. Και γι' αυτό είχε απορριφθεί από την Τουρκία πολλές φορές στο παρελθόν. Ενώ αφετέρου, η παραχώρηση διευκολύνσεων από την Ε.Ε. για τις θεωρήσεις διαβατηρίων Τούρκων επιχειρηματιών, είναι πολιτικά υποδεέστερη. Άρα, το δέλεαρ του εν λόγω ανταλλάγματος που προτείνει ο κ. Χριστοδουλίδης, δεν φαίνεται να είναι

ικανό για να παραγάγει τα αποτελέσματα που επιθυμεί ή καλύτερα που δηλώνει ότι επιθυμεί. Διότι, σίγουρος για τα κίνητρά του, δεν είμαι.

Και γιατί, «η Ευρωπαϊκή Ένωση υιοθέτησε, στις 15 Ιουλίου 2025, ευνοϊκότερους κανόνες για τους Τούρκους πολίτες που υποβάλλουν αίτηση για θεωρήσεις Σένγκεν». Όπως ανακοίνωσε η Κομισιόν και δημοσίευσε η «Κ», «το νέο καθεστώς ισχύει για όλους τους Τούρκους υπηκόους –εκτός από τους οδηγούς φορτηγών– που διαμένουν στην Τουρκία και υποβάλλουν αίτηση για θεωρήσεις βραχείας διαμονής Σένγκεν». Σύμφωνα λοιπόν με την απόφαση της Ε.Ε., οι Τούρκοι πολίτες, περιλαμβανομένων δηλαδή των επιχειρηματιών, μπορούν ήδη από τον περασμένο Ιούλιο να εξασφαλίζουν ετήσιες θεωρήσεις διαβατηρίων, οι οποίες στη συνέχεια θα δύνανται να αντικατασταθούν με τριετείς θεωρήσεις και να καταλήξουν σε πενταετείς ευρωπαϊκές θεωρήσεις διαβατηρίων. Δηλαδή, η Ε.Ε., της οποίας η Κύπρος είναι μέλος, έχει

ήδη αποφασίσει να διευκολύνει τους Τούρκους πολίτες, περιλαμβανομένων των επιχειρηματιών, στην έκδοση θεωρήσεων διαβατηρίων (visa facilitation) από τον Ιούλιο 2025.

Άρα, προς τι η πρόταση Χριστοδουλίδη; Τι επιδιώκει ο Πρόεδρος μας; Εδώ, λοιπόν, μπορεί να συμβαίνουν δύο τινά. Είτε ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, που φιλοδοξεί να ασκήσει την προεδρία της Ε.Ε. με σοβαρότητα, δεν πήρε χαμπάρι τι αποφασίστηκε ήδη από την Ε.Ε., πριν από τέσσερις μήνες και έτσι το σερβίρει ως δική του ιδέα. Είτε γνωρίζει τις εν λόγω αποφάσεις της Ε.Ε., αλλά πιστεύει ότι μπορεί να λέει ό,τι θέλει, θεωρώντας ότι όλοι οι δημοσιογράφοι θα καταπιούν αμάσητη την ευφάνταστη πρότασή του.

Σε κάθε περίπτωση, λοιπόν, η πρόταση Χριστοδουλίδη μπάζει. Και εδώ ακριβώς ερχόμαστε στο ζήτημα της προοπτικής υλοποίησης αυτής της πρότασης, που προϋποθέτει τα εξής: Η Τουρκία να αποφασίσει να αναγνωρίσει την Κυπριακή Δημοκρατία, ανοίγοντας τους

τουρκικούς λιμένες σε πλοία υπό κυπριακή σημαία, για να εξασφαλίσει από τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη διευκολύνσεις για τις θεωρήσεις διαβατηρίων για Τούρκους επιχειρηματίες, ώστε να ταξιδεύουν πιο εύκολα στην ευρωπαϊκή επικράτεια, κάτι που έχει ήδη εξασφαλίσει με απόφαση της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τον Ιούλιο 2025!

Αυτά λοιπόν είναι η πρόταση του Προέδρου μας. Την οποία ο κ. Χριστοδουλίδης είχε το «θάρρος» να μεταφέρει στον καγκελάριο της Γερμανίας Φρίντριχ Μερτς και την άνεση να την «πωλήσει» στην κοινή γνώμη της Κύπρου. Το θέμα βεβαίως δεν είναι, εάν κάποιοι δημοσιογράφοι «αγόρασαν» την πρόταση του προέδρου Χριστοδουλίδη. Αλλά εάν την έχει «αγοράσει» ο καγκελάριος της Γερμανίας και κυρίως ποιες είναι οι προοπτικές να «αγοραστεί» και από την Τουρκία, προκειμένου να αποκτήσει δυνατότητα υλοποίησης. Εσείς, τι νομίζετε;

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Σκληρά διλήμματα σε γεωπολιτική αστάθεια

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Για πολλές δεκαετίες η Ελλάδα ακολουθούσε το δόγμα της πολυδιάστατης εξωτερικής πολιτικής. Τι προέβλεπε; Οτι είμαστε αγκυροβολημένοι στη Δύση, με στενές σχέσεις με τις ΗΠΑ για λόγους ασφαλείας, «αγκαλιά» με την Ε.Ε. και με ανοίγματα, όπου ήταν δυνατόν, προς τη Ρωσία ή την Κίνα. Η πολυδιάστατη εξωτερική πολιτική στις μέρες μας, όμως, είναι μια πάρα πολύ δύσκολη υπόθεση, αν όχι ακατόρθωτη.

Τα διλήμματα που μπαίνουν από τις ΗΠΑ επι Τραμπ είναι αδυσώπτα και δεν χωρούν πολλή διαπραγμάτευση – είσαι «από εδώ ή από εκεί». Η Ευρώπη είναι κάτι μεταξύ think tank και μη κυβερνητικής οργάνωσης. Η γνώμη της δεν έχει ιδιαίτερη σημασία για κανέναν. Ζούμε σε μια εποχή σκληρών διλημάτων και αποφάσεων.

Το κρίσιμο ερώτημα είναι αν κάποιος ή κάποιοι σκέπτονται ή και σχεδιάζουν α) τη συμφέρει και β) τι πρέπει να κάνει η Ελλάδα σε αυτό το περιβάλλον.

Οι σχέσεις με τη Μόσχα είναι ένα καλό παράδειγμα. Έχουν φτάσει στα άκρα και το ερώτημα είναι αν, πέρα από τα ζητήματα αρχής που οδήγησαν σε αυτήν την επιλογή, αυτό έγινε για να εξασφαλισθούν κάποια ανταλλάγματα, γιατί η αλήθεια είναι ότι τέτοια ορατά ανταλλάγματα επί κυβέρνησης Μπάιντεν δεν υπήρξαν. Και το δεύτερο συναφές ερώτημα είναι τι θα συμβεί όταν η Ουάσιγκτον επιβάλει μια συμφωνία στο Κιέβο και η Μόσχα επιστρέψει στο τραπέζι ως ισότιμος συνομιλητής της Δύσης. Είναι πιθανό Ζελένσκι να μην υπάρχει, ούτε και «κακή» Μόσχα. Πώς θα χειριστεί η Αθήνα αυτό το σενάριο και τι σημαίνει για την ελληνική ενεργεια-

κή εξίσωση; Όσοι γνωρίζουν εις βάθος την αγορά ενέργειας θεωρούν ότι οι κάνουλες του ρωσικού φυσικού αερίου θα ανοίξουν και πάλι προς την Ευρώπη, ενδεχομένως με τις αμερικανικές «ευλογίες».

Διλήμματα, όμως, θα τεθούν και σε ό,τι αφορά την πολιτική έναντι της Κίνας. Οι σχέσεις με την Ινδία έχουν τεράστια προοπτική, αλλά δυστυχώς δεν υπάρχει ένας αξιωματούχος-χειριστής και το ελληνικό κράτος από μόνο του δεν μπορεί να τις προχωρήσει αποτελεσματικά. Γενικά δεν θα είναι εύκολες οι αποφάσεις της κυβέρνησης στο άμεσο μέλλον. Η Αθήνα θέλει να

Εχει κανείς την εντύπωση πως κεντρικό «μυαλό» και μαέστρος δεν υπάρχουν στη χάραξη και άσκηση πολιτικής και πως διάφοροι υπουργοί κάνουν το δικό τους παιχνίδι.

σφυρηλατήσει τη σχέση της με την κυβέρνηση Τραμπ χωρίς να κόψει εντελώς γέφυρες με τους άλλους μεγάλους παίκτες. Εχει, ωστόσο, κανείς την εντύπωση πως κεντρικό «μυαλό» και μαέστρος δεν υπάρχουν στη χάραξη και άσκηση πολιτικής, και πως διάφοροι υπουργοί κάνουν το δικό τους παιχνίδι. Γεγονός που ενέχει έναν ακόμη κίνδυνο, να υποσχεθεί η Αθήνα στην Ουάσιγκτον πράγματα που απλώς δεν μπορούν να γίνουν πράξη. Χρειάζεται μεθοδικότητα και προσοχή, όχι βιασύνη, διότι στο σημερινό απρόβλεπτο περιβάλλον το χειρότερο που μπορεί να πάθει μια χώρα είναι να «τρώει ξύλο από παντού»...

Η ώρα των ενηλίκων

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Από τη στιγμή που ο κ. Ντόναλντ Τραμπ εγκαταστάθηκε για δεύτερη φορά στον Λευκό Οίκο, οι ηγέτες της Δυτικής Ευρώπης –εταίροι της Ουάσιγκτον στο ΝΑΤΟ– ανησυχούσαν ότι εν καιρώ θα διαπραγματευόταν μια συμφωνία με τον Ρώσο ομόλόγό του Βλαντιμίρ Πούτιν, επώδυνη για το Κιέβο.

Η ανησυχία μετατρέπεται σε εφιάλτη μετά το δημοσίευμα των Financial Times, που απεκάλυψε σχέδιο 28 σημείων το οποίο επεξεργάσθηκαν, απουσιάζοντας του Ουκρανού προέδρου Βολοντίμιρ Ζελένσκι και φυσικά των Ευρωπαίων, για τον τερματισμό του ρωσοουκρανικού πολέμου.

Εάν οι σχετικές πληροφορίες επαληθευθούν, τότε επιτέλους εισερχόμεθα σε μια φάση επιστροφής των ΗΠΑ στις αρχές της κλασικής real politiqe, απαλλαγμένης από μεσοανικές ιδεολογικές φορτίσεις που χαρακτήρισαν την προεδρία του Τζο Μπάιντεν.

Ο ανταγωνισμός των τριών μεγάλων πυρηνικών δυνάμεων –ΗΠΑ, Κίνας και Ρωσίας, με αλφαριθμητική σειρά– θα συνεχισθεί. Είναι αναπότρεπτο και παραγωγικό από μία άποψη. Αλλά οι ενήλικοι ηγέτες αυτών των τριών κρατών, που τόσο διαφέρουν μεταξύ τους, γνωρίζουν άριστα ότι «ο πόλεμος είναι άσκηση βίας στον ανώτατο βαθμό» και ότι ένας παρατεταμένος πόλεμος υπάρχει κίνδυνος να οδηγήσει σε ολοκαύτωμα πυρηνικό. Δεν χρειάζεται να εντυφώσει κανείς στην «Περί Πολέμου» διατριβή του Καρλ φον Κλάουζεφίτς. Είναι ζήτημα κοινής λογικής.

Βιαίως εξαναγκασθέντες, και δικαίως, από τον κ. Τραμπ οι Ευ-

ρωπαίοι να αυξήσουν δραματικά τις αμυντικές δαπάνες τους, επιχειρήσαν σε πρώτη φάση να τον πείσουν να εξακολουθήσει την πολιτική του προκατόχου του στο θέμα της Ουκρανίας. Υπήρξε υπομονετικός προς τους συμμάχους του ο πρόεδρος των ΗΠΑ. Επικοινωνήσε αρχικώς με τους ηγέτες των ισχυρότερων ευρωπαϊκών κρατών και στη συνέχεια συγκάλεσε σύσκεψη στην Ουάσιγκτον. Η συνάντησή του με τον πρόεδρο Πούτιν στην Αλάσκα αντιμετωπίσθηκε με δυσπιστία και επικρίσεις κάποιων σχολιαστών.

Προφανώς έχασε την υπομονή του. Και εντέλει, ο διαπραγματευτής των ΗΠΑ για το Ουκρανικό κ. Στιβ Γουίτκοφ και ο εκ των συμβούλων του προέδρου Πούτιν κ. Ουμερόβ Ντιμίτριεβ κατά την τριήμερη συνάντησή τους στην Φλόριντα τον Οκτώβριο φέρεται να επεξεργάσθηκαν σχέδιο τερματισμού του πολέμου στη βάση των δεδομένων που διαμορφώθηκαν στο πεδίο των στρατιωτικών συγκρούσεων.

Ο κ. Τραμπ ορθώς επείγεται να θέσει τέλος στον πόλεμο Ρωσίας και Ουκρανίας και με τον Ρώσο ομόλόγό του έχει προφανώς βρει τρόπο συνεννοήσεως και επί άλλων θεμάτων, όπως το Μεσανατολικό, στο οποίο η Μόσχα δεν παρενέβη υπονομευτικά.

Το μείζον πρόβλημά του είναι η Κίνα και οι δηλώσεις της πρέσβειας των ΗΠΑ στην Αθήνα Κίμπερλι Γκίλφοϊλ περί εκδίωξης των Κινέζων από τον Πειραιά, στις οποίες αντέδρασε με ανακοίνωσή της η κινεζική πρεσβεία, δεν καθιστούν την Ελλάδα πεδίο αντιπαραθέσεως της Ουάσιγκτον με το Πεκίνο. Συμβαίνουν κάποιες αρρυθμίες. Αυτά σε γενικές γραμμές.

Τις προάλλες, ένας νέος γρονθοκόπησε μέχρι θανάτου τον οδηγό ενός αυτοκινήτου επειδή τον εμπόδιζε να περάσει με το μηχανάκι του. Τη σκληρή την παρακολούθησε ένας άλλος νέος από το δικό του μηχανάκι. Οι περίοικοι του φώναζαν να σταματήσει και ένας γιατρός που έσπευσε να τον συντρέξει δεν πρόλαβε να τον σώσει. Μία τυχαία ημέρα στην Αθήνα του 2025, ένα τυχαίο γεγονός. Ίσως, αν το θύμα δεν είχε καταλήξει, μπορεί και να μην το μαθαίναμε. Αλήθεια, τι απέγιναν εκείνοι οι έφηβες που προ μηνών είχαν κακοποιήσει μια συνομηλική τους; Συμβαίνουν αυτά. Τι να κάνουμε. Πόσα τροχαία επεισόδια δεν καταλήγουν σε γρονθοκόπημα επειδή ξεθυμαίνουν σε βρισιές; Οφείλουμε, αν θέλουμε να επιβιώσουμε, να εξοικειωθούμε με την κατάσταση. Η άλλη συνελήφθη να τρέχει με διακόσια χωρίς δίπλωμα και έχοντας πει κάτι παραπάνω. Ευτυχώς δεν βρέθηκε κανένας στον δρόμο της. Όμως, δεν μπορώ να μη σκεφτώ ότι είναι κι αυτό μια από τις πολλές εκφάνσεις του γενικού φαινομένου που ονομάζουμε «βία». Εφηβική βία, τροχαία βία, βία νέτη σκέτη επειδή δεν γουστάρεις τον διπλανό σου. Εξαιρώ από το γενικό φαινόμενο τις διάφορες συμμορίες και μαφίες που αλληλοσκοτώνονται. Αυτοί έχουν κάποιον στόχο. Κάτι θέλουν να πετύχουν. Αν ήταν μόνον αυτοί, τότε τα πράγ-

Ο πόλεμος με τον εαυτό μας

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

ματα θα ήσαν απλούστερα. Εκείνο που προσπαθώ να καταλάβω είναι την αναίτια βία, αυτή που εκδηλώνεται σε πρώτη ευκαιρία και με κάποια αφορμή. Ποια είναι η αιτία της; Ποιες είναι οι ψυχολογικές δυνάμεις που την ενεργοποιούν και ποιες είναι οι κοινωνικές συνθήκες που την υποθάλπουν; Και πώς εκείνο το ελληνικότατο «ξέρεις ποιος είμαι εγώ;» έχει καταλήξει να μαχαίρωνει για να αποδείξει «ποιος είμαι εγώ».

Παλαιότερα οι σοφοί κοινωνιολόγοι αποφαίνονταν πως η βία εκδηλώνεται σε στρώματα του πληθυσμού τα οποία αισθάνονται αποκλεισμένα ή περιθωριοποιημένα. Οι κοινότητες των Ρομά, για παράδειγμα, έχουν φτιάξει ολόκληρο οπλοστάσιο στο Ζεφύρι επειδή η υπόλοιπη κοινωνία τους αντιμετωπίζει με ρατσισμό. Γιατί όμως οι ίδιες κοινότητες αντιστέκονται σε όσες προσπάθειες γίνονται για να ενταχθούν κοινωνικά; Το ελληνικό κράτος τους επιδοτεί για να στέλνουν τα παιδιά τους σχολείο κι αυτοί αφού παίρνουν την επιδότηση παίρνουν και τα παιδιά τους από το σχολείο για να τους μάθουν άλλες τέχνες. Και δεν είναι μόνον οι Ρομά. Σε χωριά της Κρήτης ο πατέρας δωρίζει στον γιο του ένα όπλο για να του δείξει ότι τον αναγνωρίζει ως άνδρα. Όμως, as παραδεχθώ, ότι κι αυτά είναι εξαιρέσεις, κοινωνικά αποστήματα που χρήζουν χειρουργικής θεραπείας. Κοινώς, είναι

της αρμοδιότητας της αστυνομίας. Πάντως, η θεωρία περί κοινωνικού αποκλεισμού έχει διαψευστεί προ πολλού. Η βία που απασχολεί την ελληνική κοινωνία είναι αυτή που ξεσπάει μέσα στην κανονικότητα της ζωής, από ανθρώπους που εργάζονται, ή από εφήβους που μεγαλώνουν σε μεζονέτες και πάνε σε ακριβά σχολεία. Πώς την ερμηνεύεις αυτήν τη βία; Πώς την αντιμετωπίζεις;

Το πρώτο εμπόδιο που συναντάς είναι ότι η βία έχει τόσο πολύ διαχυθεί στην καθημερινότητά μας ώστε είναι δύσκολο να την εντοπίσεις. Τη συναντάς ακόμη κι όταν πας να περάσεις τη διάβαση πεζών κι έρχεται κατά πάνω σου ένα μηχανάκι. Κοινώς, η βία είναι μία από τις λέξεις που έχουν χάσει τη σημασία τους. Τη βλέπεις και την προσπερνάς, όπως τους ξέχειλους κάδους με τα σκουπίδια, τα κατεστραμμένα πεζοδρόμια ή τα τραπεζοκαθίσματα που δεν σε αφήνουν να περπατήσεις. Την κουβαλάμε μέσα μας και την αντιμετωπίζουμε ως μέρος της φύσης μας. Εδώ που τα λέμε η βία είναι κομμάτι της ανθρώπινης φύσης. Όμως, υποτίθεται ότι οι οργανωμένες κοινωνίες –δεν λέω οι προοδευμένες– έχουν τα εργαλεία για να τη χαλιναγωγήσουν. Η χειραψία καθιερώθηκε ώστε να ξέρουν ότι οι δύο που συναντιούνται δεν κρατούν ξίφος.

Ο πόλεμος είναι διδάσκαλος βίας, λέει ο Θουκυδίδης. Εμάς, ποιος πόλεμος μας τη διδάξε; Κάποιοι προσπάθησαν να την πολιτικοποιήσουν. Θεωρία που έπεσε μαζι με τη θεωρία του κοινωνικού αποκλεισμού. Για μια ακόμη φορά θα θυμηθώ τον Νταβίντ Γκρόσμαν, που με είχε ρωτήσει ποιος εκθρόος έφερε την Ελλάδα σ' αυτήν την κατάσταση – ήταν μόλις είχε ξεσπάσει η κρίση. Του είχα απαντήσει: «ο εαυτός μας». Ηταν ο καιρός της πλατείας με τις κρεμάλες και τις μούντζες. Είχε προπληθεί η καταστροφή του κέντρου της Αθήνας το 2008.

Ο πόλεμος με τον εαυτό μας. Ο πόλεμος για να του δώσουμε μια ταυτότητα που θα τον κάνει να ξεχωρίσει. Το βλαμμένο που τρέχει με διακόσια νομίζει ότι κάνει κάτι ξεχωριστό. Την ταυτότητα την οργανώνει η δημιουργία. Είμαστε όμως μια κοινωνία που έχουμε ξεμάθει την αξία της δημιουργίας. Και γι' αυτό δεν αντέχουμε τον εαυτό μας. Κι όταν δεν αντέχεις τον εαυτό σου δεν αντέχεις ούτε τον απέναντί σου. Θέλεις να τον βρσεις, να τον γρονθοκοπήσεις, να του δείξεις ποιος είσαι εσύ. Κι έτσι η συνείδησή σου νομιμοποιεί την άσκηση βίας. Τη θεωρεί φυσιολογική. Εδώ που τα λέμε, as μην αισθανόμαστε μοναδικοί. Το φαινόμενο κυκλοφορεί σε όλες τις κοινωνίες του Δυτικού Κόσμου.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini. gr

«Αιώνιοι» φοιτητές: μια σιωπηλή αποτυχία του ελληνικού πανεπιστημίου

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΤΣΑΝΑΚΑ**

σε χώρες με χαμηλότερη δημόσια χρηματοδότηση, δεν παρατηρείται τέτοια συσώρευση ανενεργών φοιτητών. Και αυτό, παρά το ότι τα ελληνικά ΑΕΙ προσφέρουν πολλαπλές εξεταστικές ευκαιρίες, χωρίς περιορισμούς οφειλόμενων μαθημάτων ή προσαπιόμενα – ευχέριες που σπανίζουν στο εξωτερικό.

Εξίσου ανησυχητικό είναι ότι ακόμη και όσοι ολοκληρώνουν τις σπουδές τους, το κάνουν με σοβαρή καθυστέρηση. Ο μέσος χρόνος αποφοίτησης στο ΕΜΠ, π.χ., υπερβαίνει τα επτά έτη.

Για δεκαετίες, η Ελλάδα είχε από τα υψηλότερα ποσοστά εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ευρώπη. Ωστόσο, αυτή η μαζικοποίηση δεν συνοδεύτηκε από ανάλογες υποστηρικτικές δομές ούτε από σύγχρονα συστήματα καθοδήγησης και αξιολόγησης της προόδου των φοιτητών. Ετσι, διαμορφώθηκε μια ιδιότυπη ελληνική πραγματικότητα χωρίς αντίστοιχο σε άλλο ευρωπαϊκό πανεπιστήμιο – μια πραγματικότητα που συγκαλύφθηκε για χρόνια μέσω της δυνατότητας απεριόριστης παραμονής στα μητρώα.

Η εισαγωγή μέσω μορίων, χωρίς ουσιαστική αξιολόγηση ενδιαφερόντων και δεξιοτήτων, επιδεινώσε την κατάσταση, οδηγώντας χιλιάδες νέους σε τμήματα που δεν αποτέλεσαν ποτέ πραγματική επιλογή. Το αποτέλεσμα ήταν ένας φαύλος κύ-

κλος, που ξεκινά από το χαμηλό ενδιαφέρον για το αντικείμενο, συνεχίζει με μειωμένη παρακολούθηση, προχωράει με σταδιακή αποζήωση και καταλήγει με την πλήρη εγκατάλειψη της σπουδαστικής σχέσης με το πανεπιστήμιο. Η ύπαρξη τόσο μεγάλου αριθμού ανενεργών φοιτητών προκαλεί σοβαρή στρέβλωση στον προγραμματισμό μαθημάτων, εξετάσεων και υποδομών. Επιπλέον, οδηγεί σε ανακριβή κατανομή πόρων, καθώς η χρηματοδότηση συχνά βασίζεται στους εγγεγραμμένους και όχι στους ενεργούς φοιτητές. Περαιτέρω, υποβαθμίζει τους δείκτες αποφοίτησης, που αποτελούν κρίσιμο μέτρο αξιολόγησης πανεπιστημίων διεθνώς.

Το βασικό ζήτημα σήμερα είναι να δοθεί προτεραιότητα στους φοιτητές που έχουν πραγματική δυνατότητα και διάθεση να ολοκληρώσουν τις σπουδές τους. Αυτό προϋποθέτει συστηματική παρακολούθηση της προόδου, ήδη από το πρώτο έτος. Με αυτόν τον τρόπο μπορεί να γίνει έγκαιρη ανίχνευση φοιτητών σε ακαδημαϊκό κίνδυνο, για τους οποίους μπορούν να διατίθενται μαθησιακά κέντρα, εργαστήρια δεξιοτήτων και οργανωμένη ακαδημαϊκή συμβουλευτική. Εξυπακούεται ότι τα ΑΕΙ πρέπει να προσφέρουν κάποια εύλογη ευελιξία για εργαζομένους φοιτητές ή για όσους αντιμετωπίζουν έκτακτες δυσκολίες.

Σε σχεδόν όλες τις ευρωπαϊκές χώρες, πλούσιες και φτωχότερες, αυτά αποτελούν αυτονόητες πρακτικές: κάθε φοιτητής έχει ακαδημαϊκό σύμβουλο, ενώ κάθε πρόγραμμα διαθέτει σαφή και ελέγξιμα ορόσημα προόδου. Στην Ελλάδα οι μηχανισμοί αυτοί υπολειποντο και πρέπει να ενισχυθούν άμεσα.

Οφείλουμε να στηρίξουμε υπεύθυνα όσους από τους λιμνάζοντες φοιτητές διαθέτουν τη βούληση, το θένος και τις ικανότητες να ολοκληρώσουν την ακαδημαϊκή διαδρομή τους. Ταυτόχρονα, οφείλουμε να ενημερώνουμε με ειλικρίνεια τους νέους φοιτητές: Η είσοδος στο πανεπιστήμιο δεν αποτελεί κατάκτηση που εγγυάται την αποφοίτηση. Οι σπουδές απαιτούν συνεχή προσπάθεια.

Το πανεπιστήμιο πρέπει, γενικότερα, να ανακτήσει τον παιδαγωγικό του ρόλο. Οχι μόνο προσφέροντας ευκολίες εξετάσεων ή χαριστικούς βαθμούς, αλλά παρέχοντας ουσιαστική στήριξη σε όσους θέλουν να προχωρήσουν – και ενημερώνοντας εγκαίρως όσους δεν μπορούν ή δεν επιθυμούν να ανταποκριθούν. Χωρίς να συντηρεί μια ψευδεπίγραφη εικόνα «επιτυχίας» που δεν ωφελεί κανέναν.

Ο κ. Παναγιώτης Τσανάκας είναι καθηγητής και κοσμήτορας στη Σχολή Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών του ΕΜΠ.

Στείλε e-mail

Του **ΠΑΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ**

Πόση μεταρρύθμιση έφερε στη ζωή μας η μεταρρύθμιση για την Τοπική Αυτοδιοίκηση; Ενάμιση χρόνο μετά την εφαρμογή της –μπήκε σε ισχύ την 1η Ιουλίου 2024– μια νούσιμη και σφαιρική απάντηση θα μπορούσε να έρθει από τους καθ’ ύλην αρμόδιους του κράτους

και της πολιτείας, οι οποίοι, λογικά μιλώντας, θα έχουν στη διάθεσή τους ορισμένα στοιχεία.

Θεωρητικά μιλώντας και με βάση το λεκτικό που εξακολουθεί να βρίσκεται στην ιστοσελίδα του υπουργείου Εσωτερικών, η παροχή ποιοτικότερων και πιο σύγχρονων υπηρεσιών στους πολίτες ήταν πρώτιστος στόχος της μεταρρύθμισης. Χωρίς αφοριστική διάθεση, αφού δεν έχω τη μεγάλη εικόνα, μια δυσάρεστη εμπειρία που είχα την εβδομάδα που πέρασε, μου προκάλεσε εύλογους και αιτιολογημένους, θαρρώ, δισταγμούς για τη φερόμενη αναβάθμιση των υπηρεσιών.

Αφού λοιπόν ξύπνησα ένα πρωί χωρίς να έχω νερό στο σπίτι –αν δεν είναι η παροχή νερού πρώτη ανάγκη για ένα σπίτι δεν ξέρω τι είναι– αποπειράθηκα να επικοινωνήσω τηλεφωνικώς με τον ΕΟΑ για να αντιληφθώ ποιο είναι το πρόβλημα και από πού προήλθε η αιφνίδια διακοπή υδροδότησης. Δεν θυμώμουν να έχω απλήρωτους λογαριασμούς, αλλά στη φρενιτιδα της καθημερινότητας ήταν, υπέθεσα, κι αυτό μια πιθανότητα, σε κάθε περίπτωση πάντως έπρεπε να φροντίσω να επανέλθει το νερό στο σπίτι αμέσως.

Έξι τηλεφωνικές κλήσεις και μια μέρα μετά, με το νερό να παραμένει κομμένο, κι αφού μου είχαν ζητηθεί κωδικοί και αποδεικτικά λογαριασμών, ο αρμόδιος λειτουργός στην άλλη άκρη του ακουστικού με ενημέρωσε σε αυστηρό, θα μπορούσα να πω, τόνο πως δεν μπορεί να με βοηθήσει περαιτέρω και πως θα έπρεπε «να στείλω e-mail» στο λεγόμενο customer service. Με τη διαισθηση αλλά και την πρότερη εμπειρία από αντίστοιχες περιπτώσεις να μου υποδεικνύει ότι η απάντηση στο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο μάλλον δεν θα ερχόταν με γοργούς ρυθμούς, αποφάσισα να επισκεφθώ δια ζώσης το κτίριο όπου στεγάζονται οι υπηρεσίες του ΕΟΑ, αφού το νερό στο σπίτι είναι, επαναλαμβάνω, πρώτη ανάγκη.

Φτάνοντας στο γραφείο του ΕΟΑ, ο εκεί λειτουργός με ενημέρωσε πως δεν εκκρεμούν απλήρωτοι λογαριασμοί, η αποκοπή δεν σχετίζεται με πρωτοβουλία του ΕΟΑ και πως έπρεπε να αναζητήσω την αιτία της απρόσμενης ταλαιπωρίας κάπου αλλού. «Ίσως να σου έκλεισαν το ρουμπινέτο», με πληροφόρησε ο κύριος που με εξυπηρέτησε διά ζώσης. Να σημειωθεί πως στην πίεση μιας εργασίας καθημερινής, η μιάμιση σχεδόν ώρα μέσα στην κίνηση που χρειάστηκε σε ώρα αιχμής για να μετακινηθώ από την εργασία μου στο κτίριο του ΕΟΑ και να επιστρέψω στο γραφείο δεν ήταν ευχάριστη και η πεζή πραγματικότητα είναι πως δυσκολεύομαι να αντιληφθώ γιατί η δουλειά μου δεν μπορούσε να είχε γίνει από το πρώτο τηλεφώνημα, την πρώτη μέρα. Γιατί να μην μπορεί ο τηλεφωνικός λειτουργός να μου πει ότι η βλάβη στο σπίτι μου δεν συνδέεται με απόφαση διακοπής από τον ΕΟΑ και έπρεπε να χάσω τόσο χρόνο στην πορεία.

Μία ακόμη μέρα μετά, με τις συνολικές ημέρες και νύχτες που ήμουνα χωρίς νερό στο σπίτι να γίνονται τρεις κι αφού επικοινωνήσω με άλλες υπηρεσίες, εξηγώντας τους τι είχε προηγηθεί, ο... γρίφος στο μυστήριο λύθηκε: Τεχνίτες του δήμου που πραγματοποιούσαν εργασίες στον δρόμο έξω από το σπίτι μου είχαν πειράξει σωλίνες από τους οποίους, όπως έμαθα στην πορεία, δεν επηρεάστηκε η υδροδότηση μόνο στο δικό μου σπίτι αλλά και σε ένα ακόμα διαμέρισμα στο ίδιο οικοδομικό συγκρότημα με αυτό που μένω. Το απόγευμα εκείνης της ημέρας η υδροδότηση αποκαταστάθηκε.

Χρήσιμο θα ήταν να προστεθεί πως, σήμερα, τώρα και καθώς γράφονται αυτές οι γραμμές, το e-mail που έστειλα τη δεύτερη μέρα του «δράματος», έχει μείνει στο... διαβάστηκε, αν και πιθανότερο είναι να βρίσκεται απλώς στα αδιάβαστα.

Συνοπτικά, με υπαιτιότητα εργασιών του Δήμου έμεινα χωρίς νερό στο σπίτι για τρεις μέρες, ενώ σπατάλησα σημαντικό χρόνο από τη ζωή μου χωρίς ουσιαστικό λόγο. Πόσο δύσκολο είναι οι τηλεφωνικοί λειτουργοί, για παράδειγμα, να έχουν πρόσβαση στην ίδια ψηφιακή βάση δεδομένων με αυτούς που εργάζονται στο κτίριο του ΕΟΑ; Αν στο μεταξύ μεσολαβούσε Σαββατοκύριακο, οι μέρες που θα ήμουν χωρίς νερό θα ήταν πέντε. Πόση μεταρρύθμιση έφερε στη ζωή μας η μεταρρύθμιση;

demetriadesp@sppmedia.com

Ουκρανός μπροστά από τον καθεδρικό ναό του Αγίου Μιχαήλ στο Κίεβο της Ουκρανίας εν μέσω της συνεχιζόμενης ρωσικής εισβολής.

Παιδεία για «προαγωγή»

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Δεδομένο 1ο: Η Κύπρος είναι από τις χώρες με τις πιο υψηλές δαπάνες στην εκπαίδευση σε επίπεδο Ε.Ε., ταυτόχρονα, με τις πιο χαμηλές επιδόσεις στην εκπαιδευτική διαδικασία/ διαγωνισμό/ δείκτης κ.λπ. Χώρες που δίνουν λιγότερα χρήματα στην παιδεία από τον κρατικό προϋπολογισμό τους θεωρούνται διεθνώς «εκπαιδευτικά πρότυπα» και αρκετοί αναζητούν απαντήσεις αναλύοντας αυτές τις εμπειρίες, όπως συμβαίνει λ.χ. με τη Φινλανδία ή τη Δανία. Η UNESCO σε έκθεσή της για την κυπριακή παιδεία διαπίστωσε έντονη προσκόλληση στον τύπο, γραφειοκρατικές νοοτροπίες, υπερβολικό συγκεντρωτισμό στον εκπαιδευτικό χώρο και ζήτησε αλλαγές.

Δεδομένο 2ο: Οι αλλαγές στον χώρο της παιδείας είναι εξαιρετικά δύσκολες – παγιωμένες συνήθειες, κοινωνικές συνθήκες, φοβία στις αλλαγές. Άρα χρειάζεται πολιτική βούληση, πρόγραμμα για τα κύρια πεδία των αλλαγών, ταυτόχρονα, όχι αποσπασματικά, όπως διοίκηση, εκπαιδευτική ύλη, αξιολόγηση, επιμόρφωση, αξιοποίηση άλλων καλών παραδειγμάτων στο διεθνές πεδίο.

Δεδομένο 3ο: Οι μεταρρυθμίσεις χρειάζονται ηγέτες, συνεργάτες, κοινωνική κινητοποίηση, σύγχρονο επικοινωνιακό σχέδιο, η κοινή γνώμη να γνωρίζει και να κατανοεί το διακύβευμα κάθε στασιμό-

τητας/κάθε αλλαγής. Στις συνθήκες της Κύπρου, ένα σχολείο που αποτυγχάνει να καλλιεργήσει τα αυτονόητα στην εκπαιδευτική κοινότητα, καμιά σοβαρή μεταρρύθμιση δεν είναι σε θέση να κάνει. Τα αυτονόητα: σεβασμός στις 3 ταυτότητες για τον Ε/κ μαθητή: κυπριακή ταυτότητα (ανεξάρτητο κράτος, σεβασμός στους κανόνες και τα σύμβολά του), ελληνική ταυτότητα (γλώσσα, παραδόσεις), ευρωπαϊκή ταυτότητα, (συγκατοίκηση με άλλες εθνότητες, υπερεθνική οργάνωση).

Δεδομένο 4ο: Αυτό που χρειάζεται κυρίως η Κύπρος είναι η απάντηση στο ερώτημα «ποια παιδεία», με «ποιους προσανατολισμούς» και ποια είναι «η διεύθυνση μιας πολιτικής για την παιδεία». Η μεταρρύθμιση δεν ισούται με άπιστευτη γραφειοκρατία, με ποσοστώσεις και διαιρέσεις – όλα σαν ένα ομοιόμορφο κουτί, όπως συμβαίνει σήμερα. Οι νέες γενιές χρειάζεται να αποκτήσουν όλα εκείνα τα εφόδια που θα τους επιτρέπουν να αναπτύσσουν τις δεξιότητές τους και να συναγωνισθούν επί ίσοις όροις τους άλλους Ευρωπαίους νέους, με τους οποίους «συγκατοικούν» σε κοινό σπίτι (ελεύθερη διακίνηση εργαζομένων, ηλεκτρονική εποχή, νέες μορφές απασχόλησης κ.λπ.).

Δεδομένο 5ο: Το επίκαιρο, ένα από τα κύρια ζητήματα προς επίλυση, η κυριαρχία της ηλικίας ως καθοριστικού κριτηρίου για την προαγωγή – γι’ αυτό και στις διεθνείς θέσεις κατά βάση οι

απερχόμενοι. Αυτή η κυριαρχία παραμένει βαθιά συντηρητική και αναχρονιστική. Η προαγωγή του εκπαιδευτικού (μετά από μικρό χρόνο συμμετοχής στην κοινότητα) με κριτήριο την ικανότητα, την αξία και τις επιδόσεις, είναι πέρα από αναγκαία, είναι όρος αναζωογόνησης της εκπαιδευτικής πράξης. Βέβαια μαζί σε ένα σύνολο από στοιχεία σε αυτήν, όχι μόνη και αποσπασματικά.

Δεδομένο 6ο: Μερικά αιτήματα είναι ώριμα από καιρό: Οι αλλαγές στο σύστημα προαγωγών ώστε οι ικανότεροι να αναλαμβάνουν ευθύνες πιο γρήγορα. Η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών να τεθεί σε πλήρη βάση. Η συνεχής επέκταση του ολοήμερου σχολείου. Τα σχολικά βιβλία που να ανταποκρίνονται στις σύγχρονες ανάγκες. Αξιοποίηση των σχολικών υποδομών σε όλη την Κύπρο για τις ανάγκες της γειτονιάς σε πολιτιστική δράση και άθληση μετά το τέλος του σχολικού ωραρίου. Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, η διασύνδεση Υπουργείου Παιδείας-Πανεπιστημίων για να αξιοποιηθούν καλύτερα έρευνες, πορίσματα και εισηγήσεις των ειδικών. Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση να παραμείνει ως ένα πρότυπο πολιτικής πράξης που συνδέεται όπως η κίνηση με το ποδόλατο. Μόνο αν προσπαθείς ασταμάτητα, αν το μυαλό, τα πόδια και η θέλησή σου κινούνται, τότε η μεταρρύθμιση εξελίσσεται σε μια διαρκή πρόοδο για την κυπριακή κοινωνία. Η μεταρρύθμιση

ενός εκπαιδευτικού συστήματος είναι ένα διαρκές αίτημα, σε κάθε ιστορική περίοδο οι στόχοι της εκπαιδευτικής διαδικασίας να ανταποκρίνονται σε συνθήκες και τις απαιτήσεις της. Κεντρικός πυρήνας η σύζευξη της τεχνολογίας με την ανθρωπιστική παιδεία, η αξιοποίηση των νέων πολιτιστικών κατακτήσεων της παγκόσμιας κοινότητας – ένας αναγκαίος όρος για να προσανατολιστεί η χώρα μας σε μια παιδεία με απαιτήσεις, σε επαφή με τις συνθήκες εργασίας των νέων σήμερα.

Το αίτημα για πρόοδο δεν επιτυγχάνεται με την επανάληψη μεθόδων που έχουν αποτύχει. Οι γνωστές μέθοδοι τρέχουν κάθε μέρα μπροστά μας: Ο/η υπουργός, μια πρόταση, οι συντηχνίες, οι γονείς, η επιτροπή παιδείας κ.λπ. Ένας πολιτικός ηγέτης σε επίπεδο ΠτΔ που θα τολμούσε το αποδεδειγμένο στιβαρό, μπορεί να πετύχει: ομάδα ειδικών/«σοφών» έξω από τον μηχανισμό του υπουργείου Παιδείας, με την αναγκαία πολιτική ομπρέλα και συμβολή ενός ΠτΔ. Μεταρρυθμιστικές πολιτικές σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, καθώς η μια κάθεται πάνω στην άλλη. Έτσι, σε έναν καθορισμένο χρονικό ορίζοντα να δούμε μετρήσιμα αποτελέσματα. Προφανώς κάτι δύσκολο, αν όμως δούμε πόσα χρόνια χάθηκαν για «διάλογο για τον διάλογο», θα δούμε ότι θα μπορούσαμε να ήμασταν σε αξιολογες θέσεις.

www.larkoslarkou.org.cy

Η φρικτή αλήθεια για την Παιδεία

Του **ΜΙΧΑΗΛ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ**

Πριν από τη νέα περιπέτεια με το σύστημα «αξιολόγησης» των εκπαιδευτικών (σκόπημα τα εισαγωγικά), είναι χρήσιμο να ακτινογραφήσουμε την πραγματική κατάσταση στο εκπαιδευτικό σύστημα. Γιατί, ειλικρινά πιστεύω ότι, με εξαίρεση το εθνικό μας θέμα, η Παιδεία είναι το κορυφαίο πρόβλημα της Κύπρου.

Υπάρχουν στοιχεία και δεδομένα για την Παιδεία μας. Πρώτα απ’ όλα, τα χρήματα που ξοδεύουμε γι’ αυτή, που ως ποσοστό του ΑΕΠ είναι αισθητά πάνω από τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο (5,5% περίπου έναντι 4,7% στην Ε.Ε.). Η Παιδεία απορροφά από τον κρατικό προϋπολογισμό σχεδόν μιάμιση φορά περισσότερα από την υπόλοιπη Ευρώπη (13% έναντι 9,5% στην Ε.Ε.), για το 2026 προβλέπονται 1,6 δισ. ευρώ. Στη δημοτική εκπαίδευση το κράτος ξοδεύει 48% περίπου περισσότερα από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο ανά μαθητή και στη δευτεροβάθμια, 78% περισσότερα.

Θεόρατα ποσά, στα οποία δεν περιλαμβάνονται ιδιωτικά σχολεία, πανεπιστήμια και φροντιστήρια. Αυτά υπο-

λογίζονται σε πάνω από 1% του ΑΕΠ. Μόνο για τα φροντιστήρια, οι Κύπριοι γονείς δαπανούν πάνω από 100 εκατομμύρια ευρώ ετησίως. Την ώρα που το 23% των μαθητών δευτεροβάθμιας και 15% πρωτοβάθμιας φοιτούν πλέον σε ιδιωτικά σχολεία.

As πάρουμε ένα παράδειγμα: Ένας μαθητής δημόσιου Λυκείου στοιχίζει σήμερα στο κράτος 15.000 ευρώ. Στοιχίζει όμως και στην οικογένειά του άλλες 3.000 ευρώ σε φροντιστήρια. Συνολικά, κράτος και οικογένεια ξοδεύουν 18.000 ευρώ τον χρόνο για αυτό τον μαθητή. Αυτό που λίγοι αντιλαμβάνονται, είναι ότι αυτά τα χρήματα είναι υπερδιπλάσια από τα δίδακτρα των καλύτερων ιδιωτικών σχολείων.

Πάνω από το 80% του προϋπολογισμού για την Παιδεία, αφορά μισθούς. Οι εκπαιδευτικοί, όταν διορίζονται, αμείβονται λίγο πάνω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Μετά από 15 χρόνια υπηρεσίας, όμως, καθίστανται οι τρίτοι πιο ακριβοπληρωμένοι στην Ευρώπη, πίσω μόνο από Ολλανδία και Λουξεμβούργο. Αμείβονται δηλαδή καλύτερα από Γερμανούς, Σουηδούς, Αυστριακούς, Φινλανδούς κοκ.

Κάποιοι θα ανέμενε ότι αυτό το τρομερά εύρωστο και γενναιόδωρο εκπαιδευτικό σύστημα, θα παρήγαγε και πολύ καλά αποτελέσματα. Δεν είναι έτσι όμως, η κατάσταση είναι καταθλιπτική. Στο Δημοτικό, είμαστε ως χώρα μέτριοι, γύρω στον ευρωπαϊκό μέσο όρο, όπως προκύπτει από τις αξιολογήσεις PIRLS για κατανόηση κειμένου και TIMSS για μαθηματικά και φυσικές επιστήμες.

Στο Γυμνάσιο και το Λύκειο είμαστε ουραγοί. Τα αποτελέσματα της PISA, περιγράφουν την πλήρη χρεοκοπία του εκπαιδευτικού συστήματος. Η Κύπρος είναι 62η από 80 χώρες στην κατανόηση κειμένου, τελευταία στην Ε.Ε., 48η στα μαθηματικά, προτελευταία και 56η στις φυσικές επιστήμες. Στη φετινή έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι μαθητές μας έχουν πολύ χαμηλό επίπεδο βασικών δεξιοτήτων, με πάνω από τους μισούς να παίρνουν «απορρίβαστο» στα μαθηματικά και το 60% να μην έχουν βασικές ψηφιακές δεξιότητες. Το χειρότερο, τα παιδιά μας δεν αντιλαμβάνονται καν την ιδιότητα του πολίτη.

Έχουμε, με λίγα λόγια, ένα ακριβοπληρωμένο σύστημα που παράγει μαθη-

τές κάτω του μέτριου, δυστυχισμένους, εκνευρισμένους και ελλιπώς κοινωνικοποιημένους, έχοντας να παρακολουθούν δύο σχολεία την ημέρα, με φροντιστήρια ακόμη και τα Σαββατοκύριακα. Έχουμε γονείς απεγνωσμένους, με διαταραγμένη καθημερινότητα από το πέρα δώθε των φροντιστηρίων, άγχος και ένα τεράστιο οικονομικό βάρος που τερπνίζει το οικογενειακό εισόδημα. Τα ιδιωτικά σχολεία φυτρώνουν σαν μανιτάρια, εφόσον πολλοί γονείς αισθάνονται πλέον ότι δεν προσφέρουν στα παιδιά όσα πρέπει, εάν δεν τα στείλουν σε ιδιωτικό. Και ο φαύλος κύκλος συμπληρώνεται με τους εκπαιδευτικούς μας, που, αν και καλοπληρωμένοι, είναι –με βάση έρευνες– γεμάτοι στρες, σε σχολεία γεμάτα παραβατικότητα, χωρίς αυτονομία, χωρίς καινοτομία, χωρίς δυνατότητες συνεργασίας.

Αυτό το πρόβλημα δεν είναι μόνο της Παιδείας. Αντανakά στην κοινωνική συνοχή, στον οικογενειακό προϋπολογισμό, την πολιτική συμπεριφορά, την ποιότητα ζωής των πολιτών. Επηρεάζει δραματικά τις αναπτυξιακές δυνατότητες της χώρας.

Ό,τι δοκιμάστηκε μέχρι σήμερα έχει

αποτύχει και πρέπει επιτέλους να αποδεχτούμε τους λόγους. Όπως και σήμερα με το λεγόμενο σύστημα αξιολόγησης. Οι φιλοπρόοδοι εκπαιδευτικοί, η πλειοψηφία δηλαδή, δεν τολμούν να αντισταθούν στις βολεμένες ηγεσίες τους και ακολουθούν ισοπεδωμένοι, προσδοκώντας στα μελλοντικά «κεκτημένα». Τα κόμματα, όποτε επιχειρηθεί αλλαγή, κρύβονται στα χαρακώματα της ευθυνοφοβίας, τρέποντας την απώλεια ψήφων. Οι κυβερνήσεις, είτε υποχωρούν είτε «τρώνε» τα μούτρα τους. Γονείς και μαθητές δεν παρεμβαίνουν, αισθανόμενοι μόνοι και αβοήθητοι. Οι ευθύνες όμως ανήκουν σε όλους.

Εάν θέλουμε να αλλάξει επιτέλους κάτι, μία λύση απομένει: να δημιουργηθεί μια εθνική συμμαχία για την Παιδεία. Ορίζοντα, ανάμεσα στα κόμματα, τους εκπαιδευτικούς και την κοινωνία. Κάτι αντίστοιχο που έγινε με το ΓεΣΥ. Μόνο μια μεγάλη συμμαχία μπορεί να επιβάλει τη ριζική μεταρρύθμιση. Γιατί, έχει αποδειχθεί: κανείς δεν μπορεί από μόνος του να βγάλει τη χώρα από αυτό το τέλμα.

michalis@michalis.com

Χαρά με τη δύναμη της θέλησης

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Φως και χαρά αναδύει το πρόσωπο και τα τυφλά μάτια, αλλά ανοικτά στο φως, του Αθανάσιου Γκαβέλα, του Νάσου για τους φίλους του. Ένα μυστικό παραδείσιο άγγιγμα, αποτελεί η συνομιλία με τον Θανάση, τον δύο φορές Παραολυμπιονίκη με τα παγκόσμια ρεκόρ και τους διεθνείς τίτλους στα 100 μέτρα. Ο Θανάσης, ελεύθερος στην ψυχή, νέος ακομπλεξάριστος, με ισχυρή πίστη στον Θεό και με ξεχωριστό χιούμορ, επισκέφθηκε πρόσφατα για πρώτη φορά την Κύπρο, φιλοξενούμενος από το Ασφαλιστικό Ινστιτούτο Κύπρου και τον πρόεδρο Χαράλαμπο Χαμπουρή, στο πλαίσιο του Ασφαλιστικού Συνεδρίου. Είχα το προνόμιο ή καλύτερα την ευτυχία, να συνομιλήσω με τον Θανάση, σε μια άτυπη συνέντευξη, μπροστά στους συνέδρους, οι οποίοι δεν σταματούσαν να χειροκροτούν, καθιλωμένοι από τον λαγαρό λόγο του Αθανάσιου. Η παρέμβαση του Νάσου, ήταν η ξεχωριστή πινελιά σε ένα συνέδριο με σχεδόν 500 συνέδρους και σπουδαίους ομιλητές, από την Κύπρο και το εξωτερικό.

Ο «σταυρός» του Θανάση, ο οποίος για τον ίδιο είναι απλώς μια αλλαγή τρόπου ζωής, ξεκίνησε στα δέκα του χρόνια, όταν «κέρδισε το τζόκερ» όπως ο ίδιος λέει με χιούμορ. Προσβλήθηκε από μια γονιδιακή ασθένεια, λόγω δύο γονιδίων στους γονείς του, τα οποία ενώθηκαν στον ίδιο και οδήγησαν στη νόσο Στάργκαρντ (Stargardt), η οποία οδηγεί σταδιακά στην τύφλωση. Δεν έμεινε όμως στον «πάτο». Πάλεψε με τον εαυτό του και τους γύρω του, συνέχισε την ενασχόληση με το πάθος του, τον αθλητισμό, σπούδασε ψυχολογία και τελικά πορεύεται με τη βοήθεια του Θεού, σε ένα δρόμο αξιοχλέυτης χαράς. Τα λόγια του νεαρού Νάσου (παιδιογέρων αντιγράφοντας από το Γεροντικό) ρήσεις πόνου, αλήθειας, λύτρωσης, αλλά πάνω από όλα μυστικής χαράς, η οποία αγγίζει νοερά όλους τους συνομιλητές του.

Σταχυολογώντας κάποιες από τις αναφορές του Νάσου, οι οποίες πραγματικά καθλώνουν, με την ειλικρίνεια και το πηγαίο χιούμορ του: «Είναι η πρώτη φορά που έρχομαι στην Κύπρο. Έχετε ωραίο φαγητό και ωραίο καιρό. Το όνειρο δεν πεθαίνει ποτέ, αν το έχουμε στο μυαλό μας και στην καρδιά μας...». Κομβικό σημείο στη ζωή του Νάσου, ήταν η ξαφνική προσβολή από την ασθένεια. Λέει: «Ξαφνικά, όταν ήμουν 9-10 χρονών άρχισα να χάνω την όρασή μου, με έναν πολύ περίεργο τρόπο. Ήμουν α πλακατζής της τάξης. Όταν μου είπε η δα-

σκάλα να διαβάσω, εγώ συλλάβιζα ξαφνικά. Αλλά δεν το έκανα επίτηδες. Ήταν από τις λίγες φορές που δεν έκανα πλάκα...».

Μετά τη διαπίστωση του προβλήματος άρχισε η μάχη με τους γιατρούς, η οποία δεν ήταν καθόλου εύκολη. «Πήγαμε σε διάφορους γιατρούς. Το παλέψαμε, το δουλέψαμε. Υπήρχαν και πολλά λάθη. Δυστυχώς υπήρχαν και άνθρωποι που τους ενδιέφερε μόνο η επίσκεψη και όχι το να βρεθεί μια λύση...». Μεγάλος σταυρός για τον Θανάση, ήταν η ξαφνική αλλαγή συμπεριφοράς από συμμαθητές και φίλους, τους οποίους ωστόσο δεν μέμφεται: «Δεν με ένοιαζε τόσο το τι συνέβαινε, αλλά το ότι υπήρχαν πολλοί άνθρωποι, που με κάνανε στην άκρη ξαφνικά. Στο σχολείο με κοροϊδευαν πολλοί, νομίζοντας ότι γίνονται πιο δυνατοί. Αλλά δεν καταλάβαιναν ότι εκείνοι ήταν οι αδύναμοι. Αλλά πάντα θα συμβαίνει αυτό. Έμαθα και κατάλαβα ότι οι άνθρωποι που είναι δίπλα σου, δεν πρέπει να τους κοιτάς με τα μάτια, γιατί πολλές φορές τα μάτια ξεγελάνε. Αυτό που αισθάνεσαι, όμως, δεν θα σε γελάσει ποτέ...».

Πίσω από τον Αθανάσιο η αγαπημένη του οικογένεια: «Έχω άλλα δύο αδέρφια, είμαστε μια οικογένεια πολύ αγαπημένη. Τους έχω πάντα στο πλευρό μου. Πρέπει να προσαρμοζόμαστε στις συνθήκες. Θα προκύπτουν συνεχώς νέες καταστάσεις καθημερινά. Το πιο σημαντικό είναι όμως να προσαρμοζόμαστε και αυτό σίγουρα το οφείλω στην οικογένειά μου...». Φιλοκαλώντας γαρ μετ' ευτελείας ο Νάσος λέει: «Εκτός από τα μάτια, έμαθα να κλείνω και τα αυτιά μου. Γιατί χρειάζεται και αυτό. Γιατί αν ακούμε πάντα αυτά που μας λένε, δεν είναι πάντα για καλό. Η άποψη που έχουν οι άλλοι για εμάς, δεν είναι πάντα η σωστή. Η πιο σοβάρη και σημαντική άποψη είναι αυτή που έχουμε εμείς και αυτό που οραματιζόμαστε εμείς για τους εαυτούς μας...».

Και υποδεικνύει: «Επειδή δεν μπορείς να δεις τίποτα, δεν σημαίνει ότι πρέπει να κλείνεις τα μάτια σου. Όλα στη ζωή είναι ζητήμα οπτικής, αλλά τίποτα δεν είναι δεδομένο. Στη ζωή πήρα πολλά μαθήματα. Το σημαντικότερο είναι ότι κάθε πράγμα το οποίο γίνεται σου δίνει κάτι. Αρκεί να βρεις τη σωστή μετάφραση για να κατανοήσεις αυτό που σου προσφέρει». Το «Πνεύμα όπου θέλει πνει...» κατά τον ευαγγελιστή Ιωάννη και ο «παιδιογέρων» Αθανάσιος προσφέρει φως και ακτινοβολεί μυστική, παραδείσια χαρά...

kaparispan@yahoo.gr

Πολιτική εντροπία

Του δρος **ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΕΛΟΥ***

Η πολιτική σκηνή μοιάζει σήμερα να κινείται μέσα σε μια ιδιότυπη συνθήκη μετάβασης: σαν να αναζητεί νέες γλώσσες για να επικοινωνήσει με την κοινωνία, νέες μορφές να αυτοπροσδιοριστεί, νέους άξονες για να νοηματοδοτήσει την κοινή ζωή. Ωστόσο, κάτω από αυτή την επιφάνεια συνεχούς αναδιάταξης διακρίνεται μια πιο επίμονη αμνημία: η αδυναμία των θεσμικών φορέων να εκφράσουν πολιτικά αυτό που η κοινωνία ήδη βιώνει. Δεν πρόκειται για απλή χρονική υστέρηση αλλά για μετατόπιση του ίδιου του εδάφους πάνω στο οποίο παλαιότερα χαράσσονταν οι πολιτικές και οι ιδεολογικές διαχωριστικές γραμμές. Το αποτέλεσμα είναι ένας πολιτικός παρών, αλλά πολιτικά απροσδιόριστος: μία κοινωνία σε εξέλιξη, αλλά θεσμικά ασύλληπτη.

Η κρίση αυτή δεν είναι αποκλειστικά εκλογική: είναι κατ' ουσίαν υπαρξιακή. Η πολιτική, που άλλοτε φιλοδοχούσε να συγκροτήσει έναν συνεκτικό συλλογικό σκοπό, έχει περιοριστεί σε ένα καθεστώς διαχείρισης της αβεβαιότητας. Ο πολίτης δεν συμμετέχει πλέον σε μια ιστορική αφήγηση με κατεύθυνση, αλλά σε έναν παρόντα χρόνο που επαναλαμβάνει τις μορφές του χωρίς να παράγει πραγματική μεταβολή. Οι εναλλαγές κομματικών επιλογών και οι μετατοπίσεις ρητορικής δεν μεταβάλλουν αυτή τη δομική αίσθηση στασιμότητας. Η μετάβαση από τη δημοκρατία της λειτουργικότητας είχε αθόρυβο χαρακτήρα, αλλά βαθύτατες

συνέπειες. Σε αυτό το πλαίσιο, η απόσταση μεταξύ πολιτικών μορφών και κοινωνικής εμπειρίας δεν μπορεί να εξηγηθεί επαρκώς ως έλλειψη προσαρμογής. Αποκαλύπτει μια εσωτερική τάση των κομμάτων, η οποία θυμίζει εκείνη τη φρούδική ορμή προς θάνατο: όχι την επιθυμία καταστροφής, αλλά την έλξη προς την επανάληψη, προς την παλινδρόμηση σε ήδη γνωστά, αποδυναμωμένα σχήματα. Τα κόμματα επιλέγουν συχνά να αναπαράγουν τη δική τους ιστορική εικόνα αντί να διακινδυνεύσουν την ανανέωση. Καταφεύγουν σε παλιές ρητορικές ταυτότητες, σε οργανωτικά σχήματα που έχουν χάσει την ερμηνευτική τους ισχύ, σε συμβολικές οικονομίες που δεν αντιστοιχούν πλέον στις εμπειρίες των πολιτών. Η πολιτική ενέργεια, αντί να διοχετεύεται προς τα εμπρός, ανακυκλώνεται σε ένα κλειστό σύστημα αυτοαναφοράς.

Η φροϋδική ορμή προς θάνατο προσφέρει εδώ μια ενδιαφέρουσα αναλυτική οπτική: η πολιτική οργάνωση, φοβούμενη την αβεβαιότητα του νέου, αναζητεί ασφάλεια στην επανάληψη, ακόμη και όταν αυτή η επανάληψη υπονομεύει τη δική της δυνατότητα ζωής. Η εμμονή σε φαντασιώσεις σταθερότητας λειτουργεί ως συλλογικός μηχανισμός άμυνας απέναντι στην κοινωνική επιτάχυνση. Όμως η επιτάχυνση είναι αδιάφυστη: η τεχνολογία, οι μορφές εργασίας, η επικοινωνία και η αυτοαντίληψη μετατοπίζουν διαρκώς τα όρια του κοινωνικού βίου. Η πολιτική, ωστόσο, συνεχίζει να

λειτουργεί στο χρόνο των θεσμών, όχι στο χρόνο της κοινωνικής εμπειρίας.

Αυτό το χάσμα παράγει μια μορφή εσωτερικής διάσπασης: η κοινωνία προχωρά σε νέες μορφές πολιτικότητας (στους χώρους της τέχνης, της αλληλεγγύης, της διαδικτυακής συμμετοχής, της καθημερινής αυτοοργάνωσης) ενώ τα κόμματα παραμένουν εγκλωβισμένα στις δικές τους ιστορικές κατηγορίες. Η μετατόπιση της πολιτικότητας δεν είναι ένδειξη παραίτησης αλλά αναζήτησης νέων τρόπων βίωσης του συλλογικού. Η κοινωνία δεν είναι αποπολιτικοποιημένη: είναι ανεπαρκώς αντιπροσωπευμένη.

Η αποξένωση των κομμάτων από τον κοινωνικό ιστό δεν ορκίζεται λοιπόν απλώς σε οργανωτικές δυσλειτουργίες. Συνιστά κρίση νοήματος. Τα κόμματα αδυνατούν να παράγουν ερμηνευτικά σχήματα ικανά να οργανώσουν το κοινό. Ενσωματωμένα σε εσωτερικούς κύκλους επανάληψης, αδυνατούν να συλλάβουν τις νέες μορφές πολιτικής ζωής που αναδύονται. Έτσι, παράγεται αυτό που θα μπορούσε να ονομαστεί πολιτική εντροπία: η σταδιακή φθορά της πολιτικής μορφής χωρίς θεματική κατάρρευση, μια συνεχιζόμενη αποδυνάμωση της ικανότητάς της να συνδέει, να συμβολίζει, να εμπνέει.

Το πρόβλημα είναι συνεπώς θεμελιωδώς φαντασιακό. Η μορφή της πολιτικής δεν μπορεί να ανανεωθεί εάν δεν επανεξεταστούν οι κατηγορίες μέσα από τις οποίες νοεί τον εαυτό της. Η εμμονή στην επανάληψη των

ιδίων σχημάτων λειτουργεί ως τμήμα της ορμής προς θάνατο: συντηρεί την αδράνεια, αποτρέπει τον μετασχηματισμό, ενισχύει την αυτοϊπονόμηση. Η πολιτική οργάνωση επιβιώνει θεσμικά, αλλά αποσύρεται συμβολικά από τη ζωή της κοινωνίας.

Καθώς η χώρα βαδίζει προς μία ακόμη εκλογική περίοδο, το κρίσιμο ερώτημα δεν αφορά μόνο την επιλογή προσώπων ή προγραμμάτων. Αφορά την αναδιάρθρωση του ίδιου του νοήματος της πολιτικής κοινότητας. Τι σημαίνει να μοιράζεται κανείς όχι μόνο έναν τόπο αλλά και μια κοινή μοίρα; Τι σημαίνει να απαιτείται από την πολιτική όχι μόνο αποτελεσματικότητα αλλά και συμβολική συγκρότηση; Τι σημαίνει να διεκδικείται από τα κόμματα να εισέλθουν στο παρόν, αντί να αναζητούν καταφύγιο στο παρελθόν τους;

Αν υπάρχει ένας πραγματικός μετασχηματισμός που απαιτείται σήμερα, αυτός δεν αφορά την κοινωνία. Η κοινωνία ήδη μετασχηματίζεται. Αφορά την πολιτική: την ικανότητά της να εγκαταλείψει την επανάληψη και να αναμετρηθεί με το νέο. Να υπερβεί την ορμή προς θάνατο που την καθλώνει. Να ξαναγίνει ο τόπος όπου το κοινό μπορεί να σκεφτεί τον εαυτό του. Να επιτρέψει στον πολίτη να πάψει να είναι απλός θεατής της αβεβαιότητας και να καταστεί συνδημιουργός του κοινού μέλλοντος.

*Ο δρ Ευάγγελος Κωνσταντέλος είναι ειδικός επιστήμονας Ηθικής και Δεοντολογίας στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗ

Νοσταλγία και εκπαίδευση

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ*

Σε περιόδους κρίσης, ο άνθρωπος αναπολεί το παρελθόν, χτίζει μύθους για χρυσές εποχές και βρίσκει στη φαντασιακή αυτή επιστροφή παρηγοριά, καταφύγιο. Κυρίως όμως βρίσκει μια άκαιρη δικαιολογία για να μην αντιμετωπίσει την πραγματικότητα, να μην προσαρμοσθεί στα νέα δεδομένα, να μην κάνει καμία προσπάθεια να αλλάξει αυτό που είναι, να βελτιωθεί και να αντικρίσει κατάματα την εποχή του και τις προκλήσεις της. Η νοσταλγία λειτουργεί ως ένα είδος πνευματικού ναρκωτικού, είναι κάτι σαν μελαγχολία ή μια βαθιά απαισιόδοξη στάση. Η νοσταλγία λοιπόν ανακαλεί μια εικόνα του παρελθόντος που δεν είναι ποτέ αντικειμενική, βασίζεται δε σε ένα συναίσθημα που θέλει το παρελθόν να είναι πάντα καλύτερο, πιο ηθικό, πιο ευχάριστο, πιο «ανθρώπινο» από την τρέχουσα κατάσταση. Η νοσταλγία αγνοεί τα αρνητικά του χδς και απαξιώνει τα θετικά του σήμερα. Είναι μια άλογη προσκόλληση στο παρελθόν, στα ήθη και τις αξίες του παρελθόντος, στον «παλιό καλό καιρό». Ο νοσταλγικός άνθρωπος καθοδηγείται από μια πραγματικά βαθιά επιθυμία να επιστρέψει στις πράξεις και τα έργα του παρελθόντος και αποσύρεται με τη στά-

ση του αυτή από τις ανάγκες του παρόντος. Η νοσταλγία είναι ουσιαδώς ανεπίκαιρη, άκαιρη. Οποιαδήποτε απόφαση ή πράξη κατευθύνεται από αυτή είναι κατά συνέπεια επίσης ουσιαδώς άκαιρη, ακόμη και αν μοιάζει καίρια στα μάτια του μελαγχολικού του παρελθόντος.

Πότε όμως γίνεται νοσταλγία του παρελθόντος; Είναι η νοσταλγία ένα ανθρωπολογικό δεδομένο, όπως η μελαγχολία ή η οργή και η θλίψη; Διακατεχόταν ανέκαθεν ο άνθρωπος από αυτό το συναίσθημα ή μήπως η νοσταλγία του παρελθόντος είναι μια ιστορική κατασκευή, προϊόν μιας συγκεκριμένης εποχής; Αν και η ετυμολογία της (νόστος + άλγος) παραπέμπει στην αρχαία ελληνική γραμματεία, η λέξη nostalgia παρατηρείται για πρώτη φορά το 1688, στο έργο του ιατρού από την Αλσατία Γιοχάνες Χόφερ, ο οποίος, στη δευτερεύουσα διατριβή του περιγράφει μια νέα ασθένεια που ονομάζει «νοσταλγία». Η διατριβή δημοσιεύθηκε στη Βασιλεία το 1745 με τον τίτλο «Dissertatio curiosa-medica, de nostalgia, vulgo: Heimwehe oder Heimsehnsucht». Είναι η πρώτη φορά που περιγράφεται η ιδιαίτερα οδυνηρή «νοσταλγία», που πλήττει τους Ελβετούς μισθοφόρους που έχουν εγκαταλείψει τα λιβάδια των Άλπεων για να υπηρετήσουν στη Γαλλία ή την Ιταλία. Ο όρος

νοσταλγία έχει τότε για τον συγγραφέα του μια αυστηρά ιατρική διάσταση και αναλύεται ως ένα πραγματικό τραύμα. Με τον χρόνο όμως, και από τη μια αναφορά στην άλλη, η έννοια αποκτά δημοσιότητα, ξεφεύγει από τα ψυχιατρικά χειρίδια και εγγράφεται στο πολιτισμικό λεξιλόγιο. Για τον Ζατμποριάν, γύρω στα 1840, δεν πρόκειται πλέον για ασθένεια, αλλά για ένα αίσθημα απώλειας της γενέθλιας γης («le regret du pays natal»). Η λέξη υφίσταται όμως περαιτέρω και μια ουσιαστική μετάλλαξη. Από χωρικό, το νόημα της γίνεται και χρονικό. Ενώ λοιπόν στην αρχαία ελληνική γραμματεία, ο νόστος είναι το ταξίδι της επιστροφής, το ταξίδι του Οδυσσέα από την Τροία στην Ιθάκη, στη νεότερη γραμματεία η νοσταλγία απαντάται πλέον κυρίως ως ο πόθος της αδύνατης επιστροφής σε ένα εξιδανικευμένο παρελθόν.

Τι συνέβαλε σε αυτή τη δυναμική της αλλαγής του νοήματος της νοσταλγίας; Κατά τον δέκατο ένατο αιώνα, η απενοαστατική λογοτεχνία και τα διάφορα ρεύματα του αντιμοντερνισμού πολεμούν με πάθος την έννοια της «προόδου» που φέρνουν οι μηχανές. Η βιομηχανική επανάσταση έχει ξεριζώσει τους αγρότες από τις ρίζες τους, από τη γη τους, και τους έχει μετατρέψει σε βιομηχανικούς εργάτες ή εργάτες σε ορυχεία. Οι άθλιες,

απάνθρωπες συνθήκες εργασίας αντιπαράτιθενται από τους συγγραφείς αυτούς σε μια εξειδικευμένη ζωή στην ύπαιθρο, κατά την προβιομηχανική εποχή. Έτσι, για παράδειγμα, ο Χουάν Ντονόσο Κορτές συγκρίνει τις καθολικές αξίες με τις αστικές και προτείνει να επιβληθεί μια καθολική δικτατορία ώστε να αντιστραφεί το ρεύμα της ιστορίας, να καταστραφεί η διεφθαρμένη αστική κοινωνία και να επιστρέψει η Ευρώπη στην αυθεντική καθολική κοινωνία. Προς το τέλος του δέκατου ένατου αιώνα (1897), ο Εμίλ Ντιρκέμ δημιουργεί μια άλλη λέξη με ελληνικές ρίζες, την «ανομία», για να περιγράψει την κατάσταση μιας κοινωνίας στην οποία τα άτομα δεν ξέρουν πλέον πώς να προσανατολιστούν τη συμπεριφορά τους λόγω των λιγότερο αυστηρών κοινωνικών κανόνων. Ο ολόενα και αυξανόμενος ατομοκεντρισμός και η απώλεια της κοινωνικής αλληλεγγύης αποτελούν για τον Γάλλο κοινωνιολόγο αιτία ενός χαρακτηριστικού τύπου αυτοκτονίας, της ανομικής αυτοκτονίας. Επομένως η πολιτισμική κριτική καλλιέργησε το συναίσθημα της ανωτερότητας της προνεωτερικής, προβιομηχανικής, κοινωνίας σε σχέση με τη βιομηχανική αστική. Η επιστροφή στη γενέθλια γη και στα χωράφια των αγροτών ταυτίστηκε με την επιστροφή σε μια άλλη εποχή. Με τον

τρόπο αυτό η πολιτισμική κριτική μετέτρεψε τον χωρικό χαρακτήρα της νοσταλγίας σε χρονικό. Βρισκόμαστε μέσα στη θύελλα μια νέας τεχνολογικής επανάστασης, της οποίας οι κοινωνικές επιπτώσεις είναι εξίσου τεράστιες με εκείνες της βιομηχανικής επανάστασης. Κατά τη βιομηχανική επανάσταση ο Ευρωπαίος βίωσε ένα θεσμικό χάος, την απώλεια του παλαιού πλαισίου αξιών και την ανυπαρξία ενός νέου. Σήμερα, μπορεί η Ευρώπη να αντιτάξει μια οργανωμένη εκπαιδευτική πολιτική αντιμετώπισης των σημερινών μεγάλων κοινωνικών αλλαγών; Πρόσφατα, προτάθηκε η εισαγωγή του μαθήματος του πλεξίματος και του κεντήματος στην ελληνική δημοτική εκπαίδευση. Είναι ακριβώς η άκαιρη απάντηση στα καίρια ζητήματα ενός εκπαιδευτικού συστήματος που λειτουργεί νοσταλγικά, προσπαθεί δηλαδή να επαναφέρει αξίες και πράξεις ενός εξειδικευμένου παρελθόντος. Όσο το σχολείο θα γίνεται νοσταλγός του παρελθόντος τόσο οι μαθητές θα το απαξιώνουν, αναζητώντας το νέο και το επίκαιρο, απαιτώντας να ζήσουν την εποχή τους.

* Ο Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Η Κύπρος θεσμοθετεί προγεννητικά και νεογνικά ανιχνευτικά προγράμματα

Η Φωτεινή Τσιρίδου μιλάει στην «Κ» για τον νέο νόμο και τη σημασία του για κάθε παιδί και κάθε οικογένεια

Συνέντευξη στον ΜΑΡΙΟ ΧΡΙΣΤΟΦΗ

Ομόφωνα ψηφίστηκε από την Ολομέλεια της Βουλής η πρόταση νόμου της βουλευτριάς του ΔΗΣΥ και προέδρου του Συνδέσμου Φίλων του Κέντρου Προληπτικής Παιδιατρικής «Αμερίκος Αργυρίου», Φωτεινής Τσιρίδου, για θεσμοθέτηση των προγεννητικών και νεογνικών ανιχνευτικών προγραμμάτων, σηματοδοτώντας μια ιστορική στιγμή για την υγεία των παιδιών στην Κύπρο. Η Φωτεινή Τσιρίδου εξηγεί στην «Καθημερινή» τι αλλάζει, γιατί η έγκαιρη διάγνωση μπορεί να καθορίσει τη ζωή ενός παιδιού και πώς η Πολιτεία αποκτά για πρώτη φορά ξεκάθαρη υποχρέωση να προσφέρει καθολική, δωρεάν και υψηλής ποιότητας πρόληψη σε όλους.

—Τι σημαίνει για εσάς η ομόφωνα ψήφιση του Νόμου και τα συγκατημένα που δεχτήκατε από συναδέλφους των άλλων κομμάτων;

—Πρόκειται για μια βαθιά συγκινητική στιγμή, πέρα από πολιτικές ταυτότητες και κομματικές γραμμές. Είναι μια από τις λίγες φορές που η Βουλή λειτουργεί πραγματικά ως συλλογικό σώμα, αναγνωρίζοντας ότι υπάρχουν ζητήματα —όπως η υγεία των παιδιών μας— που δεν προσφέρονται για αντιπαράθεση.

Είναι επίσης η δικαίωση μιας πολύχρονης προσπάθειας. Εργάστηκα για αυτό το ζήτημα πριν ακόμη εκλεγώ στη Βουλή, μέσα από τη δράση μου στο Κέντρο Προληπτικής Παιδιατρικής. Και συνέχισα με την ίδια αποφασιστικότητα εντός του Κοινοβουλίου, γιατί γνώριζα από πολύ κοντά πόσο κρίσιμο ήταν να αποκτήσει η χώρα μας θεσμικό πλαίσιο για τα προγεννητικά και νεογνικά ανιχνευτικά προγράμματα.

Το ότι συνάδελφοι από όλο το πολιτικό φάσμα αναγνώρισαν αυτή την προσπάθεια και με στήριξαν απόλυτα, ήταν μια στιγμή μεγάλης ηθικής ανταμοιβής. Όχι για προσωπική ικανοποίηση, αλλά γιατί αποδεικνύει ότι όταν υπάρχει τεκμηρίωση, συνέπεια και μια βαθιά κοινωνική αναγκαιότητα, τα κόμματα μπορούν να σταθούν στο ύψος της ευθύνης τους. Και είναι κάτι που τους τιμά και συνστήνει ένα καλό παράδειγμα για το μέλλον.

Η ομόφωνα ψήφιση δείχνει ότι ως Πολιτεία αποφασίσαμε επιτέλους να βάσουμε την πρόληψη, την επιστήμη και την ισότητα στην πρώτη γραμμή. Και για μέ-

“
Η πρόσβαση γίνεται πλέον καθολική, ενιαία και δωρεάν. Η Πολιτεία αναλαμβάνει αυτό που έπρεπε εδώ και χρόνια, να μην αφήνει την υγεία των πιο ευάλωτων βρεφών στην τύχη ή στο πορτοφόλι της κάθε οικογένειας

να, αυτό είναι ίσως το σημαντικότερο βήμα που έχουμε κάνει τα τελευταία χρόνια στη δημόσια υγεία.

—Ποια είναι τα προγράμματα και πώς επικαιροποιούνται;

—Τα προγεννητικά και νεογνικά ανιχνευτικά προγράμματα αποτελούν έναν από τους πιο κρίσιμους πυλώνες της δημόσιας υγείας. Πρόκειται για εξειδικευμένες εξετάσεις, οι οποίες διεξάγονται τόσο κατά την εγκυμοσύνη όσο και αμέσως μετά τη γέννηση, με στόχο τον έγκαιρο εντοπισμό παθήσεων που μπορεί να επηρεάσουν τη ζωή ενός παιδιού πριν καν εμφανιστούν συμπτώματα.

Τα προγράμματα αυτά καλύπτουν μεταβολικές, ενδοκρινολογικές και κληρονομικές παθήσεις, καθώς και τον έλεγχο ακοής. Η

Σε αυτά τα 37 χρόνια έχουν διενεργηθεί περισσότεροι από 800.000 έλεγχοι και έχουν εξεταστεί από το Κέντρο περισσότερες από 290.000 έγκυες, ανέφερε η βουλευτριά του ΔΗΣΥ, Φωτεινή Τσιρίδου.

καινοτομία του νέου νόμου έγκειται στο ότι πλέον τα προγράμματα αυτά επικαιροποιούνται, μετά από γνωμοδότηση της Συμβουλευτικής Επιτροπής που συστήνεται για τον σκοπό αυτό. Έτσι η Κύπρος παραμένει σε επιστημονικό συγχρονισμό με τις ευρωπαϊκές και διεθνείς εξελίξεις.

Για πρώτη φορά, υπάρχει θεσμοθετημένος μηχανισμός που εγγυάται ότι αυτή η εξέλιξη δεν θα εξαρτάται από τη βούληση ή την προτεραιοποίηση της εκάστοτε κυβέρνησης, αλλά θα αποτελεί μόνιμη υποχρέωση του κράτους.

—Ποιες είναι οι δυσκολίες που σήμερα αντιμετωπίζουν γονείς και κηδεμόνες πρόωρων μωρών;

—Οι γονείς πρόωρων βρεφών

βρίσκονται αντιμέτωποι με μεγάλο άγχος, αβεβαιότητα και συχνά ένα πολύπλοκο σύστημα υπηρεσιών υγείας. Τα πρόωρα μωρά είναι πιο ευάλωτα σε αναπνευστικά προβλήματα, προβλήματα όρασης και ακοής, μεταβολικές διαταραχές και ένα γενικότερο αυξημένο κίνδυνο νευροαναπτυξιακών δυσκολιών.

Μέχρι σήμερα, η πρόσβαση σε εξειδικευμένες εξετάσεις μπορούσε να διαφέρει ανάλογα με το πού τις έκανες ή να επιβαρύνει οικονομικά τις οικογένειες. Με τη θεσμοθέτηση των προγραμμάτων, η πρόσβαση αυτή γίνεται πλέον καθολική, ενιαία και δωρεάν. Η Πολιτεία αναλαμβάνει αυτό που έπρεπε εδώ και χρόνια, να μην αφήνει την υγεία των πιο ευάλωτων βρεφών στην τύχη ή στο

πορτοφόλι της κάθε οικογένειας.

—Ποια είναι η σημασία της έγκαιρης διάγνωσης που επιτυγχάνεται μέσα από αυτά τα ανιχνευτικά προγράμματα;

—Η έγκαιρη διάγνωση είναι, κυριολεκτικά, ο παράγοντας που καθορίζει αν μια πάθηση θα αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά ή αν θα εξελιχθεί σε μόνιμη αναπηρία ή σοβαρή χρόνια νόσο. Πολλά από τα νοσήματα που ανιχνεύονται με αυτά τα τεστ δεν έχουν εμφανή σημάδια στη γέννηση. Όμως αν εντοπιστούν μέσα στις πρώτες ώρες ή ημέρες της γέννησης, η παρέμβαση μπορεί να είναι άμεση και καταλυτική.

Μιλάμε για παιδιά που χάρη σε ένα απλό τεστ μπορούν να αποφύγουν βαριές νοσητικές ή κινητικές αναπηρίες. Για οικογένειες που από αβεβαιότητα περνούν σε βεβαιότητα και αποτελεσματική θεραπεία. Και μιλάμε για μια Πολιτεία που επενδύει στην πρόληψη αντί να πληρώνει το πολλαπλάσιο κόστος της μη έγκαιρης διάγνωσης.

Η σημασία, λοιπόν, είναι κοινωνική, ιατρική και οικονομική. Είναι δικαιωματική: κάθε παιδί έχει δικαίωμα να ξεκινήσει τη ζωή του με τις ίδιες ευκαιρίες.

Σκεφτείτε κάτι απλό, στην Κύπρο δεν υπάρχουν πλέον παιδιά που δεν μπορούν να μιλήσουν λόγω βαρνοκίας. Κάθε απώλεια ακοής εντοπίζεται έγκαιρα και αντιμετωπίζεται αποτελεσματικά, με αποτέλεσμα την ομαλή ένταξη τους στο κοινωνικό σύνολο.

—Υπάρχουν αριθμοί που δείχνουν το έργο του Κέντρου Προληπτικής Παιδιατρικής «Αμερίκος Αργυρίου»; Υπάρχουν στατιστικά στοιχεία που μπορούν να βοηθήσουν την εθνική πολιτική για την υγεία;

—Σε αυτά τα 37 χρόνια έχουν διενεργηθεί περισσότεροι από 800.000 έλεγχοι. Έχουν εξεταστεί από το Κέντρο περισσότερες από 290.000 έγκυες μέσα από προγεννητικούς ελέγχους νεογνών —είναι τα τεστ που διενεργούνται στη 10η εβδομάδα της κύησης με κυριότερο μέλημα την ανίχνευση του συνδρόμου down. Παράλληλα, το Κέντρο εξέτασε περισσότερα από 340.000 νεογνικά μέσα από προληπτικούς ελέγχους νεογνών για την έγκαιρη διάγνωση ανωμαλιών του μεταβολισμού στα νεογνικά, όπως είναι υποθυρεοειδισμός που επηρεάζει τη σωματική αλλά και τη νοητική εξέλιξη του παιδιού. Με την έγκαιρη διάγνωση το βρέφος μπορεί, με την κατάλληλη θεραπεία, να ζή-

σει μια φυσιολογική ζωή χωρίς πρόβλημα υγείας. Τέλος, πάνω από 165.000 νεογνά έχουν εξεταστεί από το 2004 στο Ανιχνευτικό Πρόγραμμα Ακοής Νεογνών με στόχο την έγκαιρη ανίχνευση και διάγνωση της βαρνοκίας στα νεογνά. Αυτό που δεν ξέρει πολύς κόσμος είναι ότι χάρη στο Κέντρο δεν υπάρχουν πλέον κωφάλαλα παιδιά. Ακόμα και ένα βρέφος να γεννηθεί βαρνοκικό, με την έγκαιρη διάγνωση που γίνεται στο ΚΠΠ και την κατάλληλη παρέμβαση, το μωρό ακούει και κατ' επέκταση βέβαια θα μιλήσει.

Τα πιο πάνω στοιχεία αποδεικνύουν το αυτονόητο, η πρόληψη αποτελεί επένδυση και όχι επιβάρυνση στα δημόσια οικονομικά. Αν αναλογιστεί κανείς τι θα όφειλε η Πολιτεία να καταβάλει για να στηρίξει παιδιά με νοητική και σωματική αναπηρία που σήμερα μεγαλώνουν φυσιολογικά, τότε εύκολα γίνεται αντιληπτή η σημασία του έργου που επιτελείται και μάλιστα εντελώς δωρεάν από το ΚΠΠ.

Το Κέντρο Προληπτικής Παιδιατρικής «Αμερίκος Αργυρίου», το οποίο αποτελεί σημείο αναφοράς για τη χώρα μας, εξυπηρετεί κάθε χρόνο τα νεογνά της πατρίδας μας, εκατοντάδες/δεκάδες χιλιάδες βρέφη στα 37 χρόνια λειτουργίας του, μια προσφορά που θα έπρεπε εδώ και δεκαετίες να έχει θεσμικό υπόβαθρο.

—Ποιο είναι το όραμα του Κέντρου για τα επόμενα 37 χρόνια;

—Το Κέντρο Προληπτικής Παιδιατρικής υπήρξε για δεκαετίες και παραμένει το πιο φωτεινό παράδειγμα κοινωνικής προσφοράς στην Κύπρο. Σήμερα, για πρώτη φορά, μπορεί να κοιτάξει το μέλλον με σιγουριά, γιατί το έργο του δεν εξαρτάται πλέον από συγκυρίες, αλλά έχει θεσμική προστασία και κρατική υποχρέωση.

Το όραμά του —και πλέον και δικό μας όραμα ως Πολιτεία— είναι:

1. Να εισάγει σταδιακά νέα ανιχνευτικά προγράμματα.
2. Να προωθήσει την έρευνα και την καινοτομία.
3. Να ενισχύσει τη συνεργασία με ευρωπαϊκά κέντρα.
4. Να συνεχίσει να προσφέρει ίσες ευκαιρίες υγείας σε κάθε παιδί που γεννιέται στην Κύπρο.

Για μένα, προσωπικά, αυτός ο νόμος κλείνει έναν μεγάλο κύκλο προσπαθειών και ανοίγει έναν ακόμη μεγαλύτερο: τον κύκλο της πραγματικής κρατικής μέριμνας για τη ζωή από το πρώτο λεπτό της.

ΑΡΘΡΟ

Ο ρόλος των πινακίδων στην εκμάθηση ξένων γλωσσών

Του ΑΝΤΡΟΥ Γ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ

Η συμμετοχή μου στο πρόσφατο δικοινοτικό σεμινάριο με θέμα την πολυγλωσσία σε δημόσιους χώρους αποτέλεσε την αφορμή για έναν βαθύτερο παιδαγωγικό και κοινωνιολογικό προβληματισμό γύρω από τον ρόλο των πινακίδων, της τέχνης του δρόμου, του γκράφιτι και των επιγραφών ως ζωντανό εργαλείο εκμάθησης ξένων γλωσσών και ιδιαίτερα των Αγγλικών. Σε μια εποχή όπου οι μαθητές/ιες της Γενιάς Ζ και της αναδυόμενης Γενιάς Α τείνουν να καταναλώνουν κυρίως οπτικοακουστικά ερεθίσματα και σύντομα αποσπάσματα πληροφορίας, η εκπαιδευτική κοινότητα καλείται να επανεξετάσει τις μεθόδους διδασκαλίας και να αξιοποιήσει την καθημερινή πραγματικότητα ως αυθεντικές μαθησιακές πηγές.

Το σεμινάριο, το οποίο εστίασε στην πολυγλωσσία σε περιόχες με ιστορική και κοινωνική συγκρουση, ανέδειξε τον τρόπο

με τον οποίο οι δημόσιες επιγραφές αποτελούν ταυτόχρονα εργαλείο επικοινωνίας, πολιτισμικό δείκτη και μέσο ταυτότητας. Στην Κύπρο ειδικότερα, όπου οι δύο επίσημες γλώσσες, Ελληνικά, Τουρκικά, και τα Αγγλικά, τουριστικές κατευθύνσεις και κοινωνικά συνθήματα, τα οποία προσφέρουν άμεση σύνδεση με τη χρήση της γλώσσας στον πραγματικό κόσμο. Μας ενδιαφέρει ιδιαίτερα το μήνυμα των πινακίδων, δηλαδή η ειρήνη, πολιτικό, δικαστικό ή ακόμα και ρατσιστικό περιεχόμενο.

Επιπλέον, οι πινακίδες μπορούν να αποτελέσουν αφορμή ανάπτυξης κριτικού γραμματισμού. Οι μαθητές καλούνται να αναρωτηθούν για την επιλογή γλωσσών, την παρουσία ή απουσία κάποιων λόγω φοβίας για απώλεια πελατείας ή πρόκλησης του κοινού αισθήματος, αλλά και την ποιότητα της μετάφρασης. Με αυτό τον τρόπο, η διδασκαλία μετατρέπεται σε μια πολυεπίπεδη διαδικασία συνύπαρξης γλωσσολογικής, πολιτισμικής κατανόησης και κοινωνικής επίγνωσης.

Το δικοινοτικό σεμινάριο ανέδειξε επίσης τη δύναμη της γλώσσας ως μέσου γεφύρωσης αντί διαχωρισμού, αφού ακόμη και μέσα σε περιβάλλοντα φθοράς και ιστορικής μνήμης η γλώσσα και η επικοινωνία μπορούν να αποτελέσουν σημάδια ζωής, ελπίδας και αναγέννησης. Αντιστοίχως, στη σχολική κοινότητα η χρήση των δημόσιων σημάνσεων μπορεί να ενισχύσει τη συνεργασία, τη δημιουργικότητα και την αυθεντική συμμετοχή στη μάθηση. Οι εκπαιδευόμενοι εξελίσσονται σταδιακά σε εξαιρετικούς ακροατές και θεατές, αφού κατανοούν και συγκρατούν ευκολότερα λεξιλόγιο και ορολογίες, όταν τις βλέπουν και τις ακούν ταυτόχρονα.

Καταλήγοντας, το καθημερινό περιβάλλον μάς παρέχει ανεξάντλητα μαθησιακά εφόδια. Είναι καθήκον των συγχρόνων εκπαιδευτικών να τα αναγνωρίζει, να τα αξιοποιεί και να εμπνέει τους/τις μαθητές/ιες να

τα αντιλαμβάνονται όχι απλώς ως πληροφορίες, αλλά ως γέφυρες γνώσης, πολιτισμού και κατανόησης.

Σήμερα, που ο κόσμος έχει γίνει αφιλόξενος, όπως είπε ο συγγραφέας του βιβλίου «Πλούτος και Ανισότητα» Zygmunt Bauman, νιώθουμε ότι μας περιτριγυρίζουν ανταγωνιστές στο ατέλειωτο παιχνίδι της επικράτησης, με αποτέλεσμα η ακαδημαϊκή ανάγνωση μεγάλων κειμένων τείνει να περιορίζεται συνεχώς και η προσωπική στρέφεται προς σύντομα, δυναμικά και οπτικά ελκυστικά ερεθίσματα, όπως τίτλοι, σύμβολα, εικόνες και πινακίδες.

Υπό αυτό το πρίσμα, οι εκπαιδευτικοί καλούνται να προσαρμόσουν τις μεθόδους τους, ώστε η μάθηση να είναι βιωματική (experiential learning), αυθεντική και συνδεδεμένη με την πραγματικότητα των μαθητών. Οι πινακίδες αποτελούν ένα ζωντανό παράδειγμα του λεγόμε-

νου «linguistic landscape», δηλαδή του τρόπου με τον οποίο οι γλώσσες αποτυπώνονται, συνυπάρχουν και ανταγωνίζονται στον δημόσιο χώρο.

Οι μαθητές πρέπει να έρθουν σε επαφή με αυθεντικές πηγές, έτσι ώστε η εκπαίδευση να μην περιορίζεται στο σχολικό βιβλίο, αλλά να επεκτείνεται σε μια μορφή πραγματικής ζωής. Στον σημερινό κόσμο της ανάπτυξης, της κατανάλωσης, του ανταγωνισμού και του δόγματος «ο καθένας για τον εαυτό του», οι πινακίδες λοιπόν μπορούν να αποτελέσουν πηγή γλωσσικής εξερεύνησης και πνευματικής ανάπτυξης, ως χαμαδά ελπίδας σε μια κοινωνία που περιορίζεται στις επικεφαλίδες και τίτλους, όπως επεσήμανε ο συγγραφέας D.W. Winnicott.

Ο Κ. Άντρος Γ. Καραγιάννης, είναι τώως δήμαρχος Δερύνειας - Καθηγητής Αγγλικών με Σύμβαση, Γυμνάσιο Νεάπολης Λεμεσού.

ZENITH

THE HEART OF WATCHMAKING
160[★]
YEARS

Vassos Eliades Accessories Ltd

Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

CHRONOMASTER SPORT

«Ολοι κατανοούμε ότι το βαθύ τραύμα των 1.000 ετών διαιρέσεως δεν μπορεί εύκολα να επουλωθεί. Είναι όμως υποχρέωσή μας να εργαστούμε με αποφασιστικότητα για τη θεραπεία των πληγών, για τη γεφύρωση των αποστάσεων», λέει ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος στη Δώρα Αντωνίου και στον Μανώλη Κωστιδη για την επικείμενη συνάντησή του με τον Πάπα Λέοντα ΙΔ΄ στη Νίκαια για την επέτειο των 1.700 ετών από την Α΄ Οικουμενική Σύνοδο και κατόπιν την υποδοχή του Ποντίφικα στο Φανάρι.

Συνέντευξη στους **ΔΩΡΑ ΑΝΤΩΝΙΟΥ,**
ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΔΗ

Η επέτειος 1.700 χρόνων από την Πρώτη Οικουμενική Σύνοδο φέρνει την προσεχή Παρασκευή 28 Νοεμβρίου τον Πάπα Λέοντα ΙΔ΄ και τον Οικουμενικό Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαίο στη Νίκαια της Μικράς Ασίας. Θα ακολουθήσει την επόμενη μέρα επίσκεψη του Πάπα στο Φανάρι, όπου θα υπογραφεί κοινή διακήρυξη, και την Κυριακή 30 Νοεμβρίου ο Ποντίφικας θα παραστεί στην Πατριαρχική Θεία Λειτουργία στον ναό του Αγίου Γεωργίου στο Φανάρι. Με αφορμή την ιστορική αυτή συγκυρία, η «Κ» βρέθηκε στο Φανάρι και συνομίλησε αποκλειστικά με την Αυτού Θειοτάτη Παναγιώτητα, τον Οικουμενικό Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαίο.

— Παναγιώτατε, ο Πάπας Λέων ΙΔ΄, ανταποκρινόμενος στην πρόσκλησή σας, πραγματοποιεί στην Τουρκία την πρώτη επίσκεψή του στο εξωτερικό, προκειμένου στη Νίκαια να τιμήσετε την επέτειο της Α΄ Οικουμενικής Συνόδου. Ποια είναι η προσδοκία από αυτή τη συνάντηση;

— Είναι μεγάλη η χαρά μας που θα υποδεχτούμε σε λίγες ημέρες τον νέο Προκαθήμενο της Εκκλησίας της Πρεσβυτέρας Ρώμης Αγιάτατο Πάπα Λέοντα ΙΔ΄, με τον οποίο συναντηθήκαμε και συνομιλήσαμε ήδη δύο φορές, τόσο κατά την ενθρόνισή του όσο και λίγο αργότερα όταν επισκεφθήκαμε και πάλι τη Ρώμη για να παραλάβουμε ένα βραβείο για την ταπεινή διακονία και δράση μας υπέρ της προστάσιας του περιβάλλοντος. Είμεθα ικανοποιημένοι γιατί ο αγαπτός αδελφός ανταποκρίθηκε στην πρόσκληση που είχαμε αρχικώς απευθύνει, ήδη από το 2014, στον προκατόχου του αειμνήστο Πάπα Φραγκίσκο, και την οποία είχε αποδεχθεί, να τιμήσουμε από κοινού την ιστορική επέτειο των 1.700 ετών από την Α΄ Οικουμενική Σύνοδο και να μεταβούμε μαζί στη Νίκαια της Βιθυνίας, στον τόπο όπου αυτή συνήλθε το 325. Ο Πάπας Λέων, παρά την πολύ πρόσφατη ανάρρησή του στον Αποστολικό Θρόνο της Ρώμης, αποδέχθηκε την εκ νέου διατυπωθείσα, αμέσως μετά την εκλογή του, πρόσκλησή μας και έτσι, σε μία ιδιαίτερα συμβολική στιγμή, θα βρεθούμε μαζί στη Νίκαια, και στη συνέχεια θα επισκεφθεί επισήμως και την έδρα του Οικουμενικού Πατριαρχείου κατά την εορτή του Αγίου Ανδρέου του Πρωτοκλήτου, του και ιδρυτού της Εκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, όπως έπραξαν στο παρελθόν, κατά την ίδια σημαντική ημέρα, και οι προκατόχοι του Ιωάννης Παύλος Β΄, Βενέδικτος ΙΣΤ΄ και Φραγκίσκος. Έτσι θα συναντηθούν και πάλι οι διάδοχοι των κατά σάρκα αδελφών Αγίων Αποστόλων Πέτρου και Ανδρέου, ιδρυτών των Εκκλησιών Ρώμης και Κωνσταντινουπόλεως αντιστοίχως, στέλλοντας μήνυμα προς κάθε κατευθυνση των ελλειπόντων αδελφικών σχέσεων και της αγάπης, και κυρίως της αταλάντευτης βούλησής μας για την προώθηση και περαιτέρω εμβάθυνση του εν εξελί-

Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος

Να εργαστούμε για την ενότητα των Εκκλησιών

Οφείλουμε να υπερβούμε εγωισμούς και προκαταλήψεις, να συνεχίσουμε στην επίπονη, αλλά λυτρωτική οδό του διαλόγου με το Βατικανό. Δεν βρίσκεται μακριά η ώρα της επαναλειτουργίας της Χάλκης

ξει επισήμου θεολογικού διαλόγου μεταξύ της Ρωμαιοκαθολικής και της Ορθόδοξης Εκκλησίας. Επιθυμία και προσπάθειά μας είναι η αποκατάσταση της ορατής ενότητας της Εκκλησίας του Χριστού και της μεταξύ μας Κοινωνίας, για την οποία προσευχόμεθα διαρκώς.

— Μπορεί η συνάντησή σας με τον Πάπα στη Νίκαια να αποτελέσει ένα μήνυμα πως είναι δυνατή η επανένωση του διαιρεμένου Χριστιανισμού;

— Όλοι κατανοούμε ότι το βαθύ τραύμα των 1.000 ετών διαιρέσεως δεν μπορεί εύκολα να επουλωθεί. Η απόσταση για κάποιους μοιάζει αδύνατο να γεφυρωθεί. Και όμως, εάν θέλουμε να λεγόμαστε καλοί χριστιανοί δεν πρέπει να ξεχνούμε ότι ο Κύριός μας Ιησούς Χριστός, ακόμα και λίγο πριν οδηγηθεί στον Σταυρό του μαρτυρίου Του, προσευχήθηκε στον Θεό Πατέρα Του να παραμείνουν ενωμένοι οι μαθητές Του. Αυτό είναι το θέλημα Του, η εντολή Του προς τον λαό του Θεού, προς όλους όσους πιστεύουν σε Εκείνον, οι οποίοι δυστυχώς πολλές φορές μέσα στους αιώνες δεν καταφέραμε να ανταποκριθούμε στην επιθυμία Του. Είναι όμως υποχρέωσή μας να εργαστούμε με αποφασιστικότητα για τη θεραπεία των πληγών, για την επουλώση των τραυμάτων, για τη γεφύρωση των αποστάσεων, για την αποκατάσταση της ενότητας, προσπλωμένοι στη διδασκαλία του Κυρίου μας, αμετακίνητοι από τις εντολές Του, με ακλόνητη πίστη στον Λυτρωτή, χωρίς να ξεχνούμε ότι «τα αδύνατα παρά ανθρώποις, δυνατά παρά τῷ Θεῷ ἐστίν». Οφείλουμε να διορθώσουμε λάθη του παρελθόντος, να υπερβούμε εγωισμούς και προκαταλήψεις, να συνεχίσουμε στην επίπονη, αλλά λυτρωτική οδό του διαλόγου, με την ελπίδα ότι σύντομα θα έλθει η ημέρα που θα πανηγυρίσουμε ευχαριστιακά την αποκατάσταση της ενότητας.

Στο πνεύμα αυτό, η επικείμενη παρουσία μας στη Νίκαια θα είναι ένα εξαιρετικό γεγονός από κάθε άποψη, αναμφίβολα ιστορι-

κής σημασίας. Δεν θα είναι απλώς η απόδοση τιμής σε μία μεγάλη επέτειο, αλλά θα αποτελέσει ακόμα μία υπενθύμιση της κοινής μας πορείας κατά την πρώτη χιλιετία της αδιαίρετης Εκκλησίας, καθώς και της συλλογικής ευθύνης για κοινή χριστιανική μαρτυρία στον σύγχρονο κόσμο κατά τη δεύτερη χιλιετία. Κυρία Αντωνίου, η ανθρωπότητα δοκιμάζεται από πολέμους, συγκρούσεις, οικονομικές κρίσεις, από κοινωνικές ανισότητες. Η φτώχεια και η κοινωνική περιθωριοποίηση, σε συνδυασμό με την περιβαλλοντική υποβάθμιση και την κλιματική κρίση, δηλαδή την καταστροφή του κοινού μας οίκου, του πλανήτη μας, απειλούν όλο και περισσότερους συνανθρώπους μας. Ως Χριστιανοί Ποιμένες, που καθημερινώς προσευχόμεθα «υπέρ της ειρήνης του σύμπαντος κόσμου» και κηρύττουμε την αγάπη, έχουμε τη μεγάλη ευθύνη να διατυπώνουμε όχι μόνον λόγο επίκαιρο, αλλά κυρίως πειστικό. Πώς, όμως, θα γίνουμε πειστικοί και πιστευτοί εάν δεν ερπνεύμεν προς αλλήλους και εάν δεν αγαπάμεν αλλήλους;

Γι' αυτό η Νίκαια, στην οποία έχουν προσκληθεί, επίσης, οι Προκαθήμενοι των Πρεσβυγενών Πατριαρχείων της Ανατολής, δηλαδή Αλεξανδρείας, Αντιοχείας και Ιεροσολύμων, εκπρόσωποι άλλων χριστιανικών Εκκλησιών και Ομολογιών, καθώς και διαχριστιανικών οργανισμών, θα αποτελέσει μαρτυρία των αδελφικών μας σχέσεων και πηγή ελπίδας για τη μελλοντική αποκατάσταση της χριστιανικής ενότητας, αλλά, συνάμα, και κοινή μαρτυρία για τη στήριξη και πνευματική ενδυνάμωση του σύγχρονου ανθρώπου απέναντι στις προκλήσεις του σημερινού κλυδωνιζόμενου κόσμου μας.

— Ο Πάπας θα επισκεφθεί επισήμως και την έδρα του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Ποιο είναι το μήνυμα που θα εκπέμπετε οι δύο ηγέτες του Χριστιανισμού από το ταπεινό Φανάρι;

— Ο Πάπας Παύλος ΣΤ΄ ήταν ο πρώτος Προκαθήμενος της Εκκλησίας της Ρώμης που επισκέφθη-

κε, ύστερα από πολλούς αιώνες, την έδρα της Εκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως. Ήταν Ιούλιος του 1967 και η επίσκεψη εκείνη είχε προκαλέσει τη συγκίνηση του αοιδίμου προκατόχου μας, μεγάλου Πατριάρχου Αθηναγόρα, ο οποίος ύστερα από αιώνες σιωπής. Την πορεία αγάπης που ξεκίνησαν οι Παύλος ΣΤ΄ και Αθηνάγορας, συνεχίσαν αργότερα οι διάδοχοί τους Ιωάννης Παύλος Β΄ και Δημήτριος, οι οποίοι εγκαίνιασαν, το 1980, τον μεταξύ των Εκκλησιών μας επίσημο θεολογικό διάλογο που συνεχίζεται. Είναι, λοιπόν, μεγάλη η χαρά μας που θα καλωσορίσουμε τον αδελφό Πάπα Λέοντα ΙΔ΄ στην Πόλη μας, και στο Οικουμενικό μας Πατριαρχείο, στο Κέντρο της Ορθοδοξίας. Σήμερα, περισσότερα από 60 χρόνια μετά την αποκατάσταση της επικοινωνίας μας, θα διαμνύσουμε, από τη Νίκαια και το ταπεινό Φανάρι, προς κάθε κατευθυνση, προς κάθε άνθρωπο καλώς θελήσεως, ότι συνεχίζουμε. Συνεχίζουμε σε πνεύμα αδελφικής αγάπης τον διάλογο, προχωρούμε αλληλέγγυοι απέναντι στις σύγχρονες προκλήσεις, μοιραζόμαστε τις εμπειρίες της διακονίας μας για την ενίσχυση του δοκιμαζόμενου συνανθρώπου μας, προσευχόμεστε ενθέρμως προς τον Θεό για την επικράτηση της αγάπης και της ειρήνης στον κόσμο, για το τέλος των πολέμων και την ανακούφιση όσων δοκιμάζονται από αυτούς, ιδιαιτέρως δε των παιδιών, αλλά και για την επιστροφή των προσφύγων στις εστίες τους.

— Στη σκιά και της πρόσφατης επίσκεψής σας στις Ηνωμένες Πολιτείες, πόσο κοντά βρισκόμαστε στο ενδεχόμενο επαναλειτουργίας της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης;

— Ελπίζουμε ότι η ημέρα της επαναλειτουργίας της ιστορικής Σχολής μας δεν βρίσκεται πολύ μακριά. Είμαστε πολύ αισιόδοχοι. Από τον Μάιο του 2024, όταν ο Εξοχώτατος υπουργός Εθνικής Παιδείας Γουσσούφ Τεκίν επισκέφθηκε τη Σχολή, κατόπιν σχετικής εντολής του Εξοχωτάτου προέδρου της Τουρκικής Δημοκρατίας κ. Ερντογάν, ξεκίνησαν διερευνητικές προσπάθειες ανάμεσα στο Υπουργείο και στο Πατριαρχείο για την επαναλειτουργία της. Πιστεύουμε ότι ο γόνιμος διάλογος που διεξάγεται θα έχει καρποφόρα έκβαση. Θα είναι μία σημαντική στιγμή στη σύγχρονη ιστορία της Μητρος Εκκλησίας η επαναλειτουργία αυτού του ιστορικού εκπαιδευτικού ιδρύματος, που προσέφερε στην Εκκλησία αφοσιωμένους και μορφωμένους θρησκευτικούς λειτουργούς όλων των βαθμίδων και στην κοινωνία εξαιρετικούς θεολόγους και διδασκάλους. Θέλουμε να ελπίζουμε ότι η ευχάριστη είδηση θα έλθει σύντομα από τις κρατικές αρχές, και η επαναλειτουργία της Σχολής μας θα συμπίσει με την ολοκλήρωση, μέσα στους επόμενους μήνες, των εκτεταμένων ανακαινιστικών έργων που πραγματοποιούνται με την ευγενική χορηγία και την εν γένει στήριξη του Εντιμολογιωτάτου Αρχοντος Εξάρχου της Μητρος Εκκλησίας κ. Αθανασίου Μαρτίνου, Οικουμενικού Μεγάλου Ευεργέτου, και της συζύγου του ευγενεστάτης κυρίας Μαρίας. Ελπίζουμε, αισιόδοξουμε και συνάμα οραματιζόμαστε μία αναγεννημένη Θεολογική Σχολή, ένα δυναμικό εκπαιδευτικό ίδρυμα που θα προσφέρει πολλά στην Ορθοδοξία, αλλά και στην τοπική κοινωνία, στην Πόλη, στην Τουρκία, σε όλο τον κόσμο. Και είμαστε βαθύτατα ευγνώμονες διότι αυτό το δίκαιο αίτημά μας τυγχάνει της υποστηρίξεως πολλών και μεγάλων προσωπικοτήτων, αλλά και απλών ανθρώπων, κάθε εθνικότητας και πίστεως, εδώ στην Τουρκία, και σε όλο τον κόσμο.

— Αισθάνεστε ότι κάτι αλλάζει προς το καλύτερο στις σχέσεις Πολιτειών και Οικουμενικού Πατριαρχείου στην Τουρκία;

— Κοιτάζτε, ακόμα και η εξέλιξη στην υπόθεση της Χάλκης, στην οποία μόλις αναφερθήκαμε, εκτιμώ ότι φανερώνει μία θετική αλλαγή. Πράγματι, κατά τις τελευταίες δύο δεκαετίες έχουν γίνει σημαντικά βήματα για τη διευθέτηση ζητημάτων που απασχολούσαν τις μειονότητες και, μεταξύ αυτών, το Πατριαρχείο και την Ομογένειά μας. Σαφώς έχει βελτιωθεί το κλίμα, παρά τις κατ'ακαρπούς αναφυόμενες δυσκολίες. Ασφαλώς, υπάρχουν πολλά ακόμα που θα μπορούσαν να γίνουν. Ένα από αυτά είναι και η αναγνώριση νομικής προσωπικότητας στο Οικουμενικό Πατριαρχείο μας, το οποίο αποτελεί τον αρχαιότερο σε λειτουργία θεσμό στη χώρα, με τεράστια προσφορά και απόλυτα συνυφασμένο με την ιστορία του τόπου αυτού. Σε κάθε περίπτωση έχουμε υπομονή, ελπίζουμε, προσευχόμαστε και παραμένουμε αισιόδοχοι για την επίλυση των ζητημάτων που μας απασχολούν.

Συνεχίζουμε τον διάλογο

Περισσότερα από 60 χρόνια μετά την αποκατάσταση της επικοινωνίας μας, θα διαμνύσουμε, από τη Νίκαια και το ταπεινό Φανάρι, προς κάθε κατευθυνση, προς κάθε άνθρωπο καλώς θελήσεως, ότι συνεχίζουμε. Συνεχίζουμε σε πνεύμα αδελφικής αγάπης τον διάλογο, προχωρούμε αλληλέγγυοι απέναντι στις σύγχρονες προκλήσεις.

Σημαντικά βήματα

Κατά τις τελευταίες δύο δεκαετίες έχουν γίνει σημαντικά βήματα για τη διευθέτηση ζητημάτων που απασχολούσαν τις μειονότητες και, μεταξύ αυτών, το Πατριαρχείο και την Ομογένειά μας. Σαφώς έχει βελτιωθεί το κλίμα, παρά τις κατ'ακαρπούς αναφυόμενες δυσκολίες. Ασφαλώς, υπάρχουν πολλά ακόμα που θα μπορούσαν να γίνουν.

Εμπορευματοκιβώτια στο λιμάνι του Πειραιά. Η ισορροπία που επικειρεί να τηρήσει η Αθήνα συνοψίζεται στον «σεβασμό των συμφωνιών που έχουν συναφθεί», αφενός, και στη διευκόλυνση των αμερικανικών επενδύσεων, απ' ετέρου.

Ισορροπιστές στην τιτανομαχία

Ευκαιρίες και κινδύνους από τον σινο-αμερικανικό ανταγωνισμό για τις ελληνικές υποδομές ζυγίζει η Αθήνα. Το μείγμα της στρατηγικής και ο προβληματισμός για τους «πολλούς ΥΠΕΕ»

ΨΥΧΡΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

Του ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΝΑΤΩΝΙΟΥ

Το «φρένο»

Κυβερνητικές πηγές ξεκαθαρίζουν πως «νέες συνεργασίες και συμφωνίες με την Κίνα δεν είναι προτεραιότητα», πατώντας το φρένο και το γκάζι με την Ουάσινγκτον.

Μια παρτίδα σκάκι δύο υπερδυνάμεων του πλανήτη, με «σκακιέρα» την Ελλάδα, δεν είναι και «το πιο εύκολο πράγμα στον κόσμο», όπως ομολογεί κυβερνητική πηγή. Την τελευταία εβδομάδα, το Μέγαρο Μαξίμου είναι θεατής αυτής της κατάστασης, με τους πρέσβεις ΗΠΑ και Κίνας στη χώρα μας να ανταλλάσσουν δημόσιες αντεγκλήσεις με επίδικο τη σφαίρα επιρροής τους σε λιμάνια και υποδομές. Πώς διαβάζει και κυρίως πώς αντιμετωπίζει το Μαξίμου αυτή τη γιγαντομαχία; «Η εξωτερική πολιτική θέλει προσεκτικά βήματα και σωστή δοσολογία σε γκάζι και φρένο». Η φράση ανήκει σε κυβερνητικό αξιωματούχο, που μακριά από τους υψηλούς παλμούς της επικαιρότητας επικειρεί να βάλει με ψυχραιμία το εκκρεμές στη σωστή θέση και να δει τα πράγματα πιο μακροπρόθεσμα.

Συμπληγάδες

Την ώρα που το μισό υπουργικό συμβούλιο τρέχει σε έναν άτυπο διαγωνισμό για το ποιος είναι

πιο κοντά στη νέα πρόσβειρα των ΗΠΑ, οι εκατέρωθεν αιχμές των πρέσβων των δύο μεγάλων δυνάμεων προκαλούν προβληματισμό σε μια πιο έμπειρη ομάδα κυβερνητικών αξιωματούχων, οι οποίοι βλέπουν τον κίνδυνο που κρύβεται στα επόμενα βήματα και μπορεί να οδηγήσει την κυβέρνηση ανάμεσα σε συμπληγάδες.

Κυβερνητικές πηγές αναφέρουν στην «Κ» ότι αυτή τη στιγμή η θέση του Μαξίμου είναι ξεκάθαρη: κερτημένα και συμφωνίες που έχουν ήδη γίνει δεν πρόκειται να πειραχτούν, που σημαίνει ότι η κυβέρνηση δεν πρόκειται να πειραχτούν, που σημαίνει ότι η κυβέρνηση δεν πρόκειται να πειραχτούν, που σημαίνει ότι η κυβέρνηση δεν πρόκειται να πειραχτούν. Το δήλωσε και ο πρωθυπουργός σε συνέντευξη που παραχώρησε στο Bloomberg: «Για εμάς, οι συμφωνίες που συνήφθησαν από προηγούμενες κυβερνήσεις πρέπει να τηρούνται. Το κάναμε απολύτως σαφές». Η αναφορά αφορούσε, όμως, σαφέστατα το παρελθόν. Αναφερόμενος στο μέλλον έκανε λόγο μόνο για συνεργασία με τις ΗΠΑ: «Πιστεύω ότι μπορούμε οπωσδήποτε να βρούμε τρόπο να συνεργαστούμε με τους Αμερικανούς. Και θέλουμε να το κάνουμε».

Κυβερνητικές πηγές κάνουν στην «Κ» ακόμη πιο σαφή τη

στρατηγική από εδώ και στο εξής, λέγοντας ότι «νέες προοπτικές και νέες επενδύσεις δεν θα εμποδιστούν» δείχνοντας τη στρατηγική σχέση με τις ΗΠΑ, όπως φάνηκε με την κίνηση στην Ελευσίνα. Οι ίδιες πηγές ξεκαθαρίζουν στην «Κ» ότι «νέες συνεργασίες και συμφωνίες με την Κίνα δεν είναι προτεραιότητα», πατώντας το φρένο με το Πεκίνο και το γκάζι με την Ουάσινγκτον. Η οδήγηση όμως σε ένα δρόμο με πολλές στροφές θέλει προσοχή και σωστή ισορροπία σε γκάζι και φρένο. Ενδεικτικό πάντως της κυβερνητικής τάσης να γείρει τη πλάστιγγα στις σχέσεις με τις ΗΠΑ, είναι πως η συμφωνία για το λιμάνι της Ελευσίνας δουλευόταν εδώ και τουλάχιστον δέκα μήνες, δηλαδή από την πρώτη στιγμή που ο Ντόναλντ Τραμπ ανακοίνωσε πως η πρότασή του για πρέσβειρα στην Ελλάδα είναι η Κίμπερλι Γκίλφοϊλ. Ο υπουργός Ανάπτυξης Τάκης Θεοδωρικάκος άνοιξε άμεσα δίαυλο επικοινωνίας, δείχνοντας τις προθέσεις της ελληνικής πλευράς για αμερικανικές επενδύσεις, όπως ομολογεί κυβερνητική πηγή. Το επόμενο διάστημα, μάλιστα, ο υπουργός Ανάπτυξης θα ταξιδέψει στις ΗΠΑ, όπου θα έχει επαφές και με την επενδυτική τράπεζα που

θα χρηματοδοτήσει το πρότζεκτ. Εφόσον η παραπάνω στρατηγική έχει αρχίσει να φαίνεται ήδη στο πεδίο, το ερώτημα είναι πώς θα αντιδράσει η κυβέρνηση εάν συνεχιστεί ο πόλεμος μεταξύ των δύο μεγάλων δυνάμεων, που εκτυλίσσεται πλέον δημοσίως, όπως φάνηκε από τις αιχμές του Κινέζου πρέσβη Φανγκ Τσιού στην εκδήλωση του Ελληνοκινεζικού Επιμελητηρίου, όπου άφησε σαφείς αιχμές για την κ. Γκίλφοϊλ. Η εκτίμηση της ελληνικής κυβέρνησης και μαζί ο ευσεβής πόθος είναι πως η Κίνα δεν έχει λόγο να κλιμακώσει την ένταση, από τη στιγμή που δεν θίγονται τα κερτημένα της. Στην περίπτωση, όμως, που η σχέση μεταξύ των δύο πλευρών επιδεινωθεί, τι στάση θα κρατήσει το Μαξίμου; Το συγκεκριμένο ερώτημα τέθηκε σε κυβερνητική πηγή και η απάντηση είναι ότι «αυτή τη στιγμή δεν υπάρχουν τα δεδομένα για να δοθεί συγκεκριμένη απάντηση».

Πολυφωνία

Την ίδια ώρα, το Μαξίμου καλείται να λύσει τα του οίκου του που επηρεάζουν εμμέσως την κατάσταση. Η προσπάθεια πολλών υπουργών να αποκτήσουν στενότερη και απευθείας σχέση με την Κίμπερλι Γκίλφοϊλ θολώνει

το τοπίο, καθώς έχει δημιουργήσει πολλούς διαφορετικούς πόλους στην κυβέρνηση και πληθώρα... υπουργών Εξωτερικών. Πλην του επισήμου, δηλαδή του Γιώργου Γεραπετρίτη, σε μια λογική «μικρών ΥΠΕΕ» που ασκούν διπλωματία έχουν μπει ο Σταύρος Παπασταύρου, ο Τάκης Θεοδωρικάκος, ακόμη και ο Βασίλης Κικίλιας, ο οποίος έχει αναπτύξει στενή σχέση με την πρέσβειρα των ΗΠΑ, ενώ φύσει και θέσει ισχυρός πόλος είναι και ο Νίκος Δένδιας. Η προβληματική εικόνα δεν έχει διαφύγει από το Μαξίμου. Οι πληροφορίες λένε πως ζητήθηκε ήδη περισσότερη αυτοσυγκράτηση και μεγαλύτερη διακριτικότητα, ώστε να μην εκπέμψει η κυβέρνηση μια εικόνα ότι λειτουργεί σαν πολυφωνικός δορυφόρος των ΗΠΑ. Η σωστή και ψυχραιμη διαχείριση είναι αναγκαία, καθώς η σινο-αμερικανική σύγκρουση μπορεί να κλιμακωθεί εφόσον προχωρήσει το σχέδιο για νέο οικονομικό διάδρομο Ινδίας - Μέσης Ανατολής - Ευρώπης (IMEC), που είναι ανταγωνιστικός προς την Κίνα. Σε αυτή την περίπτωση, τα λιμάνια της Ελλάδας, όπως και γενικά των Βαλκανίων, θα αποκτήσουν «έξτρα» βαρύτητα, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τις αναγκαίες ισορροπίες.

Βαβέλ

Η προσπάθεια πολλών υπουργών να αποκτήσουν στενότερη και απευθείας σχέση με την Κίμπερλι Γκίλφοϊλ θολώνει το διπλωματικό σίγμα της Αθήνας.

Το σχέδιο για αμερικανική «πύλη» στην Ελευσίνα

Του ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ

Σε πλήρη εξέλιξη βρίσκονται οι διεργασίες για την ανάπτυξη ενός εναλλακτικού λιμανιού στην Αττική, που θα παρέχει τα εκέγγυα και τις διασφαλίσεις που επιδιώκουν οι δυτικοί σύμμαχοι της Ελλάδας και συγκεκριμένα οι Ηνωμένες Πολιτείες, και παράλληλα θα διαθέτει προοπτικές οικονομικής βιωσιμότητας. Μια λιμενική υποδομή, δηλαδή, που θα βρίσκεται μακριά από τη σφαίρα επιρροής επικειρήσεων που συνδέονται με την Κίνα ή τη Ρωσία. Το εγχείρημα αποτελεί ένα μόνο βήμα της προσπάθειας ιδίως της Ουάσινγκτον να διασφαλίσει άμεση και ασφαλή πρόσβαση σε κομβικά σημεία του πλανήτη και εντάσσεται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο αναδιάρθρωσης των εφοδιαστικών αλυσίδων της Δύσης. Η πεποίθηση της αμερικανικής κυβέρνησης πως σε μια ενδεχόμενη κρίση θα πρέπει να έχει εξασφαλισμένο τον ομαλό

εφοδιασμό με κρίσιμες προμήθειες, αλλά και γρήγορη πρόσβαση σε σημεία «κλειδιά» της υδρογείου, έχει κινητοποιήσει δράσεις που ξεκινούν από τη μεγέθυνση του εφεδρικού στόλου που έχουν στη διάθεσή τους οι Ηνωμένες Πολιτείες έως την αναβίωση των αμερικανικών ναυπηγείων. Αλλά και η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι περισσότερες από τις χώρες-μέλη της έχουν ήδη τα τελευταία χρόνια διακηρύξει πως η ενέργεια, οι τηλεπικοινωνίες και οι υποδομές της Γηραιάς Ηπείρου αποτελούν στρατηγικά χρήσιμα πεδία που απαιτούν ιδιαίτερη προστασία. Εχει έτσι υιοθετήσει συγκεκριμένο νομικό πλαίσιο, που έχει ενσωματώσει στο εθνικό δίκαιο η Ελλάδα νωρίτερα φέτος, το οποίο δίνει τη δυνατότητα αποκλεισμού για παράδειγμα κινεζικών εταιρειών από τη συμμετοχή σε σχετικά έργα και διαγωνισμούς του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα. Προκειμένου να υλοποιηθεί ο

στόχος της ανάπτυξης ενός εναλλακτικού λιμανιού από αυτό του Πειραιά, το υπουργείο Ναυτιλίας, εκτελώντας οδηγίες της προεδρίας της κυβέρνησης και του πρωθυπουργού προσωπικά, και από την άλλη η αμερικανική πλευρά έχουν συμφωνήσει να χρησιμοποιηθεί το υφιστάμενο λιμάνι του Οργανισμού Λιμένος Ελευσίνος. Το θέμα έχει ήδη συζητηθεί μεταξύ του υπουργού Βασίλη Κικίλια και Αμερικανών αξιωματούχων σε συναντήσεις που έχουν γίνει τόσο στην Ελλάδα όσο και στις Ηνωμένες Πολιτείες τους προηγούμενων μηνών. Η Ελευσίνα είναι ένα λιμάνι που βρίσκεται κοντά στο βασικό σιδηροδρομικό και οδικό δίκτυο της χώρας, με άμεση πρόσβαση σε ηλεκτρικά δίκτυα και αγωγούς φυσικού αερίου, αλλά και δίπλα στο αεροδρόμιο της Ελευσίνας και το υπό ανάπτυξη εμπορευματικό κέντρο στο Θριάσιο. Πρόκειται για λιμάνι που διαθέτει ήδη άδεια λειτουργίας πολλαπλών

δραστηριοτήτων και έτσι δεν μπορεί να θεωρηθεί ως νέο ανταγωνιστικό λιμάνι που θα μπορούσε να προκαλέσει οικονομικές ζημιές στον υπό τον έλεγχο της κινεζικής Cosco Shipping Οργανισμό Λιμένος Πειραιώς. «Το λιμάνι της Ελευσίνας λειτουργεί επί δεκαετίες και κανείς δεν μπορεί να απαγορεύσει στην Ελλάδα να το αναπτύξει», αναφέρουν πηγές που εμπλέκονται άμεσα στην όλη διαδικασία, όταν ερωτήθηκαν από την «Κ» κατά πόσον ανησυχούν πως θα εκδηλωθούν σχετικές πρόσφυγες από την Cosco.

Ο διαγωνισμός

Πίσω από τις αντεγκλήσεις μεταξύ των επικεφαλής της αμερικανικής και της κινεζικής διπλωματίας στην Ελλάδα για τον Πειραιά, και τα σενάρια για απομάκρυνση των Κινέζων από το λιμάνι, βρίσκεται ήδη σε εξέλιξη το σχέδιο ανάπτυξης της Ελευσίνας και του Θριάσιου Πεδίου σε στρατηγικό δι-

αμετακομιστικό κόμβο της Ανατολικής Μεσογείου. Αυτό προβλέπει τη διεξαγωγή διεθνούς ανοικτού διαγωνισμού για την παραχώρηση μέρους του υφιστάμενου λιμανιού. Εναλλακτικά, μπορεί να βγει σε διαγωνισμό συνολικά το λιμάνι της Ελευσίνας, του οποίου η χερσαία και η θαλάσσια ζώνη είναι από τις μεγαλύτερες στην Ελλάδα και περιλαμβάνει εκτάσεις που ξεκινούν από την Πάχη Μεγάρων και φτάνουν έως τον Ασπρόπυργο.

Με δεδομένο ότι έχει ενσωματωθεί στην ελληνική έννομη τάξη η ευρωπαϊκή οδηγία περί στρατηγικών υποδομών, όπως προαναφέρθηκε, και ότι σε κάθε περίπτωση οι υποψήφιοι επενδυτές που θα εκδηλώσουν ενδιαφέρον στον διαγωνισμό θα πρέπει να αξιολογηθούν από το υπουργείο Εθνικής Αμύνης για λόγους εθνικής ασφαλείας, εκτιμάται πως στην τελική φάση του διαγωνισμού θα συμμετάσχουν μόνον εταιρείες από φιλικές δυτικές χώρες. Μεταξύ αυ-

τών μπορεί να είναι και η ONEX, που ελέγχει τα Ναυπηγεία Ελευσίνος και χρηματοδοτείται από την κρατική αμερικανική αναπτυξιακή τράπεζα DFC, η οποία με τη σειρά της χρηματοδοτεί και το έργο της ανάπτυξης του εμπορευματοκιβωτίου κέντρου στο Θριάσιο.

Ενα δεύτερο σενάριο για την ανάπτυξη του λιμανιού στην Ελευσίνα είναι μέσω διακρατικής συμφωνίας μεταξύ Ελλάδας και ΗΠΑ, που ενδέχεται πάντως να χρειαστεί εγκρίσεις από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και πιθανόν να αποτελέσει διαδικασία ανοικτή σε προσφυγές. Σημειώνεται πως η αδειοδότηση λιμενικών υποδομών για το ναυπηγείο της Ελευσίνας, που δρομολογείται μέσω διάταξης του υπουργείου Ανάπτυξης, όπως ανακοινώθηκε στα μέσα της εβδομάδας, αφορά τις λιμενικές υποδομές του ναυπηγείου και λιμενικές δραστηριότητες συναφείς με αυτό και όχι την αδειοδότηση λιμενικών δραστηριοτήτων γενικής φύσης.

Συνέντευξη στον **ΑΘΑΝΑΣΙΟ ΚΑΤΣΙΚΙΑΔΗ**

«**Θεωρούμε** την Ελλάδα πιθανό κόμβο υποδομών για την ενέργεια», είναι το μήνυμα που στέλνει μέσω της «Κ» ο υφυπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ, αρμόδιος για την οικονομική ανάπτυξη και την ενέργεια, Τζέικομπ Χέλμπεργκ. Ο Αμερικανός αξιωματούχος μίλησε στην «Κ» μέσω τηλεδιάσκεψης από το γραφείο του στο Στέιτ Ντιπάρτμεντ για τις ενεργειακές συμφωνίες που υπεγράφησαν στην Αθήνα, τονίζοντας ότι η Ελλάδα μεταμορφώνεται σε «κλειδί» για την ενεργειακή ανεξάρτηση της Ευρώπης.

– Στην πρόσφατη σύνοδο κορυφής P-TEC στην Αθήνα, οι εταιρείες ExxonMobil, HELLENIC ENERGY και Energean ανακοίνωσαν την έναρξη ερευνητικών γεωτρήσεων στο Ιόνιο Πέλαγος. Πώς αξιολογείτε αυτήν την εξέλιξη;

– Ας ξεκινήσω λέγοντας ότι θεωρούμε αυτή τη συμφωνία ορόσημο. Είναι η πρώτη φορά σε 40 χρόνια που επαναφέρουμε τις υποθαλάσσιες γεωτρήσεις και την εξόρυξη ενέργειας στο Ιόνιο Πέλαγος. Και η κυβέρνηση είναι προσλημμένη σε ένα πρόγραμμα που στοχεύει στην εξασφάλιση προστιθής, άφθονης και χαμηλού κόστους ενέργειας, σε συνεργασία με τους συμμάχους και τους εταίρους μας.

– Στην ίδια συνάντηση, οι υπουργοί Ενέργειας των ΗΠΑ, Ελλάδας, Κύπρου και Ισραήλ δεσμεύθηκαν για ενεργειακή ασφάλεια στην Ανατολική Μεσόγειο. Πώς αξιολογεί το Στέιτ Ντιπάρτμεντ τα βασικά περιφερειακά έργα, όπως η διασύνδεση ηλεκτρικής ενέργειας Ελλάδας - Κύπρου - Ισραήλ (GSI) και ο αγωγός φυσικού αερίου EastMed;

– Οι ΗΠΑ υποστηρίζουν περιφερειακά έργα διασύνδεσης που προωθούν την ασφάλεια και τη συνεργασία στην Ανατολική Μεσόγειο. Ο ιδιωτικός τομέας πρωτοστατεί, όπως αποδεικνύεται από αυτήν τη συμφωνία, η οποία αφορά έργα που ενισχύουν τον ρόλο της περιοχής ως ενεργειακού κόμβου. Η βιωσιμότητα κάθε προτεινόμενου έργου είναι θέμα που πρέπει να αποφασίσουν οι πιθανοί επενδυτές.

Πρέπει να γνωρίζετε ότι ένιωσα απίστευτα ενθαρρυσμένος από τις συναντήσεις στην Ελλάδα, βλέποντας τη συνοχή και τη δέσμευση όλων των διαφορετικών παραγόντων, συμπεριλαμβανομένης της Κύπρου, του Ισραήλ και της Ελλάδας, που είναι απολύτως συγκεντρωμένοι στο να διασφαλίσουν ότι έχουν ένα πρόγραμμα που προάγει την ανθρώπινη ευημερία, την οικονομική ανάπτυξη και την άφθονη ενέργεια χαμηλού κόστους.

– Αρα οι ΗΠΑ θα παρέχουν χρηματοδότηση για την ολοκλήρωση αυτών των ενεργειακών έργων;

– Ταξίδεψα στην Αθήνα με τον συνάδελφό μου, τον επικεφαλής επενδύσεων στην αμερικανική διεθνή εταιρεία χρηματοδότησης της ανάπτυξης (Κόνορ Κόλμαν) και είμαστε αποφασισμένοι να βοηθήσουμε στην αναζήτηση εταίρων, καθώς και πιθανών πηγών χρηματοδότησης για έργα υποδομής, συμπεριλαμβανομένων αυτών που αφορούν υποθαλάσσιες γεωτρήσεις και αγωγούς φυσικού αερίου.

Οι πηγές χρηματοδότησης θα προέλθουν τελικά από τον συνδυασμό του ιδιωτικού τομέα και, όπου απαιτείται, από χρηματοδοτικά μέσα του δημόσιου τομέα. Και ο συνάδελφός μου εξετάζει μια σειρά διαφορετικών έργων στην περιοχή αυτή.

– Πλέον, οι συζητήσεις επικεντρώνονται και στον ενεργειακό διάδρομο IMEC, ο οποίος στοχεύει στη μεταφορά ενέργειας από την Ινδία στην Ευρώπη μέσω του Ισραήλ και της Ελλάδας και μειώνει την εξάρτησή μας από τη Ρωσία και το Ιράν. Πιστεύετε ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι έτοιμη να μειώσει την εξάρτησή της από αυτές τις χώρες;

– Είναι πολύ ενθαρρυντικό το γεγονός ότι η Ευρώπη έχει λάβει πολύ συγκεκριμένα μέτρα για να μειώσει την ενεργειακή της εξάρτηση από τη Ρωσία, ειδικά μετά τον πόλεμο στην Ουκρανία. Οι ευ-

JASON ANDREW / THE NEW YORK TIMES

«**Γέφυρα** μεταξύ της Εγγύς Ανατολής και της Ευρώπης» χαρακτηρίζει τη χώρα μας ο Τζέικομπ Χέλμπεργκ και προσθέτει πως η Ελλάδα μπορεί να αποτελέσει «κόμβο logistics και υποδομών για την ενέργεια, τα καλώδια οπτικών ινών και τις μεταφορές».

Τζέικομπ Χέλμπεργκ, υφυπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ, αρμόδιος για την οικονομική ανάπτυξη και την ενέργεια

Να υλοποιήσουμε γρήγορα τον Κάθετο Διάδρομο

Η κυβέρνηση Τραμπ θα ακολουθήσει την οδό της οικονομικής διπλωματίας στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Εργαζόμαστε για να διασφαλίσουμε ότι όσα έργα συμφωνήσαμε θα πραγματοποιηθούν

ρωπαϊκές εισαγωγές υδροποιημένου φυσικού αερίου (LNG) έχουν αυξηθεί κατά 141%, κάτι που αποτελεί θετικό βήμα και προς τη σωστή κατεύθυνση. Οι εισαγωγές ενέργειας και υδροποιημένου φυσικού αερίου στην Ευρώπη ήταν βασικό μέρος της διμερούς εμπορικής συμφωνίας μας με την Ε.Ε. Σήμερα, είμαστε αποφασισμένοι να μετατρέψουμε τις υψηλού επιπέδου πολιτικές αποφάσεις σε συγκεκριμένες δράσεις και έργα υποδομής, καθώς και σε πολύ συγκεκριμένες εμπορικές ροές ενέργειας. Γι' αυτό είμαστε αποφασισμένοι να συνεργαστούμε όχι μόνο στο επίπεδο της Ε.Ε., αλλά και με τις εθνικές κυβερνήσεις που βρίσκονται πιο κοντά στα έργα υποδομής.

– Η Ρεβυθούσα λειτουργεί επί του παρόντος ως ο μοναδικός τερματικός σταθμός υποδοχής, αποθήκευσης και επαναεριοποίησης LNG στην Ελλάδα και αποτελεί βασικό κόμβο για την ενεργειακή ασφάλεια της περιοχής. Υπάρχουν σχέδια για την επέκτασή του ή την κατασκευή ενός επιπλέον τερματικού σταθμού; Πρέπει να αναμένουμε νέες επενδύσεις των ΗΠΑ σε αυτόν τον τομέα;

– Η πρόσβειρά μας στην Ελλάδα, Κιμπερλί Γκίλφойλ, εργάζεται ενεργά για την επέκταση των τερματικών σταθμών LNG στην Ελλάδα. Δίνουμε μεγάλη έμφαση στον Κάθετο Διάδρομο και είναι

πολύ επικεντρωμένη στη μονάδα πλωτής αποθήκευσης και επαναεριοποίησης (FSRU) της Αλεξανδρούπολης, η οποία πρόσφατα τέθηκε ξανά σε λειτουργία και έχει αλλάξει τα δεδομένα όσον αφορά την επέκταση της ικανότητας εισαγωγής LNG της Ελλάδας. Και ανυπομονούμε να υποστηρίξουμε έργα υποδομής που θα συμβάλουν σε αυτό.

– Η Chevron ανακοίνωσε το ενδιαφέρον της να υποβάλει προσφορά για τέσσερα υπεράκτια τεμαχία νοτίως της Κρήτης και της Πελοποννήσου. Ωστόσο, η τουρκική κυβέρνηση αμφισβητεί την κυριαρχία αυτών των περιοχών. Είναι οι ΗΠΑ έτοιμες να προστατεύσουν τις επενδύσεις των αμερικανικών εταιρειών στην περιοχή των ελληνικών κυριαρχικών δικαιωμάτων;

– Είμαστε απολύτως προσλημμένοι στις ιδιωτικές επενδύσεις και στα έργα υποδομής, στην αξιοποίηση της δύναμης των ιδιωτικών αγορών και των υποδομών και στη διαμόρφωση μιας ατζέντας για κοινή ευημερία, με σκοπό την προώθηση της περιφερειακής σταθερότητας και ειρήνης.

Δεν θα σχολιάσω τις συνεχιζόμενες διαμάχες για την «κυριαρχία» και τα εδάφη, αλλά είναι δικαίο να επισημάνω ότι η κυβέρνηση Τραμπ έχει εξαιρετικό ιστορικό στη χρήση της οικονομικής διπλωματίας και των έργων υποδομής ως μέσου για την εξάλειψη

της νοοτροπίας και των προσεγγίσεων του «μυθενικού αθροίσματος» (σ.σ. το κέρδος ενός συμμετέχοντος είναι ισοδύναμο με την απώλεια ενός άλλου). Και τελικά, αυτή είναι η προσέγγιση που θα ακολουθήσουμε σε αυτήν την περιοχή.

– Την περασμένη Κυριακή, ο πρόεδρος Ζελένσκι επισκέφθηκε την Αθήνα και συζήτησε με τον Έλληνα πρωθυπουργό για τον Κάθετο Διάδρομο που θα συνδέει την Ελλάδα με την Ουκρανία. Πώς βλέπετε αυτήν την εξέλιξη; Και δεύτερον, ποια είναι η γεωστратηγική σημασία του έργου;

– Η Ελλάδα βρίσκεται στο σταυροδρόμι της Ευρώπης και της Ασίας και ο Κάθετος Διάδρομος είναι κεντρικής σημασίας για την παροχή μιας βιώσιμης ανάπτυξης στις ενεργειακές ανάγκες της Ανατολικής Ευρώπης. Το πρότζεκτ που συζητούμε μπορεί πραγματικά να συμβάλει στην κάλυψη των ενεργειακών αναγκών της Ευρώπης και στην επίτευξη του στόχου της μείωσης της εξάρτησης της Ανατολικής Ευρώπης από τη ρωσική ενέργεια.

Επομένως, είμαστε αφοσιωμένοι σε αυτό το έργο και η πρόσβειρά μας το έχει θέσει ως μία από τις κορυφαίες προτεραιότητές της. Πρέπει να γνωρίζετε ότι στο Στέιτ Ντιπάρτμεντ είμαστε πολύ επικεντρωμένοι στην υποστήριξη των προσπαθειών της για να διασφαλίσου-

με ότι αυτό το έργο θα ξεκινήσει πραγματικά.

– **Εχετε θέσει προθεσμία;**

– Αυτή τη στιγμή εργαζόμαστε για να διευρυνήσουμε όλους τους διαφορετικούς μηχανισμούς χρηματοδότησης που μπορούν να εφαρμοστούν για να διασφαλίσουμε ότι αυτό το έργο θα υλοποιηθεί γρήγορα. Ενώ οι διαπραγματεύσεις βρίσκονται σε εξέλιξη, είναι πρόωρο να σχολιάσω τις προθεσμίες και τους συγκεκριμένους όρους που εξακολουθούν να αποτελούν αντικείμενο ενεργών και ζωντανών διαπραγματεύσεων.

Αυτό που μπορώ να πω είναι ότι αποτελεί μία από τις κορυφαίες προτεραιότητές μας. Βλέπουμε τη δυναμική του έργου και όπως τόνισα στην Ελλάδα, αυτό το έργο είναι ο πιο συγκεκριμένος και βιώσιμος τρόπος για να βοηθήσουμε την Ανατολική Ευρώπη. Γι' αυτό και έχουμε υιοθετήσει μια προσέγγιση «όλοι μαζί» για να διασφαλίσουμε ότι ο Κάθετος Διάδρομος θα ξεκινήσει και θα υλοποιηθεί.

– **Πρόσφατα υπογράψατε την Κοινή Διακήρυξη στην Αθήνα για την οικονομική ασφάλεια και δηλώσατε ότι «οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Ελλάδα θα επιδιώξουν να υλοποιήσουν εμβληματικά έργα, που θα καθορίσουν την οικονομία της τεχνητής νοημοσύνης για τις επόμενες δεκαετίες».** Μπορείτε να προσδιορίσετε ποια έργα αναμένεται να διαμορφώσουν το μελλοντικό οικοσύστημα της τεχνητής νοημοσύνης;

– Η βασική προϋπόθεση της δήλωσής «οικονομικής ασφάλειας» που υπογράψαμε με την Ελλάδα πηγάζει από την πρόταση ότι η τεχνητή νοημοσύνη συνεπάγεται παραγωγικότητα και η παραγωγικότητα είναι οικονομική ανάπτυξη, και η οικονομική ανάπτυξη θα διαπεράσει κάθε επίπεδο της αλυσίδας εφοδιασμού.

Βλέπουμε ότι η τεχνητή νοημοσύνη οδηγεί σε αύξηση της ζήτησης για ορυκτά, αύξηση της ζήτησης για τεχνολογικό υλικό και αύξηση της ζήτησης για ενέργεια. Όλα αυτά είναι ευκαρίες. Έτσι, η προσέγγισή μας είναι να συνεργαστούμε με τους εταίρους και τους συμμάχους μας, όπως η Ελλάδα, προκειμένου να διασφαλίσουμε ότι οι εταιρείες μας θα χτίσουν την τεχνολογία τους επάνω σε υγιείς αλυσίδες εφοδιασμού, ενώ ταυτόχρονα θα είναι σε θέση να τροφοδοτήσουν αυτήν την ανάπτυξη, η οποία αποτελεί ευκαιρία για όλους μας.

Ξεκινήσαμε, λοιπόν, με τη δήλωση οικονομικής ασφάλειας και στη συνέχεια εστίασαμε την προσοχή μας στις αγορές ηλεκτρισμού (EMAs), τις οποίες υπέγραψαν οι υπουργοί Ράιτ και Μπέργκμαν και μετά συζητήθηκαν συγκεκριμένα έργα υποδομής, τα οποία περιλαμβάνουν τον Κάθετο Διάδρομο και την πιθανή δημιουργία υπολογιστικών συστοιχιών (computing cluster) ισχύος πολλών Gigawatt στην Ελλάδα, κάτι που διευρύνει την ενεργά από τη ΔΕΗ.

Έτσι, η βασική μας προσέγγιση είναι να θέσουμε τις σωστές αρχές, να έχουμε ένα διαρθρωμένο σχέδιο ανάπτυξης και συγκεκριμένα έργα υποδομής. Σήμερα, εργαζόμαστε για να διασφαλίσουμε ότι τα έργα υποδομής που συμφωνήσαμε θα οδηγηθούν πραγματικά στην υλοποίησή τους.

– **Πώς βλέπει ο πρόεδρος Τραμπ τη γεωστратηγική θέση της Ελλάδας και ποιο μήνυμα του μεταφέρατε;**

– Η Ελλάδα αποτελεί γέφυρα μεταξύ της Εγγύς Ανατολής και της Ευρώπης και, τελικά, θεωρούμε την Ελλάδα πιθανό κόμβο logistics και υποδομών για την ενέργεια, τα καλώδια οπτικών ινών και τις μεταφορές. Είμαστε πολύ ενθουσιασμένοι για τη συνεργασία μας με την Ελλάδα.

Θεωρούμε την Ελλάδα πολιτισμικό σύμμαχο, του οποίου οι παραδόσεις χρονολογούνται χιλιάδες χρόνια πίσω και οι οποίες προφανώς αποτέλεσαν πηγή έμπνευσης για το σύστημα αξιών μας σε ολόκληρη τη Δύση. Επομένως, ήταν μεγάλο μου χαρά και τιμή να υπογράψω την πρώτη μας δήλωση οικονομικής ασφάλειας με τον υπέροχο λαό της Ελλάδας.

“

Η Ευρώπη και το LNG

Οι ευρωπαϊκές εισαγωγές υδροποιημένου φυσικού αερίου (LNG) έχουν αυξηθεί κατά 141%. Οι εισαγωγές ενέργειας και υδροποιημένου φυσικού αερίου στην Ευρώπη ήταν βασικό μέρος της διμερούς εμπορικής συμφωνίας μας με την Ε.Ε.

“

Εργα υποδομής

Συζητήθηκαν συγκεκριμένα έργα υποδομής, τα οποία περιλαμβάνουν και την πιθανή δημιουργία υπολογιστικών συστοιχιών (computing cluster) ισχύος πολλών Gigawatt στην Ελλάδα, κάτι που διευρύνει την ενεργά από τη ΔΕΗ.

UKRAINIAN PRESIDENTIAL PRESS OFFICE / WAP

Ο Βολοντίμιρ Ζελένσκι σε παλαιότερη επίσκεψή του στην 110η μηχανοκίνητη ταξιαρχία της Ουκρανίας, στην Αβντίβκα - σημείο σφοδρών μαχών με τα ρωσικά στρατεύματα στην περιοχή Ντο-νέτσκ. Δεξιά διακρίνεται ο στενός συνεργάτης του Αντρέι Γέρμακ, ο οποίος εσχάτως κατηγορείται από την αντιπολίτευση ως πρόσωπο-κλειδί στις υποθέσεις διαφθοράς που ταλανίζουν το Κίεβο.

Υπογράφεις ή μένεις μόνος

Το σκληρό τελεσίγραφο του Λευκού Οίκου στον Ζελένσκι να συνθηκολογήσει με τους όρους της Μόσχας

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΚΩΣΤΟΥΛΑ**

Σε μία από τις δυσκολότερες στιγμές στην ιστορία της βρίσκεται η Ουκρανία μετά το αμερικανικό τελεσίγραφο προς το Κίεβο να συμφωνήσει ως την Πέμπτη στο ερηνευτικό σχέδιο 28 σημείων που εκπόνησε η Ουάσιγκτον από κοινού με τη Μόσχα, ή να συνεχίσει να πολεμάει χωρίς τις ΗΠΑ στο πλευρό της. «Συνθηκολόγηση ή πόλεμος – χωρίς τις ΗΠΑ ως σύμμαχο» είναι με δύο λόγια το δίλημμα που αντιμετωπίζει ο πρόεδρος της χώρας Βολοντίμιρ Ζελένσκι. Εκτεθειμένοι είναι πλέον και οι Ευρωπαίοι που όχι μόνο δεν εννιμερώθηκαν εγκαίρως για το σχέδιο αλλά βλέπουν τον Αμερικανό πρόεδρο Ντόναλντ Τραμπ έτοιμο για μια νέα Γιάλτα, χωρίς όμως να τους λαμβάνει υπόψη. Δεν είναι δυνατόν να επιβραβευθεί ο επιτιθέμενος γιατί αυτό γεννά μεγαλύτερη επιθετικότητα, προειδοποιεί σε χαρακτηριστικά η Κάγια Κάλας, επικεφαλής της ευρωπαϊκής διπλωματίας. «Η μπάλα βρίσκεται στο γήπεδο του Ζελένσκι», σύμφωνα με Αμερικανό αξιωματούχο που επικαλέστηκε το Αξίος.

Την περασμένη Πέμπτη, ανώτεροι στρατιωτικοί αξιωματούχοι των ΗΠΑ επισκέφθηκαν το Κίεβο για επαφές με Ουκρανούς αξιωματούχους. Στόχος ήταν η «ανταλλαγή απόψεων για την ειρήνευση». Η επίσκεψη ακολούθησε δημοσιεύματα σύμφωνα με τα οποία Ουάσιγκτον και Μόσχα είχαν ήδη πραγματοποιήσει μυστικές συνομιλίες, καταρτίζοντας το σχέδιο 28 σημείων, χωρίς να εμπλέκεται το Κίεβο. Αυτό περιλαμβάνει όρους-μαξιμαλιστικές διεκδικήσεις της Μόσχας, τους οποίους το Κίεβο είχε αποκλείσει μέχρι σήμερα, όπως η παραχώρηση εδαφών της ανατολικής περιοχής του Ντονμπάς στη Ρωσία, η αφαίρεση της δυνατότητας για ένταξη στο ΝΑΤΟ αλλά και η μείωση των ενόπλων δυνάμεων της Ουκρανίας σε 600.000 στρατιώτες.

Μέχρι την Πέμπτη

Η Ουάσιγκτον φέρεται να έχει προειδοποιήσει το Κίεβο ότι η Ουκρανία θα πρέπει να υπογράψει το πλαίσιο ερηνευτικής συμφωνίας του Ντόναλντ Τραμπ έως την ερχόμενη Πέμπτη, την Ημέρα των Ευχαριστιών. Σε διαφορετική περίπτωση, οι Αμερικανοί απειλούν ότι θα αναστείλουν την παροχή όπλων και πληροφοριών από τις μυστικές υπηρεσίες και τους κατασκοπευτικούς δορυφόρους τους. Το δεύτερο σκέλος της απειλής είναι και το πιο επώδυνο, μιας και οι Ευρωπαίοι θα μπορούσαν, με μεγάλο κόπο και κόστος, να κα-

λύψουν το κενό σε ό,τι αφορά τα όπλα, όχι όμως και στο πεδίο των πληροφοριών.

Με τις ΗΠΑ να τον πιέζουν για να αποδεχθεί την ερηνευτική συμφωνία με τη Ρωσία, ο Ζελένσκι δήλωσε ότι δεν θα προδώσει τη χώρα του και πως εργάζεται εποικοδομητικά με τις ΗΠΑ πάνω στην πρόταση, αλλά προειδοποίησε ότι το Κίεβο μπορεί να κληθεί να αποφασίσει μεταξύ της απώλειας του «βασικού εταίρου» της χώρας και της αξιοπρέπειάς της. Αναγνώρισε μάλιστα ότι την ερχόμενη εβδομάδα η Ουκρανία θα αντιμετωπίσει μεγάλη πίεση «για να μας αποδυναμώσουν, να μας δικάσουν», τονίζοντας ότι «ο εχθρός δεν κοιμάται». Στο πλαίσιο αυτό, διαβεβαίωνε τους Ουκρανούς πολίτες: «Θα παρουσιάσω επιχειρήματα, θα πείσω, θα προτείνω εναλλακτικές λύσεις».

Στην πρώτη του αντίδραση ο Ρώσος πρόεδρος Βλαντίμιρ Πούτιν είπε ότι θα μπορούσε το σχέδιο να αποτελέσει τη βάση μιας συμφωνίας ειρήνευσης, προσθέτοντας ότι αν το Κίεβο το απορρίψει οι ρωσικές δυνάμεις θα προελάσουν περαιτέρω. «Η αμερικανική κυβέρνηση έχει αποτύχει μέχρι στιγμής να εξασφαλίσει τη συναίνεση της ουκρανικής πλευράς. Η Ουκρανία αντιτίθεται στο σχέδιο», ανέφερε. Ο Λευκός Οίκος επισημώς κρατούσε επίσης χαμηλούς τόνους, με τον υπουργό Εξωτερικών Μάρκο Ρούμπιο να αναφέρει απλώς ότι νέες προτάσεις βρίσκονται υπό επεξεργασία. «Ο τερματισμός ενός πολυπόλομου και θανατηφόρου πολέμου όπως αυτός στην Ουκρανία απαιτεί εκτεταμένη ανταλλαγή σοβάρων και ρεαλιστικών ιδεών. Η επίτευξη διαρκούς ειρήνης θα απαιτήσει από τις δύο πλευρές να συμφωνήσουν σε δύσκολες αλλά απαραίτητες παραχωρήσεις», ανάρτησε ο Αμερικανός ΥΠΕΞ στα social media. Έντονη δυσανεμία εξέφρασαν η Ευρωπαϊκή Ένωση και αρκετές ευρωπαϊκές πρωτεύουσες, για τη μη συμμετοχή τους στη διαμόρφωση του σχεδίου. Η Κάλας τόνισε ότι για να λειτουργήσει οποιοδήποτε σχέδιο, οφείλει να έχει τους Ουκρανούς και τους Ευρωπαίους στο πλευρό του.

Χωρίς άμυνα

«Αμερικανοί και Ρώσοι αξιωματούχοι συνέταξαν ένα ερηνευτικό σχέδιο 28 σημείων που ισοδυναμεί με πλήρη συνθηκολόγηση της Ουκρανίας και θα έθετε όρους για ανανεωμένη ρωσική επιθετικότητα εναντίον της Ουκρανίας. Το προτεινόμενο ερηνευτικό σχέδιο που αναφέρεται θα στερούσε την Ουκρανία από κρίσιμες αμυντικές θέσεις και δυνατότητες που είναι

Τι παίρνει η Ρωσία

Το σχέδιο παραχωρεί στη Ρωσία ουκρανικά εδάφη. Σύμφωνα με πληροφορίες, «η Κριμαία, το Λουγκάνσκ και το Ντο-νέτσκ θα αναγνωριστούν ως de facto ρωσικά».

Οδηγεί σε δραστηκή μείωση του στρατού που θα μπορεί να διατηρεί η Ουκρανία.

Φέρεται να απορρίπτει οριστικά την προοπτική ένταξης της Ουκρανίας στο ΝΑΤΟ.

Ανοίγει τον δρόμο για την άρση των κυρώσεων εις βάρος της Μόσχας και την επανένταξη της Ρωσίας στα διεθνή οικονομικά φόρα, όπως το G8.

Τι παίρνει η Ουκρανία

Μια κατάπαυση του πυρός θα έχει από μόνη της θετικές πτυχές για μια στριμωγμένη Ουκρανία, η οποία αντιμετωπίζει αυξανόμενες δυσκολίες στο μέτωπο και εντεινόμενες πιέσεις από τις ΗΠΑ.

Το σχέδιο προβλέπει τελικά «αξιόπιστες εγγυήσεις ασφαλείας», οι οποίες θα πρέπει πάντως να συνοδευτούν από τις απαιτούμενες διευκρινίσεις.

Η πρόταση συμπεριλαμβάνει πρόγραμμα οικονομικής ανασυγκρότησης της Ουκρανίας, για την οποία θα διατεθούν και 100 δισ. δολάρια από «παγωμένα» ρωσικά περιουσιακά στοιχεία.

απαραίτητες για την άμυνα έναντι μελλοντικών ρωσικής επιθετικότητας, προφανώς χωρίς αντάλλαγμα. Αυτό το ερηνευτικό σχέδιο που αναφέρεται είναι ουσιαστικά το ίδιο με τις απαιτήσεις της Ρωσίας του 2022 στην Κωνσταντινούπολη, τις οποίες παρουσίασε στην Ουκρανία όταν οι συνθήκες στο πεδίο της μάχης φάνηκαν να ευνοούν περισσότερο τη Ρωσία. Οι μακροχρόνιες απαιτήσεις της Ρωσίας εξαρτώνται από την εσφαλμένη υπόθεση ότι η νίκη της Ρωσίας στο πεδίο της μάχης είναι αναπόφευκτη», σχολίασαν με ανάρτηση στα social media οι αναλυτές του Ινστιτούτου για τη Μελέτη του Πολέμου (ISW).

Το προσχέδιο της συμφωνίας προβλέπει πάντως και κάποια παροχή εγγυήσεων ασφαλείας στο Κίεβο. Αναφέρεται μάλιστα ότι θα προσεγγίζει τυχόν μελλοντική επίθεση της Ρωσίας στην Ουκρανία ως επίθεση στο ΝΑΤΟ – δεν είχε διευκρινιστεί αν αυτό το σκέλος έχει και τη συγκατάθεση του Πούτιν. Ο άνθρωπος που φαίνεται να είχε κομβικό ρόλο στην κατάρτιση του σχεδίου, από την πλευρά της Ρωσίας, είναι ο Κίριλ Ντιμιτρίεφ, επικεφαλής του ρωσικού κρατικού επενδυτικού ταμείου, με σπουδές στο Χάρβαρντ και επαγγελματική εμπειρία στη McKinsey και την Goldman Sachs. Θεωρείται εξαιρετικά φιλόδοξος παράγοντας, παρότι δεν έχει ουσιαστική διπλωματική εμπειρία. Διαθέτει ωστόσο εξαιρετικές σχέσεις με τον Πούτιν. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η ιδιαίτερα κακή σχέση του με τον ΥΠΕΞ Σεργκέι Λαβρόφ και η μεταξύ τους ρήξη αποτελεί κοινό μυστικό στη Μόσχα. Τον περασμένο Φεβρουάριο στις ερηνευτικές συνομιλίες με τις ΗΠΑ στο Ράντ οι δύο άνδρες ήρθαν σε ανοικτή αντιπαράθεση όταν ο Λαβρόφ προσπάθησε να τον αποκλείσει από τη συνάντηση, απομακρύνοντας την καρέκλα που είχε τοποθετηθεί για τον Ντιμιτρίεφ. Εκείνος πήρε τηλέφωνο τον πρόεδρο και διαμαρτυρήθηκε με αποτέλεσμα να επανατοποθετηθεί η καρέκλα του στη συνάντηση. Ο ίδιος είχε συναντήσει τον Αμερικανό αξιωματούχο Στιβ Γουίτσκοφ στη Φλόριντα στο τέλος Οκτωβρίου, με τον οποίο εργάστηκαν πάνω στο περίγραμμα της συμφωνίας.

Το βέβαιο είναι ότι η Ουκρανία βρισκόταν το τελευταίο διάστημα σε ευάλωτη θέση. Παρότι εξακολουθεί να στηρίζεται στρατιωτικά και οικονομικά από τις ΗΠΑ και την Ευρώπη, η βοήθεια υλοποιείται πιο αργά από ό,τι στα πρώτα στάδια του πολέμου. Αναλυτές προειδοποιούν ότι η υλοποίηση ενός σχεδίου με τους όρους που επικαλούνται οι πληροφορίες θα

μπορούσε να αναδιαμορφώσει δραματικά τη γεωπολιτική ισορροπία στην ανατολική Ευρώπη, με πιθανές συνέπειες όχι μόνο για την ασφάλεια της Ουκρανίας, αλλά και για την Ευρωπαϊκή Ένωση και το ΝΑΤΟ.

Τα σκάνδαλα

Η χρονική συγκυρία είναι εξαιρετικά δύσκολη για τον Ζελένσκι, ο οποίος δοκιμάζεται τόσο στο πεδίο των μαχών όσο και στο εσωτερικό της χώρας που από το σκάνδαλο διαφθοράς, που ανατίναξε το πολιτικό μορατόριουμ μεταξύ κυβέρνησης και αντιπολίτευσης στην εμπόλεμη χώρα. Το ρωσικό υπουργείο Άμυνας ανάρτησε στα social media βίντεο που δείχνει τους Ρώσους στρατιώτες να κυκλοφορούν ελεύθερα στους ερμητικούς δρόμους του ουκρανικού Πολεμικού. Πρόκειται για πόλν-κλειδί που απειλούνταν από τους Ρώσους εδώ κι ένα χρόνο.

Αυτήν την εβδομάδα το κοινοβούλιο της χώρας αποφάσισε εξάλειψη την απογοηδία δύο υπουργών που ενέχονται στην υπόθεση διαφθοράς. Η υπουργός Ενέργειας Σβιτλάνα Γκρίντσουκ και ο προκάτοχός της –σήμερα υπουργός Δικαιοσύνης– Γκέρμαν Γκαλουσένκο υποχρεώθηκαν να εγκαταλείψουν τα αξιώματά τους μετά τις αποκάλυψεις δύο ανεξάρτητων αρχών που ασχολούνται με την αντιμετώπιση της διαφθοράς για μίζες 100 εκατ. δολαρίων στην κρατική εταιρεία πυρηνικής ενέργειας Energoatom. Ο ίδιος ο Ζελένσκι είχε ζητήσει την παραιτήση των δύο υπουργών, ενώ η αντιπολίτευση ζητούσε ριζικό κυβερνητικό ανασχηματισμό. Τα πυρά της αντιπολίτευσης εστιάζονται πάντως στον Αντρέι Γέρμακ, τον ισχυρή επιρροής προσωπάρχη της προεδρίας και στενό συνεργάτη του Ζελένσκι. Το τελευταίο διάστημα κυκλοφορούσαν έντονες φήμες ότι ο Γέρμακ βρισκόταν υπ' αμύν, τελικά όμως συνόδευσε τον πρόεδρο στα ταξίδια του στο εξωτερικό. Ένας επιχειρηματικός εταίρος του Ουκρανού προέδρου, ο Τιμούρ Μίντιτς, ο οποίος εγκατέλειψε τη χώρα λίγες ώρες προτού δημοσιοποιηθεί η υπόθεση, θεωρείται το πρόσωπο-κλειδί του σκανδάλου με τις μίζες. Όπως έγραψε η δημοσιογράφος Πολίνα Λιτβινόβα στη σελίδα της στο Facebook: «Η έρευνα των αρχών κατά της διαφθοράς καθιστά άχρηστο το Netflix. Θεέ μου, τι χαμός». Με βάση το σχέδιο των 28 σημείων ο Ζελένσκι υποχρεώνεται να οργανώσει εκλογές μέσα σε 100 ημέρες, κάτι όμως που υπό τις υφιστάμενες δυσμενείς γι' αυτόν συνθήκες ισοδυναμεί με πολιτική αυτοκτονία.

Σήμα κινδύνου

Αναλυτές προειδοποιούν ότι η υλοποίηση ενός σχεδίου με τους όρους που περιγράφονται θα μπορούσε να αναδιαμορφώσει δραματικά τη γεωπολιτική ισορροπία στην ανατολική Ευρώπη, με πιθανές συνέπειες για Ε.Ε. και ΝΑΤΟ.

Θετικός ο Πούτιν

Στην πρώτη αντίδρασή του ο Βλαντίμιρ Πούτιν είπε ότι θα μπορούσε το σχέδιο να αποτελέσει τη βάση μιας συμφωνίας ειρήνευσης, προσθέτοντας ότι αν το Κίεβο το απορρίψει, οι ρωσικές δυνάμεις θα προελάσουν περαιτέρω.

Ο θάνατος παραμονεύει στα ερείπια

7.000
τόνοι

πυρομαχικά που δεν έχουν εκραγεί υπολογίζεται ότι έχουν απομείνει στη Γάζα. Συνιστούν διαρκή κίνδυνο για τον άμαχο πληθυσμό, αλλά μπορούν να «ανακυκλωθούν» από τη Χαμάς κατά του Ισραήλ.

Χιλιάδες βόμβες

έως 900 κιλά εκάστη, με σύστημα χρονοκαθυστερημένης πυροδότησης, βρίσκονται βαθιά στο έδαφος, δημιουργώντας αόρατες παγίδες. Η καταστροφή τους απαιτεί χρονοβόρο, επικίνδυνη και δαπανηρή διαδικασία αποναρκοθέτησης.

8
χρόνια

διαρκεί ήδη η επιχείρηση της Υπηρεσίας Δράσης κατά των Ναρκών των Ηνωμένων Εθνών για την απομάκρυνση μη εκραγέντων πυρομαχικών στη Μοσούλη του Ιράκ. Η Γάζα έχει βομβαρδιστεί πολύ πιο σφοδρά.

30

πολυεθνικές

συγκαταλέγονται στο σχέδιο ανοικοδόμησης της Λωρίδας που κυκλοφορεί στον Λευκό Οίκο. Ανάμεσά τους η Tesla του Μασκ, η Amazon του Μπέζος, η κορεατική TSMC και η σουηδική IKEA – αν και ορισμένες εταιρείες δήλωσαν άγνοια.

Ένα αγόρι κάθεται σε πολυθρόνα μέσα στα συντρίμια στην πόλη της Γάζας. Σύμφωνα με την Jerusalem Post, έχει ξεκινήσει η μάχη για την εξασφάλιση μεριδίων από την πίτα της ανοικοδόμησης, που υπολογίζεται από την Παγκόσμια Τράπεζα στα 70 δισ. δολάρια και αναμένεται να διαρκέσει τουλάχιστον μία δεκαετία.

Η πληγή ακόμη αιμορραγεί

Ο αφοπλισμός, η ειρηνευτική δύναμη και οι άλλες εκκρεμότητες που αφήνει ανοιχτές το σχέδιο για τη Γάζα

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Με τη συνηθισμένη μεγαλοστομία του υποδέχτηκε ο Ντόναλντ Τραμπ την έγκριση του ειρηνευτικού σχεδίου του για τη Γάζα από το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ την περασμένη Δευτέρα. «Αυτή η απόφαση θα καταγραφεί ως μία από τις σπουδαιότερες στην Ιστορία των Ηνωμένων Εθνών και θα ενισχύσει την ειρήνη σε όλο τον κόσμο. Είναι πραγματικά ένα γεγονός ιστορικών διαστάσεων», έγραψε σε ανάρτησή του στο Διαδίκτυο ο Αμερικανός πρόεδρος.

Μόλις δύο ημέρες αργότερα, τουλάχιστον 33 Παλαιστίνιοι σκοτώθηκαν στον πιο φονικό γύρο ισραηλινών βομβαρδισμών από τα μέσα Οκτωβρίου, όταν άρχισε να εφαρμόζεται η εϋθραυστη εκεχειρία. Στο ίδιο διάστημα έχουν σκοτωθεί από ένοπλες επιθέσεις τρεις Ισραηλινοί στρατιώτες. Όλα αυτά υπογραμμίζουν ότι η ειρήνευση εξακολουθεί να κρέμεται από μια κλωστή και μετά την απόφαση 2803 της περασμένης Δευτέρας, μία από τις πιο παράξενες στα χρονικά του ΟΗΕ.

Τα ερωτήματα

Με 13 ψήφους υπέρ και δύο αποχές (Ρωσία και Κίνα), το Συμβούλιο Ασφαλείας χάρισε διεθνή νομιμοποίηση στο σχέδιο του Αμερικανού προέδρου, χωρίς να προβλέπει κανένα ρόλο των Ηνωμένων Εθνών στην εφαρμογή του. Καμία συγκεκριμένη απάντηση δεν δόθηκε στα τεράστια, ανοικτά ερωτήματα: Πώς θα γίνει η αποστρατιωτικοποίηση της Γάζας, από ποιους θα σχηματιστεί η ένοπλη Διεθνής Δύναμη Σταθεροποίησης (ISF), ποιοι θα στελεχώσουν το «Συμβούλιο Ειρήνης» που θα

διοικεί τη Λωρίδα; Ουσιαστικά το Συμβούλιο Ασφαλείας έδωσε μια λευκή επιταγή στον Τραμπ, ο οποίος, ως πρόεδρος του «Συμβουλίου Ειρήνης», θα έχει την πρώτη και την τελευταία λέξη για τη ζωή 2,1 εκατομμυρίων Παλαιστινίων.

Οχι απροσδόκητα, η Χαμάς τάχθηκε σε χρόνο-μηνέν εναντίον της απόφασης. Στη σχετική ανακοίνωση τόνισε ότι δεν θα αποδεχθεί «τον αφοπλισμό της Αντίστασης» παρά μόνον εφόσον δημιουργηθεί παλαιστινιακό κράτος – ζήτημα για το οποίο η απόφαση περιέχει μόνο μια αόριστη, μη δεσμευτική αναφορά. Επιπλέον προειδοποίησε ότι αν η ISF προσπαθήσει να επιβάλει διά της βίας τον αφοπλισμό, «θα μετατραπεί σε μέρος της σύγκρουσης προς όφελος της κατοχής» – κάτι που σημαίνει ότι η ξένη αυτή δύναμη θα αποτελέσει νόμιμο στόχο της. Τέλος, εξέφρασε την κατηγορηματική αντίθεσή της σε κάθε είδους «διεθνή κηδεμονία» της Γάζας. Και οι τρεις ενστάσεις της εκφράζουν πρακτικά το σύνολο των παλαιστινιακών οργανώσεων, παρότι ο πρόεδρος της Παλαιστινιακής Αρχής Μαχμούντ Αμπάς αναγκάστηκε εκών άκων να αποδεχθεί το αμερικανικό σχέδιο ελλείψει ρεαλιστικής εναλλακτικής.

Οι αυστηρές προειδοποιήσεις της Χαμάς –που παραμένει κυρίαρχη δύναμη στα εδάφη της Γάζας από τα οποία αποσύρθηκε ο ισραηλινός στρατός– περιπλέκουν την εφαρμογή των αμερικανικών σχεδίων για τη συγκρότηση της ISF. Αυτό θα έπρεπε θεωρητικά να είναι το πρώτο, κρίσιμο βήμα της δεύτερης φάσης, μετά τη μερική απόσυρση του ισραηλινού στρατού και την ανταλλαγή αιχμαλώτων

που προηγήθηκαν. Τις προηγούμενες εβδομάδες, οι ΗΠΑ είχαν προσεγγίσει την Αίγυπτο, την Ινδονησία, την Τουρκία και τα Εμιράτα για τη στελέχωση της δύναμης. Ωστόσο, οι εν λόγω χώρες είναι πολύ αμφίβολο αν θα δεχθούν να στείλουν στρατιώτες, γνωρίζοντας ότι ενδέχεται να εμπλακούν σε ένοπλες συγκρούσεις με τη Χαμάς από τη μία πλευρά και τον ισραηλινό στρατό από την άλλη.

Ένα άλλο, κραυγαλέο κενό της απόφασης είναι ότι δεν προβλέπει κανένα συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα για την αποχώρηση των Ισραηλινών από το σύνολο της Λωρίδας. Σήμερα εξακολουθούν να ελέγχουν το 53% του εδάφους της και ο φόβος των Παλαιστινίων είναι ότι η προσωρινή Κίτρινη Γραμμή που διαχωρίζει τα δύο τμήματα μπορεί να μονιμοποιηθεί, φέρνοντας μια διχοτόμηση χωρίς ημερομηνία λήξης. Υπάρχουν ανησυχητικές ενδείξεις ότι οι Ισραηλινοί, σε συμφωνία με τους Αμερικανούς, ή με την ανοχή τους, έχουν ήδη αρχίσει να προετοιμάζουν την ανοικοδόμηση και τον εποικισμό της Γάζας στα ελεγχόμενα από αυτούς τμήματα, συνεχίζοντας μια εθνοκάθαρση των Παλαιστινίων σε αργή κίνηση.

Την περασμένη Κυριακή, η ισραηλινή εφημερίδα Haaretz αποκάλυψε ότι εκατοντάδες Παλαιστίνιοι μεταφέρθηκαν εκτός Γάζας τους τελευταίους μήνες από μια μυστηριώδη οργάνωση ονόματι Al Majd, η οποία προσφερόταν να μεταφέρει αεροπορικά τους ενδιαφερομένους σε χώρες του εξωτερικού, εισπράττοντας 2.000 δολάρια από κάθε έναν εξ αυτών. Η επιχείρηση ξεκίνησε στις 27 Μαΐου, όταν 57 Παλαιστίνιοι μεταφέρθηκαν με

λεωφορεία από τη Γάζα στο ισραηλινό αεροδρόμιο Ραμόν για να κατευθυνθούν μέσω ναυλωμένου ρουμανικού αεροπλάνου στη Βουδαπέστη και από εκεί στην Ινδονησία και στη Μαλαισία. Σε όλη τη διάρκεια της διαδρομής αγνοούσαν τον τελικό προορισμό τους.

Ένα δεύτερο γκρουπ 150 ανδρών μεταφέρθηκε, και πάλι με ναυλωμένο ρουμανικό αεροπλάνο, στο Ναιρόμπι της Κένυας και από εκεί στο Γιοχάνεσμπουργκ. Η κυβέρνηση της Νότιας Αφρικής, από τις πιο ισχυρές φωνές εναντίον της γενοκτονίας στη Γάζα διεθνώς, δεν είχε την παραμικρή ιδέα για τη μεταφορά και καταδίκασε το Ισραήλ για την πειρατική επιχείρηση. Στην ιστοσελίδα της, η Al Majd αναφέρει ότι ιδρύθηκε στη Γερμανία το 2010 και ότι έχει γραφεία στην ανατολική Ιερουσαλήμ. Η Haaretz, που ερευνήσε το θέμα, δεν βρήκε κανένα ίχνος της οργάνωσης ούτε στη μία ούτε στην άλλη περίπτωση. Προφανώς πρόκειται για οργάνωση-βιτρίνα του ισραηλινού στρατού, ο οποίος, ήδη από τον περασμένο Μάρτιο, συγκρότησε με εντολή της κυβέρνησης Νετανιάχου το «Γραφείο Εθελοντικής Μετανάστευσης» για την εκκένωση της Γάζας από μέρος του παλαιστινιακού πληθυσμού της.

Παράλληλα, όπως έγραψε την περασμένη Κυριακή η Jerusalem Post, έχει ξεκινήσει παρασκηνιακά η μάχη για την εξασφάλιση μεριδίων από τη μεγάλη πίτα της ανοικοδόμησης, που κοστολογείται από την Παγκόσμια Τράπεζα στα 70 δισ. δολάρια και αναμένεται να διαρκέσει τουλάχιστον μία δεκαετία. Φυσικά τον πρώτο λόγο θα τον έχουν οι Αμερικανοί, καθώς η «προσωρινή» διοίκηση

της Γάζας θα διευθύνεται από έναν Αμερικανό πρόεδρο, επιχειρηματία του real estate και εμπνευστή του διαβόητου σχεδίου για μετατροπή της Γάζας σε «Ριβιέρα της Μέσης Ανατολής» – χωρίς Παλαιστίνιους. Οι Βρετανοί, με τον Τόνι Μπλερ σε ρόλο υπ' αριθμόν ένα υφισταμένου του Τραμπ στην «Επιτροπή Ειρήνης», θα πρέπει λογικά να είναι από τους ευνοημένους της μοιρασιάς, ενώ μερίδια διεκδικούν επίσης χώρες της Ε.Ε., η Αίγυπτος, η Τουρκία και αραβικά κράτη του Κόλπου.

Οι επενδυτές

Το αμερικανικό περιοδικό Wired αποκάλυψε στις 14 Οκτωβρίου ότι γύρω στις 30 πολυεθνικές, όπως η Tesla του Ελον Μασκ, η Amazon του Τζεφ Μπέζος, η κορεατική TSMC και η σουηδική IKEA, συγκαταλέγονται στο μεγάλο σχέδιο ανοικοδόμησης που κυκλοφορεί στον Λευκό Οίκο – αν και ορισμένες από τις εταιρείες δήλωσαν πλήρη άγνοια. Το σχέδιο προτείνει τη συγκρότηση μιας νέας οντότητας ονόματι GREAT (Ταμείο Ανοικοδόμησης, Οικονομικής Ανάπτυξης και Μετασχηματισμού της Γάζας) και σχεδιάστηκε από τους ίδιους ανθρώπους που σχεδίασαν το Ανθρωπιστικό Ιδρυμα Γάζας (GHF). Πρόκειται για τη διαβόητη αμερικανοϊσραηλινή οργάνωση που μετέτρεψε τη διανομή ανθρωπιστικής βοήθειας σε παγίδα εξουτελισμού και θανάτου για χιλιάδες Παλαιστίνιους.

Με δυο λόγια, παραφράζοντας τον Κλαούζεβιτς, θα έλεγε κανείς ότι η κατά Τραμπ ειρήνη στη Γάζα εμφανίζεται ως συνέχεια του πολέμου με άλλα μέσα. Και τίποτα δεν δείχνει ότι πρόκειται να μακροημερεύσει.

Η ανησυχία

Οι ισραηλινές δυνάμεις εξακολουθούν να ελέγχουν το 53% της Γάζας και ο φόβος των Παλαιστινίων είναι ότι η προσωρινή Κίτρινη Γραμμή που διαχωρίζει τα δύο τμήματα μπορεί να μονιμοποιηθεί, φέρνοντας μια διχοτόμηση χωρίς ημερομηνία λήξης.

Ο όρος
Η Χαμάς τόνισε ότι δεν θα αποδεχθεί «τον αφοπλισμό της Αντίστασης» παρά μόνον εφόσον δημιουργηθεί παλαιστινιακό κράτος – ζήτημα για το οποίο η απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας περιέχει μόνο μια αόριστη, μη δεσμευτική αναφορά.

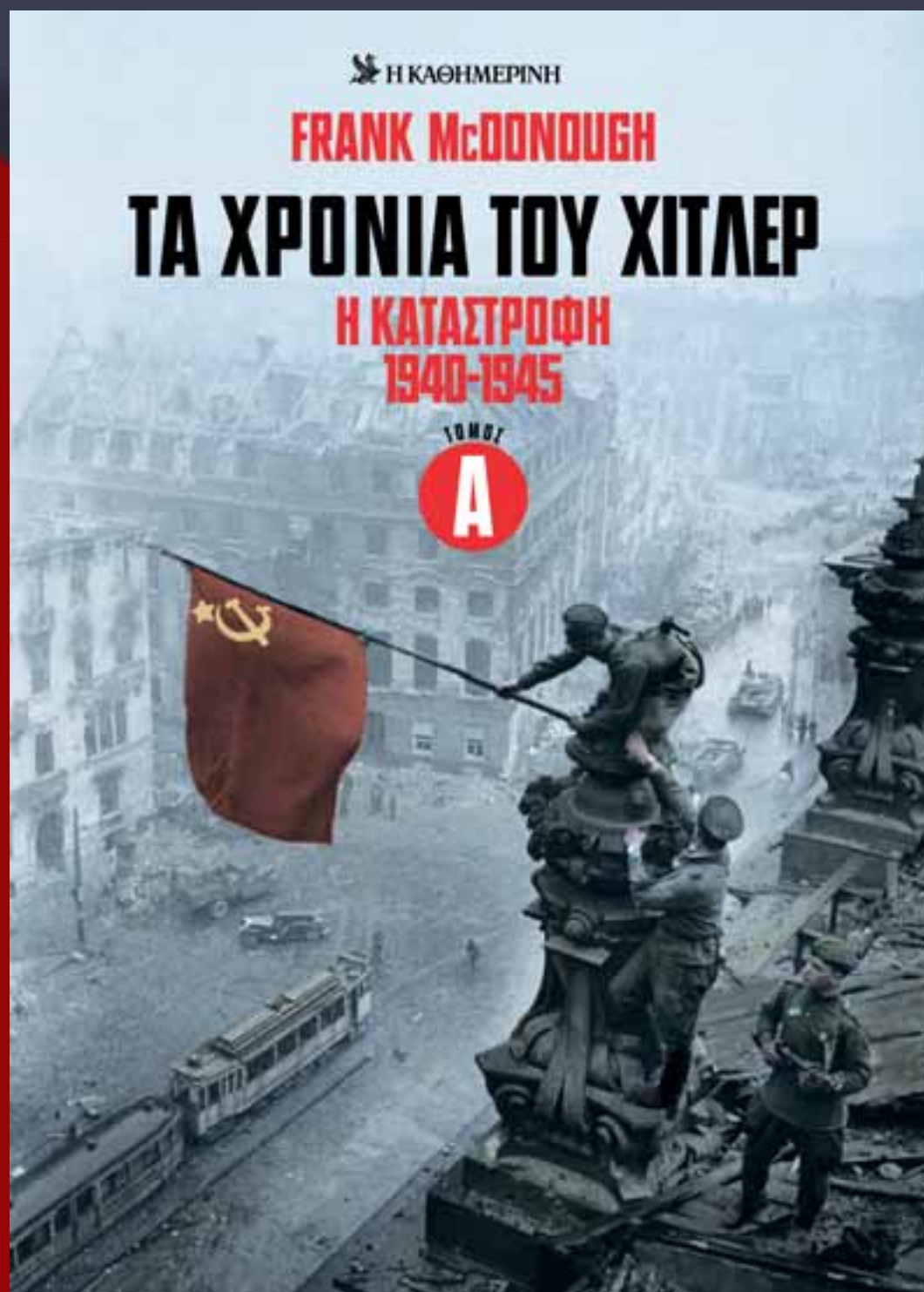
ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ ΣΕ ΚΥΠΡΟ & ΕΛΛΑΔΑ
ΕΝΑ ΜΝΗΜΕΙΩΔΕΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΕΡΓΟ
ΓΙΑ ΜΙΑ ΔΡΑΜΑΤΙΚΑ ΕΠΙΚΑΙΡΗ ΕΠΟΧΗ

«Βιβλίο της
χρονιάς 2023»

SPECTATOR,
GUARDIAN

«Ιστορικό
βιβλίο της
χρονιάς 2023»

DAILY TELEGRAPH

Ο θρίαμβος του
κεραυνοβόλου
πολέμου.

Η επίθεση
στην Ελλάδα και
στα Βαλκάνια.

Η «Επιχείρηση
Μπαρμπαρόσα».

Πόλεμος εναντίον
των Εβραίων.

Μη χάσετε τον
Α' Τόμο στις 30/11

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy

Ακολουθούν

Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ
Β' Τόμος

ΤΟ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑ

Πέτρος Κολοκοτρώνης

17 ετών, επιθετικός

Στις 4 Νοεμβρίου με ένα εκπληκτικό γκολ κόντρα στην Κ-19 της Αϊντχόφεν επιβεβαίωσε όσους λένε πως μπορεί να εξελιχθεί στο πιο πολύτιμο περιουσιακό στοιχείο του Ολυμπιακού. Η ΑΕΚ τον είχε για 6,5 χρόνια στις ακαδημίες της, όμως δεν τον αξιολόγησε σωστά, με αποτέλεσμα να πάει στο Αϊνάλεω και από εκεί στους «ερυθρόλευκους» όπου σκοράρει ακατάπαυστα.

Κώστας Σουβλατζής

16 ετών, επιθετικός

Λέγεται πως έχει όλο το «πακέτο» για να γίνει ο νέος Στέφανος Τζίμας. Έχοντας εξαιρετική επαφή με τα δίκτυα έχει πετύχει σε δύο αγωνιστικές σεζόν πάνω από 50 γκολ, με τα έξι γκολ που σημείωσε στο 9-0 κόντρα στην Κ-15 του Αρν να αποτελεί ρεκόρ. Τον περασμένο Αύγουστο υπέγραψε συμβόλαιο έως το 2028.

Βασίλης Λάβδας

16 ετών, αμυντικός

Ο νεαρός κεντρικός αμυντικός, όπως και κάποια άλλα παιδιά από τις ακαδημίες του Παναθηναϊκού ακολούθησε την καλοκαιρινή προετοιμασία της ανδρικής ομάδας και έδωσε δείγματα των ικανοτήτων του. Εντάχθηκε στους «πράσινους» σε ηλικία εννέα ετών και υπέγραψε επαγγελματικό συμβόλαιο, έως το 2027.

Ιάσων Νερμπής

16 ετών, επιθετικός

Πήρε τα πρώτα ποδοσφαιρικά μαθήματα στην Κροατία στις ακαδημίες της Ντιναμό Ζάγκρεμπ, όπου μέσα σε τέσσερα χρόνια πέτυχε 119 γκολ σε 97 αγώνες. Μάλιστα η ομοσπονδία της Κροατίας του είχε προτείνει να αγωνιστεί με τα εθνικά χρώματά της στο κλιμάκιο της Κ15, αλλά ο Παναθηναϊκός κινήθηκε γρήγορα και τον ενέταξε στους κόλπους του.

Στέφανος Τσαντίλας

15 ετών, μεσοεπιθετικός

Τον περασμένο Σεπτέμβριο υπέγραψε το πρώτο του συμβόλαιο, που τον καθιστά τον νεότερο επαγγελματία στην ιστορία του συλλόγου. Αριστερό εξτρέμ, πρόκειται για ένα από τα κορυφαία πρότζεκτ της αναπτυξιακής διαδικασίας της Ενωσης. Μέλος οικογένειας με 9 αδέρφια, τα περισσότερα εκ των οποίων παίζουν μπάλα.

Πώς θα βγει ο επόμενος Κωνσταντέλιας;

Οι μεγάλες δυνάμεις –και όχι μόνον– του ελληνικού πρωταθλήματος επενδύουν ακόμη πιο μεθοδικά στις ακαδημίες τους

Του **ΑΚΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ**

Τον περασμένο Ιούνιο, η απόφαση του ιδιοκτήτη της ΠΙΑΕ Παναθηναϊκός Γιάννη Αλαφούζου να ενισχύσει τις ακαδημίες της ομάδας έφερε στο αναβαθμισμένο προπονητικό κέντρο στο Κορωπί τον Θόδωρο Ελευθεριάδη. Εναν άνθρωπο που έχει ασχοληθεί όσο λίγοι στην Ελλάδα με την αναπτυξιακή διαδικασία ποδοσφαιριστών, δουλεύοντας σε πολλούς συλλόγους (Ολυμπιακός, ΠΑΟΚ, Ηρακλής, ΑΕΛ, ΟΦΗ) αλλά και στα εθνικά κλιμάκια. Είχε υπό την επίβλεψή του εξαιρετικές φουρνιές παικτών, όπως οι Πέλκας, Κάτσε, Σταφυλίδης, Κουλούρης και Κωνσταντινίδης στον ΠΑΟΚ και ο Τσιμίκας και ο Μουζακίτης στον Ολυμπιακό.

Αποστολή του, να αναδείξει και να φέρει στο κλαμπ τα παιδιά εκείνα που στο μέλλον θα φορέσουν τη φανέλα της πρώτης ομάδας και θα αποτελέσουν πολύτιμα περιουσιακά της στοιχεία.

Η συγκεκριμένη κίνηση ήταν μία ακόμη απόδειξη πως η στόχευση για ενδυνάμωση των ακαδημιών παραμένει πάντα στο προσκήνιο για τις περισσότερες ομάδες. Δεν ήταν μια απλή τάση που επι-

βλήθηκε από την εξέλιξη κάποιων ποδοσφαιριστών, αλλά αποτελεί αναγκαιότητα και μέρος της βιώσιμης λειτουργίας μιας ΠΙΑΕ.

«Υποδομή σημαίνει υπομονή και οι ομάδες που είχαν περισσότερη δικαιώθηκαν σε βάθος χρόνου», αναφέρει στην «Κ» ο τεχνικός διευθυντής των «πράσινων» ακαδημιών Θ. Ελευθεριάδης. «Υπάρχουν ομάδες στην Ελλάδα που χρόνια τώρα έχουν θέσει σε προτεραιότητα το φυτόριό τους, όπως ο ΠΑΟΚ και ο Ολυμπιακός. Αλλά και κάποιες άλλες μικρότερες, όπως ο Παναθηναϊκός, ο Ατρόμητος και ο ΟΦΗ που έχουν κάνει τις δικές τους κινήσεις. Αναμφίβολα, αναλόγως της επένδυσής που κάνει κάποια ΠΙΑΕ, έχει και περισσότερες πιθανότητες να επιτύχει, υπό την προϋπόθεση πως θα έχει στελεχωθεί με το κατάλληλο τιμ. Εάν η διαδικασία δεν είναι σωστή, τότε η πιο συχνή κατάληξη είναι στο τέλος να αναζητούνται ευθύνες».

Επόμενο είναι όλες οι διοικήσεις να επιζητούν ακαδημίες που θα μπορούν να τροφοδοτούν την πρώτη ομάδα και μελλοντικά να αποφέρουν κέρδη από πωλήσεις, αλλά η επιθυμία από την πραγματικότητα απέχει κάποιες φορές

αρκετά. Πώς χτίζεται μια σωστή ακαδημία;

«Χρειάζεται το κατάλληλο σκάουτινγκ που θα διακρίνει τα ταλέντα σε όλη την ελληνική επικράτεια, αλλά και καλοί προπονητές, που διαθέτουν και παιδαγωγικά χαρακτηριστικά.

«Χρειάζεται το κατάλληλο σκάουτινγκ, αλλά και καλοί προπονητές, που διαθέτουν και παιδαγωγικά χαρακτηριστικά. Στη φιλοσοφία μας βασικό ρόλο παίζει η σύνδεση της Κ-19 με την πρώτη ομάδα.».

Πρέπει να δοθεί μεγάλη σημασία στο μακροχρόνιο πλάνο εκπαίδευσης, το οποίο θα δουλεύει με διαφορετικές μεθόδους για δύο ξεχωριστές ηλικίες. Η πρώτη από 10-14 ετών και η δεύτερη από 14-18, η οποία είναι και ο προθάλαμος για το επαγγελματικό επίπεδο. Στο δικό μας πλάνο έχουμε αποφασίσει να παρακολουθούμε

εντατικά κάθε ποδοσφαιριστή από την ηλικία των 14 ετών. Την πρόοδο του, την τεχνική, τακτική και φυσική κατάσταση. Όλα αυτά με βάση και τις βιολογικές αλλαγές που συντελούνται σε κάθε παιδί. Συνήθως η ηλικία των 16 ετών είναι αυτή που θα μας δείξει αν διαθέτει τα εφόδια που χρειάζεται για να προχωρήσει».

Όπως τονίζει ο κ. Ελευθεριάδης, το πλάνο που έχει τεθεί σε εφαρμογή είναι τριετές. «Κατατέθηκε από τον κ. Φύσσα στη διοίκηση και στον προπονητή και αφορά όλα τα επίπεδα. Από τις μικρές ηλικίες, το σκάουτινγκ και το τιμ. Στη φιλοσοφία μας βασικό ρόλο παίζει η σύνδεση της Κ-19 με την πρώτη ομάδα. Δηλαδή να δουλεύουμε σαν μια σχολή, κάτι στο οποίο θα μας βοηθήσει η εμπειρία του κ. Μπενιτεθ. Έχουμε την τύχη να έχουμε στο πλευρό μας τους Τάκη Φύσσα και Γιούρκα Σεϊταρίδη, το αθλητικό κέντρο στο Κορωπί συνεχώς αναπτύσσεται, υπάρχει διάθεση, ενώ και το ευρύτερο περιβάλλον είναι ευνοϊκό, καθώς και στα εθνικά κλιμάκια γίνεται καλή δουλειά, αλλά και οι παρεμβάσεις που έγιναν στο Κύπελλο Ελλάδας και στη Γ' Εθνική με

την υποχρεωτική συμμετοχή παικτών μικρών ηλικιών βοηθούν».

Το φυτόριο του Αγρινίου

Η εθνική Ελπίδων, που κάνει μια εξαιρετική πορεία στα προκριματικά του ευρωπαϊκού πρωταθλήματος με πέντε νίκες σε ισάριθμα ματς, έχει στις τάξεις της τέσσερις παίκτες (Κοντούρης, Νικολάου, Σμυρλής, Γαλιάντος) του Παναθηναϊκού. Διόλου τυχαίο, αφού εδώ και ένα χρόνο την επίβλεψη των ακαδημιών της αγρινιώτικης ΠΙΑΕ έχει αναλάβει ο Τάσος Θεός. Στο βιογραφικό του έχει τρία πρωταθλήματα με τις Κ-15, Κ-16, Κ-17 του Ολυμπιακού, ένα με την Κ-17 του Αρν, ενώ κοινοτομία την εθνική Παίδων και τη Νέων, την οποία οδήγησε σε τελική φάση του Euro, ύστερα από 14 χρόνια. Στον Ολυμπιακό ήταν αυτός που βοήθησε στην ανέλιξη παικτών, όπως οι Ρέτσος, Νικολάου, Ανδρουτσός, Σάλιακας, Μανθάνης και Λάτσι. Μέσω των Εθνικών συνέβαλε στην πορεία των Τζήμα, Μουζακίτη, Κωστόυλα, Κούτσια, Κυριόπουλου και άλλων.

«Πέρα από τη φιλοσοφία και την τεχνογνωσία της κάθε ομάδας η προσέγγιση θα πρέπει να

είναι η ανάλογη στις μικρές ηλικίες. Μέχρι τα 13 το ποδόσφαιρο για ένα παιδί χρειάζεται να είναι ψυχαγωγικό και ελεύθερο, ακόμη κι αν βρίσκεται σε ομάδα που κάνει πρωταθλητισμό. Σκεφτείτε τον Κωνσταντέλια σε ηλικία 12 ετών να προσπαθούσε κάποιος προπονητής να τον βάλε σε καλούπια. Από τα 14 και μετά θα πρέπει να μπαίνει σταδιακά σε τακτικά κομμάτια. Υπήρξαν προπονητές που είχαν εισηγηθεί πως ο Κωνσταντέλιας δεν ταιριάζει στο στυλ της ομάδας και πρέπει να φύγει και άλλοι πως πρέπει να παραμείνει δανεικός στη βελγική ομάδα όπου είχε δοθεί. Αρα, λοιπόν, η σωστή αξιολόγηση είναι το πιο σημαντικό στοιχείο, αυτό που θα δικαιώσει το πλάνο μιας ποδοσφαιρικής εταιρείας. Γι' αυτό και στο εξωτερικό οι άνθρωποι που κάνουν αυτή τη δουλειά πληρώνονται καλά. Η μετάβαση από την ακαδημία στην πρώτη ομάδα δεν είναι κάτι απλό και προσωπικά στενοχωριέμαι αφάνταστα όταν κάποια παιδιά που τα πιστεύαμε σε ηλικία 15-17 ετών δεν έφτασαν ποτέ σε υψηλό επίπεδο. Εκεί αναρωτιέμαι πολλές φορές "γιατί" και προσπαθώ να βρω τα αίτια», τονίζει ο κ. Θεός.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Καιρός για το επόμενο βήμα!

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΔΗ**

Σας έττα σ' ένα φιλικό δεν μπορεί να διαφοροποιηθεί τη γενικότερη εκτίμηση, ως προς την αγωνιστική παρουσία της εθνικής μας ομάδας των Ανδρών κατά το τελευταίο χρονικό διάστημα και ειδικότερα από τον περασμένο Ιανουάριο και έπειτα, με τον Απόστολο Μάντζιο στην τεχνική της ηγεσία. Η τέταρτη θέση στον όμιλο, οι οκτώ βαθμοί συγκομιδής και πολύ περισσότερο η αγωνιστική εικόνα, σε όλους τους αγώνες στην προκριματική φάση του Παγκοσμίου Κυπέλλου και ικανοποίηση έφεραν και δικαιολογημένη συγκρατημένη αισιοδοξία δημιούργησαν για τη συνέχεια. Την ίδια ώρα, ωστόσο, ανέβασαν και τον πήχη των προσδοκίων αλλά και των απαιτήσεων.

Σε προκριματική φάση Παγκοσμίου Κυπέλλου, με αντιπαλές ομάδες από πολύ πιο πάνω επίπεδα δυναμικότητας και ποιότητας, οι οκτώ βαθμοί, η εμφα-

νέστατη αλλαγή προς το καλύτερο σε θέματα νοοτροπίας και αγωνιστικής φιλοσοφίας και γενικότερα οι καλές εντυπώσεις, ανεξαρτήτως αποτελεσμάτων, έδωσαν πρόσημο θετικό στον απολογισμό. Στη διοργάνωση που ακολουθεί, το Πρωτάθλημα των Εθνών (Nations League), ο τρόπος διεξαγωγής και το δεδομένο των αντιπάλων από το ίδιο επίπεδο δυναμικότητας, απαιτούν πολύ περισσότερα για να είναι ξανά θετικό το πρόσημο του απολογισμού.

Αν επιτέλους και μετά από πολλά χρόνια, ο στόχος για το επόμενο βήμα θα αρχίσει να υλοποιείται, θα πρέπει σε αυτή τη διοργάνωση η εθνική μας να βρεθεί και να παραμείνει μέχρι τέλους σε τροχιά διάκρισης, τουλάχιστο σε ό,τι έχει να κάνει με την τρίτη κατηγορία δυναμικότητας στην οποία συμμετέχει. Θα εξαρτηθεί βέβαια και από την κλήρωση (12 Φεβρουαρίου) αλλά τα όποια θετικά απορρέουν και έχουν αναγνωριστεί από τους πρόσφατους αγώνες στα προκριματικά του Μουντιάλ, θα έχουν αντίκρισμα και πραγματική αξία, αν

στη διοργάνωση που ακολουθεί θα μιλάμε για κάτι πολύ περισσότερο από θετικές εντυπώσεις, για κάτι διαφορετικό από το... αξίζαμε ή θα μπορούσαμε για περισσότερους βαθμούς. Αν στο μέλλον μπορεί να θεωρηθεί επιτυχία ο στόχος, ο οποίος εδώ και δεκαετίες έχει τεθεί, στις συμμετοχές σε μια τελική φάση διοργάνωσης, η εκτίμηση αυτή θα πρέπει απαραίτητα να ενισχυθεί από την πορεία της εθνικής μας στο επερχόμενο Nations League.

Ο Απόστολος Μάντζιος και οι Κύπριοι διεθνείς, απολαμβάνουν αυτή τη στιγμή, δικαίως, την αναγνώριση για τη δουλειά που έχουν κάνει χρόνια στα πρόσφατα παιχνίδια, από τον περασμένο Ιανουάριο και έπειτα. Θα κριθούν, ωστόσο, πολύ πιο αυστηρά στις επόμενες επίσημες αγωνιστικές υποχρεώσεις της εθνικής μας. Θα κριθούν πολύ πιο αυστηρά, πρώτα και κύρια, γιατί προπονητής και ποδοσφαιριστές ανέβασαν τον πήχη των απαιτήσεων, στοιχείο απόλυτα φυσιολογικό για μια ομάδα που επιδιώκει την πρόοδο.

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

Είδαμε και πάθαμε καμιά δεκαετηριά χρόνια, να καταλάβουμε τι γίνεται με τα περιβόητα «κριτήρια» της ΟΥΕΦΑ και πώς η ΚΟΠ τα διαχειρίζεται. Η Ομοσπονδία, με «αρχιερέα» της αρμόδιας επιτροπής τον Νικ Νικολάου, λειτουργούσε μυστηριωδώς μια διαδικασία, μέσα από την οποία ουδείς μπορεί να δώσει απαντήσεις για το πώς ομάδες χρεοκοπημένες παρουσιάζονταν ν' ανταποκρίνονται στην καταβολή των μισθών ή και στις ληξιπρόθεσμες οφειλές προς το κράτος. Όμως, η έλλειψη διαφάνειας και κυρίως η «εξυπηρέτηση» εκ μέρους της ΚΟΠ επί του θέματος, εξασφάλιζε την υποταγή των ομάδων, αλλά και τις ψήφους τους, αναλόγως των εκλογικών διαδικασιών που ακολουθούσαν.

Από τότε κάποιες ομάδες έφτασαν στα όρια της χρεοκοπίας, το κράτος αφηνιόστηκε ζητώντας τα χρωστούμενα, η ΚΟΠ μαζί και η αρμόδια επιτροπή άλλαξαν ηγεσία και το θέμα των κριτηρίων μπήκε κάπως στην άκρη. Έλα όμως που δεν θα πουκάσουμε! Η νέα εποχή, έφερε μαζί της μια καινούργια περι-

πτωση για να μας απασχολεί, όσον αφορά τουλάχιστον τις δοσοληψίες μεταξύ της Ομοσπονδίας και των ομάδων. Όπως και τα οικονομικά κριτήρια, έτσι και αυτή προέρχεται από την ΟΥΕΦΑ και την επιδιώξη της να υπάρχει μια συνετή οικονομική πολιτική στο ποδόσφαιρο.

Η ευρωπαϊκή ομοσπονδία, που δεν φημιζεται για τις σοσιαλιστικές της αντιλήψεις, επιχειρεί μέσω του προγράμματος Solidarity ν' αναδιανείμει τα χρήματα στις ομάδες, προκειμένου έτσι ν' αποφευχθούν φαινόμενα συσσώρευσης πλούτου, από κλαμπ που μονίμως συμμετέχουν στις διοργανώσεις της. Επί τούτου, επιθυμεί να διοικηθεί η ομοσπονδία μέσω των Ομοσπονδιών, σε ομάδες που η παρουσία τους περιορίζεται στα εγχώρια πρωταθλήματα. Δεν έχουν δηλαδή ευρωπαϊκή παρουσία. Βέβαια η ΟΥΕΦΑ, ανάμεσα στα πολλά, επιδιώκει μέσω του «Solidarity» να ενισχύσει και τα φυτώρια των ομάδων, μα οι δίκες μας εδώ στην Κύπρο δεν δείχνουν να έχουν τέτοιες διαθέσεις. Αντιθέτως, τα λεφτά που θα λάβουν και που ανέρχονται γύρω στις 500 με 600 χιλιάδες ευρώ για την κάθε μια, μάλλον θα κλείσουν ανοικτές τρύπες, αποζημιώνοντας

αποτυχημένες μεταγραφές, παρά θα τα επενδύσουν στα παιδιά των ακαδημιών.

Τον διαμοιρασμό των κονδυλίων αναλαμβάνει η Ομοσπονδία, ανά χώρα. Ο τρόπος κατανομής τους, κατά κάποιο τρόπο επισημάνθηκε από μέλη της Ομοσπονδίας, που ισχυρίστηκαν ότι τα λεφτά δόθηκαν σε συγκεκριμένες ομάδες, χωρίς ποτέ η απόφαση να λάβει την έγκριση της εκτελεστικής επιτροπής. Από την άλλη, διά του εκπροσώπου της η ΚΟΠ αρκέστηκε σε γενικευμένες απαντήσεις, αποφεύγοντας να μπει στην ουσία. Παραδέχθηκε, πάντως, ότι δεν υπάρχει συγκεκριμένη φόρμουλα διαμοιρασμού!! Ακριβώς αυτή η παραδοχή, δημιουργεί άμεσα την αναγκαιότητα ούτως ώστε να θεθούν εκείνοι οι κανόνες που θα διασφαλίζουν το δίκαιο μοίρασμα των κονδυλίων. Σε διαφορετική περίπτωση, η ΚΟΠ και η εκδόστη ηγεσία της, αποκτά τη δύναμη να διαμοιράζει κονδύλια αναλόγως, επιδιώκοντας το όποιο όφελος, εις βάρος όλων των υπολοίπων.

Οι αδιαφανείς διαδικασίες και το πλαίσιο άνευ κανόνων, είναι αυτό που δημιούργησε χρεοκοπημένες ομάδες.

Μεταβολές εβδομάδας		Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	Πετρέλαιο	€//\$
	Χ.Α.Κ. -1,30%							
		Χ.Α. 0,11%	-1,40%	-2,07%	-3,48%	-3,17%	-2,86%	-3,71%
								-0,64%

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΠΟΡΕΙΑ

Στα σκαριά
μεγάλα έργα
στην Πάφου

Σε αναπτυξιακή τροχιά μπήκε η Πάφος με σημαντικά έργα να έχουν ήδη πάρει τον δρόμο της υλοποίησης. Η επέκταση του διεθνούς αερολιμένα της Πάφου και η πρόσφατη προκήρυξη διαγωνισμού για την υποβολή προσφορών για την κατασκευή της μαρίνας Πάφου και η Ιατρική Σχολή αποτελούν μόνο ορισμένα από τα έργα που πρόκειται να αυξήσουν την ελκυστικότητα της επαρχίας, τόσο σε ό,τι αφορά τον τουρισμό όσο και τις επενδύσεις. **Σελ. 5**

ALPHA BANK

ΕΛΛΑΔΑ

Νομοσχέδιο
για αδρανείς
περιουσίες

Η κυβέρνηση επιχειρεί να δημιουργήσει ένα νέο πλαίσιο προκειμένου να αξιοποιήσει περισσότερες από 2.000 αδρανείς κοινωφελείς περιουσίες και 7.000 σχολάζουσες κληρονομίες. Σημαντικό μέρος αυτών των ακινήτων πρόκειται να κατευθυνθεί στην κάλυψη στεγαστικών αναγκών ευάλωτων νοικοκυριών. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	2,87%	0,02%
Γερμανία	2,70%	0,01%
Γαλλία	3,47%	0,02%
Ιταλία	3,45%	0,03%
Ισπανία	3,20%	0,02%
Ιρλανδία	2,92%	-0,01%
Ελλάδα	3,32%	0,02%
Ην. Βασίλειο	4,61%	0,00%

Βαθμολογία από Οίκους Αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	A	Σταθερή
Fitch	A-	Σταθερή
Moody's	A3	Σταθερή
S&P	A-	Σταθερή
Scope Ratings	A-	Σταθερή

Επιστρέφει ο έκτακτος φόρος τραπεζών

Τα πιστωτικά ιδρύματα «παλεύουν» από το καλοκαίρι του 2023 να απωθήσουν την επιβολή νέου τέλους

Εναν χρόνο μετά την οριακή απόρριψη του νομοσχεδίου για έκτακτη φορολόγηση των τραπεζών, το ΑΚΕΛ επανέρχεται με νέα πρόταση νόμου που προβλέπει επιβολή έκτακτου τέλους αλληλεγγύης για τα έτη 2025–2026.

Η πρόταση, που υπογράφει ο γενικός γραμματέας του κόμματος Στέφανος Στεφάνου, στηρίζεται στην ανάγκη δίκαιης κατανομής των βαρών από τον υψηλό πληθωρισμό και τα αυξημένα επιτόκια, τα οποία –σύμφωνα με το ΑΚΕΛ– επιβάρυναν νοικοκυριά και μικρομεσαίες επιχειρήσεις, ενώ παράλληλα ενισχύθηκαν σημαντικά τα καθαρά έσοδα από τόκους των τραπεζών. Το τέλος θα αφορά το τμήμα της αύξησης των καθαρών επιτο-

κιακών εσόδων που ξεπερνά το 40% σε σχέση με το 2022 και θα φορολογείται με 20%. Το κόμμα επικαλείται και έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία δείχνει ότι αντίστοιχες φορολογίες σε Λετονία, Εσθονία και Λιθουανία δεν επηρέασαν τη χρηματοοικονομική σταθερότητα. Το να περάσει αυτή τη φορά μία τέτοια πρόταση νόμου δεν είναι «μακρινή», καθώς το 2024 είχε απορριφθεί μόλις με 25 ψήφους υπέρ και 25 κατά. **Σελ. 4**

Ενοικιάζεται μέχρι και ο χρυσός

«Ενοικιάζεται»... χρυσός σε τιμή ευκαιρίας. Καθώς η τιμή του πολύτιμου μετάλλου εκτοξεύεται σε ιστορικά υψηλά, ένα παραδοσιακό «αδρανές» περιουσιακό στοιχείο μεταμορφώνεται σε πολύτιμη πηγή εισοδήματος. Ενας αυξανόμενος αριθμός πλούσιων επενδυτών και «οικογενειακών γραφείων» (family offices) δεν αρκούνται πλέον στην απλή αποθήκευση ράβδων χρυσού σε θησαυροφυλάκια. Αντ' αυτού στρέφονται στην πρακτική της ενοίκιασης χρυσού (gold leasing) σε επιχειρήσεις της βιομηχανίας πολύτιμων μετάλλων. **Σελ. 9**

ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Ενισχύουν
την εικόνα τους
σε roadshows

Σε roadshows σε Νέα Υόρκη, Βοστώνη και Λονδίνο, οι κυπριακές και ελληνικές τράπεζες αναδεικνύουν στρατηγική παρουσία στην Κύπρο, ισχυρά κεφάλαια και αποτελεσματική διαχείριση κινδύνου, ενισχύοντας τη φήμη και το ενδιαφέρον των διεθνών επενδυτών. **Σελ. 4**

DEALS ΔΙΣΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΩΝ

Συμφωνίες
Αμερικανών
με Σ. Αραβία

Συμφωνίες δισεκατομμυρίων συνήψαν οι ηγεσίες και οι επιχειρήσεις των ΗΠΑ και της Σ. Αραβίας. Ο Σαουδάραβας πρίγκιπας Μοχάμεντ μπιν Σαλμάν δεσμεύθηκε για επενδύσεις ύψους ενός τρις. δολ. στις ΗΠΑ. Από τσιπ και τεχνητή νοημοσύνη μέχρι σπάνιες γαίες στη λίστα των συμφωνιών. **Σελ. 10**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ** και **ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ**

Γραφειοκρατία: προκλήσεις και προοπτικές μεταρρύθμισης

Η καταπολέμηση της γραφειοκρατίας, ως προϋπόθεση ενίσχυσης της οικονομικής ανάπτυξης, αποτελεί προτεραιότητα σε πολλές χώρες.

Στις ΗΠΑ και την Αργεντινή, η προσέγγιση είναι ριζοσπαστική, με οριζόντιες περικοπές σε κυβερνητικά σχέδια και προσωπικό. Ο πρόεδρος Τραμπ ευνοεί μετατόπιση προτεραιοτήτων από κοινωνικά πεδία στη βιομηχανική και εμπορική πολιτική, αντικατοπτρίζοντας δυσπιστία προς τον κρατικό παρεμβατισμό και προωθώντας μείωση του ρόλου του κράτους, ακόμη και σε τομείς όπως παιδεία, υγεία, κ.λπ.

Στην Ευρώπη, όπου, σύμφωνα με μελέτη του Economic Policy Forum, σημαντική μείωση της γραφειοκρατίας δύναται να προσθέσει 4,6% στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ, η προσέγγιση εστιάζει στη βελτίωση του ρυθμιστικού πλαι-

σίου και στη μείωση του διοικητικού φόρτου των επιχειρήσεων, γνωστή ως «better regulation». Ο στόχος δεν είναι η συρρίκνωση του κράτους αλλά η βελτίωση της μεθόδου παρέμβασής του.

Σε αυτό το πλαίσιο, βασικά εργαλεία αποτελούν: (i) η διασαφήνιση και η αποφυγή πολλαπλών αρμοδιοτήτων κρατικών υπηρεσιών, ώστε να διευκολυνετα η εξυπηρέτηση των πολιτών («one-stop shop»), (ii) η αναβάθμιση της μηχανογράφησης, ώστε οι επιχειρήσεις και οι πολίτες να επικοινωνούν με τις κρατικές υπηρεσίες διαδικτυακά, (iii) η απλοποίηση των διαδικασιών, και (iv) η μείωση του αριθμού των εγγράφων και των απαιτήσεων συμμόρφωσης.

Η τεχνητή νοημοσύνη αναδεικνύεται ως χρήσιμο εργαλείο για μείωση της γραφειοκρατίας, μέσω αυτοματοποιημένων δι-

αδικασιών, έξυπνης δρομολόγησης αιτημάτων και ανάλυσης δεδομένων για βελτιστοποίηση αποφάσεων. Η ενσωμάτωσή της σε δημόσιες υπηρεσίες μειώνει τον χρόνο επεξεργασίας, περιορίζει τα λάθη και ενισχύει τη διαφάνεια.

Επίσης, σημαντική παράμετρος είναι η τροποποίηση υφιστάμενων νόμων και κανονισμών, παρά η «εύκολη» λύση νέων νόμων, που τείνουν να καθιστούν το συνολικό νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο πιο περιπλοκό.

Στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και σε αριθμό ευρωπαϊκών χωρών, δημιουργήθηκαν επιτελικές υπηρεσίες καθοδήγησης και συντονισμού της προσπάθειας. Επιπλέον, θεσπίστηκαν ειδικές νομοθεσίες για την υποχρεωτική και ενδεδειγμένη αξιολόγηση αντίκτυπου στο οικονομικό, κοινωνι-

κό και περιβαλλοντικό πεδίο και την ποσοτική επιμέτρηση του κόστους του διοικητικού φόρτου νέων νομοθεσιών, ώστε να επιλέγονται εκείνες που επιτυγχάνουν τη μικρότερη δυνατή επιβάρυνση για τις επιχειρήσεις και τους πολίτες. Σχετικά, ο νομοθέτης καλείται να αποδείξει ότι η νομοθεσία είναι απαραίτητη σε σχέση με τον διοικητικό φόρτο που προκαλεί και ότι το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα δεν μπορεί να επιτευχθεί με άλλους τρόπους, π.χ. κανονιστικές διατάξεις ή κυβερνητικές εγκυκλίους, με λιγότερο κόστος.

Στην Κύπρο, οι προσπάθειες υιοθέτησης «καλύτερης» νομοθέτησης δεν καρποφόρησαν, με επακόλουθο το νομοθετικό πλαίσιο να καταστεί ιδιαίτερα περιπλοκό. Περαιτέρω μεταρρυθμίσεις στον δημόσιο τομέα οφείλουν να εστιαστούν στη μείωση

του κατακερματισμού της λήψης αποφάσεων μεταξύ υπουργείων, στην απλοποίηση των διαδικασιών και στη σαφή οριοθέτηση αρμοδιοτήτων, με στόχο τη μείωση του χρόνου επεξεργασίας και την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας.

Παράλληλα, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, πληθαίνουν οι διαμαρτυρίες για υπέρμετρη γραφειοκρατία και οι απαιτήσεις για δραστήρια απλοποίηση των διαδικασιών, ως συστατικό στοιχείο της αναπτυξιακής προσπάθειας. Ωστόσο, οι σχετικές πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και χωρών όπως της Γερμανίας αντιμετωπίστηκαν με σκεπτικισμό.

Ο Ανδρέας Χαράλαμπος και ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι οικονομολόγοι και οι απόψεις που εκφράζουν είναι προσωπικές.

pwc

We accelerate what's possible
so you can
turn vision into value

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Στο σκοτάδι δίχως πυξίδα

Δεν βλέπει αύξηση του κρατικού μισθολογίου πριν το 2028 ο υπουργός Οικονομικών, παρόλο που η συμφωνία για την ΑΤΑ από 2/3 που είναι σήμερα θα επανέλθει στο 100% σε διάστημα 18 μηνών. Στην επόμενη διευκρινιστική ερώτηση του δημοσιογράφου είπε ότι η συμφωνία έγινε μεταξύ εργοδοτών και εργαζομένων και ο ρόλος της κυβέρνησης ήταν βοηθητικός. Μα ο υπουργός των Οικονομικών δεν αντιλαμβάνεται πως η κυβέρνηση είναι ο μεγαλύτερος πάροχος ΑΤΑ στην Κύπρο και ότι το θέμα κατά βάση αφορούσε το κρατικό μισθολόγιο; Για όσο καιρό οι συζητήσεις γίνονται στο πόδι χωρίς εις βάθος ανάλυση, τότε η κυπριακή οικονομία θα συνεχίσει να προχωρά ευκαιριακά στο σκοτάδι δίχως πυξίδα.

Δεν είναι αυτός ο τρόπος

Νιώθει άνετα η κυβέρνηση πως η μεταρρύθμιση στην Παιδεία θα προχωρήσει. Αυτό συνάγεται και από τις δηλώσεις του Προέδρου, ο οποίος είπε ότι οποία συζήτηση ήταν να γίνει έγινε και όποιες ενσωματώσεις στο νομοσχέδιο ήταν εφικτό να γίνουν έγιναν. Άρα το νομοσχέδιο είναι εκεί, έχει συγκεκριμένη φιλοσοφία και η Βουλή καλείται αφού το συζητήσει να το εγκρίνει ή να το απορρίψει. Δεν μπορεί όμως να το αλλοιώσει, όπως ενδεχομένως αντιλαμβάνονται τον ρόλο τους κάποιοι βουλευτές, γιατί ο Πρόεδρος θα το αποσύρει. Σύμφωνα με την κυβέρνηση το νομοσχέδιο θεωρείται πλήρες και συμβατό με την ανάγκη να αλλάξει το κράτος του '60. Από την άλλη, οι συνδικαλιστές το θεωρούν οπισθοδρόμηση και διατήρηση της ισοπέδωσης χωρίς κανένα ουσιαστικό όφελος. Με τόσο εκ διαμέτρου αντίθετες απόψεις, επιτυχημένες μεταρρυθμίσεις δεν γίνονται.

Σε μια περίοδο που οι επενδύσεις καλπάζουν και η Ευρώπη βουλιάζει στα ελλείμματα, η Κύπρος καμαρώνει για τα πλεονάσματα.

Για τις μακροχρόνιες δεσμεύσεις ούτε λόγος

Σύμφωνα με την κυβέρνηση διακυβεύονται ευρωπαϊκά κονδύλια και γι' αυτό η μεταρρύθμιση για την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών θα πρέπει να προχωρήσει τάχιστα. Ως εδώ καλά, γιατί όμως κανείς δεν εξηγεί πώς θα αξιοποιηθούν αυτά τα €63 εκατ.; Αντιλαμβανόμαστε ότι αυτά θα εισπραχθούν εφάπαξ και άμεσα, εξού και η βιασύνη να ξεμπερδεύουμε εντός του 2025. Για το μέλλον όμως ποιες ρυθμίσεις έχουν γίνει; Γιατί αν προκύπτουν δαπάνες στο διηνεκές λόγω αυτής της μεταρρύθμισης, θα ήταν καλό να το ξέρουμε. Και επι-

τέλους, ας ξεκινήσουν οι συζητήσεις για τόσο σημαντικά ζητήματα με διαφάνεια και πληρότητα.

Ένα βήμα κάθε φορά

Πρώτος στόχος η ενεργειακή αυτονομία και κατόπιν τα όνειρα για ενεργειακό κόμβο. Το σημειώνουμε γιατί τις μεγαλοστομίες που θέλουν την Κύπρο σύντομα να μετατρέπεται σε ενεργειακό κόμβο τις ακούσαμε και πολύ φοβάμαι θα τις ακούμε συχνά στο μέλλον. Η μετατροπή της Κύπρου σε ενεργειακό κόμβο απαιτεί πολύ περισσότερα από όσα φαντάζονται οι κυβερνώντες,

που κατά καιρούς γίνονται υπερφίαλοι. Χρειάζεται πολιτική βούληση, χρειάζονται εταιρείες που να είναι δεσμευμένες να παραμείνουν στην Κύπρο, χρειάζεται η συνεργασία μεταξύ των χωρών της περιοχής ώστε να προχωρήσουν παράλληλα οι ενεργειακές υποδομές. Αυτά τα λίγα χρειάζονται κατά τους ειδικούς και άρα μάλλον βρισκόμαστε πολύ μακριά από το όνειρο. Γι' αυτό ας επικεντρωθούμε στην ενεργειακή μας αυτονομία και για τα άλλα βλέπουμε.

Περίεργη συζήτηση

Οι συνδικαλιστές δεν αποδέχθηκαν την

κλιμακωτή ΑΤΑ γιατί κατά τα λεγόμενά τους θα αλλοίωνε τον χαρακτήρα του θεσμού και θα δημιουργούσε σοβαρούς κινδύνους στο σύστημα εργασιακών σχέσεων. Επισπναιούνται μάλιστα ότι σκοπός της ΑΤΑ είναι η προστασία της αγοραστικής δύναμης από τις επιπτώσεις του πληθωρισμού. Και τίθεται το ερώτημα: το γεγονός ότι αν δεν προηγούνται θετικά τμήματα ανάπτυξης η ΑΤΑ μηδενίζεται ή αν ο πληθωρισμός ξεπερνά το 4% τότε η ΑΤΑ περιορίζεται, αυτά δεν αλλοιώνουν τη φιλοσοφία; Το πρόβλημα δηλαδή θα προκύψει εφόσον τη στερήσουμε από τα ρετιρέ της πολυκατοικίας; Περίεργη αυτή η συζήτηση για την ΑΤΑ τελικά.

Μπορεί η μελατονίνη να βλάπτει την καρδιά;

Της **ΚΑΡΟΛΑΪΝ ΧΟΠΚΙΝΣ ΛΕΓΚΑΣΠΙ**

Πρόσφατα, μια σειρά από πρωτοσέλιδα προειδοποιούσαν για τους πιθανούς κινδύνους της λήψης του συμπληρώματος ύπνου μελατονίνη, υποστηρίζοντας ότι νέα έρευνα το συνέδεσε με αύξηση 90% στον κίνδυνο καρδιακής ανεπάρκειας.

Τα ευρήματα προέρχονται από μια μη δημοσιευμένη μελέτη που παρουσιάστηκε στο επιστημονικό συνέδριο της Αμερικανικής Καρδιολογικής Εταιρείας στη Νέα Ορλεάνη. Ωστόσο, ειδικοί στον ύπνο τονίζουν ότι δεν μπορούν να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα σχετικά με τη μελατονίνη βάσει αυτών των ευρημάτων, επισημαίνοντας σημαντικούς περιορισμούς της μελέτης – δεν έχει υποβληθεί σε αξιολόγηση από ομότιμους και δεν αποδεικνύει αιτιώδη σχέση.

Μια πιο πιθανή εξήγηση των αποτελεσμάτων, σύμφωνα με τους ειδικούς, είναι ότι η ίδια η αύπνια –ή μια πάθηση που προκαλεί αύπνια, όπως η μη διαγνωσμένη υπνική άπνοια– μπορεί να είναι η αιτία. Σε ένα τέτοιο σενάριο, η μελατονίνη θα ήταν απλώς ένας «αθώος θεατής», σπμειώνει ο δρ Σουτζάι Κανσάγκρα, γιατρός εξειδικευμένος στις διαταραχές ύπνου στο Duke Health, ο οποίος δεν συμμετείχε στη μελέτη. Η μελέτη, λέει, «μου άφησε περισσότερα ερωτήματα παρά απαντήσεις».

Η δοκιμή

Οι ερευνητές ανέλυσαν die-θνή ιατρικά αρχεία από περισσότερους από 130.000 ενήλικες με αύπνια, χωρίζοντάς τους σε δύο ομάδες: μία που λάμβανε συμπληρώματα μελατονίνης για τουλάχιστον ένα χρόνο και μία χωρίς καμία καταγεγραμμένη χρήση μελατονίνης. Στη συνέχεια οι ερευνητές, με επικεφαλής τον Εκενεντίλτσουκου Ναντί, ειδικευόμενο γιατρό στη γενική ιατρική και στην παθολογία στο SUNY Downstate Health Sciences University της Νέας Υόρκης, εξέτασαν τον κίνδυνο εμφάνισης καρδιακής ανεπάρκειας –δηλαδή όταν η καρδιά δεν μπορεί να αντλήσει αρκετό

αίμα για να οξυγονώσει τα όργανα του σώματος– σε διάστημα πέντε ετών.

Ο κίνδυνος καρδιακής ανεπάρκειας ήταν 4,6% για την ομάδα της μελατονίνης, έναντι 2,7% για την ομάδα που δεν είχε καταγεγραμμένη χρήση. Με άλλα λόγια, σύμφωνα με τα δεδομένα της μελέτης, όσοι λάμβαναν μελατονίνη παρουσίασαν κατά 90% υψηλότερο κίνδυνο καρδιακής ανεπάρκειας. Επιπλέον, είχαν 3,5 φορές περισσότερες πιθανότητες να νοσηλευθούν για καρδιακή ανεπάρκεια, καθώς και διπλάσιες πιθανότητες να πεθάνουν από οποιαδήποτε αιτία.

Ο Ναντί ανέφερε ότι είναι αναμενόμενο αυτά τα νούμερα να τραβήξουν την προσοχή, δεδομένου ότι η μελατονίνη χρησιμοποιείται ευρέως. Ωστόσο, κατά την άποψή του, ορισμένα άρθρα που υπονοούν ότι η μελατονίνη από μόνη της προκαλεί καρδιακή ανεπάρκεια είναι «λίγο πιο ανησυχητικά απ' ό,τι δικαιολογούν τα δεδομένα». «Αυτό που εντοπίσαμε ήταν απλώς μια συσχέτιση, όχι απόδειξη αιτιώδους σχέσης», λέει. «Κι αυτή η διάκριση μπορεί εύκολα να χαθεί στη μετάφραση».

Οι περιορισμοί

Ένα από τα σημαντικότερα μειονεκτήματα της μελέτης ήταν ότι συμπεριέλαβε μόνο άτομα με καταγεγραμμένες συνταγές για μελατονίνη. Στη Βρετανία και σε αρκετές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η μελατονίνη χορηγείται μόνο με ιατρική συνταγή, όμως στις Ηνωμένες Πολιτείες και σε ορισμένες άλλες χώρες μπορεί κανείς να την αγοράσει ελεύθερα ως συμπλήρωμα.

Αυτό σημαίνει ότι κάποιοι από τους συμμετέχοντες που καταγράφηκαν ως μη χρήστες μελατονίνης ενδέχεται, στην πραγματικότητα, να λάμβαναν το συμπλήρωμα χωρίς αυτό να εμφανίζεται στα ιατρικά τους αρχεία. Αυτό «θολώνει» τη σύγκριση ανάμεσα στις δύο ομάδες, επισημαίνει ο δρ Αντριου Γ. ΜακΧιλ, ειδικός στην ιατρική του ύπνου και στους κirkάδιους ρυθμούς στο Πανεπιστήμιο Υγείας και Επιστημών του Ορεγκον.

Η μελατονίνη, σύμφωνα με τους ειδικούς, μπορεί να βοηθήσει στην προσαρμογή σε νέα ζώνη ώρας ή στη ρύθμιση ενός διαταραγμένου προγράμματος ύπνου. Στη Βρετανία και σε αρκετές χώρες της Ε.Ε., η μελατονίνη χορηγείται μόνο με ιατρική συνταγή, κάτι που δεν ισχύει στις ΗΠΑ.

«Αυτό που εντοπίσαμε ήταν απλώς μια συσχέτιση, όχι απόδειξη αιτιώδους σχέσης», τονίζει ο επικεφαλής της μελέτης Εκενεντίλτσουκου Ναντί.

Επιπλέον, δεν υπήρχαν πληροφορίες σχετικά με τη δοσολογία της μελατονίνης ή τη σοβαρότητα της αύπνιας, σημειώνει η δρ Φίλις Ζι, γιατρός

ερευνήτρια σε θέματα ύπνου στο Northwestern Medicine στο Σικάγο, η οποία επίσης δεν συμμετείχε στη μελέτη. Και οι δύο αυτοί παραγοντες θα μπορούσαν να επηρεάσουν τους κινδύνους για την καρδιά. Ο Κανσάγκρα σημειώνει εξάλλου ότι ο κίνδυνος καρδιακής ανεπάρκειας ήταν αρκετά χαμηλός και στις δύο ομάδες.

Για να διαπιστωθεί αν η μελατονίνη αυξάνει πράγματι τον κίνδυνο καρδιακής ανεπάρκειας, θα χρειάζονταν τυχαίοποιημένες ελεγχόμενες δοκιμές, στις οποίες οι συμμετέχοντες θα λάμβαναν είτε συμπληρώ-

Η ορμόνη που μιμούνται τα συμπληρώματα λειτουργεί δίνοντας σήμα στον εγκέφαλο ότι πλησιάζει η ώρα για ύπνο, αλλά δεν προκαλεί άμεσα υπνλία.

ματα μελατονίνης είτε εικονικό φάρμακο, εξηγεί ο δρ Ακινμπολάτζι Ακινμπολά, γιατρός με ειδίκευση σε θέματα ύπνου στο Πανεπιστήμιο της Μινεσότα, ο

ο οποίος επίσης δεν συμμετείχε στη μελέτη.

Ο Ναντί αναγνωρίζει ότι απαιτείται περαιτέρω έρευνα. Όπως λέει, ένας από τους στόχους του όταν διεξήγαγε τη μελέτη ήταν να ενθαρρύνει την πραγματοποίηση περισσότερων επιστημονικών έρευνας σχετικά με τα συμπληρώματα που διατίθενται χωρίς ιατρική συνταγή, όπως η μελατονίνη. Προσθέτει ότι σκοπεύει να υποβάλει τη μελέτη για αξιολόγηση και πιθανή δημοσίευση στις αρχές του 2026.

Τα ευρήματα

Η μελέτη έχει πάρα πολλούς περιορισμούς για να μπορέσει να καθορίσει αν η μελατονίνη αυξάνει τον κίνδυνο καρδιακής ανεπάρκειας – ή ακόμη κι αν επηρεάζει καθόλου την καρδιακή λειτουργία. Ωστόσο, οι ειδικοί συμφωνούν ότι αποτελεί μια χρήσιμη υπενθύμιση για το πόσα λίγα γνωρίζουμε σχετικά με την ασφάλεια των συμπληρωμάτων. Τα συμπληρώματα μελατονίνης μπορεί να μιμούνται μια ορμόνη που παράγει φυσικά ο οργανισμός, αλλά αυτό δεν σημαίνει πως είναι απαλλαγμένα από πιθανούς κινδύνους, τονίζει η Ζι.

Η μελατονίνη μπορεί να βοηθήσει στην προσαρμογή σε νέα ζώνη ώρας ή στη ρύθμιση ενός διαταραγμένου προγράμματος ύπνου, επισημαίνει ο ΜακΧιλ. Παρ' όλα αυτά, οι περισσότεροι ειδικοί σε θέματα ύπνου συμφωνούν ότι δεν αποτελεί αποτελεσματική θεραπεία για την αύπνια. Η ορμόνη λειτουργεί δίνοντας σήμα στον εγκέφαλο ότι πλησιάζει η ώρα για ύπνο, αλλά δεν προκαλεί άμεσα υπνλία. Σε πολλές έρευνες η αποτελεσματικότητα της δεν υπερβαίνει εκείνη ενός εικονικού φαρμάκου.

«Το πρόβλημα είναι ότι συνεχώς αναζητούμε μια μαγική λύση που θα μας βοηθήσει να κοιμόμαστε καλύτερα», τονίζει. Ωστόσο, οι μέθοδοι που πραγματικά λειτουργούν –όπως η γνωστική συμπεριφορική θεραπεία για την αύπνια, οι σταθερές και υγιεινές συνήθειες ύπνου και η αποφυγή καφεΐνης και αλκοόλ πριν από τον ύπνο– απαιτούν πολύ περισσότερη προσπάθεια από το να καταπιεί κανείς ένα χάπι.

Οι κυπριακές επιχειρήσεις σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2025

Οι κυπριακές
επιχειρήσεις σε έναν
μεταβαλλόμενο
κόσμο

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
CEOs

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

➔ Οι νέες ευκαιρίες για την κυπριακή
οικονομία και τις επιχειρήσεις.

➔ Οι καινούργιες προκλήσεις στον
οικονομικό, γεωπολιτικό, τεχνολογικό
και περιβαλλοντικό ορίζοντα.

ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗ 30 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Ένα χρόνο μετά τους τίτλους τέλους που έπεσαν στην τελευταία Ολομέλεια της Βουλής του 2024 για έκτακτη φορολόγηση στις τράπεζες, επιστρέφει εκ νέου το ΑΚΕΛ με νέα πρόταση νόμου για επιβολή έκτακτου τέλους αλληλεγγύης για το 2025 - 2026.

Το ΑΚΕΛ επιστρέφει με πρόταση νόμου που υπογράφει ο γενικός γραμματέας του κόμματος, κ. Στέφανος Στεφάνου, με την οποία θα επιβάλλεται έκτακτο τέλος αλληλεγγύης πιστωτικών ιδρυμάτων για τα φορολογικά έτη 2025 και 2026, που όπως υποστηρίζει το ΑΚΕΛ, θα είναι προσωρινό και στοχευμένο μέτρο για τη δίκαιη κατανομή των βαρών που προέκυψαν από τη σωρευτική άνοδο του πληθωρισμού και των επιτοκίων κατά την τελευταία τριετία.

Το να περάσει αυτή τη φορά μία τέτοια πρόταση νόμου δεν είναι «μακρινή», καθώς το 2024 είχε απορριφθεί μόλις με 25 ψήφους υπέρ και 25 κατά. Τότε τέσσερις βουλευτές είχαν τηρήσει αποχή, οι Ανδρέας Θεμιστοκλέους, Μιχάλης Γιακουμά, Παύλος Μυλωνάς και Χρίστος Ορφανίδης και έτσι αυτή τη φορά τα δεδομένα μπορούν εύκολα να διαφοροποιηθούν. Υπέρ της φορολόγησης τότε με έκτακτο τέλος 5% πάνω στα επιτοκιακά τους έσοδα για τα έτη 2024 και 2025 ήταν το ΑΚΕΛ, το ΕΛΑΜ, η ΕΔΕΚ, οι

Το ΑΚΕΛ επιστρέφει με πρόταση νόμου που υπογράφει ο γενικός γραμματέας του, κ. Στέφανος Στεφάνου, με την οποία θα επιβάλλεται έκτακτο τέλος αλληλεγγύης πιστωτικών ιδρυμάτων για τα φορολογικά έτη 2025 και 2026.

Οικολόγοι, ο βουλευτής του ΔΗΚΟ Ζαχαρίας Κουλιás και ο βουλευτής Κωστής Ευσταθίου. Εναντίον είχαν ταχθεί ο ΔΗΣΥ, το ΔΗΚΟ, η ΔΗΠΑ και η ανεξάρτητη βουλευτής Αλεξάνδρα Αττάλιδου.

Στρέφοντας τα φώτα στη νέα πρόταση νόμου, στην αιτιολογική έκθεση καταγράφεται πως, η συνεχής αύξηση των επιτοκίων από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) έχει επιβαρύνει τα νοικοκυριά και τις μι-

κρομεσαίες επιχειρήσεις, περιορίζοντας –όπως αναφέρει– το διαθέσιμο εισόδημα και την ικανότητα αποπληρωμής δανείων. Ταυτόχρονα, όπως τονίζεται την έκθεση, τα πιστωτικά ιδρύματα κατέγραψαν απροσδόκητα υψηλή κερδοφορία με διπλασιασμό των καθαρών τους εσόδων από τόκους, κυρίως ως αποτέλεσμα της διεύρυνσης του περιθωρίου επιτοκίων και όχι λόγω οργανικής ανάπτυξης.

Αυτή τη φορά, το έκτακτο τέλος

αλληλεγγύης στην πρόταση νόμου του ΑΚΕΛ προτείνεται όπως επιβληθεί επί του ποσού που υπερβαίνει το 40% της σημειωθείσας, σε σύγκριση με τα έσοδα του φορολογικού έτους 2022, αύξησης των καθαρών εσόδων από τόκους ΑΠΙ και θα ανέρχεται σε ποσοστό 20% επί των εν λόγω εσόδων.

Δεν έπαθαν κάτι

Το ΑΚΕΛ στην επιχειρηματολογία του επιστρατεύει την έκθεση της Ευ-

ρωπαϊκής Επιτροπής, όπου είχε αναφέρει ότι ανάλογα μέτρα που εφαρμόστηκαν και σε άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεν επηρέασαν τη χρηματοπιστωτική τους σταθερότητα. Συγκεκριμένα, δημοσιοποιήθηκε έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη φορολόγηση απροσδόκητων κερδών των τραπεζών στις χώρες της Βαλτικής, η οποία καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η έκτακτη φορολογία δεν επηρέασε ούτε τις τράπεζες, ου-

τε τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα των χωρών αυτών που εφαρμόστηκαν τέτοιες αποφάσεις. Τα μέτρα αυτά υιοθετήθηκαν από τη Λετονία, την Εσθονία και τη Λιθουανία από το 2023 - 2025 και βάσει της έρευνας, μπόκαν σημαντικά έσοδα στα δημόσια ταμεία, συμβάλλοντας θετικά στις πολιτικές του κάθε κράτους.

Το ΑΚΕΛ και η ΕΔΕΚ στα τέλη του Οκτωβρίου 2025 μετά την έκθεση είχαν βγει με χωριστές ανακοινώσεις που πρακτικά είχαν προαναγγείλει την επιστροφή πρότασης νόμου που θα ζητούσαν εκ νέου να εξεταστεί μία έκτακτη φορολόγηση των τραπεζών στην Κύπρο.

Αλλεργία και μόνο στο άκουσμα

Οι τράπεζες στην Κύπρο «παλεύουν» από το καλοκαίρι του 2023 να απωθήσουν το ενδεχόμενο έκτακτης φορολογίας επί των κερδών των τραπεζών, όταν και άρχιζαν να περνούν στο χαρτί οι σκέψεις για επιπρόσθετη φορολόγηση. Οι τράπεζες στην Κύπρο ανέπτυξαν «αλλεργία» πάνω στις φορολογίες, καθώς βάσει της επιχειρηματολογίας τους, ήδη καταβάλλουν Ειδικό Φόρο, της τάξης του 0,15% επί των καταθέσεών τους. Όπως είχαν σημειώσει από τότε, θέση που δεν αλλάζει, καταβάλλουν τον εν λόγω φόρο εδώ και χρόνια και μάλιστα σε περιόδους χαμηλών, ή αρνητικών επιτοκίων, κατά τις οποίες μάλιστα οι τράπεζες κατέγραφαν ζημιές ή ισχνή κερδοφορία. Σημείωναν ότι, μέσω του Ειδικού Φόρου έχουν καταβληθεί προς το κράτος κατά τελευταία 10 χρόνια πέραν των 500 εκατ. ευρώ, ενώ τόνιζαν πως, για μια οικονομία όπως την Κύπρο είναι ιδιαίτερα σημαντικό να υπάρχει σταθερότητα στο νομικό πλαίσιο, φιλικό επιχειρηματικό-επενδυτικό περιβάλλον, αμεσότητα στην απονομή δικαιουσύνες και αποτελεσματικές διαδικασίες σε κάθε επίπεδο.

Κυρώσεις από την αντίστροφη

Μέσα στην πρόταση νόμου υπάρχουν και κυρώσεις στις τράπεζες, που αν περάσει ο νόμος δεν εφαρμόζεται από τις τράπεζες. Σύμφωνα με τις πρόνοιες, αν διαπιστωθεί ότι μία τράπεζα έχει μετακυλίσει τον οικονομικό αντίκτυπο από την επιβολή του προβλεπόμενου από τις διατάξεις του παρόντος άρθρου έκτακτου τέλους αλληλεγγύης πιστωτικών ιδρυμάτων στους πελάτες του, επιβάλλει πρόστιμο το οποίο ανέρχεται στο 150% επί του μετακυλισθέντος ποσού.

Παραμένουν οι ανοιχτοί λογαριασμοί σε τράπεζες και ΕΤΥΚ

Με νηπιακά βήματα οι συζητήσεις και πιθανόν το 2025 να κλείσει δίχως να έχει επιτευχθεί συμφωνία για τα έτη 2023-2025

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Λίγο πριν την εκπνοή του 2025 και το ζήτημα των συλλογικών συμβάσεων μεταξύ τραπεζών και συντεχνιών παραμένει άλυτο. Παρόλο που οι συζητήσεις μεταξύ τραπεζών και ΕΤΥΚ συνεχίζονται και ο διάλογος είναι υπαρκτός, η ανανέωση της συλλογικής σύμβασης για τα έτη 2023-2025 ακόμα δεν έχει επιτευχθεί, με την απόσταση μεταξύ των δύο πλευρών να είναι αρκετή. Οι τράπεζες θεωρούν πως οι αμετακίνητες απαιτήσεις της ΕΤΥΚ πάνω στη «νέα» συλλογική σύμβαση –που πλέον μόνο «νέα» δεν μπορεί να χαρακτηριστεί– θα υπονομεύσουν το εργασιακό κόστος τους και μελλοντικά θα δημιουργηθούν προβλήματα. Σημειώνουν ότι υπάρχουν πολλές προκλήσεις ακόμα, παρά την υψηλή κερδοφορία και είναι επιτακτική η ανάγκη για μείωση των εξόδων τους, ώστε

να παραμείνουν σε βιώσιμη πορεία και «σήμερα», αλλά και «αύριο». Η ΕΤΥΚ από την άλλη –και δικαίως– στηρίζεται στα οικονομικά αποτελέσματα της τελευταίας τριετίας των τραπεζών, που ήταν εντυπωσιακά και μπορούν να στηρίξουν μισθολογικές αυξήσεις. Αντιλαμβάνεται καλύτερα από όλους πως, τα καθαρά έσοδα από τους τόκους –όπως ήταν αναμενόμενο– επιβαρύνθηκαν σημαντικά φέτος σε σχέση με το 2023 και το 2024, αλλά παραμένουν ακόμα ισχυρά, ιδιαίτερα μετά από κινήσεις που έχουν κάνει για την παραγωγή μη επιτοκιακών εσόδων.

Υπενθυμίζεται ότι στην τελευταία 3ετία τα κέρδη των τραπεζών έχουν ξεπεράσει τα τρία δισεκατομμύρια ευρώ, με σαφή ώθηση από τα επιτόκια της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ).

Την Παρασκευή έληξαν τα

Μεγάλο αγκάθι στην ανανέωση της συλλογικής σύμβασης του 2023-2025 παραμένει το «4ήμερο».

Σχέδια Εθελούσιας Εξόδου που προχώρησαν η Τράπεζα Κύπρου και η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (Κύπρου) στις 5 Νοεμβρίου και με την ανακοίνωσή τους να εκφράζεται ανοιχτά από την ΕΤΥΚ η διαφωνία της με την ενέργεια αυτή. Για την περίπτωση της Τράπεζας Κύπρου δε, η ΕΤΥΚ ανέφερε ότι στην ΒΟC βρίσκονται εκατοντάδες υπάλληλοι εξωτερικών συνεργατών και η τράπεζα προχωρεί στην προσφορά Σχεδίου Εθελοντικής Αποχώρησης προς τους μόνιμους συναδέλφους. Για το θέμα των εξωτερι-

Υπενθυμίζεται πως στην τελευταία 3ετία τα κέρδη των τραπεζών έχουν ξεπεράσει τα 3 δισεκατομμύρια ευρώ, με σαφή ώθηση από τα επιτόκια της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), κάτι που γνωρίζει και η ΕΤΥΚ.

κών συνεργατών, η ΕΤΥΚ έχει ήδη προχωρήσει σε καταγγελία της τράπεζας στο υπουργείο Εργασίας.

Και για τις δύο τράπεζες η ΕΤΥΚ τόνιζε πως το αφορολόγητο

ποσό της αποζημίωσης θα έπρεπε να είναι 250 χιλιάδες ευρώ, έναντι 200 χιλιάδων ευρώ που ισχύει σήμερα, λόγω των υψηλών τους κερδών και του πληθωρισμού. Μεταξύ άλλων, η ΕΤΥΚ υποδείκνυε στις τράπεζες να δώσουν ασφαλιστική κάλυψη ζωής για συγκεκριμένα έτη, ιατροφαρμακευτική κάλυψη επίσης συγκεκριμένα έτη, ενώ υπενθύμιζε πως, όσοι αποχωρούν μέσω τέτοιων Σχεδίων δεν δικαιούνται πλέον ανεργιακό επίδομα, λόγω της πρόσφατης τροποποίησης της σχετικής νομοθεσίας.

Αγκάθι το 4ήμερο

Μεγάλο αγκάθι στην ανανέωση της συλλογικής σύμβασης του 2023-2025 παραμένει το «4ήμερο». Η ΕΤΥΚ παραμένει αμετακίνητη στην εφαρμογή της τετραήμερης εργασίας την εβδομάδα, ενώ παράλληλα ζητά ηλεκτρονική καταγραφή χρόνου εργα-

σίας για άφιξη και αναχώρηση και επανακαθορισμό των ωρών εξυπηρέτησης του κοινού με βάση τα νέα δεδομένα του εκσυγχρονισμού και της τεχνολογίας. Οι τράπεζες, όπως έχουν αφήσει να εννοηθεί, δεν έχουν πρόβλημα με το «4ήμερο», εντούτοις η πληρωμή των τραπεζοϋπαλλήλων να είναι ανάλογη των ωρών που έχουν δουλέψει.

Χρονοδιάγραμμα για την επίτευξη συμφωνίας μεταξύ τραπεζών και ΕΤΥΚ δεν υπάρχει, άρα δεν αποκλείεται να εκπνεύσει το 2025 και να μην έχει επιτευχθεί συμφωνία. Σημειώνεται πως, η σύμβαση που θα υπογραφεί μεταξύ της ΕΤΥΚ και του εργοδοτικού συνδέσμου (ΚΕΣΤ) που εκπροσωπεί όλες τις τράπεζες, θα καλύπτει τα μέλη του Συνδέσμου Τραπεζών που έχουν ήδη υπογράψει συλλογική σύμβαση με την ΕΤΥΚ για τα προηγούμενα έτη και έληξε στα τέλη 2022.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΡΟΥΓΚΑΛΑΣ

Κυνηγούν τα «roadshows» τα πιστωτικά ιδρύματα

Κορυφώνονται οι εργασίες των τραπεζών για τα «roadshows» του εξωτερικού εντός του 2025. Η Τράπεζα Κύπρου και οι ελληνικές τράπεζες που έχουν πρωταγωνιστική παρουσία στην Κύπρο, όπως Eurobank, Alpha Bank και Εθνική Τράπεζα, δηλώνουν παρούσες στα συνέδρια στο εξωτερικό, με απώτερο στόχο την πρόσβαση σε θεσμικούς επενδυτές, την προετοιμασία για μελλοντικές εκδόσεις χρέους, την προβολή της στρατηγικής τους

και εν γένει της ενίσχυσης της μετοχής τους.

Οι διοικητικές ομάδες των τραπεζών γύρισαν από το συνέδριο της KBW και BOFA στη Νέα Υόρκη και τη Βοστώνη, ενώ πλέον ετοιμάζουν βαλίτσες για το 4ο συνέδριο της Morgan Stanley και του Χρηματιστηρίου Αθηνών «Athens Stock Exchange Greek Investment Conference» στο Λονδίνο.

Στις συναντήσεις των ομάδων των ελληνικών τραπεζών υπήρχε

Δηλώνουν «παρών» στα συνέδρια στο εξωτερικό, με στόχο την ενίσχυση της μετοχής τους και την πρόσβαση σε επενδυτές.

και «κυπριακό άρωμα», καθώς οι επενδυτές ρώτησαν για τις επενδύσεις που προσφέρονται λόγω

της στρατηγικής τους παρουσίας στο νησί και τις ευκαιρίες που διανοίγονται για τους Ομίλους. Εξάλλου, και οι ίδιες οι τράπεζες στα οικονομικά τους αποτελέσματα, αλλά και στις παρουσιάσεις που ετοιμάζουν, έχουν το όνομα «Κύπρος» ψηλά και αναφέρουν πως είναι μία ισχυρή «δεξαμενή εσόδων». Συνάμα, βλέπουν πως η κυπριακή οικονομία παραμένει ισχυρή, ανθεκτική και μπορεί να συνεχίσει να συνεισφέρει τα μέγιστα στις τράπεζες.

Για τα της Τράπεζας Κύπρου που υπάρχει περισσότερη πληροφόρηση, οι επαφές έδειξαν πως στους επενδυτές άρεσει η στρατηγική της τράπεζας για το μέλλον και το γεγονός ότι έχει χαμηλό κίνδυνο εκτέλεσης. Θεωρούν ότι η Τράπεζα Κύπρου είναι ελκυστική επένδυση, ενώ μεταφέρθηκε στην «Κ» πως ίσως τη θεωρούν πιο ελκυστική σε σχέση με άλλους ανταγωνιστές, καθώς υπεραποδίδει σε όλους τους δείκτες (KPIs). Υπέδειξαν ότι έχει ένα

από τα υψηλότερα ROTE στην Ευρώπη, συνδυάζοντάς το με CET1 >20% και χαμηλό κίνδυνο.

Σχετικά με το επόμενο επενδυτικό ραντεβού στο Λονδίνο, μεταφέρθηκε στην «Κ» πως, αρκετοί επενδυτές για πρώτη φορά ζήτησαν συνάντηση με την τράπεζα, ενώ από αυτή την κινητικότητα μπορεί να εξαχθεί το αποτέλεσμα ότι η επίδοση της τράπεζας κεντρίζει το ενδιαφέρον θεσμικών (long only) επενδυτών.

Αναπτυξιακή έκρηξη στην Πάφο

Τα μεγάλα έργα που είναι στα σκαριά και τα χρονοδιαγράμματα – Το αεροδρόμιο, η μαρίνα και η ιατρική σχολή

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Σε νέα τροχιά ανάπτυξης μπήκε η Πάφος με σημαντικά έργα να έχουν ήδη πάρει τον δρόμο της υλοποίησης. Τα έργα αναμένεται να δώσουν νέα πνοή στην επαρχία, η οποία ήδη συγκεντρώνει τα βλέμματα εγχώριων και ξένων επενδυτών. Η επέκταση του διεθνούς αερολιμένα της Πάφου και η πρόσφατη προκήρυξη διαγωνισμού για την υποβολή προσφορών για την κατασκευή της μαρίνας Πάφου στην τοποθεσία Πότιμα της Κισσόνεργας, αποτελούν μόνο ορισμένα από τα έργα που πρόκειται να αυξήσουν την ελκυστικότητα της επαρχίας τόσο σε ό,τι αφορά τον τουρισμό όσο και τις επενδύσεις. Παράλληλα, ενισχυτικά στην περαιτέρω ανάπτυξη της πόλης και επαρχίας Πάφου θα λειτουργήσει και η προώθηση του Σχεδίου Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ), που εκπονείται από τις αρμόδιες Αρχές, με σκοπό να μεταμορφώσει την εικόνα της πόλης και των γειτονικών περιοχών. Την ίδια ώρα η επαρχία αναμένεται να μετατραπεί σε πόλο έλξης των φοιτητών ιατρικής, καθώς το Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου προωθεί Ιατρική Σχολή, εντός των δημοτικών ορίων του Δήμου Ιεροκηνίας.

Το αεροδρόμιο

Σε τροχιά εκσυγχρονισμού και αναβάθμισης βρίσκονται οι αερολιμένες Λάρνακας και Πάφου, καθώς τον περασμένο Μάρτιο ξεκίνησαν οι εργασίες επέκτασής τους, όπως προνοείται στη συμφωνία που επιτεύχθηκε μεταξύ της αναδόχου εταιρείας Hermes και κυβέρνησης. Τα έργα στα δύο αεροδρόμια αναμένεται να ολοκληρωθούν τον Σεπτέμβριο του 2027 στο αεροδρόμιο Λάρνακας

και τον Απρίλιο της ίδιας χρονιάς στο αεροδρόμιο Πάφου.

Αναφορικά με το αεροδρόμιο της Πάφου αναμένεται ότι με την ολοκλήρωση των εργασιών της Φάσης 2 για επέκταση, η χωρητικότητα του αεροδρομίου θα φθάσει τα 5 εκατομμύρια επιβάτες, ενισχύοντας τη συνδεσιμότητα

Ενισχυτικά θα λειτουργήσει και το Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ).

της επαρχίας και επιτρέποντας την απρόσκοπτη ανάπτυξη της αεροπορικής κίνησης στις επόμενες δεκαετίες, με όλα τα οφέλη που αυτό συνεπάγεται για την οικονομία του τόπου.

Όσον αφορά στο αεροδρόμιο Πάφου θα υλοποιηθούν έργα τα οποία αυξάνουν κατά περίπου 30% τη χωρητικότητα του τερματικού του αεροδρομίου, βελτιώνοντας αισθητά την εμπειρία των επιβατών και την αποδοτικότητα των ελέγχων και των διαδικασιών. Παράλληλα, θα επεκταθεί ο νότιος παράλληλος τροχόδρομος, ενισχύοντας την επιχειρησιακή ευελιξία του αεροδρομίου.

Επιπλέον, έχει δρομολογηθεί η ανέγερση αιθουσών εξυπηρέτησης υψηλών προδιαγραφών που να καλύπτουν τις αναβαθμισμένες ανάγκες του κτιρίου στο αεροδρόμιο Πάφου. Πρόκειται συγκεκριμένα για το VIP lounge με προϋπολογισμό που ανέρχεται στα €3 εκατ., θα εκτείνεται σε 1.000 περίπου τετραγωνικά μέτρα και αναμένεται να φιλοξενεί επιβάτες από 2.500 πτήσεις τον χρόνο. Το τερματικό εξυπηρέ-

Προγραμματίζονται μεγάλης σημασίας αναπτύξεις που αναμένεται να δώσουν τεράστια ώθηση στην επαρχία και να δημιουργήσουν θέσεις εργασίας.

της αεροσκαφών διακεκριμένων προσώπων και γενικής αεροπορίας θα χρησιμοποιείται ταυτόχρονα τόσο από διακεκριμένους επισκέπτες όσο και από επίσημους και κρατικούς αξιωματούχους. Το έργο εντάσσεται στα πλαίσια της στρατηγικής της Hermes Airports για την αξιοποίηση του χώρου του αεροδρομίου Πάφου.

Η μαρίνα

Εν αναμονή των αποτελεσμάτων του διαγωνισμού που προκήρυξε το υφυπουργείο Τουρισμού στις 17 Σεπτεμβρίου για εκδήλωση ενδιαφέροντος υποβολής προσφορών για την κατασκευή της μαρίνας Πάφου στην τοποθεσία Πότιμα της Κισσόνεργας, βρίσκονται οι φορείς της επαρχίας. Το έργο κρίνεται κεφαλαιώδους σημασίας για την περαιτέρω τουριστική, οικονομική και εμπορική ανάπτυξη της επαρχίας και προσδοκία όλων είναι η επαναπροκήρυξη του διαγωνισμού να αποδειχθεί αυτή τη φορά καρποφόρα.

Σύμφωνα με την προκήρυξη το έργο περιλαμβάνει θαλάσσια ανά-

πτυξη συμπεριλαμβανομένης μαρίνας χωρητικότητας χιλίων θέσεων σκαφών αναψυχής, τόσο για τη θαλάσσια, όσο και για τη χερσαία ζώνη. Οι θέσεις για ελλιμενισμό θα πρέπει να ανέρχονται στο 70-80% της συνολικής χωρητικότητας της μαρίνας, ενώ για την ξηρά στο υπόλοιπο ποσοστό. Η προκήρυξη περιλαμβάνει επίσης οικιστική και εμπορική ανάπτυξη, που μπορεί να αφορά σε ξενοδοχειακές υποδομές, καθώς και σε υποδομές φιλοξενίας κρουαζιερόπλοιων.

Πρόκειται για ανάπτυξη 165 χιλιάδων τετραγωνικών μέτρων, με δυνατότητα φιλοξενίας 1.000 σκαφών αναψυχής, που θα ενισχύσει την οικονομία, θα δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας και θα αναβαθμίσει συνολικά το τουριστικό προϊόν της επαρχίας. Ο στόχος που έχει τεθεί είναι το αργότερο μέχρι τον Ιανουάριο του 2027 να επισημασθεί σύμβαση με επενδυτή.

Ιατρική σχολή

Η Ιατρική Σχολή που προωθεί το Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου αναμένεται να αποτελέσει ελκυ-

στικό ακαδημαϊκό προορισμό για φοιτητές ιατρικής. Η συγκεκριμένη πρωτοβουλία εκτιμάται ότι θα συμβάλει ουσιαστικά στην ακαδημαϊκή και οικονομική ανάπτυξη της περιοχής, προσελκύοντας τόσο Κύπριους όσο και ξένους φοιτητές. Παράλληλα, η λειτουργία νέων εκπαιδευτικών υποδομών αναμένεται να ενισχύσει τη ζήτηση για κατοικίες, υπηρεσίες και θέσεις εργασίας, δημιουργώντας ένα δυναμικό περιβάλλον που θα στηρίζει περαιτέρω την τοπική οικονομία και θα αναβαθμίσει το προφίλ της επαρχίας ως εκπαιδευτικού και ερευνητικού κέντρου. Το κόστος υλοποίησης του έργου, για το οποίο ήδη το Τμήμα Περιβάλλοντος εξέδωσε θετική γνωμάτευση, εκτιμάται στα €12 εκατομμύρια, ενώ η αποπεράτωσή του εκτιμάται στους 24 μήνες μετά τη λήψη των απαιτούμενων αδειών. Ο συνολικός χώρος ανέγερσης του Πανεπιστημίου καλύπτει έκταση 100.000 τετραγωνικών μέτρων, ενώ σύμφωνα με εκτιμήσεις των αρχιτεκτόνων μελετητών, η έκταση γης που θα καλύπτει η Ιατρική Σχολή, μαζί με τον χώρο στάθμευσης ανέρχεται σε 9.360 τ.μ.

Το ΣΒΑΚ

Το Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας Πάφου αποτελεί μια ολοκληρωμένη παρέμβαση που φιλοδοξεί να αλλάξει τον τρόπο με τον οποίο μετακινούνται καθημερινά οι πολίτες. Με επίκεντρο το περπάτημα, την ποδηλασία και τα δημόσια μέσα μεταφοράς, το σχέδιο επιδιώκει να περιορίσει τη διαρκεια εξάρτησης από το ιδιωτικό αυτοκίνητο και να θέσει τις βάσεις για μια πιο ανθρώπινη και λειτουργική πόλη.

Η Περιβαλλοντική Αρχή έχει ήδη ανάνει το «πράσινο φως», εκδίδοντας θετική γνωμοδότηση.

Το ΣΒΑΚ καλύπτει μια εκτεταμένη χωρική ενότητα που περιλαμβάνει τον Δήμο Πάφου, τους όμορους Δήμους Γεροσκήπου και Πέγγας, καθώς και μια σειρά κοινοτήτων όπως η Αγία Βαρβάρα, η Αγία Μαρινούδα, η Άρμου, η Αχέλεια, η Χλώρακα, η Κισσόνεργα, τα Κονιά, η Λέμπα, το Μέσα Χωριό, η Μαραθούντα, η Μεσόγη, η Τάλα, η Τίμη, η Έμπα, η Τρεμιθούσα και η Τσάδα.

Οι αναπτύξεις

Ενιαία ανάπτυξη δώδεκα πολυκατοικιών με ποίσες, περίφραξη και κεντρικό βιολογικό σταθμό επεξεργασίας αστικών λυμάτων, προγραμματίζει η εταιρεία «Navie Ltd», στην Αγία Μαρινούδα, του Δήμου Ιεροκηνίας στην Πάφο. Η Περιβαλλοντική Αρχή ενέκρινε την ανάπτυξη της εταιρείας στην Πάφο ύψους €25 εκατ., η οποία αναμένεται να ολοκληρωθεί μετά από δύο χρόνια που θα έχουν εξασφαλιστεί οι απαιτούμενες άδειες.

Σύμφωνα με τη γνωμάτευση της αρμόδιας αρχής, στο σύνολο θα ανεγερθούν 105 διαμερίσματα από τα οποία τα 17 θα αποτελούνται από 1 υπνοδωμάτιο, τα 52 διαμερίσματα από 2 υπνοδωμάτια, τα 33 διαμερίσματα από 3 υπνοδωμάτια και τέλος 3 διαμερίσματα θα αποτελούνται από 4 υπνοδωμάτια. Οι προτεινόμενες πολυκατοικίες θα αποτελούνται από δύο μέχρι τέσσερις ορόφους (περιλαμβανομένου ισόγειου), με μέγιστο ύψος μέχρι 15 μέτρα περίπου. Στο προτεινόμενο έργο αναμένεται να κατασκευαστούν συνολικά πέντε ποίσες.

Επιπλέον, στα Μανδριά προγραμματίζεται η ανέγερση νέου πολυτελούς οικιστικού συγκροτήματος Rodia Residences ύψους €5,5 εκατ. από την εταιρεία Skycoast.

The
Black Range
Nutrients

Pharma
LEAD[®]
PHARMACY
CARE PRODUCTS

Ισχυρή σύνθεση για την ενίσχυση του οργανισμού

Μέγιστη Απόδοση - Ενέργεια - Τόνωση

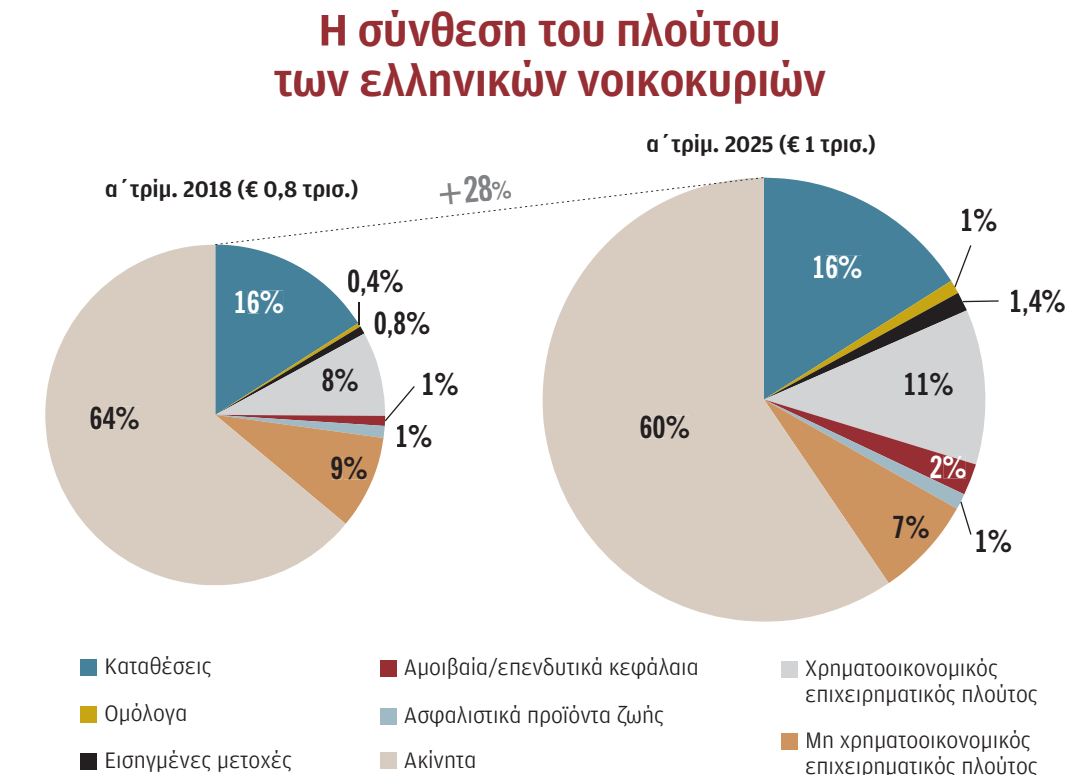
Ανω του 1 τρισ. διαμορφώθηκε ο συνολικός πλούτος των Ελλήνων

Μέσα σε επτά χρόνια αυξήθηκε κατά 200 δισ., σύμφωνα με την Alpha Bank

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Ξεπέρασε το 1 τρισ. ευρώ η αξία του ακαθάριστου πλούτου των νοικοκυριών το α' τρίμηνο του 2025, έναντι 800 δισ. ευρώ το α' τρίμηνο του 2018, σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, τα οποία αναλύει στο χθεσινό της «Δελτίο Οικονομικών Εξελίξεων» η Alpha Bank.

Όλες οι κατηγορίες πλούτου, χρηματοοικονομικού και μη, αυξήθηκαν. Τα ακίνητα, που κυριαρχούν στον μη χρηματοοικονομικό πλούτο, διατηρούν τον πρωταγωνιστικό τους ρόλο, αλλά η συμμετοχή τους στο σύνολο του πλούτου μειώθηκε από το 64% στο 60%. Μειώθηκε επίσης από 9% σε 7% και η συμμετοχή της άλλης κατηγορίας μη χρηματοοικονομικού πλούτου, του επιχειρηματικού, που αφορά πάγια περιουσιακά στοιχεία. Αντίθετα, αυξήθηκε από 27% σε 33% η συμμετοχή του χρηματοοικονομικού πλούτου, που περιλαμβάνει καταθέσεις, ομόλογα, εισηγμένες μετοχές, τον χρηματοοικονομικό επιχειρηματικό πλούτο (μη εισηγμένες μετοχές και λοιπές εταιρικές συμμετοχές), τα αμοιβαία/επενδυτικά κεφάλαια και τα ασφαλιστικά προϊόντα ζωής. Αυτό σημαίνει ότι –αν και όλα τα νοικοκυριά αύξησαν τον πλούτο τους– αναλογικά ευνοήθηκε περισσότερο το πλουσιότερο τμήμα τους, αφού αυτό κατέχει κυρίως χρηματοοικονομικό πλούτο, δηλαδή μετοχές, αμοιβαία κεφάλαια, ομόλογα κτλ. Σύμφωνα με τα στοιχεία που δημοσιεύει το Δελτίο της Alpha Bank, στο πλουσιότερο 10% των νοικοκυριών, ο χρηματοοικονομικός πλούτος αντιπροσωπεύει το 55% του συνόλου του πλούτου, έναντι 45% του μη χρηματοοικονομικού πλούτου. Στο υπόλοιπο 90% των νοικοκυριών, ο χρηματοοικονομικός πλούτος

Το μερίδιο των ακινήτων στο σύνολο της αξίας των περιουσιακών στοιχείων μειώθηκε σε 60% από 64% το 2018.

κινείται στην περιοχή του 20% του συνολικού πλούτου.

Πάντως, παλαιότερα στοιχεία δείχνουν ότι στην Ελλάδα η ανισότητα του πλούτου είναι περιορισμένη συγκριτικά με τον μέσο όρο της Ε.Ε. και ο κατά κεφαλήν πλούτος κινείται λίγο κάτω από το μέσο ευρωπαϊκό επίπεδο, αντίθετα με το κατά κεφαλήν εισόδημα, όπου βρίσκεται στην προτελευταία θέση. Σύμφωνα με στοιχεία της

ΕΚΤ για το δεύτερο τρίμηνο του 2024, το φτωχότερο (με κριτήριο τον καθαρό πλούτο) 50% στην Ευρωζώνη κατείχε μόλις το 5% του συνολικού καθαρού πλούτου, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στην Ελλάδα κατείχε το 12% του πλούτου. Το πλουσιότερο 10% στην Ευρωζώνη κατείχε το 57% του συνολικού καθαρού πλούτου, ενώ στην Ελλάδα το 45%.

Ενα άλλο σημαντικό στοιχείο που επισημαίνεται στη χθεσινή έκδοση της Alpha Bank (επιχειρηματικού οικονομολόγος Παναγιώτης Καπόπουλος) είναι ότι η αύξηση του πλούτου ερμηνεύεται κυρίως από την ανατίμηση των υφιστάμενων περιουσιακών στοιχείων και ως ένα μόνο βαθμό συνιστά δημιουργία νέου πλούτου.

Η σύγκριση με την Ε.Ε. αναδεικνύει τα ιδιαίτερα χαρακτη-

ριστικά της ελληνικής κοινωνίας και οικονομίας, όπως το υψηλό ποσοστό ιδιοκατοίκησης, αλλά και το χαμηλό ποσοστό των ασφαλιστικών προϊόντων ζωής. Ο ακαθάριστος πλούτος για το 90% των νοικοκυριών, δηλαδή για τα δεκατημόρια 1-9, προέρχεται κυρίως από τα ακίνητα: αντιπροσωπεύουν το 72% έναντι 69% στην αντίστοιχη κατηγορία στην Ε.Ε. Οι λοιπές κατηγορίες χρηματοοικονομικού πλούτου, όπως τα ασφαλιστικά προϊόντα ζωής, ομόλογα και αμοιβαία κεφάλαια αντιπροσωπεύουν στην Ε.Ε. 8% του συνολικού πλούτου στα δεκατημόρια 1-9 και 20% στο πλουσιότερο 10% των νοικοκυριών, ενώ στην Ελλάδα απουσιάζουν εντελώς από τα δεκατημόρια 1-9 και έχουν σημαντική παρουσία μόνο στο πλουσιότερο 10% του πληθυσμού.

Εμπρόθεσμα πληρώνει τους λογαριασμούς το 67% των καταναλωτών στην Ελλάδα

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Δύο στους τρεις καταναλωτές στην Ελλάδα δηλώνουν ότι πληρώνουν όλους τους λογαριασμούς/υποχρεώσεις τους εμπρόθεσμα, ποσοστό υψηλότερο σε σύγκριση με τα προηγούμενα χρόνια, αλλά το χαμηλότερο μεταξύ 20 ευρωπαϊκών χωρών. Το παραπάνω συμπέρασμα προκύπτει από την Έκθεση για τις Πληρωμές των Καταναλωτών στην Ευρώπη (European Consumer Payment Report 2025) που δημοσιοποίησε χθες η εταιρεία διαχείρισης απαιτήσεων Intrum. Την ίδια ώρα, οι Έλληνες καταναλωτές, βαθιά επηρεασμένοι από τις συνέπειες των διαδοχικών κρίσεων, εμφανίζονται μαζί με τους υπόλοιπους Νοτιοευρωπαίους ως αυτοί που επηρεάζονται περισσότερο από τις αρνητικές οικονομικές ειδήσεις, αλλά και από τους πλέον διστακτικούς στην πραγματοποίηση μεγάλων αγορών.

Ειδικότερα, σύμφωνα με τη φετινή έρευνα της Intrum το 67% των ερωτηθέντων από την Ελλάδα δηλώνει ότι πληρώνει όλες τις υποχρεώσεις του εμπρόθεσμα, έναντι 65% το 2024 και 47% τρία χρόνια πριν. Αν και πρόκειται για σημαντική βελτίωση, η Ελλάδα βρίσκεται στην τελευταία θέση μεταξύ 20 ευρωπαϊκών χωρών στις οποίες πραγματοποιήθηκε η έρευνα της Intrum, με τον μέσο όρο να διαμορφώνεται σε 76% (από 74% το 2024) και με την Ισπανία να βρίσκεται στην πρώτη θέση με ποσοστό 84%.

Πάντως, τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Ισπανία και την Πορτογαλία, καθώς και στην Ιταλία η ανησυχία των καταναλωτών για την οικονομία είναι πολύ πιο έντονη από ό,τι στις χώρες της βόρειας και Κεντρικής Ευρώπης. «Εκ πρώτης όψεως, ο υψηλός βαθμός ανησυχίας στη Νότια Ευρώπη προκαλεί έκπληξη, δεδομένου ότι οι χώρες εκεί έχουν ανακάμψει από την πανδημία πιο δυναμικά σε σύγκριση με τις χώρες του πυρήνα της Ευρωζώνης, όπως είναι η Γερμανία και η Γαλλία. Η ανησυχία τους μπορεί να πηγάζει από το πλήγμα της κρίσης δημόσιου χρέους και τη δεκαετή ύφεση, επισημάνει η Αννα Ζαμπρόντσκα Αβεριάνοφ, ανώτερη οικονομολόγος της Intrum.

Πώς εκφράζεται αυτή η ανησυχία; Κατ' αρχάς από τη διστακτικότητα να προχωρήσουν σε μεγάλες αγορές, αλλά και από την επίδραση των αρνητικών οικονομικών ειδήσεων. Σύμφωνα, λοιπόν, με την έρευνα, 61% των καταναλωτών στην Ελλάδα είναι ιδιαίτερα επιφυλακτικοί στην πραγ-

ματοποίηση μεγάλων αγορών (όπως είναι η αγορά αυτοκινήτου, σπιτιού κ.ο.κ.), ποσοστό που είναι το τρίτο υψηλότερο μεταξύ των 20 χωρών. Τα υψηλότερα ποσοστά καταγράφηκαν στην Πορτογαλία και στην Ιταλία (68% και 66% αντιστοίχως), ενώ δεν είναι τυχαίο ότι στην τέταρτη θέση βρίσκεται μια ακόμη νοτιοευρωπαϊκή χώρα, η Ισπανία (57%), η οποία επίσης βρέθηκε στη δίνη της οικονομικής κρίσης την προηγούμενη δεκαετία.

Επιφυλακτικοί είναι οι Έλληνες καταναλωτές και στην πραγματοποίηση αυθόρμητων ηλεκτρονικών αγορών. Μόλις

Πριν από τρία χρόνια το ποσοστό ήταν 47%. Παρά τη βελτίωση, η Ελλάδα είναι ουραγός μεταξύ 20 ευρωπαϊκών κρατών.

το 25% δηλώνει ότι προβαίνει σε περισσότερες αυθόρμητες αγορές από το Διαδίκτυο σε σύγκριση με δύο χρόνια πριν, ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά στην έρευνα, με το μέσο ποσοστό στην Ευρώπη να διαμορφώνεται σε 30% από 45% το 2024. Επιπλέον, περίπου τέσσερις στους δέκα καταναλωτές στην Ελλάδα, το δεύτερο υψηλότερο ποσοστό μετά την Πορτογαλία (47%), επηρεάζονται αρνητικά από τις οικονομικές ειδήσεις. Επίσης, το 57% αποταμειώνει χρήματα για ώρα ανάγκης, ποσοστό που δεν είναι από τα υψηλότερα, προφανώς διότι δεν μένουν πολλά χρήματα προς αποταμίευση. Το υψηλότερο ποσοστό καταγράφεται στην Ιρλανδία (74%).

Υπερχρεωμένη η γενιά Z

Από τη φετινή έρευνα αναδεικνύεται επίσης μία εξαιρετικά επικίνδυνη τάση σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Ειδικότερα, η γενιά Z (Gen Z) που γεννήθηκε μεταξύ 1996 και 2012, εμφανίζεται να επηρεάζεται πολύ από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης σε ό,τι αφορά τις αγορές, καταλήγοντας να είναι εκτεθειμένη σε κρήν.

Σε ποσοστό 31% οι νέοι στην Ευρώπη (16% στον γενικό πληθυσμό) δηλώνουν ότι στην προσπάθειά τους να αντιγράψουν τον τρόπο ζωής των influencers, έχουν οδηγηθεί στην υπερχρέωση, ενώ το 54% δήλωσε ότι έχει χειροτερέψει εξαιτίας αυτού η ψυχική τους υγεία.

Σύμφωνα με τη φετινή έρευνα της Intrum, οι Έλληνες καταναλωτές, βαθιά επηρεασμένοι από τις συνέπειες των διαδοχικών κρίσεων, εμφανίζονται από τους πλέον διστακτικούς στην πραγματοποίηση μεγάλων αγορών (όπως είναι η αγορά αυτοκινήτου, σπιτιού κ.ο.κ.).

Σαρώνουν οι διαδικτυακές απάτες

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Μορφή επιδημίας λαμβάνουν οι διαδικτυακές απάτες, με μόλις ένα 14% των καταναλωτών να δηλώνει ότι δεν έχει γίνει καμία προσπάθεια εις βάρος του να το εξαπατήσουν. Μάλιστα από το υπόλοιπο 86%, ένας στους τέσσερις δηλώνει πως έχει δεχθεί προσπάθεια εξαπάτησης τις τελευταίες δύο εβδομάδες, ενώ τρεις στους δέκα δηλώνουν ότι έχει γίνει εις βάρος τους απόπειρα εξαπάτησης διά των μέσων κοινωνικής δικτύωσης όχι μία, αλλά ακόμη και τρεις φορές. Σύμφωνα, δε, με τα στοιχεία της έρευνας που πραγματοποιήσε το Ινστιτούτο Εμπορίου και Υπορεσιών της Ελληνικής Συνομοσπονδίας Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας (INEMY ΕΣΕΕ) για λογαριασμό της Visa, σχεδόν έξι στους δέκα που έπεσαν θύματα διαδικτυακής απάτης είχαν απώλειες, οι οποίες για σημαντική μερίδα των καταναλωτών ήταν και οικονομικές.

Ειδικότερα, σύμφωνα με την έρευνα, η οποία παρουσιάστηκε χθες σε συνέντευξη Τύπου, το 43% δήλωσε ότι στοχοποιήθηκε μεν από επιτιμήσεις του Διαδικτύου, αλλά αυτό δεν είχε άμεσες επιπτώσεις. Από το υπόλοιπο 57%, ωστόσο, το 22%, υπέστη οικονομική απώλεια. Στο 16% των περιπτώσεων η απώλεια ξεπερνούσε τα 500 ευρώ, ενώ για το 30% κυμαινόνταν μεταξύ 50 και 199 ευρώ. Σύμφωνα, πάντως, με τον κ. Νίκο Πετράκη, γενικό διευθυντή της Visa στην Ελλάδα, η αξία των απαιτηλών συναλλαγών έχει μειωθεί κατά 20% σε σχέση με πέρυσι.

Ο **συνθετότερος** τρόπος διαδικτυακής απάτης είναι το λεγόμενο phishing (προσπάθεια υποκλοπής προσωπικών δεδομένων, όπως κωδικοί πρόσβασης ή αριθμοί καρτών μέσω ψεύτικων emails, sms).

Μόλις 14% των καταναλωτών δηλώνουν ότι δεν έχει γίνει καμία προσπάθεια εξαπάτησής τους.

Βεβαίως η οικονομική απώλεια δεν είναι η μοναδική συνέπεια, καθώς αρκετοί από τους ερωτηθέντες (17%) ανέφεραν ότι αισθάνθηκαν άγχος και ντροπή, η καθημερινότητά τους διαταράχθηκε, καθώς θα έπρεπε να ακυρώσουν πιστωτικές/χρεωστικές κάρτες (14%), ενώ αρκετοί απέ-

κτησαν φοβία για τις διαδικτυακές συναλλαγές (16%). Η τελευταία αντίδραση είναι πιο έντονη στους μεγαλύτερης ηλικίας καταναλωτές, με το 43% των ατόμων ηλικίας 55-64 ετών και το 45% των ατόμων ηλικίας 65 ετών και άνω να δηλώνουν ότι πλέον ψαλίζουν λιγότερο από το Διαδίκτυο μετά την προσπάθεια εξαπάτησής τους. Το αντίστοιχο ποσοστό στην ηλικιακή ομάδα 17-24 ετών είναι πολύ χαμηλό, 13%, με τους νέους να μην πτοούνται από τις διαδικτυακές απάτες, ίσως διότι είναι κατά το κοινώς λεγόμενο πιο «υποψιασμένοι».

Ο συνθετότερος τρόπος διαδικτυακής απάτης, όπως προκύ-

πτει και από την εμπειρία των καταναλωτών, είναι το λεγόμενο phishing (προσπάθεια υποκλοπής προσωπικών δεδομένων, όπως κωδικοί πρόσβασης ή αριθμοί καρτών μέσω ψεύτικων emails, sms), με το 58% να αναφέρει αυτή τη μέθοδο.

Στη δεύτερη θέση βρίσκονται οι απάτες μέσω κοινωνικών δικτύων (39%), όπως είναι η διαφήμιση ψεύτικων δώρων και προωθητικών ενεργειών (κυρίως μέσω Facebook), ενώ στην τρίτη θέση βρίσκονται οι ψεύτικες ιστοσελίδες δήθεν ηλεκτρονικών καταστημάτων (35%). Αξίζει να σημειωθεί ότι στην τέταρτη θέση (24%) βρίσκονται οι απάτες επενδύσεων (με κρυπτονομίσματα κ.ά.). Ενα 7%, πάντως, δήλωσε ότι έχει αντιληφθεί απάτες κατασκευασμένες με τεχνητή νοημοσύνη (deepfake), ο ρόλος της οποίας αναμένεται να είναι καταλυτικός το επόμενο διάστημα τόσο στην επινόηση απάτης όσο και στην καταπολέμησή της. Το 41%, πάντως, εκτιμά ότι η τεχνητή νοημοσύνη θα κάνει τις απάτες πιο δύσκολες στην αναγνώριση.

Αυτό που κάνουν οι περισσότεροι (34%) αφού δεχθούν «επίθεση» ή έστω απόπειρα εξαπάτησης είναι να ενημερώνουν τις τράπεζες που έχουν εκδώσει τις κάρτες τους. Αντιθέτως, μικρό είναι το ποσοστό όσων καταγγέλλουν τις απάτες στην Αστυνομία (15%) ή στην αρμόδια αρχή προστασίας του καταναλωτή (8%). Μάλιστα το 20% δήλωσε ότι δεν προχώρησε σε καταγγελία διότι δεν άξιζε τον χρόνο η προσπάθεια.

Επενδύσεις 10,1 δισ. ευρώ από τη ΔΕΗ την τριετία 2026-2028

Προτεραιότητα σε υδροηλεκτρικά, μονάδες αερίου, μπαταρίες αποθήκευσης

Της ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ

Στοχευμένες επενδύσεις σε ευέλικτες μονάδες (μπαταρίες αποθήκευσης, υδροηλεκτρικά και μονάδες φυσικού αερίου) στην Ελλάδα και τις διασυνδεδεμένες αγορές της Ρουμανίας, της Βουλγαρίας και της Ιταλίας, όπου έχει ήδη παρουσία, θέτει σε προτεραιότητα η ΔΕΗ για την τριετία 2026-2028. Στόχος είναι η αποδοτικότερη διαχείριση του «πράσινου» χαρτοφυλακίου που έχει αναπτύξει ο όμιλος πέραν της Ελλάδας και στον γεωγραφικό άξονα των διασυνδεδεμένων αγορών της Ρουμανίας, της Βουλγαρίας και της Ιταλίας, όπου έχει ήδη παρουσία, «μετατρέποντας το ρίσκο της μεταβλητότητας της αγοράς και των “περικοπών” σε ευκαιρία», όπως χαρακτηριστικά τόνισε ο πρόεδρος και διευθύνων σύμβουλος Γιώργος Στάσσης κατά τη χθεσινή παρουσίαση του επικαιροποιημένου στρατηγικού πλάνου στους αναλυτές, στο Λονδίνο.

Σωρευτικά, οι επενδύσεις σε ευέλικτες μονάδες θα φτάσουν από τα 6 GW το 2025 στα 7,5 GW το 2028, με την προσθήκη ενός νέου στόλου μπαταριών, υδροηλεκτρικών αλλά και μονάδων φυσικού αερίου. Τα συστήματα αποθήκευσης το 2028 θα αποτελούν το 19% της

ευέλικτης παραγωγής της ΔΕΗ, τα υδροηλεκτρικά το 44% και οι μονάδες φυσικού αερίου το 37%. Παράλληλα αναπτύσσεται σημαντική αντιηλεκτρομαγνητική ισχύς σε πρώην λιγνιτικές περιοχές, πέραν της υφιστάμενης 0,7 GW, με την έναρξη λειτουργίας να αναμένεται μετά το 2030.

Ο όμιλος εξετάζει τη δημιουργία μιας σειράς νέων και πιο αποδοτικών μονάδων που θα αντικαταστήσουν παλαιές θερμικές. Το σχέδιο, όπως ανακοινώθηκε χθες, περιλαμβάνει μονάδα φυσικού αερίου 820 MW στη Βουλγαρία, όπου πολύ σύντομα θα ξεκινήσει η απόσυρση ανθρακικών μονάδων, με ημερομηνία πλέκτρισης το 2030, μονάδα αερίου 80 MW στη Ρουμανία, που θα μπαίνει γρήγορα στο σύστημα όταν οι τιμές κάνουν peak (peakers), και τη μετατροπή της λιγνιτικής «Πτολεμαΐδας 5» σε μονάδα φυσικού αερίου, με έναρξη λειτουργίας το 2028. Στον νέο στόλο μονάδων φυσικού αερίου περιλαμβάνεται και η μονάδα 840 MW της Αλεξανδρούπολης που κατασκευάζεται ήδη. Η ΔΕΗ εγκαταλείπει οριστικά τον λιγνίτη έως το τέλος του 2026, στοχεύει να προσθέσει 6,3 GW νέων ΑΠΕ σε Ελλάδα και ΝΑ Ευρώπη, και προβλέπει

Στόχος της ΔΕΗ είναι η αποδοτικότερη διαχείριση του «πράσινου» χαρτοφυλακίου που έχει αναπτύξει ο όμιλος πέραν της Ελλάδας και στον γεωγραφικό άξονα των διασυνδεδεμένων αγορών της Ρουμανίας, της Βουλγαρίας και της Ιταλίας, όπου έχει ήδη παρουσία, τόνισε ο πρόεδρος και διευθύνων σύμβουλος Γιώργος Στάσσης κατά τη χθεσινή παρουσίαση του επικαιροποιημένου στρατηγικού πλάνου της επιχείρησης στους αναλυτές, στο Λονδίνο.

Τα συστήματα αποθήκευσης το 2028 θα αποτελούν το 19% της ευέλικτης παραγωγής της ΔΕΗ, τα υδροηλεκτρικά το 44% και οι μονάδες αερίου το 37%.

εγκατεστημένη ισχύ ΑΠΕ 12,7 GW το 2028.

Το επενδυτικό τριετές πλάνο των 10,1 δισ. ευρώ περιλαμβάνει και επενδύσεις στα δίκτυα σε Ελλάδα και Ρουμανία. Με επενδύσεις σε «έξυπνα» δίκτυα η εταιρεία φιλοδοξεί να διευκολύνει την ενσωμάτωση ΑΠΕ, τη διαχείριση

αιχμών και την ενεργό συμμετοχή των καταναλωτών στην αγορά ενέργειας.

Ο κ. Στάσσης παρουσίασε τα οφέλη και τις συνέργειες που προκύπτουν από την παρουσία στον «διάδρομο» Ιταλίας - Βουλγαρίας - Ρουμανίας (με διακλαδώσεις σε Κροατία και Βόρεια Μακεδονία), ενώ αναφέρθηκε και στις ευκαιρίες που αναζητά η εταιρεία για επέκταση και στην προμήθεια στην αγορά της Ιταλίας με εξαγορά κάποιων μικρής εταιρείας προμήθειας.

Στο επικαιροποιημένο στρατηγικό πλάνο του ομίλου για την τριετία 2026-2028 η ΔΕΗ σχεδιάζει να προσφέρει νέες λύσεις υψηλής προστιθέμενης αξίας, καθώς και υπηρεσίες που εκμεταλλεύονται ακόμη περισσότερο τις συνέργειες που προκύπτουν από την εξα-

γορά της «Κωτσόβολος», η οποία αναμένεται να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο. Στα σχέδια της εταιρείας είναι υπηρεσίες διαχείρισης κτιρίων (Facility Management), εμπλουτισμός των υπηρεσιών του ΔΕΗ Fiber, καθώς επίσης και νέα εμπορικά μοντέλα απόκτησης φωτοβολταϊκών συστημάτων και αντλιών θερμότητας.

Σε ό,τι αφορά την κερδοφορία, που φέτος αναμένεται λίγο πάνω από 400 εκατ. ευρώ, στόχος είναι το 2027 να φθάσει στα 700 εκατ. ευρώ και το 2028 στα 900 εκατ. ευρώ. Τα EBITDA προβλέπεται να φθάσουν στα 2,9 δισ. ευρώ το 2028 και τα μερίσματα να διπλασιαστούν μέχρι τότε, φθάνοντας στο 1,2 ευρώ ανά μετοχή. Οι προβλέψεις αναφέρουν εκτίναξη του EBITDA σε πάνω από 3,2 δισ. για το 2030.

Το business plan δεν περιορίζεται σε έργα υποδομών. Περιλαμβάνει και έναν βαθύ οργανωτικό μετασχηματισμό με όπλο την τεχνητή νοημοσύνη. Η ΔΕΗ πρόκειται να επανασχεδιάσει κρίσιμες λειτουργίες της, αξιοποιώντας AI σε όλη τη δομή, από ανθρώπινο δυναμικό, επιχειρησιακές διαδικασίες, ανάπτυξη νέων δραστηριοτήτων και εξυπηρέτηση πελατών. Επιπλέον θα χρησιμοποιήσει τα δεδομένα από δίκτυα, μονάδες παραγωγής και πελάτες για πιο αποδοτική διαχείριση του χαρτοφυλακίου και καλύτερη πρόβλεψη ζήτησης και τιμών. Το μήνυμα προς τους επενδυτές είναι ότι η ΔΕΗ δεν περιορίζεται στον ρόλο του κλασικού ενεργειακού παρόχου, αλλά μετασχηματίζεται σε εταιρεία που συνδυάζει ενέργεια, δεδομένα και λογισμικό.

ΦΕΡΕΓΓΥΕΣ
ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ

ΠΡΙΝ ΑΓΟΡΑΣΕΙΣ ΣΚΕΨΟΥ
«Το χρειάζομαι πραγματικά;»

ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΣΕ
ΕΝΑ
μηνιαίο προϋπολογισμό
εσόδων - εξόδων

Τμήμα
Αφερεγγυότητας

Δεύτερη Ευκαιρία, Νέα Προοπτική

https://www.insolvency.gov.cy

ΔΙΑΥΛΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΛΤΔ			
Δημοσίευση σύμφωνα με το άρθρο 47 των Περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Νόμων του 1998 έως 2024			
ΔΙΑΥΛΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΛΤΔ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2024			
	€	ΣΥΜΦΕΡΟΝ ΜΕΤΟΧΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	€
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ			
Μη κυκλοφορούν		Κεφάλαιο και αποθεματικά	
Ακίνητα εγκαταστάσεις και μηχανήματα	948,551	Μετοχικό Κεφάλαιο	154,290
Επενδύσεις	1	Αποθεματικό επανεκτίμησης ακινήτων	730,000
	948,552	Λογαριασμός Αποτελεσμάτων	449,249
			1,333,539
Κυκλοφορούν Ενεργητικό		Τρέχουσες Υποχρεώσεις	
Εμπορικοί χρεώστες και μετρητά	523,370	Εμπορικοί πιστωτές και τράπεζες	138,383
	523,370		138,383
Σύνολο ενεργητικού	1,471,922		1,471,922
	=====		=====

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΕΤΟΣ ΠΟΥ ΕΛΗΞΕ ΣΤΙΣ 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2024			
Εισοδήματα		€	
Άλλα εισοδήματα		721,243	
		100,893	
		822,136	
Λειτουργικά και Χρηματοπιστωτικά έξοδα		-775,783	
Κέρδος για το έτος		46,353	
Φορολογία έτους		-14,413	
Κέρδη μετά την φορολογία		31,940	
Κέρδη /-Ζημία που κρατήθηκαν την 1ην Ιαν.	2024	418,826	
Εισφορά για άμυνα και ΓεΣΥ σε λογιζόμενη διανομή μερισμάτων		-1,517	
Κέρδη /-ζημία που κρατήθηκαν στις 31 Δεκ.	2024	449,249	
		=====	
Η δραστηριότητα της εταιρείας κατά την διάρκεια του έτους, ήταν η λειτουργία σε παγκύπρια εμβέλεια του ραδιοφωνικού σταθμού "Κανάλι 6" που εκτέμπει από τη Λεμεσό.			

Κλειστά πάνω από 117.000 σπίτια στο κέντρο της Αθήνας

Στις περιοχές χαμηλών εισοδημάτων οι περισσότερες κενές κατοικίες

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Πάνω από ένα στα τέσσερα σπιτία στο κέντρο της Αθήνας είναι κλειστό, ενώ πολύ υψηλά ποσοστά παρατηρούνται επίσης και σε άλλες περιοχές της Αττικής, ειδικά στον Πειραιά, αλλά και στις νότιες και δυτικές συνοικίες του λεκανοπεδίου, όπου υπάρχει και μεγαλύτερη συγκέντρωση κατοικιών. Αυτό είναι ένα από τα βασικότερα συμπεράσματα σχετικής έρευνας που πραγματοποίησε η ReDataset του ομίλου Resolute Cepal Greece, αξιοποιώντας στοιχεία από την απογραφή κτιρίων της ΕΛΣΤΑΤ.

Με βάση αυτήν, προκύπτει μια διαφοροποίηση ανάμεσα στο κέντρο της Αθήνας και τον Πειραιά και τις υπόλοιπες περιοχές της Αττικής, που αναπτύχθηκαν μεταγενέστερα. Συγκεκριμένα, φαίνεται πως σε εκείνες, ειδικά στα βόρεια και τα νότια προάστια, τα κενά σπιτία είναι σαφώς λιγότερα, όχι μόνο σε απόλυτα νούμερα, αλλά και ως ποσοστό επί του συνόλου του οικιστικού αποθέματος. Ξεκάθαρα όμως, το μεγάλο πρόβλημα αφορά τον Δήμο Αθηναίων, όπου εντοπίζονται 117.137 κενές κατοικίες, ή 26,8% του συνόλου. Είναι ακίνητα που ανήκουν σε ιδιώτες, αλλά και σε φορείς του Δημοσίου, είτε αφορούν τον στενό ή τον ευρύτερο δημόσιο τομέα (ΕΦΚΑ, δήμος, ιδρύματα κ.λπ.), ενώ κάποια βρίσκονται και στα καρτοφυλάκια των τραπεζών και των εταιρειών διαχείρισης απαιτήσεων (servicers).

Υψηλή συγκέντρωση κενών κατοικιών παρατηρείται επίσης στον Δήμο του Πειραιά με 22,1% και 21.712 κενά σπιτία, όπως επίσης και στο Περιστέρι με 13.212 κενά ακίνητα. Στου Ζωγράφου, μια περιοχή που επίσης καταγράφει υψηλή ζήτηση για ενοικίαση, λόγω της Πανεπιστημιούπολης, εντοπίζονται σχεδόν 10.000 κλειστά

ΠΗΓΗ: ReDataset, ΕΛΣΤΑΤ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Σταγόνα στον ωκεανό το υφιστάμενο πρόγραμμα «Ανακαινίζω» ύψους 50 εκατ. Μη κατοικήσιμα 250.000 σπιτία λόγω κακής κατάστασης.

ακίνητα ή 21,6% του συνόλου.

Στον αντίποδα, στα βόρεια προάστια τη χειρότερη εικόνα παρουσιάζει η Κηφισιά με 18,4% κενών κατοικιών ή 6.441 συνολικά, ενώ σε άλλες δημοφιλείς περιοχές, όπως τα Βριλήσσια ή η Αγία Παρασκευή, τα ποσοστά δεν ξεπερνούν το 9% και 10,2% αντίστοιχα και τα 1.267 και 2.977 κενά σπιτία. Είναι λοιπόν εμφανές ότι σε περιοχές χαμηλών και μεσαίων εισοδημάτων τα κενά

σπίτια είναι πολύ περισσότερα, σε σχέση με τις περιοχές υψηλότερων εισοδημάτων.

Εν τω μεταξύ, ακόμα και με τα κίνητρα που έχουν δοθεί από την κυβέρνηση για την επιστροφή κάποιων από τα ακίνητα αυτά στην αγορά, δεν είναι καθόλου σαφές ότι αυτό θα συμβεί, λόγω του μεγάλου κόστους που απαιτείται. Σε σχετική μελέτη της, η Εθνική Τράπεζα υπολόγισε ότι έχουν λείψει από την αγορά κεφάλαια ύψους 35 δισ. ευρώ για έργα επισκευής και συντηρήσης κατοικιών έχουν υποβαθμιστεί σήμερα σε τέτοιο βαθμό, ώστε να είναι μη κατοικήσιμες και ως εκ τούτου εκτός αγοράς.

Επομένως, μέτρα όπως η πρόσφατη ψήφιση της φοροαπαλλαγής από τον φόρο ει-

σοδήματος από ενοίκια για τα πρώτα τρία χρόνια μίσθωσης ενός σπιτιού, που ήταν κλειστό τα προηγούμενα τρία χρόνια, δύσκολα θα μπορέσουν να επαναφέρουν τέτοια ακίνητα στην αγορά.

Παράλληλα, το πρόγραμμα «Ανακαινίζω - Νοικιάζω», παρότι φαίνεται πως έχει μεγάλη αποδοχή, έχει προϋπολογισμό μόλις 50 εκατ. ευρώ, όταν σε πολλές περιπτώσεις τα κεφάλαια που απαιτούνται για να καταστούν κατοικήσιμα (και συνεπώς και εκμίσθωσιμα) σπιτία που έχουν μείνει ακατοίκητα για πολλά χρόνια, είναι πολλαπλάσια. Υπενθυμίζεται ότι μέσω του συγκεκριμένου προγράμματος επιδοτούνται εργασίες ανακαίνισης μπάνιου/κουζίνας, επισκευές ηλεκτρολογικών και υδραυλικών εγκαταστάσεων, δομικών στοιχείων, πλακιδίων, χρωματισμών και θυρών.

Περισσότεροι δικαιούχοι για τις ίδιες κατοικίες

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Διεύρυνση των εισοδηματικών κριτηρίων προκειμένου να αυξηθούν οι δικαιούχοι του προγράμματος και παράταση της χρονικής διάρκειας για την παραγωγή στο «Σπίτι μου II» προβλέπει η κοινή υπουργική απόφαση των συναρμόδιων υπουργείων. Χωρίς αλλαγές, ωστόσο, παρά τη σχετική εισήγηση των τραπεζών, παραμένει το κριτήριο της παλαιότητας των ακινήτων, που προβλέπει ότι στο πρόγραμμα εντάσσονται ακίνητα των οποίων η οικοδομική άδεια ή το τελευταίο έτος αναθεώρησής της πρέπει να έχει εκδοθεί το αργότερο έως τις 31/12/2005.

Το κριτήριο της παλαιότητας των ακινήτων είναι το βασικό πρόβλημα για όσους θέλουν να ενταχθούν στο πρόγραμμα, καθώς δεν βρίσκουν σπίτι με τα χαρακτηριστικά που προβλέπει. Διατηρώντας το κριτήριο της παλαιότητας και διευρύνοντας τα εισοδηματικά κριτήρια, η κυβέρνηση ενισχύει ουσιαστικά τη ζήτηση, που είναι ούτως ή άλλως υψηλή, κρατώντας στα ίδια επίπεδα την προσφορά ακινήτων.

Ενδεικτικό της υψηλής ζήτησης που υπάρχει ήδη για το πρόγραμμα είναι ότι οι αιτήσεις έχουν φτάσει μέχρι σήμερα στις 32.000, ενώ το ύψος των αιτημάτων για δανειοδότηση αγγίζει τα 4 δισ. ευρώ, διπλάσιο δηλαδή από το διαθέσιμο ποσό. Από το σύνολο, ωστόσο, των ενδιαφερομένων μόλις ένας στους τρεις έχει βρει και το κατάλληλο σπίτι, που να πληροί

Διατηρώντας το κριτήριο της παλαιότητας και διευρύνοντας τα εισοδηματικά κριτήρια, η κυβέρνηση ενισχύει ουσιαστικά τη ζήτηση, που είναι ούτως ή άλλως υψηλή, κρατώντας στα ίδια επίπεδα την προσφορά ακινήτων.

Αυξάνονται τα εισοδηματικά κριτήρια, αλλά όχι τα όρια παλαιότητας για το «Σπίτι μου II».

κυρίως το κριτήριο παλαιότητας. Έτσι, μέχρι σήμερα έχουν υπαχθεί στο πρόγραμμα περίπου 11.000 ενδιαφερόμενοι και το ύψος των δανείων που έχουν εγκριθεί ανέρχεται κοντά στο

1,3 δισ. ευρώ. Σε δηλώσεις του πάντως ο αναπληρωτής υπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών Νίκος Παπαθανάσης δήλωσε ότι «στοίχος είναι στο χρονικό διάστημα έως τη λήξη του προγράμματος, τον Αύγουστο του 2026, να έχει διατεθεί κάθε διαθέσιμο ευρώ από τα 2 δισ. ευρώ».

Με βάση τα νέα εισοδηματικά κριτήρια, το μέγιστο όριο εισοδήματος βάσει του τελευταίου φορολογικού έτους ή του μέσου όρου της τελευταίας τριετίας αυξάνεται στις:

– 25.000 ευρώ (από 20.000 ευρώ) για τους άγαμους.
– 35.000 ευρώ (από 28.000 ευρώ) για τους έγγαμους ή μέρη συμφώνων συμβίωσης. Το ποσό αυτό προσαυξάνεται κατά 5.000 ευρώ ανά παιδί (έναντι 4.000 ευρώ ανά παιδί).
– 39.000 ευρώ (από 31.000 ευρώ) για μονογονεϊκές οικογένειες. Με την προσαύξηση των 5.000 ευρώ ανά παιδί, πέραν του πρώτου, να παραμένει σταθερή.

Το ελάχιστο όριο εισοδήματος παραμένει στις 10.000 ευρώ για άγαμους, έγγαμους ή μέρη συμφώνων συμβίωσης, καθώς και για μονογονεϊκές οικογένειες. Ωστόσο, λαμβάνεται υπόψη το σύνολο των ετήσιων φορολογητέων εισοδημάτων –πραγματικών ή τεκμαρτών– ανεξαρτήτως της πηγής προέλευσης και του κωδικού εγγραφής τους στη δήλωση φορολογίας εισοδήματος του τελευταίου φορολογικού έτους, πλέον των εισοδημάτων, επίσης του τελευταίου φορολογικού έτους που αφορούν αποκλειστικά σε συντάξεις και προνοιακά επιδόματα των εξαρτούμενων τέκνων τους.

Σε ό,τι αφορά τη χρονική διάρκεια του προγράμματος, καταληκτική ημερομηνία παραγωγής ορίζεται η 31η Μαΐου 2026 (αντί της 31ης Δεκεμβρίου 2025) με δυνατότητα παράτασης κατόπιν απόφασης του αρμοδίου υπουργού, εφόσον υπάρχουν διαθέσιμοι πόροι. Ως καταληκτική ημερομηνία σύναψης της σύμβασης δανεισμού με την τράπεζα ορίζεται η 31η Αυγούστου 2026 (έναντι της 30ής Ιουνίου 2026).

Εκκίνησε η κούρσα για τη διαδοχή Ντόναχιου στο Eurogroup

Της ανταποκρίτριάς μας στις ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΒΟΥΔΟΥΡΗΣ

Διευρυντικές επαφές ξεκινούν όσοι ενδιαφέρονται να μετασχούν στην «κούρσα» διαδοχής του επικεφαλής της ομάδας των εικοσι υπουργών Οικονομικών της Ευρωζώνης (Eurogroup) καθώς η διαδικασία εκλογής ενδέχεται να πραγματοποιηθεί κατά την επόμενη συνεδρίαση, τον Δεκέμβριο. Η προχθεσινή αιφνιδιαστική παραίτηση του Ιρλανδού υπουργού Οικονομικών Πασκάλ Ντόναχιου, προκειμένου να αναλάβει θέση διευθύνοντος συμβούλου στην Παγκόσμια Τράπεζα, έφερε στο προσκήνιο ήδη ονόματα εν δυνάμει «διαδόχων» του στον διεθνή Τύπο, ανάμεσα στα οποία και αυτό του Έλληνα υπουργού Οικονομικών Κυριάκου Πιερρακάκη.

Η διεκδίκηση της θέσης προέδρου του Eurogroup δεν είναι, πάντως, εύκολη υπόθεση, καθώς, όπως αναφέρουν στην «Κ» άνθρωποι με γνώση των διαδικασιών, αυτή εξαρτάται από τις προσωπικές επαφές του εν δυνάμει υποψηφίου με ομολόγους του, την εμπειρία του στο καρτοφυλάκιο των Οικονομικών, την πρόθεση να προχωρήσει στις απαιτούμενες μεταρρυθμίσεις (που έχουν επισημανθεί από διάφορα κράτη-μέλη, όπως η Γερμανία) και κυρίως την πολιτική του ομάδα.

Το τελευταίο είναι κρίσιμο, μια και τον Ιούλιο ήταν η βασική αιτία που απέσυραν την τελευταία στιγμή τις υποψηφιότητές τους οι σοσιαλιστές υποψήφιοι, ο Ισπανός Κάρολος Κουέρο και ο Λιθουανός Ριμάντας Σάντζις, αφού η πλειοψηφία των ομολόγων τους ανήκει στο κεντροδεξιό Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα.

Για τον ίδιο λόγο, στις Βρυ-

ξέλλες θεωρείται προπορευόμενος στην «κούρσα» ο Βέλγος αντιπρόεδρος της κυβέρνησης και υπουργός Προϋπολογισμού Βίνσεντ φαν Πετέγκεμ, ο οποίος «μοιράζεται» τις συνεδριάσεις του Eurogroup με τον Βέλγο υπουργό Οικονομικών και ανήκει στο ΕΛΚ. Τον περασμένο Ιούλιο, ο Πετέγκεμ είχε εξετάσει το ενδεχόμενο υποψηφιότητας, αλλά τελικά αποφάσισε να μη σταθεί έναντι του Ντόναχιου. Ο Ιρλανδός είχε, εξάλλου, ταξιδέψει σε αρκετές ευρωπαϊκές πρωτεύουσες, ώστε να εξασφαλίσει την επανεκλογή του, ύστερα από πέντε χρόνια στο «τιμόνι» του Eurogroup,

Μεταξύ των υποψηφίων για τη θέση του προέδρου είναι και ο Έλληνας υπ. Οικονομικών Κυρ. Πιερρακάκης, σύμφωνα με τον διεθνή Τύπο.

υπενθυμίζουν αρμόδιες πηγές.

Φυσικά, αυτό δεν σημαίνει ότι ο Κουέρο δεν μπορεί να θέσει εκ νέου υποψηφιότητα, αφού διαθέτει εμπειρία και «καλό όνομα», σημειώνουν οι ίδιες πηγές. Όμως, αν και ο ίδιος απέφυγε να διαψεύσει ή να επιβεβαιώσει σχετικές πληροφορίες, η υποψηφιότητά του ίσως «προσκορπεί» στο ότι επικεφαλής της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων είναι η Ισπανίδα Νάντια Καλβίνο, ενώ ο Πάμπλο Χερνάντεθ ντε Κος, που θα αντικαταστήσει τον Λουίς ντε Τζίντος στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, ακούγεται ως πιθανή υποψηφιότητα για την προεδρία της.

Δάνεια με επιτόκιο 1% σε επιχειρήσεις του Εβρου από την AFI Microfinance

Επιχειρηματικά δάνεια έως 25.000 ευρώ με σταθερό επιτόκιο μόλις 1% προσφέρει το ίδρυμα μικροπιστώσεων AFI Microfinance (AFI), με τη στήριξη της Eurobank. Η δράση εντάσσεται στο πλαίσιο των πρωτοβουλιών της Eurobank για το δημογραφικό, εξασφαλίζοντας στην AFI τα κεφάλαια ώστε να προσφέρει σε μόνιμους κατοίκους του Εβρου –ανέργους, εργαζόμενους και αυτοαπασχολούμενους– με περιορισμένη πρόσβαση στον τραπεζικό δανεισμό, φθηνά επιχειρηματικά δάνεια.

Μέχρι σήμερα έχουν κατατεθεί 167 αιτήσεις μικροχρηματοδότησης συνολικού ύψους άνω των 3 εκατ., εκ των οποίων 70% από νέους κάτω των 40 ετών. Μέχρι σήμερα έχουν εγκριθεί 60 αιτήματα, συμβάλλοντας στη δημιουργία νέων επιχειρήσεων και θέσεων εργασίας. Οι δικαιούχοι καταρτίζουν, με τη βοήθεια της AFI, ρεαλιστικό και βιώσιμο επιχειρηματικό πλάνο που προσδιορίζει το ύψος του δανείου και διασφαλίζει την επιτυχία του εγχειρήματος. Παράλληλα, συμμετέχουν σε εκπαιδευτικές υπηρεσίες και καθοδήγηση, αποκτώντας γνώσεις και δεξιότητες που ενισχύουν την επιχειρηματική τους πορεία. Στόχος της πρωτοβουλίας είναι να δώσει στους δικαιούχους τη δυνατότητα να ξεκινήσουν ή να ενισχύσουν μια νέα επιχειρηματική δραστηριότητα στην περιοχή, η οποία έχει ξεκινήσει τον τελευταίο χρόνο. Χθες, η τράπεζα διοργάνωσε στην Αλεξανδρούπολη εκδήλωση της υπουργού Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας Δόμνας Μιχαηλίδου. Ο πρόεδρος του Δ.Σ. της Eurobank Γιώργος Π. Ζανιάς

απύθυνε χαιρετισμό, υπογράμμίζοντας τη στρατηγική σημασία της παρουσίας της τράπεζας στον Εβρο και την εθνική διάσταση του δημογραφικού ζητήματος.

Η δέσμευση της τράπεζας για στήριξη των ακριτικών περιοχών αποτυπώθηκε χθες με την επίσκεψη στο 1ο Ημερήσιο Γυμνάσιο Κυπρίνου Εβρου, ένα δημόσιο σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που βρίσκεται σε μία από τις πιο ακριτικές περιοχές της χώρας, μόλις 6 χιλιόμετρα από τα σύνορα με τη Βουλγαρία και 20 χιλιόμετρα από τα σύνορα με την Τουρκία. Το σχολείο φιλοξενεί 17 μαθητές από τον Κυπρίνο και τα γύρω χωριά και αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις λόγω της γεωγραφικής

Η δράση εντάσσεται στο πλαίσιο των πρωτοβουλιών της Eurobank για την αντιμετώπιση του δημογραφικού.

του θέσης, όπως περιορισμένες υποδομές και ελλείψεις σε βασικές ειδικότητες.

Η Eurobank προσέφερε στο 1ο Ημερήσιο Γυμνάσιο Κυπρίνου ένα πλήρως εξοπλισμένο Εργαστήριο Φυσικών Επιστημών, στο πλαίσιο του προγράμματος «Ζήσε την Επιστήμη» που υλοποιείται από το Ίδρυμα Μποδοσάκης σε συνεργασία με την ΠΑΝΕΚΦΕ. Με δωρεά της Eurobank έχουν εξοπλιστεί συνολικά έξι σχολεία: τέσσερα στον Εβρο, ένα στη Μυτιλήνη και ένα στην Ικαρία.

Επενδυτές χρυσού μισθώνουν ράβδους για επιπλέον εισόδημα

To gold leasing κερδίζει έδαφος καθώς η τιμή του πολύτιμου μετάλλου εκτοξεύεται

«ΕΝΟΙΚΙΟΖΕΤΑΙ»... χρυσός σε τιμή ευκαιρίας. Καθώς η τιμή του πολύτιμου μετάλλου εκτοξεύεται σε ιστορικά υψηλά, ένα παραδοσιακά «αδρανές περιουσιακό στοιχείο» μεταμορφώνεται σε πολύτιμη πηγή εισοδήματος. Ένας αυξανόμενος αριθμός πλούσιων επενδυτών και «οικογενειακών γραφείων» (family offices) δεν αρκούνται πλέον στην απλή αποθήκευση ράβδων χρυσού σε θησαυροφυλάκια. Αντ’ αυτού στρέφονται στην πρακτική της ενοικίασης χρυσού (gold leasing) σε επιχειρήσεις της βιομηχανίας πολύτιμων μετάλλων.

Εδώ και δεκαετίες ο χρυσός θεωρείτο κλασικό αποθεματικό περιουσιακό στοιχείο – σταθερό, ασφαλές, αλλά χωρίς απόδοση. Η εκτίναξη των τιμών όμως έχει αυξήσει δραματικά το κεφάλαιο που δεσμεύουν οι εταιρείες παραγωγής και κοσμηματοποιίας για τα αποθέματά τους. Έτσι, όλο και περισσότεροι στρέφονται σε leasing αντί για τραπεζικό δανεισμό, ώστε να χρηματοδοτήσουν την πρώτη ύλη που χρειάζονται χωρίς να εκτεθούν σε διακυμάνσεις τιμών.

Οι πλούσιοι ιδιώτες, από την άλλη, εντοπίζουν μια νέα ευκαιρία: αφού διαθέτουν χρυσό που έτσι κι αλλιώς σκοπεύουν να κρατήσουν, μπορούν πλέον να τον

«χρησιμοποιήσουν» εξασφαλίζοντας απόδοση 2%-4% σε χρυσό μέσα από εξειδικευμένες πλατφόρμες, όπως οι SafeGold και Monetary Metals.

«Εχουμε δεχθεί ένα σωρό τηλεφωνήματα από ανθρώπους που λένε “έχω ράβδους χρυσού αξίας 2 εκατ. δολαρίων, έχω ράβδους χρυσού αξίας ενός εκατ. δολαρίων. Μπορείτε να μου τις εκμισθώσετε;”», λέει ο Γκαουράβ Μείντουρ, ιδρυτής της SafeGold. «Αυτό που ουσιαστικά έχει αλλάξει πολύ τους τελευταίους μήνες είναι ότι πολλοί από τους πλουσιότερους πελάτες έχουν πλέον εξοικειωθεί με τη μίσθωση», δήλωσε στο CNBC, προσθέτοντας ότι ο όγκος των ενοικιάσεων στη

SafeGold έχει αυξηθεί από μόλις 2 σε 40 εκατ. δολάρια από την αρχή του έτους.

Πώς λειτουργεί όμως η όλη διαδικασία; Το gold leasing θυμίζει δάνειο, με τη διαφορά ότι το περιουσιακό στοιχείο είναι σε ουγγιές και όχι σε μετρητά. Αν και οι δομές διαφέρουν ελαφρώς, η λογική είναι ίδια: οι επενδυτές παρέχουν τις ράβδους χρυσού τους σε μια πλατφόρμα ή εταιρεία διαχείρισης, η οποία στη συνέχεια δανειζει το πολύτιμο μέταλλο σε κοσμηματοποιούς, κυτήρια ή βιομηχανίες υψηλής τεχνολογίας που το χρησιμοποιούν στην παραγωγή. Ο δανειζόμενος καταβάλλει ενοίκιο σε χρυσό (leasing rate) και στο τέλος της συμφωνίας επιστρέφει την ίδια ποσότητα χρυσού ή ανανεώνει τη μίσθωση. Για τις επιχειρήσεις το όφελος είναι ξεκάθαρο: δεν χρειάζεται να αγοράσουν χρυσό με τραπεζικό δάνειο, ούτε να αντισταθμίσουν τον κίνδυνο τιμής μέσω futures. Πληρώνουν σε χρυσό και δεν εκτίθενται στις διακυμάνσεις.

Η SafeGold προσφέρει επί του παρόντος απόδοση 2% στις ασφαλισμένες μισθώσεις και απόδοση 4% στις μη ασφαλισμένες. «Οι άνθρωποι δεν αγοράζουν πλέον χρυσό και περιμένουν απλώς να φθάσει στις

Οι πλούσιοι ιδιώτες που διαθέτουν ράβδους χρυσού, που έτσι κι αλλιώς σκοπεύουν να κρατήσουν, μπορούν μέσω του gold leasing να εξασφαλίσουν απόδοση 2%-4% σε χρυσό μέσα από εξειδικευμένες πλατφόρμες.

5.000 δολάρια», λέει ο Κιθ Γουάινερ, ιδρυτής και διευθύνων σύμβουλος της Monetary Metals με έδρα την Αριζόνα. «Θέλουν να τον κρατήσουν ανεξάρτητα από την τιμή του – και τότε σκέφτονται: πώς θα μπορούσα να τον χρησιμοποιήσω;».

Η είσοδος ιδιωτών στην αγορά leasing «έφερε» και νέους μηχανισμούς ασφάλειας, με αποτέλεσμα πολλαπλάσιους ελέγχους καθαρότητας κάθε επιστρεφόμενης ράβδου αλλά και μεγάλες ασφαλιστικές καλύψεις για κλοπή και απάτη. Το gold leasing ενέχει επίσης κινδύνους, που δεν υπάρχουν στη συμβατική φύλαξη, λένε οι αναλυτές. Αν μια επιχείρηση αντιμετωπίσει οικονομικές δυσκολίες, μπορεί να μην επιστρέψει τον χρυσό στην ώρα της ή και καθόλου, ενώ ενίοτε ο δανειστής μπορεί να λάβει πίσω χρυσό χαμηλότερης καθαρότητας ή απομιμήσεις. Οι σοβαρές πλατφόρμες επιμένουν ότι εφαρμόζουν αυστηρά πρωτόκολλα για να περιόρισουν αυτούς τους κινδύνους.

Η Monetary Metals, λ.χ., χρησιμοποιεί ασφάλειες, ελέγχους, κάμερες και τεχνολογία αναγνώρισης ραδιοσυχνότητας για τον περιορισμό της κλοπής και της απάτης, ενώ και η Goldstrom επιστρατεύει σύστημα RFID («ταυτοποίηση μέσω ραδιοσυχνότητας») προσαρτώντας τσιπάκια σε κάθε κόσμημα που κατασκευάζεται από το μισθωμένο μέταλλο των επενδυτών της. Οπως τονίζεται πάντως στη βιομηχανία, «μηνδενικός κίνδυνος δεν υπάρχει».

ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ Η **EUROBANK**

ΠΑΡΑΜΥΘΟΥΠΟΛΗ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ

20.11

ΤΑΦΡΟΣ ΝΤΑΒΙΔΑ

 paramithoupoli_cy

 Παραμυθούπολη Χριστουγέννων - Paramythoupoli Xristougennon

Μέγας Χορηγός:

Χορηγοί:

Χορηγός Επικοινωνίας:

Deals 270 δισ. δολ. αμερικανικών επιχειρήσεων με Σαουδική Αραβία

Από τσιπ και τεχνητή νοημοσύνη μέχρι σπάνιες γαίες στη λίστα των συμφωνιών

Συμφωνίες δισεκατομμυρίων συνήψαν οι ηγεσίες και οι επιχειρήσεις των ΗΠΑ και της Σαουδικής Αραβίας ενώ οι ηγέτες τους υποσχέθηκαν δυσθεώρητα ποσά για επενδύσεις και σύσφιγξη των οικονομικών τους σχέσεων. Οι συμφωνίες έκλεισαν στο πλαίσιο του Επιχειρηματικού Φόρουμ ΗΠΑ - Σαουδικής Αραβίας, που συνέπεσε με την πρώτη μετά το 2018 επίσκεψη του Σαουδάραβα πρίγκιπα Μπιν Σαλμάν στην Ουάσιγκτον. Δεκάδες αμερικανικές επιχειρήσεις έκλεισαν συμφωνίες 270 δισ. δολ., μεταξύ των οποίων η δεσμευση της σαουδαραβικής Humain ότι θα αγοράσει 600.000 μικροεπεξεργαστές της Nvidia, η συμφωνία που έκλεισαν ο Ελον Μασκ της xAI και ο Τζένσεν Χουάνγκ, διευθύνων σύμβουλος της Nvidia, με τη Humain για την κατασκευή κέντρων δεδομένων στο βασίλειο και μονάδας παραγωγής 500 μεγαβάτ. Αλλά εξίσου πικρή και η υπογραφή που έθεσε η Aramco, ναυαρχίδα του πετρελαϊκού κλάδου των Σαουδ, σε 17 μηνιόνια συνεργασίας με αμερικανικές επιχειρήσεις, που, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της, μπορεί να υπερβαίνουν σε αξία τα 30 δισ. δολάρια.

Ο κατάλογος των εντυπωσιακών συμφωνιών δεν τελειώνει καθώς η μοναδική βιομηχανία σπάνιων γαιών εκτός Κίνας, η αμερικανική MP Materials, ανέλαβε την ανέγερση μονάδας επεξεργασίας σπάνιων γαιών στη

Ο Σαουδάραβας πρίγκιπας Μοχάμεντ μπιν Σαλμάν δεσμεύθηκε για επενδύσεις ύψους 1 τρισ. δολ. στις ΗΠΑ.

Σαουδική Αραβία, αλλά και το αμερικανικό υπουργείο Άμυνας συμφώνησε με την κρατική εταιρεία ορυχείων της Σαουδικής Αραβίας Maaden να συνεργαστούν για να επεκτείνουν την επεξεργασία των στρατηγικής σημασίας μετάλλων εντός της Μέσης Ανατολής.

Πέραν των συμφωνιών, πάντως, ο Σαουδάραβας πρίγκιπας είχε την ευκαιρία να συναντηθεί εκ του σύνεγγυς και να συζητήσει με τα ισχυρότερα στελέχη της αμερικανικής επιχειρηματικής ελίτ, μία ημέρα αφότου ο

Ο Μπιν Σαλμάν είχε την ευκαιρία να συναντηθεί και να συζητήσει με τα ισχυρότερα στελέχη της αμερικανικής επιχειρηματικής ελίτ, όπως ο Ελον Μασκ και ο Τζένσεν Χουάνγκ, μία ημέρα αφότου ο πρόεδρος Τραμπ τον υποδέχθηκε επισήμως στην Ουάσιγκτον με τιμές.

πρόεδρος Τραμπ τον υποδέχθηκε επισήμως στην Ουάσιγκτον με τιμές. Στο επιχειρηματικό φόρουμ συμμετείχαν οι διευθύνοντες σύμβουλοι των Chevron, Qualcomm, Cisco, General Dynamics και Pfizer καθώς και υπηλόβαθμα στελέχη των IBM, Alphabet's Google, Salesforce, Andreessen Horowitz, Boeing, Halliburton, Adobe, State Street και Parsons Corp.

Στο πλαίσιο του φόρουμ, ο Ελον Μασκ και ο Τζένσεν Χουάνγκ μίλησαν για το μέλλον της τεχνικής νοημοσύνης, με τον συχνά παράτολμο στις εκτιμήσεις του Μασκ να προβλέπει πως σε 10 με 20 χρόνια η εργασία θα έχει γίνει προαιρετική κάρη στην τεχνητή νοημοσύνη και τον Χουάνγκ να συμφωνεί πως η νέα τεχνολογία θα αλλάξει το τοπίο της εργασίας. Καθισμένοι δίπλα στον Ντόναλντ Τραμπ στον Λευκό Οίκο, ο Σαουδάραβας πρί-

γκιπας Μοχάμεντ μπιν Σαλμάν δεσμεύθηκε για επενδύσεις της Σαουδικής Αραβίας ύψους 1 τρισ. δολ. στις ΗΠΑ, αναβαθμίζοντας την υπόσχεση για 600 δισ. δολ. που είχε δώσει στον Αμερικανό πρόεδρο τον Μάιο στο πλαίσιο της επίσκεψής του στο Ριάντ. Σημειώτουν ότι στο πλαίσιο εκείνης της επίσκεψης του Αμερικανού προέδρου οι δύο χώρες ανακοίνωσαν επενδύσεις πολλών δισεκατομμυρίων δολαρίων, μεταξύ των οποίων και ορισμένες στους τομείς της άμυνας και της τεχνικής νοημοσύνης που επισημοποιήθηκαν και οριστικοποιήθηκαν αυτήν την εβδομάδα στο πλαίσιο του επιχειρηματικού φόρουμ.

Κατά την πάγια τακτική του, ο Ντόναλντ Τραμπ επιχείρησε να ασκήσει περαιτέρω πίεση στον Μπιν Σαλμάν ρωτώντας τον ενώπιον των δημοσιογράφων: «Μπορείς να το κάνεις 1,5 τρισ. δολ.».

Όπως τονίζουν, όμως, οικονομολόγοι και αναλυτές, ο Μπιν Σαλμάν θα δυσκολευτεί να τηρήσει την υπόσχεσή του για επενδύσεις ύψους 1 τρισ. δολ. διότι έχει δεσμεύσει ιλιγγιώδη ποσά στα τολμυρά σχέδιά του για μετασχηματισμό της οικονομίας του βασιλείου και ιδιαίτερα στις φουτουριστικές μεγαλυπόλεις, καθώς αυτές κυρίως έχουν υπερβεί τον προϋπολογισμό τους όπως και τα στάδια που ετοιμάζει για το Παγκόσμιο Κύπελλο του 2034. Είναι, ωστόσο, γεγονός ότι το βασίλειο διαθέτει ακόμη ανεκμετάλλετες εκτάσεις και άφθονους ενεργειακούς πόρους καθοριστικής σημασίας για την ανέγερση υποδομών τεχνητής νοημοσύνης στο έδαφός του. Ο Αμερικανός πρόεδρος, άλλωστε, έχει τη δυνατότητα να αντλήσει μεγάλα οφέλη από τη σύσφιγξη των σχέσεων με τη Σαουδική Αραβία καθώς έχει κλείσει επιχειρηματικές συμφω-

νίες με Σαουδάραβες εταιρείες στους τομείς των ακινήτων και σε άλλες επενδύσεις.

Πολιτικοί και οικονομικοί παρατηρητές δεν παρέλειψαν βέβαια να σχολιάσουν πως η επίσκεψη του Σαουδάραβα πρίγκιπα στην Ουάσιγκτον ήταν η πρώτη από το 2018 και τη δολοφονία του δημοσιογράφου Τζαμάλ Κασόγκι από Σαουδάραβες πράκτορες στην Κωνσταντινούπολη. Όπως υπογράμμισαν, ο Σαουδάραβας πρίγκιπας, που είχε κατηγορηθεί τότε ανοικτά ως ηθικός αυτουργός της δολοφονίας, αρνήθηκε κάθε ανάμειξη και όπως παρατηρούν αναλυτές, προσπάθησε να αλλάξει τη δημόσια εικόνα του στα μάτια των Αμερικανών επιχειρηματιών οι οποίοι, πάντως, δεν επιφύλασαν θερμή υποδοχή και δεν έδειξαν καμία επιφυλακτικότητα στο να συνεργαστούν με τη χώρα του.

Σε τροχιά ανάπτυξης η γερμανική οικονομία το τέταρτο τρίμηνο

Η γερμανική οικονομία ενδέχεται να επιστρέψει σε τροχιά ανάπτυξης το τελευταίο τρίμηνο του έτους, καθώς η αστάθεια που προκάλεσαν οι αμερικανικοί δασμοί υποχωρεί, σύμφωνα με την Bundesbank. Μετά την αύξηση των εξαγωγών στις αρχές του 2025, η οποία μετατράπηκε σε επιβράδυνση τους επόμενους μήνες, οι εξαγωγές και η βιομηχανία είναι πιθανό να «σταθεροποιηθούν το τέταρτο τρίμηνο», ανέφερε η γερμανική κεντρική τράπεζα στη μηνιαία έκθεσή της την Τετάρτη.

Ο τομέας των υπηρεσιών ενδέχεται επίσης να στηρίξει την οικονομία, «αν και όχι απαραίτητα από τομείς που σχετίζονται με τους καταναλωτές», σημειώσε. Αυτό θα μπορούσε να οδη-

γήσει σε «ελαφρά αύξηση» της συνολικής ανάπτυξης, σύμφωνα με την Bundesbank. Η μεγαλύτερη οικονομία της Ευρώπης παρέμεινε στάσιμη το τρίτο τρίμηνο, δείχνοντας λίγα σημάδια ανάκαμψης έπειτα από μια μακρά περίοδο ύφεσης που οδήγησε σε συρρίκνωση της παραγωγής το 2023 και το 2024. Με τις ΗΠΑ να αυξάνουν τους δασμούς και τον ανταγωνισμό από την Κίνα να εντείνεται, ο καγκελάριος Φρίντριχ Μέρτς προσπαθεί να επιτύχει ανάκαμψη επενδύοντας εκατοντάδες δισ. ευρώ σε υποδομές και άμυνα.

Η Bundesbank αναφέρει στην έκθεσή της ότι η διαρκής επίδραση αυτής της δημοσιονομικής γενναιοδωρίας στις κατασκευές και τις επενδύσεις θα

Οι εξαγωγές και η βιομηχανία είναι πιθανό να σταθεροποιηθούν το τελευταίο τρίμηνο του έτους, σύμφωνα με τη γερμανική κεντρική τράπεζα.

είναι ορατά μόνο το επόμενο έτος. Προς το παρόν, η επιδείνωση της ανταγωνιστικότητας της Γερμανίας σημαίνει ότι επω-

φελείται μόνο σε περιορισμένο βαθμό από την παγκόσμια ανάπτυξη.

Εν τω μεταξύ, η ιδιωτική κα-

τανάλωση επιβαρύνεται από την υποτονική αγορά εργασίας. Οι κατασκευαστικές έχουν μειώσει σημαντικά το προσωπικό τους, αν και αυτό έχει αντισταθμιστεί από την ανάπτυξη σε άλλους τομείς οι οποίοι «επωφελούνται από τη δημογραφική αλλαγή και την ενεργειακή μετάβαση», σύμφωνα με την έκθεση.

Οι αξιωματούχοι της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας έχουν στο μικροσκόπιο τους την αγορά εργασίας για να εκτιμήσουν πώς οι μισθοί των εργαζομένων θα επηρεάσουν τον υποκείμενο πληθωρισμό. Νέα στοιχεία για τις συλλογικές διαπραγματεύσεις στο τρίτο τρίμηνο αναμένεται να δημοσιευθούν σήμερα.

Στη Γερμανία, οι μισθοί από συλλογικές συμβάσεις μειώθη-

καν ελαφρώς κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου σε σύγκριση με πέρυσι, λόγω της εφάπαξ επίδρασης της υψηλής αποζημίωσης για τον πληθωρισμό το 2024, σύμφωνα με την Bundesbank. Εξαιρουμένων αυτών των ειδικών πληρωμών, οι μισθοί αυξήθηκαν κατά 5%, παραμένοντας σε υψηλά επίπεδα, αλλά σημειώνοντας πτώση σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο.

«Οι παλαιότερες συλλογικές συμβάσεις με υψηλότερες αυξήσεις μισθών λήγουν σταδιακά», αναφέρεται στην έκθεση. «Λόγω του ασθενέστερου μακροοικονομικού περιβάλλοντος και της μείωσης του πληθωρισμού, είναι πιθανό να συνεχιστούν οι χαμηλότερες νέες συμβάσεις».

Η Novo Nordisk στηρίζει το ΑΕΠ της Δανίας

Η Δανία εμφανίζει ταχεία ανάπτυξη στην οικονομία της, με οδηγό τη φαρμακευτική βιομηχανία και κυρίως τη Novo Nordisk. Η χώρα σημείωσε την ταχύτερη τριμηνιαία ανάπτυξη των τελευταίων τεσσάρων ετών.

Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν αυξήθηκε κατά 2,3% το γ' τρίμηνο σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο, προσαρμοσμένο για εποχικές διακυμάνσεις, σύμφωνα με τα προκαταρκτικά στοιχεία που δημοσίευσε η στατιστική υπηρεσία της Δανίας. Η υπηρεσία χαρακτήρισε τον φαρμακευτικό τομέα ως την «κύρια κινητήρια δύναμη» πίσω από την ανάπτυξη.

Εξαιρουμένων των φαρμακευτικών εταιρειών, η οικονομία θα είχε αναπτυχθεί μόλις κατά 0,7% το τρίμηνο, δήλωσε ο Λας Όλσεν, επικεφαλής οικονομολόγος της Danske Bank. Αυτό δείχνει ότι, ενώ η ευρύτερη οικονομία βρίσκεται σε «αρκετά καλή θέση», εξακολουθεί να εξαρτάται από την απόδοση της Novo. «Μπορεί κανείς να θεωρή-

Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν της Δανίας αυξήθηκε κατά 2,3% το γ' τρίμηνο σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο. Εξαιρουμένων των φαρμακευτικών εταιρειών, η οικονομία θα είχε αναπτυχθεί μόλις κατά 0,7%.

σει την ανάπτυξη της Δανίας ως την ανάπτυξη μιας μέσης ευρωπαϊκής χώρας, με τη Novo Nordisk στην κορυφή», ανέφερε σε σημειώμα του. «Η συνολική αύξηση του ΑΕΠ την επόμενη περίοδο θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από την απόδοση της Novo Nordisk».

Οι προκλήσεις της Novo, με τον αυξανόμενο ανταγωνισμό και την αδυναμία της να περιορίσει την άνοδο των απομιμήσεων των επιτυχημένων φαρμάκων της για την απώλεια βάρους, προκάλεσαν την επιβράδυνση της ανάπτυξης της Δανίας στις αρχές του έτους, πυροδοτώντας ανησυχίες για την οικονομία. Οι Αρχές και οι οικονομολόγοι μείωσαν πρόσφατα τις οικονομικές προβλέψεις, ενώ οι μαζικές απολύσεις στη φαρμακευτική εταιρεία έβαλαν τη Δανία σε τροχιά για το χειρότερο έτος απολύσεων από την πανδημία της COVID-19.

Η αναταραχή στη φαρμακευτική εταιρεία και η πτώση της μετοχής της έχουν επίσης επηρεάσει αρνητικά το καταναλωτικό κλίμα, το οποίο βρίσκεται στο χαμηλότερο επίπεδο από τις αρχές του 2023. Στοιχεία που δημοσιεύθηκαν την Πέμπτη έδειξαν ότι ο δείκτης εμπιστοσύνης των καταναλωτών υποχώρησε για πέμπτο συ-

νεχόμενο μήνα. Αυτό αντικατοπτρίστηκε στις δαπάνες των νοικοκυριών κατά το τρίμηνο, οι οποίες αυξήθηκαν μόλις κατά 0,1%.

Οι εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 4,1%, ωθούμενες από την αύξηση της παραγωγής της φαρμακευτικής βιομηχανίας και τη μείωση των τιμών στον τομέα, ενώ οι επενδύσεις αυξήθηκαν επίσης ελαφρώς, σύμφωνα με τη στατιστική υπηρεσία.

Η Δανία δεν έχει σημειώσει τόσο ισχυρή τριμηνιαία ανάπτυξη από το τέταρτο τρίμηνο του 2021, όταν το ΑΕΠ αυξήθηκε 3,3% καθώς η οικονομία ανέκαμψε από την ύφεση που προκάλεσε η πανδημία.

«Ένα ενδιαφέρον στοιχείο των στοιχείων των εθνικών λογαριασμών είναι ότι οι εικασίες σχετικά με την πιθανή αρνητική επίδραση της Novo στη δανική οικονομία μέχρι στιγμής φαίνεται να έχουν ξεπεραστεί σε μεγάλο βαθμό», επισήμανε ο Τζες Αρμουσεν, επικεφαλής οικονομολόγος της SJF Bank.

Η εταιρεία Χρ. Καποδιστρίας και Υιοί Ατδ με Αριθμό Μητρώου Εργοδότη (ΑΜΕ) 218158/4/4531 ζητά να προσλάβει Pickers/Αποθηκάριους με αρκετά καλούς όρους εργοδότησης, όχι χαμηλότερους από αυτούς που ισχύουν για το υπόλοιπο προσωπικό με βάση τις Συμφωνίες Εργοδότησής τους.

Οι ενδιαφερόμενοι να αποστέλλονται στο Επαρχιακό Γραφείο Εργασίας Λάρινακας στα τηλέφωνα 24805333.

ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ: ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

Γνωστοποιείται σύμφωνα με το άρθρο 25 του Περί Ακινήτων Ιδιοκτησίας (Διακατοχή, Εγγραφή και Εκτίμηση) Νόμου Κεφ. 224, ότι συμφωνήθηκε να 팔ληθεί το μερίδιο ή συμφέρον στα ακίνητα που αναφέρονται πιο κάτω:

Δήλωση Μεταβίβασης: 4/Π/3752/2025

Πωλητής/τές: ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ ΓΙΑΝΝΗ ΜΑΡΙΟΣ

ΣΟΚΡΑΤΟΥΣ 4, 7520, ΞΥΛΟΦΑΓΟΥ, ΛΑΡΝΑΚΑ

Αγοραστής: ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ ΣΛΑΒΚΑ ΜΠΑΤΙΝ

ΔΑΙΔΑΛΟΥ 20, 7520, ΞΥΛΟΦΑΓΟΥ, ΛΑΡΝΑΚΑ

Ακίνητο: Αρ. Εγγραφής: 0/5139

Φύλλο/Σχέδ./Τμήμα/Τεκμ./Κλίμ.: 0/1-2770-3720/17/86/6

Είδος Ακινήτου: ΤΟΠΟΣ

Υποδιοκτησίες: ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΚΑΦΕΝΕΙΟ

Εμβαδό τ.μ.: 513

Γεωγραφική Περιοχή: ΛΑΡΝΑΚΑ, ΞΥΛΟΦΑΓΟΥ

Τοποθεσία: ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Μεταβίβ. ΜΕΡΙΔΙΟ ΣΤΟ ΑΚΙΝ.: 1/3

Ποσό Πώλησης: €14.333,33

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Τα ακίνητα ενδέχεται να υπόκεινται σε Φ.Π.Α. , ο οποίος δεν συμπεριλαμβάνεται στο ποσό πώλησης.

Ο ιδρυτής της Amazon Τζεφ Μπέζος, και ένας από τους πλουσιότερους ανθρώπους στον κόσμο, μπαίνει ενεργά στην κούρσα της τεχνητής νοημοσύνης (AI), αναζωπυρώνοντας την κόντρα του με τον Ελον Μασκ. Ο 61χρονος δισεκατομμυριούχος επενδύει χρόνο και χρήμα σε μια startup που ονομάζεται «Προμηθέας» (Project Prometheus), αναλαμβάνοντας μάλιστα τη θέση του συνδιευθυντος συμβούλου. Ο «Προμηθέας» δεν είναι μια συνηθισμένη νεοφυής επιχείρηση, καθώς ξεκινάει με μια εντυπωσιακή χρηματοδότηση ύψους 6,2 δισ. δολ., η οποία προέρχεται εν μέρει και από τον ίδιο τον Μπέζος, με αποτέλεσμα να είναι μία από τις καλύτερα χρηματοδοτούμενες startups πρώιμου σταδίου παγκοσμίως. Στόχος της είναι να κατασκευάσει προϊόντα AI σε κρίσιμους τομείς, όπως οι υπολογιστές, η αεροδιαστημική και η αυτοκινητοβιομηχανία. Η τεχνολογία της στοχεύει στη δημιουργία μοντέλων AI που μαθαίνουν και από τον φυσικό κόσμο και τα πειράματα, σε αντίθεση με τα πα-

Ο 61χρονος δισεκατομμυριούχος ανέλαβε τη θέση του συνδιευθυντος συμβούλου στο Project Prometheus.

ραδοσιακά μεγάλα γλωσσικά μοντέλα (LLMs) που βασίζονται κυρίως σε ψηφιακό κείμενο. Ο Μπέζος θα μοιραστεί τη θέση του CEO με τον φυσικό και χημικό Βικ Μπατζάτζ, ο οποίος συνεργάστηκε στενά με τον συνιδρυτή της Google, Σεργκέι Μπριν, στο Google's X, μια ερευνητική προσπάθεια που συχνά αποκαλείται «The Moonshot Factory». Ήδη, ο «Προμηθέας» λειτουργεί με πάνω από 100 υπαλλήλους, προσελκύοντας ερευνητές AI από κορυφαίες εταιρείες όπως οι OpenAI, Google DeepMind και Meta. Είναι η πρώτη φορά που ο Μπέζος αναλαμβάνει επίσημα επιχειρησιακό ρόλο σε μια εταιρεία από τότε που παραιτήθηκε από τη θέση

Στην κούρσα της AI μπαίνει ο Τζεφ Μπέζος με τον «Προμηθέα»

Αναβιώνει η κόντρα με τον μεγάλο αντιπαλό του Ελον Μασκ

Η είσοδος του Τζεφ Μπέζος (φωτογραφία) στον κλάδο της τεχνητής νοημοσύνης προκάλεσε την άμεση και ειρωνική αντίδραση του μεγάλου αντιπάλου του, Ελον Μασκ. «Χα χα, με τίποτα», έγραψε με μπόλικη δόση ειρωνείας στο X, προσθέτοντας τις λέξεις «copy» και ένα emoji γάτας, υπονοώντας ότι ο Μπέζος για μία ακόμη φορά τον αντιγράφει.

του διευθυντος συμβούλου της Amazon τον Ιούλιο του 2021. Αν και συμμετέχει ενεργά στην Blue Origin, κορυφαία ανταγωνίστρια της SpaceX του Ελον Μασκ, ο επίσημος τίτλος του στη διαστημική εταιρεία είναι ιδρυτής. Μετά την αποχώρησή

του από την Amazon, έχει βρεθεί πολλές φορές στο προσκήνιο τόσο για την προσωπική του ζωή, όσο και για τις επιχειρήσεις του, από τον πολυτελή γάμο του στη Βενετία φέτος, μέχρι την ενεργό συμμετοχή του στην Blue Origin, αλλά και το

αυξανόμενο ενδιαφέρον του για τις νέες τεχνολογίες. Η είσοδός του στον ανταγωνιστικό κλάδο της AI προκάλεσε την άμεση και ειρωνική αντίδραση του μεγάλου αντιπάλου του, Ελον Μασκ. «Χα χα, με τίποτα», έγραψε με μπόλικη

δόση ειρωνείας στο X, προσθέτοντας τις λέξεις «copy» και ένα emoji γάτας, υπονοώντας ότι ο Μπέζος για μία ακόμη φορά τον αντιγράφει. Ο Μασκ έχει κατηγορήσει και στο παρελθόν τον Μπέζος ότι τον μιμείται, ενώ η κόντρα ανάμεσα στους δύο μεγιστάνες έχει επεκταθεί σε διάφορους κλάδους όλα αυτά τα χρόνια. Ο Μασκ χλεύασε για πρώτη φορά δημόσια τον Μπέζος το 2019, όταν η Amazon ανακοίνωσε ένα σχέδιο για ένα δίκτυο δορυφόρων που θα ανταγωνιζόταν άμεσα τη Starlink της SpaceX. Επανέλαβε την ίδια κριτική το 2020, όταν η Amazon απέκτησε τη Zoox, τη startup αυτόνομων οχημάτων που θεωρήθηκε ανταγωνίστρια της Tesla. Με την έναρξη του «Προμηθέα», η αντιπαλότητά τους εισήλθε στον ακμάζοντα τομέα της AI. Η εταιρεία του Μασκ, xAI αναπτύσσεται ραγδαία μέσα από συνεργασίες με τη Nvidia, τη Microsoft και την BlackRock, καθώς επεκτείνει τις μεγάλες λειτουργίες κέντρων δεδομένων τεχνητής νοημοσύνης στο Τέξας. Το μοντέλο Grok της εταιρείας, που τοποθετείται ως ανταγωνιστής της πλατφόρμας GPT της OpenAI, είναι κομβικό στην πεποίθηση του Μασκ ότι η ανάπτυξη της AI πρέπει να είναι ανοιχτή και «να αναζητά την αλήθεια». Το μακροχρόνιο ενδιαφέρον του Μπέζος για την προηγμένη τεχνολογία και την εξερεύνηση του Διαστήματος διαπερνάει επίσης τη νέα του επιχείρηση. Το Project Prometheus ευθυγραμμίζεται στενά με την ευρύτερη μηχανική εστίαση της Blue Origin, η οποία πρόσφατα κατάφερε να προσγειώσει για πρώτη φορά τον πρωωθητικό πύραυλο για το μεγαλύτερο διαστημόπλοιο της σε πλωτή πλατφόρμα. Ενώ και οι δύο δισεκατομμυριούχοι έχουν διαφορετικά οράματα για το μέλλον, από τα διαπλανητικά ταξίδια μέχρι το παγκόσμιο ευρυζωνικό δίκτυο και τα υπερ-εφυή συστήματα, η τελευταία τους σύγκρουση σηματοδοτεί ότι η μάχη για την κυριαρχία στην τεχνητή νοημοσύνη θα είναι εξίσου έντονη με την εχθρότητά τους στο Διάστημα και στην ηλεκτροκίνηση.

read-library.com

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

DOWNLOAD OUR APP

ΜΕ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ

Τράπεζα Κύπρου

Deloitte.

28-29 November 2025

Rialto Theatre 19:00

FLASH ART FESTIVAL

Πληροφορίες & εισιτήρια: www.rialto.com.cy | 7777745

Χορηγοί Επικοινωνίας Media Sponsors

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Του **ΠΡΟΚΟΠΗ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ**

Χιλιάδες ακίνητα και περιουσιακά στοιχεία που για δεκαετίες έμεναν στο περιθώριο, παγιδευμένα σε νομικές εκκρεμότητες και γραφειοκρατικά αδιέξοδα, μπαίνουν πλέον στο επίκεντρο της κυβερνητικής πολιτικής. Με το νομοσχέδιο που δόθηκε σε δημόσια διαβούλευση, η κυβέρνηση επιχειρεί να ενεργοποιήσει περισσότερες από 2.000 αδρανείς κοινωφελείς περιουσίες και 7.000 σχολάζουσες κληρονομίες, ανοίγοντας τον δρόμο για την αξιοποίησή τους. Ένα σημαντικό μέρος αυτής της ανεκμετάλλετης μέχρι σήμερα περιουσίας πρόκειται να κατευθυνθεί στην κάλυψη στεγαστικών αναγκών ευάλωτων νοικοκυριών.

Κεντρικό ρόλο στο νέο πλαίσιο αναλαμβάνει ίδρυμα ειδικού σκοπού, το οποίο θα διαχειρίζεται και θα αξιοποιεί ενιαία όλες τις κοινωφελείς περιουσίες και τις σχολάζουσες κληρονομίες, βάζοντας τάξη σε ένα πεδίο που για δεκαετίες παρέμενε κατακερ-

Κεντρικό ρόλο αναλαμβάνει ίδρυμα ειδικού σκοπού το οποίο θα διαχειρίζεται ενιαία όλες τις περιουσίες.

ματισμένο και αδιαφανές.

Για παράδειγμα, η καταχώριση σε επτά διαφορετικά μητρώα οδηγούσε σε έλλειψη ομοιόμορφης αντιμετώπισης των κοινωφελών περιουσιών. Μεγάλος αριθμός ιδρυμάτων δεν υπέβαλλε οικονομικές καταστάσεις, καθιστώντας αδύνατο τον έλεγχο της ορθότητας της διαχείρισης. Επίσης, δεν υπήρχε ορισμός ή μηχανισμός για την αντιμετώπιση της αδράνειας. Χιλιάδες περιουσίες παρέμεναν και παραμένουν ανενεργές και ανεκμετάλλετες επί δεκαετίες, με αποτέλεσμα να απομειώνονται συνεχώς και να μην εκτελείται ο σκοπός του ιδρυτή. Ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών Κυριάκος Πιερρακάκης είχε εξ αρχής θέσει ως προτεραιότητα την αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας. Με το συγκεκριμένο νομοσχέδιο, το οποίο βασίζεται σε προεργασία του προκατόχου του, Κωστή Χατζηδάκη, επιχειρείται αυτή η προτεραιότητα να συνδυαστεί με την κάλυψη μιας βασικής κοινωνικής ανάγκης, της στέγασης.

Η νέα πλατφόρμα

Σε πρώτη φάση, όλες οι σχολάζουσες κληρονομίες θα καταγραφούν και

θα χαρτογραφηθούν ψηφιακά μέσω της νέας πλατφόρμας σχολάζουσών κληρονομιών (e-diadoxi), η οποία θα διασυνδεθεί με τα μητρώα του Δημοσίου. Το ίδρυμα ειδικού σκοπού θα λειτουργεί ως κηδεμόνας και εκκαθαριστής για περιουσίες χωρίς κληρονόμους ή έπειτα από αποποίηση, έως ότου περιέλθουν στο Δημόσιο. Οι λεγόμενες σχολάζουσες κληρονομίες εί-

ναι εκείνες οι κληρονομίες που είτε τις έχουν αποποιήσει οι δικαιούχοι κληρονόμοι είτε δεν υπήρξαν κληρονόμοι, άρα ήταν ουσιαστικά στα αζήτητα, καταλήγοντας στο τέλος στο Δημόσιο. Η πλατφόρμα e-diadoxi αποτελεί το ολοκληρωμένο πληροφοριακό σύστημα για τον εντοπισμό, την καταγραφή, επεξεργασία, παρακολούθηση, διαχείριση και εκκαθάριση των

σχολάζουσών κληρονομιών. Η πλατφόρμα διαλειτουργεί με: α) το Μητρώο Πολιτών, β) τα Ολοκληρωμένα Πληροφοριακά Συστήματα (ΟΠΣ) της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ), γ) το Μητρώο Διαθκτών, δ) τα πληροφοριακά συστήματα του υπουργείου Δικαιοσύνης, ε) τα Ληξιαρχεία των δήμων, στ) το Εθνικό Κτηματολόγιο, ζ) το Ενιαίο Μητρώο

Πρώτο βήμα για αξιοποίηση χιλιάδων ακινήτων

Σε δημόσια διαβούλευση το νομοσχέδιο για τις σχολάζουσες κληρονομίες και τις αδρανείς κοινωφελείς περιουσίες

Η κυβέρνηση επιχειρεί να δημιουργήσει ένα νέο πλαίσιο προκειμένου να αξιοποιήσει περισσότερες από 2.000 αδρανείς κοινωφελείς περιουσίες και 7.000 σχολάζουσες κληρονομίες. Σημαντικό μέρος αυτών των ανεκμετάλλετων μέχρι σήμερα ακινήτων πρόκειται να κατευθυνθεί στην κάλυψη στεγαστικών αναγκών ευάλωτων νοικοκυριών.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ ΑΝΔΡΕΟΥ**

Λεωφόρος Μακαρίου και προβληματική εμπορικότητα

Κανένας δεν αμφισβητεί ότι η Λεωφόρος Μακαρίου στη Λευκωσία έχει σοβαρό πρόβλημα εμπορικότητας. Πρόκειται για ένα από τα πιο κρίσιμα και πολυσυζητημένα θέματα στη Λευκωσία για αρκετό διάστημα τώρα. Άλλωστε το πρόβλημα, αν θέλουμε να είμαστε ειλικρινείς, δεν δημιουργήθηκε με την ανάπλαση –όπως κάποιοι αβασάνιστα δηλώνουν– αλλά άρχισε να φαίνεται εδώ και δεκαπέντε χρόνια. Το είπαμε πολλές φορές σε άλλες δημοσιεύσεις, πως η δημιουργία των Malls έπαιξε τον καθοριστικό ρόλο, όπως όμως και σειρά άλλων κακών σχεδιασμών σε πολλά επίπεδα διοίκησης αυτού του τόπου. Και ως μη γελιόμαστε, η Λευκωσία του 1960 και 1970 που ζούσε και εργαζόταν μέσα και γύρω από το κέντρο δεν είναι η ίδια με τη Λευκωσία του 1990 και μετά που εκτείνεται μέχρι 25 χλμ. από το κέντρο. Δεν παύει όμως ως θέμα να είναι πάντα επίκαιρο και δη όταν κοντεύουν Χριστούγεννα. Ο προβληματισμός έγκειται στο γεγονός ότι η Λεωφόρος Μακαρίου, παρά την ολοκλήρωση της μεγάλης ανάπλασης που μεταμόρφωσε τον δρόμο σε μια σύγχρονη λεωφόρο με μεγαλύτερα πεζοδρόμια, φωτισμό, πράσινο και λεωφορειολωρίδες, δεν έχει ανακτήσει ακόμα την παλιά της εμπορική αίγλη.

Τα προβλήματα συνοψίζονται κυρίως στην προσβασιμότητα και στο μίγμα ενοικιαστών/ χρηστών (το λεγόμενο tenant/user mix). Για να επιτευχθεί αναζωογόνηση και η λεωφόρος να σφύζει από ζωή απαιτείται ένα ολοκληρωμένο σχέδιο που να περιλαμβάνει κυκλοφοριακές ρυθμίσεις, οικονομικά κίνητρα και έλκυση κόσμου ο οποίος θα φέρει ξανά ζωή. Το κρίσιμότερο είναι η βελτίωση της προσβασιμότητας και η στάθμευση. Το μεγαλύτερο εμπόδιο που αναφέρουν οι επιχειρηματίες, είναι η δυσκολία πρόσβασης για τους καταναλωτές. Συνεπώς είναι ουσιαστικές να υπάρξει:

- Άμεση λύση στάθμευσης. Χρειάζεται να εξασφαλιστούν πολυάριθμοι, προστιτοί και ευδιάκριτοι χώροι στάθμευσης περιμετρικά της λεωφόρου (π.χ. σε παράπλευρους δρόμους, σε υπόγεια), με ειδικές μειωμένες τιμές για τους επισκέπτες της Μακαρίου. Παρόλο που τα πράγματα συνεχώς βελτιώνονται –έστω μετ'εμποδίων– ακόμη απέχουμε από το επιθυμητό αποτέλεσμα. Οι ιδιωτικοί χώροι είναι ακριβοί, λιγοστεύουν λόγω των αναπτύξεων που γίνονται χωρίς να αναπληρώνονται με τουλάχιστον τον ίδιο ρυθμό, ενώ ο Δήμος μη έχοντας μάθει από λάθη του πρόσφατου παρελθόντος που σκότωσαν την αναζωογόνηση της εντός των Τει-

Τα προβλήματα συνοψίζονται κυρίως στην προσβασιμότητα και στο μίγμα ενοικιαστών/ χρηστών.

κών πόλης, τιμωρεί επιλεκτικά με βαριά πρόστιμα την «παράνομη» στάθμευση σε ώρες που δεν διακαίολογούνται, π.χ. μετά τις 9 μ.μ. -Πρώθνηση του Smart Mobility. Επιβάλλεται η πλήρης και αποτελεσματική λειτουργία του συστήματος Smart City (όπως συστήματα πληροφορικής για διαθεσίμες θέσεις στάθμευσης σε πραγματικό χρόνο) και ενίσχυση των δημόσιων συγκοινωνιών (λεωφορείων και mini-bus) που χρησιμοποιούν λεωφορειολωρίδες.

- Επανεξέταση κυκλοφοριακών ρυθμίσεων. Οι επιχειρηματίες ζητούν συνεχώς την επαναξιολόγηση της ρύθμισης που επιτρέπει μόνο τη διέλευση λεω-

φορείων και εξουσιοδοτημένων οχημάτων. Παρόλο που προσωπκά έχω τις αμφιβολίες μου κατά πόσο αυτό είναι η σοβαρότερη λύση, εντούτοις θα μπορούσε να εξεταστεί η πρόταση για μονοδρόμηση ή μετατροπή σε πεζόδρομο μόνο τα Σαββατοκύριακα, ώστε να συνδυαστεί η βιώσιμη κινητικότητα με την εμπορικότητα. Εξίσου σημαντικά είναι τα οικονομικά κίνητρα και διαφοροποίηση καταστημάτων. Για να επιστρέψουν οι ποιοτικές επιχειρήσεις, πρέπει να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα των υψηλών ενοικίων και της πληθώρας κλειστών χώρων.

- Φορολογικά κίνητρα. Παροχή μειώσης δημοτικών τελών ή άμε-

σων χορηγιών από τον Δήμο ή την κυβέρνηση για επιχειρήσεις που ανοίγουν νέο κατάστημα στη Μακαρίου (ειδικά για μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις).

- Στρατηγική μίσθωσης (Tenant Mix). Ο Δήμος πρέπει να συνεργαστεί με τους ιδιοκτήτες ακινήτων για να ενθαρρύνει τη διαφοροποίηση των καταστημάτων μεταξύ τους. Πρέπει να έρθουν και να συμβιώνουν οι ακόλουθες κατηγορίες:
- Experiential Retail: Καταστήματα που προσφέρουν εμπειρίες (concept stores, showrooms, χώροι γευστιγνωσίας).
- Ψυχαγωγία/Εστίαση: Ποιοτικά εστιατόρια, καφετέριες και μπαρ με τραπεζοκαθίσματα επί των διευρμένων πεζοδρομίων, που να λειτουργούν μέχρι αργά.
- Υπηρεσίες/ Πολιτισμός: Να ενσωματωθούν χρήσεις πολιτισμού, γραφεία δημιουργικότητας και υπηρεσίες για τους μόνιμους κατοίκους του κέντρου.
- Δημιουργία Ζωής και Εμπειριών (Activation). Ένας δρόμος δεν «ζει» μόνο από τα καταστήματα που έχει, αλλά και από τα events που προσελκύουν ανθρώπους: Events και Φεστιβάλ: Διοργάνωση τακτικών εκδηλώσεων (π.χ. κάθε πρώτη Παρασκευή του μήνα, ή τα Σαββατοκύριακα) στη λεωφόρο:
- Street Food Festivals

- Pop-up Markets (αγορές με χειροτεχνίες, τοπικά προϊόντα).
- Art Installations/ Open-Air Galleries/ μουσικά δρώμενα.

Σύνδεση με το Αστικό Κέντρο: Δημιουργία ξεκάθαρων, ελκυστικών διαδρομών που να συνδέουν τη Μακαρίου με την Πλατεία Ελευθερίας, την Παλιά Πόλη και την Οδό Στασιμράτους, ώστε ο επισκέπτης να κινείται ευχάριστα σε όλο το «Εμπορικό Τρίγωνο» πεζός. Παρόλο που τα έργα υποδομής έγιναν, χρειάζεται ενίσχυση φινιέτας.

Ενίσχυση Κατοίκησης: Παροχή κινήτρων για νέους κατοίκους ώστε να ζήσουν στο κέντρο της Λευκωσίας. Παράλληλα, να ενισχυθεί η αναβάθμιση διατηρητέων κτιρίων και η φοιτητική στέγαση. Ένας δρόμος σφύζει από ζωή μόνο όταν κατοικείται.

Η Λεωφόρος Μακαρίου είναι πλέον ένας χώρος υψηλής αισθητικής και βιώσιμης κινητικότητας. Αυτό που λείπει είναι η οικονομική στρατηγική και η δυναμική προώθηση για να γεμίσει ξανά με ποιοτικές επιχειρήσεις και κυρίως με κόσμο. Έτσι διασφαλίζεται η ανάπτυξη και εξέλιξη της χαμένης εμπορικής της αίγλης.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Εηλώνοντας τον Οιδίποδα

«Είναι κρίμα να αφήσουμε τέτοια θεατρικά έργα να γίνουν μουσειακά εκθέματα», λέει ο Ρόμπερτ Αϊκ στην «Κ» και εξηγεί ότι η τραγωδία πρέπει να ξαναζήσει, όχι να αναπαραχθεί

Συνέντευξη στη **ΜΑΡΩ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

Ο Νίκος Κουρής, ωραίος και αλαζονικός πολιτευτής, μπαίνει στην αίθουσα-στρατηγείο της νικηφόρου προεκλογικής εκστρατείας του περίπου δύο ώρες πριν ανακοινωθούν τα επίσημα αποτελέσματα. Τα exit polls προμηνύουν θρίαμβο. Οι φωνές του πλάθους «Οιδίπους - Οιδίπους!» τον αποθεώνουν. Το νεαρό τυφλό αγόρι, ο Τειρεσίας, που ξεγλιστράει μέσα στη γιορτινή σκηνή, προειδοποιεί για την κόλαση που επιφυλάσσει το μέλλον στον πρωταγωνιστή της βραδιάς. Αλλά ποιος τον ακούει; Είναι νωρίς, το έργο έχει μόλις αρχίσει.

Ο συγγραφέας και σκηνοθέτης Ρόμπερτ Αϊκ βρέθηκε στην Αθήνα για τις τελευταίες πινελιές στην παράσταση που δουλεύεται εδώ και μήνες. Ο βραβευμένος με Olivier «Οιδίπους» του έκανε πρεμιέρα στη Στέγη του Ιδρύματος Ωνάση μια εβδομάδα πριν ο Αϊκ κλείσει τα 39 του χρόνια. Ωστόσο μοιάζει πολύ νεότερος, με το καθαρό πρόσωπο και τα στρογγυλά γυαλιά του. Φαίνεται σαν να ανήκει στην Gen Z, όπως ο Τειρεσίας του –η σοφία είναι χάρισμα των νέων σε αυτή τη μεταγραφή της τραγωδίας–, αλλά ο Αϊκ είναι μέλος των millennials, ένα «τρομερό παιδί» της Βρετανίας που μεγάλωσε στα '90s.

Από τα είκοσι του μέχρι τώρα διέσχισε δύο δεκαετίες γράφοντας και σκηνοθετώντας αλλεπάλληλες επιτυχίες στο Γουέστ Εντ. Οι εγκεφαλικές αλλά μοντέρνες εκδοχές των κλασικών έργων που παρουσίασε ταράζουν και συγκινούν το κοινό, συμβάλλοντας σημαντικά κατά τις δεκαετίες του 2010 στο να ανοίξει ο δρόμος για την καθιέρωση μιας νέας τάσης για το βρετανικό θέατρο.

Στη συζήτησή μας πάντως δεν μιλάει σαν επαναστάτης – άλλωστε, είναι μέλος της βρετανικής Βασιλικής Εταιρείας Λογοτεχνίας. Θυμίζει περισσότερο ένα παιδί που η διάνοια το ωθεί να διαλύσει τα παιχνίδια του, ακόμη και τα πιο αγαπημένα, για να δει τι κρύβουν μέσα. Ισως έτσι να σκέφτεται όταν διαλύει ένα κλασικό έργο και το ξαναχτίζει από την αρχή.

Δεν είναι ότι αντιπαθεί την παράδοση: απλώς τη βρίσκει στενόχωρη. Τη θεωρεί ένα μουσείο που χρειάζεται ξεσκόνισμα και ανανέωση. «Λατρεύω τον “Οιδίποδα”. Είναι ένα αριστούργημα», λέει αμέσως, σχεδόν πριν αρχίσουμε τη συνέντευξη. «Το κείμενο ξέρει την αλήθεια, οι χαρακτήρες όχι. Ο Οιδίποδας λέει: “Παιδιά, αδέρφια και αδελφές μου” κι εσύ ο θεατής τον ακούς από κάτω και σκέφτεσαι “ναι, φίλε, κυριολεκτικά αυτό σου είναι”».

Η εμμονή του Αϊκ με τον Οιδίποδα παραμένει σταθερή από το 2017, τότε που πρωτοσκέφτηκε να καταπαστεί με τη σκοτεινή ιστορία του Σοφοκλή. «Ρωτώ κάθε φορά τον εαυτό μου: Τι μένει αναλλοίωτο σε αυτό το έργο δυόμισι χιλιάδες χρόνια μετά; Είναι ο τρόμος που ελλοχεύει στην αποκάλυψη ότι δεν ξέρεις ποιος είσαι. Οτι μπορεί να τραβήξεις μια κλωστή και να ξηλωθεί ολόκληρη η ζωή σου», εξηγεί.

Στο θεατρικό σύμπαν του ο Οιδίποδας φοράει ακριβό κοστούμι. Οι κλασικιστές, βεβαίως, αντιδρούν όπου η παράστα-

Σκηνή από την παράσταση «Οιδίπους» σε σκηνοθεσία Ρόμπερτ Αϊκ, με τον Νίκο Κουρή (αριστερά) στον ρόλο του Οιδίποδα και τον Κώστα Νικούλι ως Τειρεσία.

ση έχει παιχτεί – πρεμιέρα στο Αμστερνταμ, αργότερα Γουέστ Εντ και Μπρόντγουεϊ. Δεν δείχνει να τους φοβάται. Παρατηρεί με κάποια έκπληξη ότι το διεθνές κοινό συχνά δεν γνωρίζει καν την πλοκή της τραγωδίας. «Στο Λονδίνο ο κόσμος σοκαριζόταν όταν η ιστορία ξεδιπλωνόταν. Κυριολεκτικά αναφωνούσαν», τονίζει. «Οπότε νομίζω πως η εμπειρία στην Ελλάδα θα είναι διαφορετική. Εδώ υπάρχει άλλη σχέση με τον μύθο. Ανυπομονώ να δω πώς θα αισθανθεί το ελληνικό κοινό “αλλάζοντας” τον Σοφοκλή. Ισως όπως μερικοί Άγγλοι που θυμώνουν όταν αλλάζεις τον Σαίξπηρ. Υποθέτω ότι είναι κάτι αντίστοιχο, έτσι δεν είναι;».

Ο θεατρικός συγγραφέας και σκηνοθέτης Ρόμπερτ Αϊκ έχει χαρακτηριστεί από τον Τύπο της Βρετανίας ιδιοφυΐα, ένα «τρομερό παιδί» με αλεπάλληλες επιτυχίες στη σκηνή.

Ο Νίκος Κουρής με την Καρουφυλλιά Καραμπέτη στο ρόλο της Ιοκάστης.

μαι συναισθηματικά μέσα σε μια “παραδοσιακή” παράσταση. Ενδιαφέρουσα; Ναι. Μελετημένη; Βεβαίως. Αλλά δεν μου ξερίζωσε την καρδιά. Αυτή τη δύναμη θέλω. Και για να τη βρω, πρέπει να φέρω την ιστορία στο τώρα. Η δουλειά του storyteller είναι να καθαρίσει το έργο από τα «βερνίκια» του χρόνου – όπως ένα παλιό λάδι του Ρέμπραντ που χρειάζεται αποκατάσταση. Θέλεις να δεις τα χρώματα όπως τα σχεδίασε, όχι με 400 χρόνια σκόνη».

– Ο μύθος μπορεί να διαβαστεί με τουλάχιστον δύο τρόπους: ως πολιτικό δράμα για την εξουσία ή ως υπαρξιακή τραγωδία αυτογνωσίας. Εσείς ποιον δρόμο ακολουθείτε;

– Και τους δύο. Σε ένα μεγάλο θεατρικό κείμενο πρέπει να υπάρχουν περισσότερα στοιχεία από όσα μπορείς να συλλάβεις από μόνο μία οπτική άποψη. Δεν μπορείς να δεις Οιδίποδα ή Αμλετ και να τα έχεις καταλάβει όλα. Ετσι κι εδώ: άλλοι θα ακολουθήσουν τον προσωπικό, υπαρξιακό άξονα – την αγωνία της ταυτότητας. Άλλοι θα δουν το πολιτικό κομμάτι. Και οι δύο αναγνώσεις είναι απολύτως έγκυρες και το έργο τις περιέχει ταυτόχρονα. Το ζητούμενο είναι η εμπειρία να παραμένει πυκνή, ουσιαστική και πολύσημη.

– Ακούγοντάς σας σκέφτομαι ότι η ιστορία του Οιδίποδα θυμίζει ιστορία τρόμου, π.χ. την «Πτώση του οίκου των Ασερ» του Πόε. Αλλά ο πρωτότυπος τίτλος του έργου είναι «Οιδίπους Τύραννος». Τι σημασία έχει αυτή η λέξη για εσάς;

– Νομίζω ότι ο «Τύραννος» είναι πιο ακριβής όρος για την προσωπικότητα του Οιδίποδα, πολύ πιο εύστοχος από το «Βασιλιάς Οιδίποδας» (Oedipus Rex) που χρησιμοποιούμε στα αγγλικά. Όταν έγραφα την προσαρμογή το 2017, υπήρχαν πολλά σύγχρονα πολιτικά σημεία αναφοράς που με επηρέασαν.

Ο Μακρόν είχε μόλις εκλεγεί από το πουθενά, εκτός συστήματος, με μια πολύ μεγαλύτερη σε ηλικία σύντροφο – πράγμα που είχε σοκάρει πολλούς. Είχαμε επίσης ζήσει την πρώτη νίκη του Τραμπ και τη Χίλαρι Κλίντον να μένει κλεισμένη στη σουίτα της επί δύο ημέρες, ανίκανη να βγει για να παραδεχθεί την ήττα της. Αρχισα να σκέφτομαι: «Τι συζητείται πίσω από αυτές τις κλειστές πόρτες της πολιτικής;».

– Στη σύγχρονη μεταγραφή σας, η ιδιωτική συντριβή κορυφώνεται παράλληλα με τον δημόσιο θρίαμβο.

– Στον Σοφοκλή όλα συμβαίνουν σε πραγματικό χρόνο και στον ίδιο χώρο – χωρίς αλλαγές σκηνικών, όπως επαινετικά σχολίαζε ο Αριστοτέλης.

Η εικόνα της Κλίντον «εγκλωβισμένης» στο ξενοδοχείο της μου έδωσε την ιδέα: Η οικογένεια δεν μπορεί να φύγει μέχρι να ξεκαθαρίσει το εκλογικό αποτέλεσμα. Ετσι γεννήθηκε ο δικός μου Οιδίποδας: ένας πολιτικός «αουτσάιντερ», έτοιμος να αποκτήσει τεράστια εξουσία.

Και όπως κάθε Οιδίποδας, είναι αυτός που θα λύσει όλα τα αινίγματα – μέχρι να καταλάβει ότι το μεγαλύτερο αίνιγμα είναι ο ίδιος του ο εαυτός.

Δεν ξέρεις ποιος είσαι

«Ρωτώ κάθε φορά τον εαυτό μου: Τι μένει αναλλοίωτο σε αυτό το έργο δυόμισι χιλιάδες χρόνια μετά; Είναι ο τρόμος που ελλοχεύει στην αποκάλυψη ότι δεν ξέρεις ποιος είσαι. Οτι μπορεί να τραβήξεις μια κλωστή και να ξηλωθεί ολόκληρη η ζωή σου».

Σοφοκλής και Σαίξπηρ

«Στο Λονδίνο ο κόσμος σοκαριζόταν όταν η ιστορία ξεδιπλωνόταν. Ανυπομονώ να δω πώς θα αισθανθεί το ελληνικό κοινό “αλλάζοντας” τον Σοφοκλή. Ισως όπως μερικοί Άγγλοι θυμώνουν όταν αλλάζεις τον Σαίξπηρ. Υποθέτω ότι είναι κάτι αντίστοιχο».

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

23-29.11.25

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

«Bugonia»

Η ταινία «Bugonia» του Γιώργου Λάνθιμου συνεχίζει για τρίτη εβδομάδα στον κινηματογράφο Πάνθεον. Συμμετέχουν οι Έμα Στόουν, Τζέσι Πλέμονς, Έιντεν Ντέλμις, Σταύρος Χαλκιάς, Αλίσια Σιλβερστόουν. Ισορροπώντας με επιτυχία την κωμωδία και το δράμα, η ταινία αρχικά αφηγείται την απαγωγή και την μνηρία ενός διευθύνοντος συμβούλου μιας ισχυρής φαρμακευτικής εταιρείας από δύο άνδρες που έχουν τροφοδοτήσει το μυαλό τους με τόσες πολλές θεωρίες συνωμοσίας που είναι πεπεισμένοι ότι ο ψυχρός και αδιστακτός διευθύνων σύμβουλος είναι στην πραγματικότητα μια εξωγήινη οντότητα που έχει έρθει στον πλανήτη μας για να τον οδηγήσει ύπουλα στην καταστροφή του. **Προβολές καθημερινά στις 8:00 μ.μ. 23, 25, 26 Νοεμβρίου. Πάνθεον, Διαγόρου 29, Λευκωσία.**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Amy Stephens | Η Σκηνή της Φύσης

Στην τρίτη ατομική της έκθεση στην γκαλερί Art Seen, σε επιμέλεια Μαρίας Στάθη η Amy Stephens σκηνοθετεί δυναμικές συναντήσεις ανάμεσα στο κυπριακό τοπίο, τα γλυπτικά υλικά και το ανθρώπινο σώμα. Δημιουργεί χώρους διερώτησης γύρω από τις σχέσεις μεταξύ ανθρώπων, τόπων και τον ρόλο της τέχνης να αναδιαμορφώνει την αίσθηση περιβαλλοντικής συνύπαρξης. Η Amy Stephens είναι μια «συγγραφέας μορφών». Καθημερινά υλικά δομούνται προσεκτικά σε αντικείμενα που μεταμορφώνουν και διαταράσσουν το φυσικό τοπίο. Στην έκθεση αυτή, τα έργα έχουν συγκροτηθεί σταδιακά, χωρίς περιορισμούς. Η αρχιτεκτονική διεισδύει στα αντικείμενα, η φύση εισχωρεί στη γλυπτική και τα ορκικά επαναπροσδιορίζουν τον χώρο. Σε αρκετά έργα, μεταλλικές κατασκευές αγκυρώνονται από κομμάτια πλεονάζοντος κυπριακού ασβεστόλιθου, επεκτείνοντας την υπάρχουσα αρχιτεκτονική και λειτουργώντας ως πύλες ανάμεσα στο ανθρώπινο και το φυσικό. Στο έργο Nature's Stage, ένα βέλος από λείο ασάλι διαπερνάται από έναν ακατέργαστο λίθο. Το συγκολλημένο πλαίσιο από ορείχαλκο μετατρέπει την εικόνα σε ένα πολυτελές αντικείμενο. Γκαλερί Art Seen, αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄ 66B, Λευκωσία. Διάρκεια έως 16 Ιανουαρίου 2026. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22006624, www.art-seen.org**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Τα Γούστα του Κυρίου Σλόαν»

Με μια ομάδα επίλεκτων συνεργατών, η «Σλόλο για Τρεις» προτείνει τη διαχρονικά επίκαιρη μαύρη φαρσοκωμωδία του Τζο Όρτον «Τα Γούστα του Κυρίου Σλόαν», σε σκηνοθεσία Μαρίας Μανναρίδου - Καρσερά, ζωντανεύοντας τον κόσμο του ανατρεπτικού Άγγλου δραματουργού μέσα από μια ανανεωμένη ματιά που μας μεταφέρει στο δικό μας σύγχρονο κόσμο. Ακολουθώντας τα συστατικά που συνθέτουν το έργο του, η παράσταση παραμένει πιστή στο πνεύμα του συγγραφέα, προσθέτοντας μια επιπλέον διάσταση, επενδύοντας στη ζωντανή παρουσία του μουσικού σασζοφωνίστα, υπογραμμίζοντας τις ανατροπές και τις εκπλήξεις που μας επιφυλάσσει η σκηνοθετική πρόταση. Παιζουν οι ηθοποιοί: Χριστίνα Χριστόφια, Κρις Σπύρου, Χάρης Πισίας και Φώτης Φωτίου. Μουσικός επί σκηνής Χάρης Ιωάννου. Πρεμιέρα Τρίτη 25 Νοεμβρίου, 8:30 μ.μ. →Παραστάσεις Δεκεμβρίου, Δευτέρα: 1, 8, 15 Δεκεμβρίου και Τρίτη: 2, 9, 16 Δεκεμβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. Θέατρο Χώρα, Κοράη 1 (Πλατεία Αρχιεπισκοπής), Λευκωσία. **Πληροφορίες, κρατήσεις: 96147809. Η παράσταση είναι κατάλληλη για άτομα άνω των 15 ετών.**

ΕΚΘΕΣΗ

Χριστόφορος Σάββα: Απλά – Περίπλοκα – Αόρατα

Η Λεβέντειος Πινακοθήκη παρουσιάζει τη νέα της προσωρινή έκθεση «Χριστόφορος Σάββα: Απλά – Περίπλοκα – Αόρατα: Ένα άγνωστο αρχείο», η οποία θα διαρκέσει μέχρι τον Ιούνιο του 2026. Η έκθεση φωτίζει για πρώτη φορά ένα πολύτιμο και άγνωστο έως σήμερα αρχείο του Χριστόφορου Σάββα (1924-1968). Το αρχείο που περιέχει έργα, σκίτσα, φωτογραφίες και προσωπικά σημειώματα, ρίχνει φως στη δημιουργική πορεία του καλλιτέχνη και αποκαλύπτει άγνωστες πτυχές του έργου του. Η μοναδική αυτή ανακάλυψη του αρχείου, υπήρξε αποτέλεσμα συγκυριών, δεσμών φιλίας

και πράξεων συμφιλίωσης. Στα τέλη του 2020 η Ελένη Σ. Νικήτα, η πρώτη επιμελήτρια της Κυπριακής Συλλογής της Πινακοθήκης, συναντήθηκε με τον συλλέκτη Χαράλαμπα Σεργίου για να δει έναν χαρτοφύλακα έργων που του είχε δωρίσει ένας Τουρκοκύπριος φίλος του. Το δώρο αυτό αποδείχθηκε πως ήταν τμήμα ενός πολύ μεγαλύτερου αρχείου που περιελάμβανε εκατοντάδες έργα και αντικείμενα του Σάββα, χρονολογημένα από το 1946 έως το 1968. Λεβέντειος Πινακοθήκη, Οδός Α. Γ. Λεβέντη, Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22668838, www.leventisgallery.org**

ΕΚΘΕΣΗ

«Γραμμή, Επανάληψη, Προοπτική»

Η Γκαλερί Γκλόρια παρουσιάζει την ατομική έκθεση της Σάρα Lee Μιχαηλίδου με τίτλο «Γραμμή, Επανάληψη, Προοπτική», που αποτελεί την πέμπτη προσωπική της παρουσίαση στην γκαλερί Γκλόρια. Στη νέα αυτή ενότητα έργων, η Σάρα συνεχίζει τη μακρόχρονη διερεύνησή της γύρω από τη γραμμή, την επανάληψη και τη χωρική δομή, τα βασικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν τη γλώσσα της. Το σχέδιο παραμένει η βάση της δημιουργικής της διαδικασίας, λειτουργώντας ταυτόχρονα ως εργαλείο μελέτης και ως ολοκληρωμένο έργο. Μέσα από τη συστηματική επανάληψη και διασταύρωση γραμμών, γεννιούνται χώροι και μορφές που υποβάλλουν αρχιτεκτονικές ή φανταστικές δομές, επεκτεινόμενες μέσω της προοπτικής προς ένα αίσθημα απείρου. Η έκθεση περιλαμβάνει σχέδια, χαλκογραφίες, κολάζ, ανάγλυφα και γλυπτά, όπου η αρχιτεκτονική ακρίβεια συνδυάζεται με την ποιητική αφαίρεση. Γκαλερί Γκλόρια, Ζήνωνος Σώζου 3, Λευκωσία. Διάρκεια έως 28 Νοεμβρίου. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22762605, www.gloriagallery.net**

ρωμένο έργο. Μέσα από τη συστηματική επανάληψη και διασταύρωση γραμμών, γεννιούνται χώροι και μορφές που υποβάλλουν αρχιτεκτονικές ή φανταστικές δομές, επεκτεινόμενες μέσω της προοπτικής προς ένα αίσθημα απείρου. Η έκθεση περιλαμβάνει σχέδια, χαλκογραφίες, κολάζ, ανάγλυφα και γλυπτά, όπου η αρχιτεκτονική ακρίβεια συνδυάζεται με την ποιητική αφαίρεση. Γκαλερί Γκλόρια, Ζήνωνος Σώζου 3, Λευκωσία. Διάρκεια έως 28 Νοεμβρίου. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22762605, www.gloriagallery.net**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Ο γυάλινος κόσμος»

Το Θέατρο Δέντρο και η Open Arts παρουσιάζουν το εμβληματικό έργο του Τενεσί Ουίλιαμς «Ο γυάλινος κόσμος» σε σκηνοθεσία Θανάση Γεωργίου, με μια εξαιρετική ομάδα συντελεστών και ερμηνευτών. Τέσσερις μοναξίες πίσω από κλειστές πόρτες, τέσσερις τρόποι να ονειρεύεσαι μια διαφορετική ζωή. Μία μητέρα, η Αμόντα, προσκολλημένη στη δίκη της πραγματικότητα. Ο γιος της Τομ, ένας ποιητής που εργάζεται σε μια αποθήκη παπουτσιών. Η κόρη της Λώρα, που μια παιδική ασθένεια την άφησε με μία σωματική αναπηρία, βρίσκοντας διαφυγή στη συλλογή της από μικρά γυάλινα ομοιώματα ζώων. Παιζουν οι ηθοποιοί Σοφία Καλλή,

Ανδρέας Κούτσουμπας, Μαρία Κωνσταντίνου, Θανάσης Γεωργίου, Σταύρος Δημόπουλος. Πρεμιέρα: Κυριακή, 23 Νοεμβρίου, ώρα 7:00 μ.μ. Παραστάσεις 26, 28, 29 Νοεμβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. και 3, 5, 6, 13 Δεκεμβρίου. Θέατρο Δέντρο, Ενότητας 44B, Παλλουριώτισσα, Λευκωσία. **Πληροφορίες, τηλέφωνο 99520835.**

ΜΟΝΟΚΛΑ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΛΑΚΑΣΑ

Παππού πώς ήταν το TikTok σας;

Το ελληνικό σχολείο εκπαιδεύει μαζικά πολίτες με αβαθείς γνώσεις, σε μια εποχή στην οποία το «μάθε, παιδί μου, γράμματα» του '60-'70 δεν αρκεί.

κατάφερναν, μύγα μες στο γάλα των πολιτών, με τα ποσοστά της μαθητικής διαρροής τεράστια.

Κατά τη Μεταπολίτευση, η κατάσταση άρχισε να αλλάζει. Η μαζικοποίηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (προς ικανοποίηση και του κεντρικού αιτήματος της γενιάς του Πολυτεχνείου) άνοιξε τις πύλες

των ΑΕΙ σε όλους. Το πτυχίο έγινε ισχυρό προσόν, με κύρια «εξαργύρωση» στον υπερδιογκωμένο δημόσιο τομέα.

Σήμερα τα αποτελέσματα των ερευνών για το επίπεδο των Ελλήνων μαθητών εμφανίζονται αποκαρδιωτικά. Η φετινή έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την εκπαίδευση στις 27 χώρες-μέλη

της Ε.Ε. έδειξε ότι σχεδόν ένας στους δύο μαθητές δεν επιτυγχάνει το ελάχιστο επίπεδο επάρκειας.

Ήταν λοιπόν καλύτερη η εκπαίδευση το '60 και το '70 σε σύγκριση με τώρα; Πιστεύω πως όχι. Και οι διδακτικές μέθοδοι έχουν βελτιωθεί, και το επίπεδο των εκπαιδευτικών και τα βιβλία. Αλλά το πλεονέκτημα του «παλιού» σχολείου ήταν ότι υπήρχε για όσους ήθελαν να αγωνιστούν για ένα καλύτερο αύριο. Οι λίγοι ξεχώριζαν, αλλά ο μέσος όρος ήταν χαμηλός.

Σήμερα, ο μέσος όρος έχει ανέβει, αλλά το μειονέκτημα του σχολείου είναι ότι παρότι υποχρεωτικό και άρα μαζικό (η μαθητική διαρροή κινείται περίρ του 4%) δεν μπορεί να συμβαδίσει με τις ανάγκες της εποχής μας. Εχοντας εξοικειωθεί με την τεχνολογία, τα παιδιά σήμερα βομβαρδίζονται με πληροφορίες. Ωστόσο, στα περισσότερα λείπει η περιέργεια να μάθουν κάτι περισσότερο από αυτό που τους είναι χρήσιμο, είτε για να εισαχθούν σε ένα ΑΕΙ είτε για να βγάλουν εύκολα χρήματα (έτσι νομίζουν, τουλάχιστον) στο TikTok. Το ελληνικό σχολείο εκπαιδεύει μαζικά πολίτες με αβαθείς γνώσεις, σε μια εποχή ιδιαίτερα σύνθετη, στην οποία το απλό «μάθε, παιδί μου, γράμματα» του '60-'70 δεν αρκεί.

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Εμείς και ο Βέντερς

«...Και τότε, είδα την “Αλίκη στις πόλεις” του Βιμ Βέντερς. Ήταν μία από τις ταινίες που άλλαξαν την αντίληψή μου για το σινεμά. Η υπαρκτική κρίση του κεντρικού ήρωα αντικατόπτριζε τη δυσφορία των καιρών μας. Μας προσκαλούσε να παρασυρθούμε μαζί του σε ανεξερεύνητες περιοχές. Μας μετέφερε σε μια γη αβεβαιότητας. Σπάνια έχει υπάρξει ένα σινεμά τόσο ωμό και τόσο λυρικό».

Διαβάζοντας το κείμενο του σκηνοθέτη Βάλτερ Σάλες –πρόλογος στην έκδοση για τον Βέντερς του 2006, με αφορμή το μεγάλο αφιέρωμα του Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης εκείνης της χρονιάς στο έργο του– σκέφτηκα ότι θα μπορούσα να ισχυριστώ το ίδιο ακριβώς χωρίς να είμαι σίγουρη για την ταινία. Ίσως ήταν κάποια από τις επόμενες, όπως «Στο πέρασμα του χρόνου» ή «Η κατάσταση των πραγμάτων» ή το «Παρίσι – Τέξας» ή «Τα φτερά του έρωτα» ή, με ένα μεγάλο άλμα στον χρόνο, να προσγειωνόμουν από το 1987 στο 2023 και στις «Υπέροχες μέρες».

Ο Βιμ Βέντερς, που στέκει μπροστά μας στη σκηνή της Στέγης για το masterclass (πριν από μία εβδομάδα), είναι πλέον 80 χρόνων, αλλά τίποτα στην εμφάνισή του δεν προδίδει την ηλικία του. Ευθυτενής, στυλάτος (φορώντας σαλβάρι και φαρδιά ζακέτα) με λευκά μαλλιά και τον ίδιο μαύρο, «δίκό του», σκελετό γυαλιών, αναλύει ταινίες του. Μοιάζει κουρασμένος, αλλά είναι ο Βέντερς. Μεγαλώσαμε κι εμείς μαζί του. Περιπλανηθήκαμε από την αμερικανική ενδοχώρα, στο Λος Αντζελες έως το Βερολίνο και το Τόκιο, ακούγοντας Τσακ Μπέρι, Λου Ριντ και Velvet Underground, Ράι Κούντερ, Νικ Κέιβ. Ο χρόνος του, κινηματογραφικός κ

ι της ζωής του, μας διαπέρασε: μας συνεπήρε ή μας έκανε να βαρεθούμε, να αποκοιμηθούμε ή να στριφογυρίσουμε ανυπόμονα στις θέσεις μας. Μείναμε όμως εκεί. Ούτε μας πέρασε από το μυαλό να σηκωθούμε να φύγουμε. Γιατί ο Βέντερς έκανε και τον αργό χρόνο να είναι μέρος του κινηματογραφικού ταξιδιού. «Αν κοιτάξω τις πρώτες μου ταινίες, τις βρίσκω υπερβολικά αργές.

Σήμερα, για να πω την αλήθεια, θα τις μόνταρα διαφορετικά: όμως στην πραγματικότητα δεν μπορείς να τις αλλάξεις, γιατί θα ήταν σαν να τις παραποιείς. Είναι προϊόντα της εποχής τους. Ο χρόνος που απαιτούσαν αυτές οι ταινίες ήταν ο ίδιος χρόνος που διέθεταν οι άνθρωποι τότε», είπε ο ίδιος στη συνέντευξή του στην «Κ» (στην Ελένη Σαμπάνη, 18/11).

«Είναι πράγματι έτσι;» αναρωτήθηκα. Διαθέταμε «τότε» περισσότερο χρόνο και σήμερα γίνονται όλα προσάναμμα στην ταχύτητα και στη συνεπακόλουθη διάσπαση προσοχής; Ο Βέντερς ισχυρίζεται ότι μας αρέσει ο τρόπος που ζει ο κ. Χιρογιάμα, το κεντρικό πρόσωπο στις «Υπέροχες μέρες» (με τον πολύ λιτοδίατο βίο, προσωπικό χρόνο απολύτως ελεγχόμενο και σταθερή απασχόληση να καθαρίζει δημόσιες τουαλέτες στο Τόκιο), επειδή στην πραγματικότητα δεν μπορούμε να τον ακολουθήσουμε. «Δεν έχει Ίντερνερ, ούτε τηλεόραση και είναι ευτυχισμένος με τα λίγα πράγματα που διαθέτει – τις παλιές του κασέτες, τη μουσική, τα βιβλία του. Το μεγαλύτερο πρόβλημα της εποχής μας είναι ότι ποτέ δεν θεωρούμε ότι έχουμε αρκετά, πάντα θέλουμε περισσότερα. Ίδιως η νεότερη γενιά μεγαλώνει μέσα σε μια κουλτούρα που της λέει συνεχώς “πρέπει να θέλεις κι άλλο”».

Πότε έχουμε περισσότερο χρόνο; Όταν τον αφήνουμε να ξεδιπλωθεί αβίαστα ή όταν τον συμπιέζουμε για να κωρέσει τα πάντα σε μικρότερο όγκο, αποβάλλοντας τον «περιττό» αέρα; Ζούμε όμως στεγανοποιοιμένοι; Ο Βέντερς μας έμαθε ότι το ατελές και το ελαττωματικό είναι απαραίτητα για να υπάρξει κινηματογραφική τέχνη. Ενδεχομένως και ζωή.

Αρχή παιδεύσεως η του Τύπου επίσκεψις*

«Θησαύρισμα: Στοιχεία σταχυολογηθέντα από κυπριακές εφημερίδες (1879-1962)»: Ένα ψηφιδωτό μικρών και μεγάλων ιστοριών

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

«Χαλκέντερος» αυτό είναι το πλέον κατάλληλο επίθετο για τον Νίκο Παναγιώτου, τον συγγραφέα του προσφάτως εκδοθέντος δίτομου έργου «Θησαύρισμα: Στοιχεία σταχυολογηθέντα από κυπριακές εφημερίδες (1879-1962)». Ο Νίκος Παναγιώτου, συγγραφέας και φιλόλογος, εργάτης των κυπριακών Γραμμάτων, επισκέφθηκε 36 εφημερίδες, για να καλύψει 84 χρόνια ιστορίας, πολιτισμικής και πολιτικής, από τις απαρχές της Αγγλοκρατίας ως τα πρώτα χρόνια της Ανεξαρτησίας. Ο συγγραφέας δεν εφείσθη κόπου και κατάφερε να σκιαγραφήσει έναν σχεδόν αιώνα λόγου, δημόσιου λόγου, και να αναζωογονήσει λέξεις και σκέψεις που η αχλή του χρόνου κάλυψε, αλλά που εν πολλοίς καθόρισαν τον τόπο.

Ο Νίκος Παναγιώτου, επισκεπτόμενος τις εφημερίδες, καταφέρνει, μέσα από την πεισματώδη του παραμονή σε αυτές, να φέρει στο φως θέσεις και στάσεις ανθρώπων, που κατείχαν αξιώματα, πολιτικών και άλλων που κρατούσαν στα χέρια τους την τύχη του νησιού, προσωπικοτήτων, κάθε κοινωνικής έκφανσης, που πέρασαν από την Κύπρο και άφησαν το αποτύπωμά τους στο κοινωνικό, πολιτικό και πολιτιστικό γίγνεσθαι των πόλεων, των κοινοπόλεων και των χωριών της. Μα δεν μένει μόνο στους γνωστούς, αλλά καταγράφει και το

αχνάρια ανθρώπων που έγραψαν ένα ποίημα, που ο υπεύθυνος της εφημερίδας τους παραχώρησε ένα μονόστιχο, με μόνη υπογραφή ένα γράμμα της Αλφαβήτας. Στέκεται με την ίδια προσοχή και σε ζητήματα που δεν είναι «σοβαρά», που δεν απασχολούν υψηλές έννοιες, αλλά όπως ο ίδιος ο Παναγιώτου γράφει: «Δεν υπάρχουν ασήμαντα και άχρηστα στοιχεία» και πιο κάτω: «Ίσως να μην αποτελεί θέμα “υψηλής πολιτικής” η πρώτη ποικιλική εμφάνιση ενός επίδοξου λογοτέχνη, για μένα όμως τα πρώτα ποικιλικά σκιρτήματα, έστω και αν δεν συνεχίστηκαν, εξέφραζαν μια ανάγκη κι άφηναν έστω και αδιόρατα το ίχνος τους».

Η αξία του έργου του Νίκου Παναγιώτου είναι αυταπόδεικτη, όσο και αυτή η λέξη είναι «αξιωματική». Αυταπόδεικτη διότι η δουλειά αυτή, παρά τον όγκο της, μπορεί να χρησιμοποιηθεί από φιλόλογους, ερευνητές ή απλούς αναγνώστες που θέλουν να περιδιαβούν τη νήσο Κύπρο και να αφουγκραστούν τον παλμό της. Ο συγγραφέας σταχυολογεί μικρές ειδήσεις, μεταφέρει κύρια άρθρα εφημερίδων, χρονογραφήματα και θαυμάζει τη γλώσσα των συντακτών και αποκαλύπτει έναν διαφορετικό κόσμο... Και μέσα σε αυτή τη διαδρομή ο Παναγιώτου ανακαλύπτει πως κάποια πράγματα δεν έχουν αλλάξει και πολύ, ακόμα και από τις αρχές του 20ού αιώνα... Ο Παναγιώτου δεν αρκεί-

Η δουλειά αυτή, παρά τον όγκο της, μπορεί να χρησιμοποιηθεί από φιλόλογους, ερευνητές ή απλούς αναγνώστες που θέλουν να περιδιαβούν τη νήσο Κύπρο και να αφουγκραστούν τον παλμό της.

Ο Νίκος Παναγιώτου, συγγραφέας και φιλόλογος, εργάτης των κυπριακών Γραμμάτων, στο δίτομο έργο του «Θησαύρισμα: Στοιχεία σταχυολογηθέντα από κυπριακές εφημερίδες (1879-1962)» επισκέφθηκε 36 εφημερίδες, για να καλύψει 84 χρόνια ιστορίας, πολιτισμικής και πολιτικής, από τις απαρχές της Αγγλοκρατίας ως τα πρώτα χρόνια της Ανεξαρτησίας.

ται απλώς στο να αναφέρει ή να «μεταφέρει» τα άρθρα, τις ειδήσεις, γενικώς όσα του προσφέρονται από τις εφημερίδες, τα σχολιάζει, προσφέροντας στο αναγνωστικό κοινό μία ανάλυση για το κείμενο, για τις προθέσεις του μέσου, και έτσι δίνει νέα ζωή σε ένα κείμενο που γράφτηκε πριν από έναν αιώνα, ή και περισσότερο. Τολμά, έχοντας έγνοια τη γλώσσα, να επεξηγεί λέξεις δύσκολες, τονίζοντας όμως: «Ελπίζω μόνο να μην το έχω παρακάνει και να μην τους έχω θίξει έχοντας αγενώς υποτιμήσει τη γνώση τους περί τη γλώσσα».

Σημαντική η συμβολή του Παναγιώτου και στην ιστορία του κυπριακού Τύπου και έρχεται να συμπληρώσει, με διαφορετικό τρόπο βέβαια, άλλες δουλειές, όπως αυτή του Ανδρέα Σοφοκλέους, ο οποίος έδωσε την πολύτομη «Συμβολή στην Ιστορία του Κυπριακού Τύπου».

Εξαιρετικό δε ενδιαφέρον έχει και η αποδελτίωση άρθρων και σημειωμάτων που είδαν το φως της δημοσιότητας από το 1879 ως το 1959, μιας και εκεί το κοινό μπορεί να διατρέξει την επικαιρότητα και τις ανησυχίες, μικρές και μεγάλες, των Κυπρίων. Ο Παναγιώτου έχει έγνοια και για τον πιο προετοιμασμένο αναγνώστη, ο οποίος θέλει να βρει τι έγραψε κάποιο συγκεκριμένο πρόσωπο. Δίνει λοιπόν στον αναγνώστη τη δυνατότητα να εντοπίσει συγκριμένα άρθρα γνωστών,

λιγότερο γνωστών και αγνώστων, και να δει ίδιους όμμασι το εύρος των ενδιαφερόντων τους. Η ενότητα/κεφάλαιο «Ποικίλα Άλλα» επίσης βοηθάει τον ερευνητή, μα και τον φιλοπερίεργο να εντοπίσει και αν είναι θαρραλέος να αναζητήσει άρθρα, ρεπορτάζ για πολλά και ενδιαφέροντα που συνέβαιναν στην Κύπρο.

Απλωμα του χεριού

Το δίτομο «Θησαύρισμα: Στοιχεία σταχυολογηθέντα από κυπριακές εφημερίδες (1879-1962)» του Νίκου Παναγιώτου είναι μία πυξίδα ιστορικής αυτογνωσίας και ένα σχεδιάσμα πατριδογνωσίας, έργο ζωής. Σε αρκετά σημεία του βιβλίου ο συγγραφέας αναφέρει πως όσα εκείνος καταγράφει, μεταφέρει, επεξηγεί, μπορούν να σταθούν αφορμή για μία νέα έρευνα, πιο αναλυτική και πιο πλήρης.

Η τελευταία παράγραφος της «Εισαγωγής» του Νίκου Παναγιώτου περιγράφει με τον καλύτερο τρόπο το τι ήθελε να επιτύχει με αυτό το έργο του. Γράφει ο Παναγιώτου: «[...] Όπως εγώ άπλωσα με ενσυναίσθηση το χέρι μου στους πρόθυμους αναγνώστες και μελετητές, να υπάρξει κι από τη δική τους πλευρά το απαραίτητο άπλωμα του χεριού, για να συναντήσουμε το δικό μου».

* Παραφράζοντας το απόφθεγμα του φιλοσόφου Αντισθένη: «Αρχή παιδείσεως η των ονομάτων επίσκεψις».

Πάνος Βλάχος
ΜΕ ΧΩΡΙΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
(With no setlist)
02.12.2025
20:30
ΔημοτικόΘέατρο
Λευκωσίας

Διεθνές Φεστιβάλ
Λευκωσίας

Εισιτήρια | Tickets

Διοργανωτές

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
Nicosia City Art Lab

Χορηγοί

Χορηγοί Επικοινωνίας

Nicosia
International
Festival2025
14.09-30.12.2025

Δημήτρης
Μεσημέρης
TIK TAK
25.11.2025

Λάρκου
Παναγιώτης
ΤΡΕΛΑΝΤΩΝΗΣ
της Π.Σ. Δέλτα
23.11.2025

Stavros
Lantsias
WAVING HANDS
01.12.2025

Cyprus Symphony
Orchestra
SUZY'S
CHRISTMAS
JOURNEY:
A WORLD
OF CAROLS
10.12.2025

Anna Fo
AND/DNA
29.11.2025

Παναγιώτης
Λοΐζου
ΔΥΟ ΚΟΣΜΟΙ
12.12.2025

Cyprus Symphony
Orchestra
SUZY'S
CHRISTMAS
JOURNEY:
A WORLD
OF CAROLS
10.12.2025

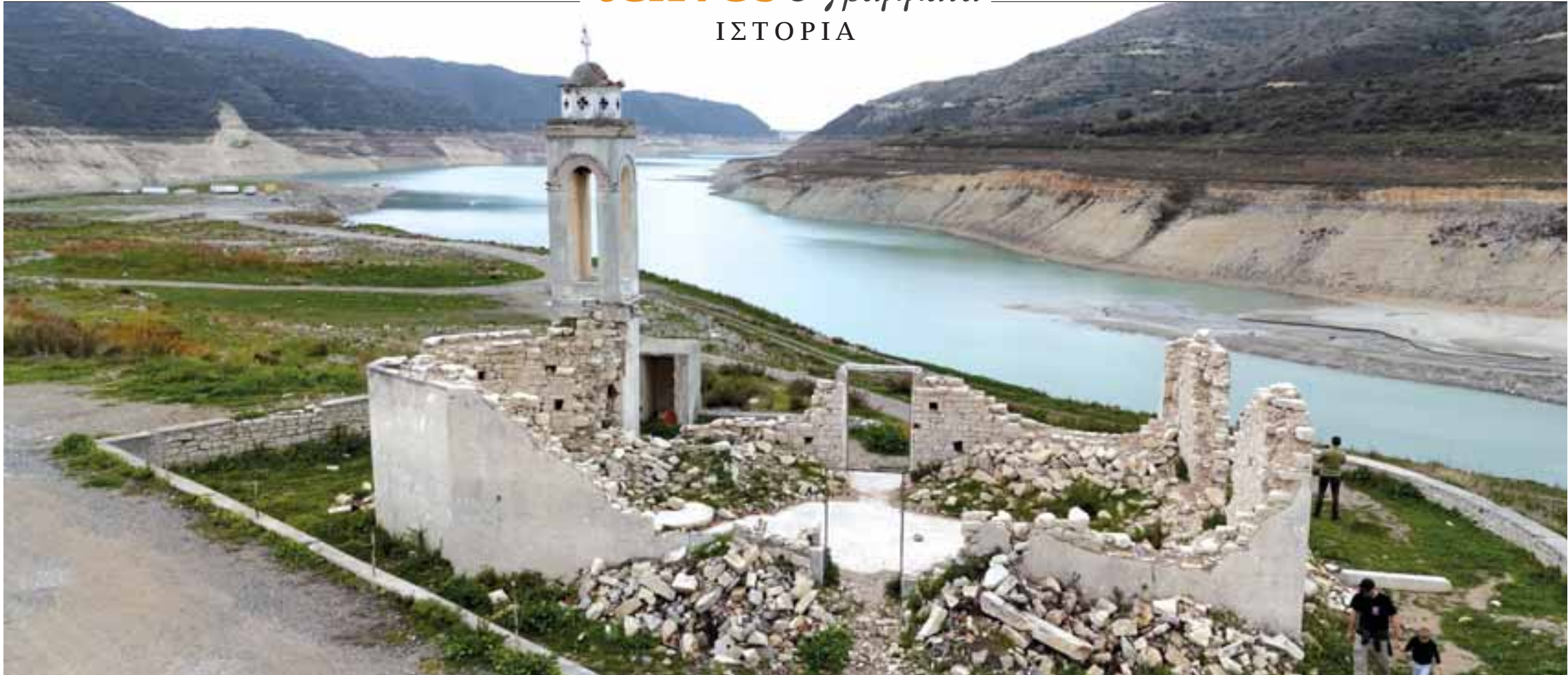
ANNA
AVRAMIDES
PIANO RECITAL
16.12.2025

Διοργανωτές

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
Nicosia City Art Lab

Χορηγοί

Χορηγοί Επικοινωνίας

Η πληρότητα ύδατος στο φράγμα του Κούρη έχει πέσει σε ιστορικά χαμηλά. Στη φωτογραφία η εκκλησία του βυθισμένου χωριού Άλασσα, αφιερωμένη στον Άγιο Νικόλαο.

Η ανομβρία και η Παναγία του Κύκκου

Η Πολιτεία και η Εκκλησία ανέκαθεν αναζητούσαν διάφορους τρόπους για να θεραπεύσουν την απουσία βροχόπτωσης

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η **ανομβρία** που πλήττει την Κύπρο δεν είναι φαινόμενο άγνωστο στο νησί μας. Πολλές φορές στο παρελθόν, πρόσφατο και όχι μόνο, οι βροχές έλλειπαν, με δυσάρεστες συνέπειες για τις καλλιέργειες, τα κοπάδια και φυσικά για την καθημερινότητα των κατοίκων, δημιουργούσε επίσης δυσκολίες και στις κυβερνήσεις. Και ενώ η Πολιτεία προσπαθούσε, τουλάχιστον έτσι λέγεται, να λύσει το ζήτημα της επάρκειας νερού, τόσο για σκοπούς ύδρευσης όσο και για σκοπούς άρδευσης, και άλλοι τρόποι έμπαιναν στο παιχνίδι, ο καθένας με τα εργαλεία του. Ένας από αυτούς τους τρόπους ήταν και οι δεήσεις, καθώς και η λιτάνευση ιερών εικόνων, με τη σημαντικότερη να είναι η περιφορά της εικόνας της Παναγίας του Κύκκου, ένα έθιμο που γινόταν συχνά στα παλιά χρόνια, και στην πρόσφατη εποχή έγινε για τελευταία φορά στις 4 Δεκεμβρίου του 1990. Εκείνη η χρονιά ήταν από τις χειρότερες, η ανομβρία είχε επηρεάσει του πάντες, με τα δημόσια οικονομικά να πέζονται, με αποτέλεσμα να λαμβάνονται ειδικά μέτρα από την κυβέρνηση Γιώργου Βασιλείου. Φυσικά, δεν είχαμε όσα δυσάρεστα αναφέρει ο Λεόντιος Μακαίρας στην «Κρόνακα» του: «Εγίνην πείνα μεγάλη απού αβροχίαν, και ούλη η σπορά έχάθηκεν» και η πείνα εγίνην μεγάλη, και ούλα τα νερά των βρύσων εξεράναν, και επγαίνναν οι άνθρωποι απού τόπον εις τόπον με τα κτηνά τους να εύρουν νερόν, να ζήσουν και τα κτηνά τους» και ούλα εστεγνώσαν, και λάκκοι και βρύσες, και αφήκαν την πανθαύμαστην Κύπρον και επεράσαν ωδά κ' εκεία όπου πασαιεις νύρεν ανάπαυσιν [...]».

Όσο αφορά την ολονύκτια αγρυπνία και δέσση, και τη λιτάνευση της εικόνας της Παναγίας του Κύκκου, αυτό ήταν μία πρωτοβουλία του ηγουμενού της μονής κ. Νικηφόρου, ο οποίος προέστη της αγρυπνίας, συμπαραστατούμενος από τους Πατέρες της μονής. Όπως διαβάζουμε στα σχετικά ρεπορτάζ είχε συγκεκριμένη τάση: «Κατά την περιφορά, η Εικόνα της Παναγίας τοποθετείται σε ειδικό μεγαλοπρεπή θρόνο, τον οποίο υποβαστάζουν τέσσερις μοναχοί, οι οποίοι και την μεταφέρουν βαδίζοντας μπροστά από την πομπή των πιστών μέχρι το Θρόνι, όπου διαβάζονται οι δεήσεις για την ανομβρία».

Η δέσση

«Δεόμεθα σου φιλόνηρωπε, ίνα τα φρέατα και τους αγρούς ημών

Χαλκογραφία που απεικονίζει τα θαύματα της Θεοτόκου. «Οι Πατέρες Λιτανεύοντες εν καιρώ αυχμού. Ο Σταυρός κατασκευασμένος, εν ώ τίθεται η Αγία Εικών όταν η Λατρία (sic) γίνεται» (από την έκδοση: «Περιγραφή της ιεράς, σεβασμίας, και βασιλικής μονής της Υπεραγίας Θεοτόκου, εν Αθήναις, 41904).

εμπλήσις ύδατος και τας ψυχικάς ημών αρούρας εις καιρόν ποτίσης, και εμπλήσις της σης χρηστότητας και τα φρέατα, δηλαδή της καρδίας ημών, ευφροσύνης και αρρήτου μεθύσις χαράς και αγαλλιόσεως και στήσις την επικειμένην καθ' ημών άσχετον ορμήν των αθέων Αγαρννών».

Δημόσια οικονομικά

Η ανομβρία επηρέασε και τα δημόσια οικονομικά το έτος 1991, μιας και το δημοσιονομικό έλλειμμα εκείνου του έτους αναμενόταν να σημειώσει σημαντική αύξηση και να ανέλθει στα 132,7 εκατ. λίρες ή στο 5% του ΑΕΠ. Όπως αναφέρεται στο σχετικό ανακοινωθέν της κυβέρνησης Γεωργίου Βασιλείου ένας από τους κυριότερους παράγοντες ήταν και η ανομβρία και σαν τραγική ειρωνεία και φορολογική μεταρρύθμιση, της οποίας μόνο το ένα σκέλος είχε εφαρμοστεί! Για την ανομβρία αναφέρει το σχετικό ανακοινωθέν: «η ανομβρία [σ.σ. ως ένας από τους παράγοντες]

καθιστά αναγκαία τη διενέργεια δαπανών τρεχούσης και κεφαλαιουχικής φύσεως για την εξοικονόμηση και αξιοποίηση διαθεσίμων υδάτινων πόρων». Η κατάσταση του 1991 ήταν τραγική και γι' αυτό η κυβέρνηση Βασιλείου αναγκάστηκε να λάβει μέτρα για την αντιμετώπιση της ανομβρίας. Η ροή στα φράγματα την περίοδο Ιανουαρίου – Φεβρουαρίου 1991 ήταν γύρω στα 2,5 εκατ. κυβικά μέτρα ενώ το 1990 ήταν 20 εκατ. και το 1989 ήταν στα 85 εκατ. κυβ. μ. Τα μέτρα που πάρθηκαν τότε εφαρμόστηκαν με δυσκολίες, έτσι η «τονίστηκε η ανάγκη για χρησιμοποίηση από όλα τα νοικοκυριά των πλαστικών σακουλιών, αποφυγή πλυσίματος των αυτοκινήτων και των αυλών με λάστιχο και ανόρυξη ιδιωτικών γεωτρήσεων στις αστικές περιοχές ώστε να μη σπαταλάται το πόσιμο νερό για την άρδευση των κήπων».

Δεήσεις και περιφορές

Τον Ιανουάριο του 1974 στον κεντρικό ναό της Χλώρας τελέστη-

κε δέσση για την κατάπαυση της ανομβρίας και ακολούθησε λιτάνευση των εικόνων έξω από την εκκλησία αλλά και στους αγρούς του χωριού. Διαβάζουμε στον Τύπο: «Την εσπέραν της χθες ετελέσθη εις τον ι. ναόν Χλώρακας κατανυκτική δέσσις προς κατάπαυσις της ανομβρίας. Μετά την δέσσην επακολούθησε λιτάνευσις των αγίων εικόνων έξωθεν της εκκλησίας και εις αγρούς του χωριού. Την δέσσην παρηκολούθησαν πλείστοι κάτοικοι του χωριού». Το 1973 φαίνεται πως ήταν δύσκολη χρονιά με την ανομβρία να έχει επηρεάσει για τα καλά την Κύπρο. Έτσι, στον άγιο Γεώργιο του Αγίου Δομετίου τον Φεβρουάριο του 1973 τελέστηκε ιερά ακολουθία για την κατάπαυση της ανομβρίας. Μάλιστα τότε η κυβέρνηση διά του υπουργού Γεωργίας Οδυσσέα Ιωαννίδη είχε δώσει βοήθεια σε αγρότες και κτηνοτρόφους οι οποίοι είχαν πληγεί από την ανομβρία. Όπως δήλωσε ο υπουργός Γεωργίας «την Κυβέρνησιν απασχολεί πολύ σοβαρά η τραγωδία η οποία έπληξε τους γεωργοκτηνοτρόφους, μελετώνται δε διάφοροι τρόποι βοήθειας των πληγέντων», τονίζοντας πως το υπουργείο του δίνει τεράστια σημασία στην αξιοποίηση υφάλμυρων υδάτων και θα παράσχει κάθε βοήθεια προς τους αγρότες για τη διενέργεια νέων γεωτρήσεων.

Το 1961 ενέσκηψε και πάλι η ανομβρία, έτσι «από της 7ης Ιανουαρίου 4000 κάτοικοι Ριζοκαρπάσου ωργάνωσαν θρησκευτικές πομπές κατά τας οποίας περιέφεραν τας Αγίας εικόνας Παναγίας Ελεούσης και Αποστόλου Ανδρέου εις τα ανά την περιοχὴν εξωκλήσια, ως και αναπομπάς διὰ την κατάπαυσιν της ανομβρίας» και όπως αναφέρεται στο σχετικό μονόστιχο του «Φιλελευθέρου»: «Κατά τας τελευταίας ημέρας κατέπεσαν δαψιλείς και επωφελείς βροχαί». Η ανομβρία του 1961 έπληξε και το κυβερνητικό πρόγραμμα αναδάσωσης, το οποίο εφαρμόστηκε μεν επιτυχώς «λόγω όμως της παρατεταμένης ανομβρίας η βλάστησις και η ανάπτυξις των φυτών δεν υπήρξε τόσο ικανοποιητική όσον κατά τα προηγούμενα ομαλά έτη».

Τον Δεκέμβριο του 1958 η ανομβρία συγκαταλεγόταν μεταξύ των σοβαρών ζητημάτων που επηρέαζαν την εμπορική κίνηση: «Ανομβρία, τιμάρημος, ανεργία, πολιτική κίνησις». Διαβάζουμε στο ρεπορτάζ της εφημερίδας «Έθνος»: «Η συνεχιζόμενη επίσης εφέτος ανομβρία, ήτις δημιουργεί σοβαράς ανησυχίας εις την σπονδυλικήν στήλην της αγοράς τον γεωργόν, όστις διατηρεί μεγάλας επιφυλάξεις κατά πόσον θα δαπανηση τας ολίγας

οικονομίας του, ενώ κινδυνεύει σοβαρώς να αντικρίση και εφέτος τα οικτρά αποτελέσματα της καταστρεπτικής ανομβρίας». Εννοείται πως οι ιερές εικόνες επιστρατεύτηκαν σε αρκετά χωριά της Κύπρου, έτσι και στον Άγιο Θεόδωρο της Καρπασίας συγκεντρώθηκαν οι κάτοικοι του χωριού, και εκείνη από το Πατρίκι και τη Βουκολίδα και στον ναό του Αγίου Θεοδώρου τελέστηκε δέσση «διά την κατάπαυσιν της ανομβρίας». Μάλιστα, όπως σημειώνεται λόγω της ανομβρίας αρκετοί γεωργοί «σκέπτονται να επανασπείρουν τους αγρούς των, εάν εντός μιας εβδομάδας δεν καταπαύση η ανομβρία». Στο ρεπορτάζ της εφημερίδας «Το Έθνος» που μόλις σημειώσαμε αναφέρεται πως και το 1958 είχε υπάρξει μεγάλη ανομβρία. Τον Δεκέμβριο λοιπόν του έτους εκείνου στη Γαλάτα της Σολέας στον κεντρικό ναό της κοινότητας τελέστηκε δέσση και έγινε περιφορά της εικόνας του Προφήτη Ηλία, όπως διαβάζουμε στην εφημερίδα «Ελευθερία».

Ανομβρία και το 1951, με τους τρεις ναούς της Μόρφου να συμμετέχουν στη λύση του ζητήματος με «κατανυκτικά δεήσεις», με τις εκκλησίες να είναι κατάμεστες από χριστιανούς.

Θέατρο και ποίηση

Και επειδή η ανομβρία είπαμε πως δεν ήταν άγνωστη στο νησί, έχει γραφτεί και σχετικό θεατρικό έργο από τον Σοφοκλή Σοφοκλέους με τίτλο «Ξερόφυλλα στον άνεμο». Η υπόθεση του έργου αναφέρεται στα πρώτα χρόνια της ανεξαρτησίας και στο μεγάλο πρόβλημα της ανομβρίας, αλλά και της μετανάστευσης. Κοινωνικά προβλήματα που ταλάνιζαν την ύπαιθρο διαχρονικά. Το συγκεκριμένο θεατρικό παρουσιάστηκε στον 3ο Παγκύπριο Διαγωνισμό Ερασιτεχνικού Θεάτρου το 1990, από το Θέατρο Τέχνης Επισκοπής.

Μα και ο Γεώργιος Βιζυνός, το γνωστό ποιητή του «Το πτωχόν της Κύπρου» το έγραψε εν καιρώ ανομβρίας, όταν έμεινε στην Κύπρο στο πλευρό του αρχιεπισκόπου Σωφρονίου, την περίοδο 1867/8-1872. Γράφει ο ποιητής: «Θυμούμαι πρώτα, στο χωριό/ Επείνασα λιγάκι; / Χαλούμι και ψωμάκι,/ κ' ευθύς εγένετο κρηιό! Μα 'πέρασαν 'κείν' οι καιροί! / Η Κύπρο μας καμίνι / νομίζεις πως εγένιν, / για να μάς λυώση σαν κρηιό! / Τα σύννεφα, τόσον καιρό, / 'εχάσανε την στράτα / που τάφερνε γεμάτα, / κ' εμείναμε χωρίς νερό. / Κι' αυτό που σπερνουν οι γεωργοί / φοβάται να φυτρώση, / γιατί θα το κορώση ο ήλιος κ' η ψημένη γη...».

Εθνος, λαός και Σύνταγμα

Μια σύγχρονη προσέγγιση σε ένα διαχρονικό ζήτημα

ΣΠΥΡΟΣ ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ
«Το Έθνος στο Σύνταγμα του 1975. Οι
σύγχρονες λειτουργίες
μιας παραδοσιακής έννοιας»
εκδ. Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων
για τον Κοινοβουλευτισμό και
τη Δημοκρατία, 2025, **σελ.** 88

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΡΑΒΟΚΥΡΗ**

Στο τελευταίο βιβλίο του ο Σπύρος Βλαχόπουλος, καθηγητής στη Νομική Σχολή ΑΠΘ, επανέρχεται σε ένα διαχρονικό ζήτημα για την ελληνική συνταγματική θεωρία και ιστορία: τη σημασία του έθνους και τη σχέση του με τον λαό. Δεν περιορίζεται, όμως, σε μια αφηρημένη ανάλυση –εξάλλου, η σχετική βιβλιογραφία είναι μάλλον ανεξάντλητη–, αλλά εμβαθύνει σε ένα γόνιμο πεδίο έρευνας: τις προπαρασκευαστικές εργασίες του Συντάγματος του 1975 στην Ε' Αναθεωρητική Βουλή. Οι κοινοβουλευτικοί διάλογοι, παρά το πέρασμα των 50 ετών, δεν έχουν απλώς φιλολογικό ή ιστορικό ενδιαφέρον. Αντιθέτως, καταδεικνύουν το συμβολικό, ιδεολογικό και βιωματικό φορτίο των λέξεων και την επίδρασή τους στον συνταγματικό κανόνα. Ο Σ. Βλαχόπουλος, ωστόσο, δεν επιστρέφει στις καταβολές του Συντάγματος για να επιχειρήσει (ακόμη) μία γενεαλογία του έθνους, αλλά για να το «διαβάσει» στη συγχρονική του διάσταση.

Στην ελληνική συνταγματική

Ο Σπύρος Βλαχόπουλος μέσα από το βιβλίο του επιχειρεί να αποτινάξει την αρνητική προκατανόηση του έθνους και να υποστηρίξει μια συμπεριληπτική και ανοικτή ανάγνωση του, μια προοδευτική πολιτική συνομιλία του με τον λαό.

θεωρία, ήδη από τον 19ο αιώνα, ο λαός και το έθνος έχουν κοινή μητέρα: την πολιτική τους φύση και λειτουργία, αυτήν που εκκινεί από τη Γαλλική Επανάσταση και τη θεωρία του συμβολαίου, με τα τυπικά, φορμαλιστικά και ευέλικτα κριτήρια ένταξης, σε αντίθεση με τη γερμανική, ρομαντική πρόσληψη του έθνους, ως υπερβατικής οντότητας, με ουσιοκρατικά και «κλειστά» ταυτοτικά / πολιτισμικά χαρακτηριστικά. Στην πορεία του 20ού αιώνα, από τη δικτατορία του Μεταξά, τον εμφύλιο και τη μετεμ-

φυλιακή «καχεκτική» (Η. Νικολάκοπουλος) δημοκρατία, μέχρι τη δικτατορία των συνταγματαρχών, τα ρομαντικά στοιχεία των έθνους θα λειτουργήσουν συχνά επιθετικά με περιουσιζτάτος, «κα-
τα» του λαού (Ν. Αλιβιζάτος). Το συντηκτικό σύνθημα «Ελλάς Ελλήνων Χριστιανών» συνοψίζονται οι πιο ακραίες, επικίνδυνες διαδρομές μιας έννοιας που μπορεί τόσο να ενόψει, όσο και να δικάσει.

Καπνηλεία και καχυποψία

Για τους βουλευτές της πλειοψηφίας το 1975, το έθνος παραμένει το διακριτό στοιχείο που συνδέει το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον του ελληνισμού και λειτουργεί ενοποιητικά. Συνεπώς, η καπιτλεία του όρου και οι προφανείς στρεβλώσεις του δεν πρέπει να εγκλωβίσουν τον συστατικό νομοθέτη. Για την αντιπολίτευση, η χρήση του έθνους, λόγω του ιστορικού προηγούμενου, δημιουργεί ισχυρή καχυποψία και αρνητικούς, αντιδημοκρατικούς συνειρμούς. Έτσι, ο Δ. Τσάτσος υποστήριξε ότι η παρατακτική σύνδεση έθνους και λαού για πρώτη φορά στο άρθρο 1 παρ. 3 του Συντάγματος του 1975 δεν έχει κανονιστικό ενδιαφέρον. Στην πραγματικότητα, συνιστά μια «καινοτομία». Η ένταση αυτής της αφορά και άλλες διατάξεις, όπως η ανάπτυξη της εθνικής συνειδήσεως ως συσταγματούχο σκοπού της παιδείας (άρθρο 16 παρ. 2 Σ.), και η

Εάν η Βουλὴ εἶναι ο ναὸς τῆς Δημοκρατίας, τὸ Σύνταγμα εἶναι τὸ Ευαγγέλιό της. Καὶ οἱ πιστοί; Ὁ λαός;
Ἢ μήπως τὸ ἔθνος;

αντιπροσωπευτική αρχή (51 παρ. 2 Σ.), όπου η αναφορά στο έθνος είναι καταστατική προϋπόθεση για την ελεύθερη εντολή.

Ο Σ. Βλαχόπουλος δεν θα ακολουθήσει την κρατούσα άποψη ότι τα συνταγματικά θεώρια και δεν θα διατάσει να διακρίνει (και) συνταγματικά το έθνος από τον λαό. Το ίδιο το Σύνταγμα, άλλωστε, με τις ποικίλες χρήσεις του όρου (εθνική ασφάλεια, εθνική συνείδηση, εθνική αλληλεγγύη κ.ά.) μας προκαλεί ερμηνευτικά.

Σκοπός του συγγραφέα είναι να αποτινάξει την αρνητική προκατάληψη του έθνους και να υποστηρίξει μια συμπεριληπτική και ανοικτή ανάγνωσή του, μια προοδευτική πολιτική συνομιλία του με τον λαό. Σε έναν κόσμο κατακερματισμένο, σε ένα περιβάλλον ισχυρών ταυτοτήτων, ιδιωτικών

συμφερόντων και πολιτισμικών συγκρούσεων, το έθνος μπορεί, για τον ίδιο, να καταστεί ένας κανόνας ενοποιητικός για την κοινωνία και δεσμευτικός για την εξουσία, ένας κοινός αξιακός κώδικας και ένας δυνατός συναισθηματικός παράγοντας του ανήκειν, χωρίς τους αποκλεισμούς και τους φανατισμούς του παρελθόντος. Στο έθνος μπορεί να θεμελιωθεί ακόμη και η υψηλή ευθύνη, ηθικά και νομικά, για την προστασία και την ευημερία, όχι μόνο του παροντικού λαού, αλλά και των μελλοντικών γενεών.

Το περιεκτικό και ευθύβολο βιβλίο του Σ. Βλαχόπουλου αμφισβητεί μια εδραιωμένη παραδοχή του ελληνικού συνταγματισμού. Όχι για να αποδομήσει τη συνταγματική μας παράδοση και την εύλογη επιφύλαξη της απένα-

νι στο έθνος, αλλά για να ανοίξει δημιουργικά μια απαιτητική συζήτηση, μακριά από προκαταλήψεις και φοβίες, με αντικείμενο μια επικαιροποιημένη και συμβατή με τα κρίσιμα στοιχεία της φιλελεύθερης δημοκρατίας συνταγματική νομοταξότητα του έθνους. Εγχείρημα τολμηρό και προκλητικό, καθώς τοποθετείται στο ρευστό, αν όχι οριακό συγκείμενο από τη μία των «θερμών» πολιτισμικών διαιρέσεων και των πολλαπλών τρόπων ζωής, και από την άλλη της εσωστρέφειας και των εθνικών προστατισμών, ιδίως στο πεδίο της ιθαγένειας και της μεταναστευτικής και προσφυγικής πολιτικής.

Ο κ. Γιώργος Καραβοκύρης
είναι αναπληρωτής καθηγητής
στη Νομική Σχολή ΑΠΘ.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ Η **EUROBANK**

LIMASSOL
Christmas
LAND

ΠΑΛΙΟ
ΠΙΜΑΝΙ
ΠΕΜΕΣΟΥ

ΑΝΟΙΓΕΙ
19.11

© limassol_christmas_land
f Limassol Christmas Land

Μέγας Χορηγός:
EUROBANK

Χορηγοί:
ΖΟΡΠΙΑΣ
Wolt
NEW SEVEGEp
AP
SY STAGE
PAPA JOHNS
Parex
Pharma LEAD
LUNO COFFEE
VASSOS PSAROLIMANO
PARKO PALIATSO
PROTAS LUNA PARK
DEE JAY 93.5 RADIO

Χορηγός
Επικοινωνίας:

MATIEΣ ΚΟΣΜΟ
ΣΤΟΝ

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

CAPITOLINE MUSEUMS

ΡΩΜΗ

Γλυπτά και κόσμημα

Μια ιδιαίτερη έκθεση παρουσιάζεται στο Παλάτσο Νουόβο των Μουσείων του Καπιτωλίου στη Ρώμη. Με τίτλο «Cartier και Μύθοι», η έκθεση αντιπαράβαλλει τα ονομαστά γλυπτά των συλλογών των Μουσείων του Καπιτωλίου με μουσειακής αξίας δημιουργίες του διάσημου οίκου κοσμημάτων. Ορισμένα γλυπτά της συλλογής έχουν καθορίσει το συλλογικό θυμικό της Δύσης και θα συνυπάρχουν έως τις 15 Μαρτίου με τις δημιουργίες του Cartier που εμπνέονται από τους μύθους.

KEVIN G. REEVES

ΚΑΙΒΕΛΑΝΤ

Αρχιτεκτονικό θαύμα

Το ανακαινισμένο Μουσείο Φυσικής Ιστορίας στην πόλη Κλίβελαντ του Οχάιο είναι ένα θαύμα σύνθεσης της σύγχρονης αρχιτεκτονικής με την ιστορική διαδρομή του μουσείου, που άνοιξε το 1920. Η νέα μορφή του μουσείου και οι επεκτάσεις του, από το αρχιτεκτονικό γραφείο DLR Group, δίνουν νέες δυνατότητες διασύνδεσης με την ευρύτερη κοινωνία, ενώ αναδεικνύουν την ταυτότητα μιας αιωνόβιας πορείας.

ANA CECILIA GONZALEZ

ΚΟΠΕΓΧΑΓΗ

Νέος Γκογκέν

Η Γλυπτοθήκη της Κοπεγχάγης απέκτησε ένα νέο, σπάνιο έργο του Γκογκέν εμπλουτίζοντας την ήδη πολύ σημαντική συλλογή της από 60 και πλέον έργα του Γάλλου ζωγράφου. Πρόκειται για μια ζωγραφισμένη στο χέρι λιθογραφία, της οποίας μόνο δύο αντίτυπα διασώζονται παγκοσμίως. Το θέμα της, μαύρες γυναίκες που δουλεύουν στη Μαρτινίκα, συνδέεται με τη γαλλική αποικιοκρατία και τη ρομαντική εκδοχή εκείνης της ζωής.

THE NATIONAL GALLERY LONDON

ΛΟΝΔΙΝΟ

Πρωτοπόρος ζωγράφος

Η Νάσιοναλ Γκάλερι του Λονδίνου ανακοίνωσε για το 2027 την πρώτη έκθεση στο Ηνωμένο Βασίλειο αφιερωμένη στο έργο της Καταρίνα φαν Χέμεσεν (1527/28-1565). Η έκθεση θα επιχειρήσει να συγκεντρώσει από όλον τον κόσμο τα διάσπαρτα έργα της και να φωτίσει τη ζωή αυτής της σκαπανέως ζωγράφου της Αμβέρσας συνδεδεμένης με τη φλαμανδική Αναγέννηση. Υπέγραφε όλα τα έργα της, γι' αυτό θεωρείται η πρώτη ταυτισμένη Ευρωπαία ζωγράφος.

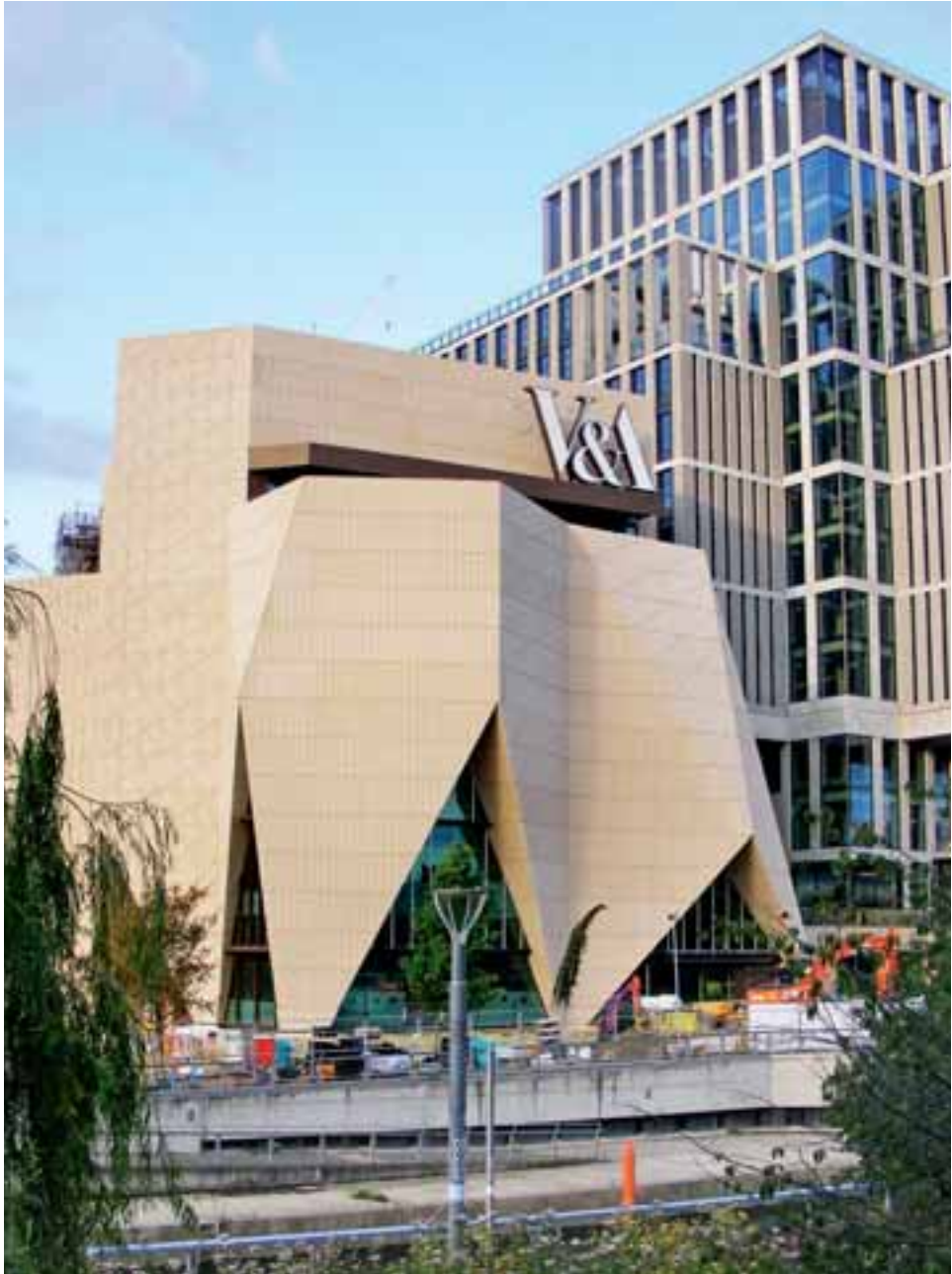

STAEDEL MUSEUM

ΦΡΑΝΚΦΟΥΡΤΗ

Επικός Ρέμπραντ

Το μουσείο Staedel της Φρανκφούρτης ανακοίνωσε την αποκατάσταση και επιστημονική συντήρηση του μεγάλων διαστάσεων έργου του Ρέμπραντ με τίτλο «Η τύφλωση του Σαμψών» (1636). Προηγούμενες απόπειρες συντήρησης και η φυσική φθορά έχουν αφήσει τα ίχνη τους. Η σύγχρονη αποκατάσταση, με τη χορηγία της Bank of America, θα διαρκέσει 3-4 χρόνια, καθώς το έργο έχει τρία μέτρα πλάτος και δύο μέτρα ύψος.

SURGE G. WIKIPEDIA

Η νέα επέκταση του Μουσείου Βικτόρια και Αλμπερτ στο ανατολικό Λονδίνο.

Το V&A στο Λονδίνο και ο ρόλος των μουσείων

Το ιστορικό Μουσείο Βικτόρια και Αλμπερτ (V&A) ανακοίνωσε πως στις 18 Απριλίου 2026 θα ανοίξει η νέα πτέρυγα στο ανατολικό Λονδίνο. Είναι μια πολύ σημαντική εξέλιξη στον χάρτη των μουσείων, που συμπληρώνει και επεκτείνει τη λειτουργία του V&A Storehouse (ανοικτό ήδη από τον περασμένο Μάιο) δημιουργώντας και ενισχύοντας έναν πόλο πολιτισμού στην περιοχή γύρω από το Ολυμπιακό Πάρκο Βασίλισσα Ελισάβετ.

Επιπλέον, υπάρχει και το Young V&A, που είναι η εξέλιξη του Μουσείου Παιχνιδιών στο Μπέθναλ Γκριν.

Το νέο Μουσείο V&A East, σχεδιασμένο από το ιρλανδικό αρχιτεκτονικό γραφείο O'Donnell & Tuomey, ενσωματώνει, προτείνει και αντιπαράβαλλει έναν νέο τύπο συνεργατικού και συμπεριληπτικού, διαδραστικού μουσείου. Θα λειτουργεί σε συνεργασία με τη νεολαία, την καλλιτεχνική κοινότητα και τους κατοίκους και εργαζομένους του ανατολικού Λονδίνου.

Θα είναι μια εναλλακτική εκδοχή του μουσείου για τον 21ο αιώνα, καθώς αρχή του V&A East είναι η διασύνδεση της δημιουργικότητας με την κοινωνική αλλαγή.

Εκθέσεις που θα διοργανώνονται καθώς και μόνιμες αίθουσες του μουσείου θα διερευνούν μέσα από εκθέματα και αφηγήσεις μεγάλα κοινωνικά και θεωρητικά

ζητήματα, όπως για ποιον λόγο διοργανώνονται εκθέσεις στα μουσεία, παράλληλα με αναθέσεις και κίνητρα σε καλλιτέχνες για παραγωγή νέου έργου.

Σημαντικός άξονας θα είναι επιπλέον το οικουμενικό βλέμμα σε πάσης φύσεως δημιουργία στον κόσμο από τις κατασκευές μέχρι τη γαστρονομία.

Εμφαση, βεβαίως, θα δίνεται στην εικαστική τέχνη, αλλά και στη μόδα, στο ντιζάιν, στη μουσική και στις παραστατικές τέχνες, που θα καταλαμβάνουν και τους πέντε ορόφους του νέου κτιρίου. Αντλώντας δύναμη από τη δημιουργικότητα του ανατολικού Λονδίνου, το V&A East φέρνει στο προσκήνιο θεωρητικά και πρακτικά ζητήματα που αφορούν τον ρόλο των περιφερειακών και τοπικών μουσείων, και τη σύνδεσή τους με την κοινωνική συνοχή και την αστική βιωσιμότητα.

Αλλωστε, η ανάδυση του ανατολικού Λονδίνου στο προσκήνιο της πολιτιστικής ζωής ακολουθεί αυτόν ακριβώς τον προβληματισμό, που αποσκοπεί σε λιγότερα «τείχνη» μέσα στις μεγαλουπόλεις. Όπως λέχθηκε, δεν θα είναι απλώς ένα μουσείο, «αλλά ένας δημόσιος χώρος για διάλογο, ανακάλυψη και μοιρασμένες εμπειρίες». Η πρώτη έκθεση, τον προσεχή Απρίλιο, θα είναι αφιερωμένη στη μαύρη μουσική και στην επίδρασή της στην κοινωνία από το 1900 έως σήμερα.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

«Και ήκουσα φωνής εκ του ουρανού...»

Ο κύριος Γκρι ταξίδεψε πρόσφατα στα μέρη του Εσθονού συνθέτη Αρβο Παρτ. Περισσότερα γι' αυτό προσεχώς σε άλλη σελίδα, επί του παρόντος να πούμε μόνον αυτό: κοντά μία ώρα έξω από το Ταλίν, κοντά στις ακτές της Βαλτικής, εν μέσω ενός πυκνού δάσους, το Κέντρο Αρβο Παρτ γιορτάζει φέτος τα ενεννιάχρονα του συνθέτη. Ο κύριος Γκρι, στο δωρό που πέρασε συνομιλώντας με υπευθύνους του Κέντρου, εντόπισε στο κατάστημα ένα νέο cd από την περίφημη ECM Records του Μάνφρεντ Αίχερ: το «And I heard a voice», με θρησκευτικά έργα του Παρτ αποκλειστικά για φωνή, ερμηνευμένα έξοχα από ένα εσθονικό φωνητικό σύνολο που

πριν από λίγα χρόνια έκανε ένα ωραίο πέρασμα και από το Μέγαρο Αθηνών, το Vox Clementis, υπό τη διεύθυνση του Εσθονού Γιαν-Αϊκ Τούλβε.

Στον τοίχο με τις φωτογραφίες, στο Κέντρο, περιλαμβάνεται φωτογραφία του Παρτ με τον Τούλβε – όπως και με τον Αίχερ, ο οποίος δεκαετίες πριν άκουσε τυχαία στο ραδιόφωνο μουσική του Παρτ, η οποία τον στοίχειωσε δίκως να γνωρίζει το παραμικρό για τον συνθέτη. Τότε, ο Παρτ είχε εγκαταλείψει την πατρίδα του εξαιτίας του κομμουνιστικού καθεστώτος και είχε εγκατασταθεί στο Βερολίνο με την οικογένειά του. Ο Αίχερ τον εντόπισε και μαζί ηχογράφησαν για την ECM το

«And I heard a voice», το νέο άλμπουμ του Εσθονού Αρβο Παρτ από την ECM και το φωνητικό σύνολο Vox Clementis. Σπουδαία δισκογραφική στιγμή του 2025.

άλμπουμ «Tabula Rasa», το 1984, με το οποίο ο Παρτ έγινε διάσημος στη Δύση.

Το τωρινό άλμπουμ είναι κάτι σαν επιστροφή αλλά και άνοιγμα προς τα μπροστά. Κατανυκτικό, υποβλητικό, γαλήνιο, φέρει ακέραιη την προσωπική φιλοσοφία του συνθέτη, με τη γεμάτη οικονομία χρήση μουσικών φθόγγων και τη συνθήκη μιας βαθιά υπαρκτής προσευχής, θεμελιωμένα όλα πάνω στον λόγο των Γραφών.

Η μοναδική σύνθεση που δεν είναι γραμμένη αποκλειστικά για ανθρώπινη φωνή αλλά και για εκκλησιαστικό όργανο είναι το «Για τον Γιαν βαν Αϊκ», όπου, όπως γράφει η Κριστίνα Κέρβερ στο κομψό βιβλιαράκι του άλμπουμ,

«το υπερφυσικό είναι το πιο φυσικό πράγμα – αυτή η ήσυχη αλήθεια πίστης φωλιάζει βαθιά στη μουσική του Αρβο Παρτ».

Μια άλλη σύνθεση που περιλαμβάνεται εδώ, το «Ο Holy Father Nicholas», είχε γραφεί το 2021, για τα εγκαίνια του νέου ναού του Αγίου Νικολάου στο Ground Zero των Δίδυμων Πύργων (ο παλαιός είχε καταστραφεί την 11η Σεπτεμβρίου).

Ξεκινάει επίσης το «Όταν άκουσα μια φωνή...» (2017), το μοναδικό θρησκευτικό έργο του Παρτ στα εσθονικά, βασισμένο σε εδάφιο της Αποκάλυψης: «Και ήκουσα φωνής εκ του ουρανού λεγούσης γράψον, μακάριοι οι νεκροί οι εν Κυρίω αποθνήσκοντες...»

Arvo Part
And I heard
a voice
Vox Clementis,
υπό τη
διεύθυνση του
Jean-Eik Tulve,
ECM Records

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Της ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ

Παλαιότερη εκδήλωση στο Μουσείο Καζαντζάκη στο Ηράκλειο. Στο βιβλίο «Ο Νίκος Καζαντζάκης στη δημιουργική γραφή και στο θέατρο» ο Ηλίας Γιαννακουδάκης, απευθυνόμενος σε παιδιά γυμνασίου και λυκείου, επιχειρεί να αφυπνίσει τις δημιουργικές τους δεξιότητες στην ανάγνωση και στη γραφή μέσα από «παιγνιώδεις ασκήσεις».

Ο Καζαντζάκης στα θρανία

«**Η δικαιοσύνη** δεν θα 'ρθει μοναχή της, δεν έχει πόδια. Εμείς θα τη σπκώσουμε στους ώμους μας και θα τη φέρουμε». Το απόφθεγμα του Νίκου Καζαντζάκη κοσμούσε τη σκηνή του Πάνου Ρούτσι, ο οποίος επί 23 ημέρες έκανε απεργία πείνας στο Σύνταγμα. Μία ακόμα απόδειξη του βαθύρριζου αντίκτυπου του Κρητικού στη συλλογική συνείδηση. Ο Ρούτσι σταμάτησε την απεργία πείνας στις 7 Οκτωβρίου 2025. Τρεις ημέρες νωρίτερα, οι εκδόσεις Διόπτρα γιόρταζαν τον μαραθώνιο ανάγνωσης και δημιουργικής γραφής με θέμα «Ο Καζαντζάκης στον 21ο αιώνα». Η τελετή επιβράβεψε την κοινή προσπάθεια παιδιών και καθηγητών να μελετήσουν και να εμπνευστούν από το έργο του Καζαντζάκη. Από τα σχολικά ακόμη χρόνια τα βιβλία του Καζαντζάκη με απωθούσαν εξαιτίας της μεγαλύτερης λογορρησίας τους και της βαρβαρικής γλώσσας, που φιλοδοξούσε να επιβάλει τόσο τη λαϊκότητα της όσο και τη λογιότητα της. Στην Γ' Γυμνασίου ο φιλόλογος της τάξης μας είχε την ιδέα, προκειμένου να αποτρέψει τις κοπάνες, να κάνει δώρο στο τέλος της χρονιάς ένα βιβλίο στον πιο επιμελή μαθητή. Για κάποιον ανεξήγητο τώρα λόγω είχα βάλει σκοπό να αποκτήσω το έπαθλο και τελικά το κέρδισα, χωρίς να γλιτώσω ούτε τις κοροϊδίες των συμμαθητών μου ούτε την απογοήτευσή μου για το βιβλίο. Ήταν ο «Βίος και η πολιτεία του Αλέξη Ζορμπά».

Σε κάθε περίπτωση, δεν με ενδιαφέρει η αποκαθάλωση του Καζαντζάκη. Αντιθέτως, με ενδιαφέρει πολύ η περίπτωση ενός άλλου Κρητικού των νεότερων γραμμάτων, εκείνη του Λευτέρη Γιαννακουδάκη. Ο τελευταίος έγραψε πρόσφατα ένα ιδιαίτερος ενδιαφέρον βιβλίο εν είδει εγχειριδίου για μαθητές και καθηγητές, το «Έχεις τις λέξεις, έχεις και τη σκηνή» (Διόπτρα, 2025), με υπότιτλο: «Ο Νίκος Καζαντζάκης στη δημιουργική γραφή και στο θέατρο». Ο Γιαννακουδάκης, απευθυνόμενος σε παιδιά γυμνασίου και λυκείου, επιχειρεί να αφυπνίσει τις δημιουργικές τους δεξιότητες στην ανάγνωση και στη γραφή μέσα από «παιγνιώδεις ασκήσεις». Πιθανότατα αυτή η ηλικία είναι η πλέον ευεπιδεκτική στα μαθήματα δημιουργικής γραφής, καθώς η ανειπνείσθη από εκδοτικά φαντασιοκοπήματα, σχέδια εκδούλευσης και τη βαρεμάρα της ενπληκότητας.

Ο Γιαννακουδάκης μέσα από «την ανάλυση και την εκτίμηση του βάθους των αφηγήσεων του Καζαντζάκη», προτείνει μια αξιολογική προσέγγιση της συγγραφής. Η οπτική του εστιάζεται τόσο στο παιχνίδι όσο και στη μελέτη. Ναι, φυσικά υπάρχει η χα-

ρά της γραφής, η οποία, ωστόσο, συναιρείται με μεθοδική δουλειά. Οι προτροπές του δεν αποτείνουν αποκλειστικά στην παραγωγή λόγου, αλλά πρωτίστως στην ερμηνεία και την κατανόησή του.

Εκείνο που καθιστά σημαντικό το εγχείρημα του Γιαννακουδάκη είναι η διαρκής υπόμνηση πως η συγγραφή πέρα από τέχνη προϋποθέτει τεχνική. Διεξερχόμενος τα διασημότερα μυθιστορήματα του Καζαντζάκη, «Ο βίος και η πολιτεία του Αλέξη Ζορμπά», «Ο Καπετάν Μιχάλης», «Ο Χριστός ξανασταυρώνεται», «Οι αδερφοφάδες», εξοικειώνει με ζωηρό τρόπο τα παιδιά με τις βασικές τεχνικές της γραφής. Αναλύοντας τα μυθιστορήματα αναδεικνύει τα θεμέλια της κατασκευής τους, προτείνοντας στους μαθητές παραδείγματα δομής της πλοκής, επεξεργασίας του θέματος, διάπλασης των χαρακτήρων, προετοιμασίας του σασπένς και κατεύθυνσης προς τη σύγκρουση και τη λύση.

Όπως σωστά επισημαίνει ο Γιαννακουδάκης, ένα έργο τέχνης πρέπει να «μπορεί να ανοίξει τους

Τι στ' αλήθεια οφείλει να διαθέτει ένας συγγραφέας; Ο Λευτέρης Γιαννακουδάκης είναι εξαιρετικά σαφής. Δύο πράγματα: πλούσιο λεξιλόγιο και την ικανότητα να χειρίζεται τις λέξεις.

ορίζοντες της φαντασίας και της δημιουργίας με το να απευθύνεται πρώτα απ' όλα στο αισθητηριακό κομμάτι, να προκαλεί δηλαδή τη συγκίνηση». Η συγκίνηση συνιστά τη μέγιστη στόχευση ενός καλλιτεχνικού έργου. Μέσω της συγκίνησης μια απλή ιστορία ανυψώνεται σε «αξιωματική» και εντυπωσιακή αφήγηση». Αυτή, άλλωστε, εγγυάται την εμπλοκή του αναγνώστη στην αφήγηση. Ο Γιαννακουδάκης επιμένει στο αισθητηριακό ερέθισμα της γραφής, επαναλαμβάνοντας στα παιδιά ότι μια ιστορία αποζητά πάντοτε έναν αποδέκτη. «Μην ξεχνάμε ότι γράφουμε ιστορίες για να τις διαβάσουν άνθρωποι».

Εξίσου σημαντική κατάκτηση είναι το ύφος. Και πάλι προεξάρχει η τεχνική, καθώς το ύφος προϋποθέτει «μια εξελικτική διαδικασία», αποτελώντας την αποκρυστάλλωση πολλών δοκιμών, αμφιβολιών και επιρροών. «Περιλαμβάνει ευρεία ανάγνωση, συγγραφή με συνέπεια και κριτικό αναστοχασμό σχετικά με το πώς η γλώσσα μπορεί να διαμορφωθεί για να εκ-

φράσει τη μοναδική οπτική γωνία του καθενός». Τελικά τι στ' αλήθεια οφείλει να διαθέτει ένας συγγραφέας; Ο Γιαννακουδάκης είναι εξαιρετικά σαφής. Δύο πράγματα: πλούσιο λεξιλόγιο και την ικανότητα να χειρίζεται τις λέξεις.

«Ένα καλοδουλεμένο ύφος ενισχύει τον αντίκτυπο της αφήγησης, καθοδηγώντας τους αναγνώστες στο επιδιωκόμενο συναισθηματικό και διανοητικό ταξίδι». Το μοτίβο του ταξιδιού επανέρχεται στις αναλύσεις του Γιαννακουδάκη. Τόσο η ανάγνωση όσο και η γραφή μπορούν να ιδωθούν σαν ένα ταξίδι, σαν ένα κάλεσμα για περιπέτεια, για το πέρασμα σε έναν άλλο κόσμο. Όπως ο ίδιος λέει, όταν ανοίγουμε ένα βιβλίο του Καζαντζάκη «ξεκινάμε ένα ταξίδι που εξερευνά βαθιές ιδέες για τη ζωή, τον αγώνα και το ανθρώπινο πνεύμα».

Απόδραση από το οικείο

Το «κάλεσμα στην περιπέτεια» αφορά σοβαρά και τον ήρωα ενός λογοτεχνικού έργου, ο οποίος την κρίσιμη στιγμή του καλέσματος καλείται να εγκαταλείψει τον οικείο του βίο για να μετακινηθεί προς μια περιοχή χωρίς δρόμο και επισφαλή. Από τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει στο καστικό αυτό πεδίο, εξαρτάται ο βαθμός της εσωτερικής του μεταμόρφωσης κατά την επιστροφή του στο «σπίτι». Η στιγμή που ο ήρωας καλείται «να βγει έξω», να διαβεί το κατώφλι του οικείου του κόσμου, μεταβαλίνοντας στο άγνωστο, συνιστά το θεμελιακό, το κορυφαίο σημείο της μυθοπλασίας. Είναι το δραματικό γεγονός που προοικονομεί την κορύφωση. «Είναι το σημείο χωρίς επιστροφή, όπου ο ήρωας μετακινείται από το συνηθισμένο του περιβάλλον στον κόσμο της περιπέτειας, των προκλήσεων και της μεταμόρφωσης».

Ο πολύ καλός συγγραφέας Νίκος Χρυσός, χρόνιος μελετητής του Καζαντζάκη, προλογίζει το βιβλίο, αναδεικνύοντας τη συγγραφική μεθοδολογία, την αφηγηματική οικονομία και τον λεξικολογικό πλούτο των έργων του Καζαντζάκη, στα οποία εγκολλώνονται πολυποικίλα «τοπία γραφής». Από το κείμενό του κρατώ κυρίως την κατακλείδα για το κλείσιμο και του δικού μου κειμένου. Θα μπορούσε κάλλιστα να χαρακτηί στη μετόπη κάθε λογής εργαστηρίου δημιουργικής γραφής, προς γνώση και συμμόρφωση μαθητών και δασκάλων. «Η άσκηση [...] της συγγραφής είναι πρωτίστως άσκηση ελευθερίας, πεδίο δοκιμής της αντοχής και της αφοσίωσής μας, κι αυτό που πριν και πρώτα απ' όλα διδάσκει είναι πώς να γίνεις εμβριθής και δημιουργικός αναγνώστης, πράγμα που έτσι κι αλλιώς δεν είναι καθόλου λίγο».

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΤΗΣ
ΕΒΔΟΜΑΔΑΣΕπιμέλεια:
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

ΦΑΙΔΡΟΣ ΚΑΒΑΛΛΑΡΗΣ
«**Το Θέατρο του Παραλόγου και η Αντιγόνη.**
Μικρό κυπριακό χρονικό ή το μικρό Κύπριον Έπος»
ΕΚΔ. Σείστρον, Λευκωσία 2024

Ο Φαίδρος Καβαλλάρης στο βιβλίο του «Το Θέατρο του Παραλόγου και η Αντιγόνη. Μικρό κυπριακό χρονικό ή το μικρό Κύπριον Έπος» γράφει και καταγγέλλει, και αναζητεί αναγνωστικό κοινό, μα και πολίτες ενεργούς. Εξηγεί στο εξώφυλλο του βιβλίου του περί τίνος πρόκειται το πονήμά του: «Ένα ποιητάριο - ανοικτή επιστολή προς όλους, ή τουλάχιστον, προς όσους ψάχνουνε πατρίδα». Έναυσμα και αφορμή, όπως λέει και ο ίδιος στον πρόλογό του η παράσταση «Αντιγόνη» του ΘΟΚ στο κατεχόμενο θέατρο της Σαλαμίνας στις 28 Σεπτεμβρίου 2016. Ανήσυχος ο ίδιος για το μέλλει γενέσθαι της πατρίδας του, καταγράφει με τον τρόπο του, ξεκαθαρίζοντας πως δεν πρόκειται για μια καθαρά ποιητική συλλογή και χαρακτηρίζει τα γραφόμενά του «ποιητάριο». Ο Καβαλλάρης χρησιμοποιεί ως προμετωπίδες στα πεζογράφημά του -ας τα αποκαλέσω έτσι- επιλεγμένους στίχους από την «Αντιγόνη», έχοντας αυτοί οι στίχοι άμεση ή έμμεση νοηματική σχέση με τα γραφόμενά του. Φτάνει ο αναγνώστης να διαβάσει τους τίτλους που δίνει ο Καβαλλάρης στα ποιητήριά του και θα καταλάβει, «Περικλέει εσείς αγωνιστές», «Κόσμος πολλός στες Φοινικούδες», «Το επενδυτικό πρόγραμμά της κυβέρνησης», «Υπερηφανοφία μνημειών». Τίτλοι που παραπέμπουν σε «πολλά παράδοξα και αλλόκοτα» που χαρακτηρίζουν σήμερα την κυπριακή κοινωνία». Φωνή στεντόρεια ορθώνει ο Καβαλλάρης απέναντι στις Κύπρου τα δεινά, ελπίζουμε μόνο πως δεν είναι φωνή βοώντος εν τη ερήμω.

500 ΛΕΞΕΙΣ

Με την

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ
ΧΑΪΝΗ

Η Αλεξάνδρα Χαΐνη είναι δημοσιογράφος. Από το 2018 συνεργάζεται με το γραφείο Τύπου του Συνηγόρου του Πολίτη και παράλληλα γράφει βιβλιοκριτικές στο ηλεκτρονικό περιοδικό «Ο Αναγνώστης». Έχει σπουδάσει αγγλική γλώσσα και φιλολογία στο ΕΚΠΑ και ολοκλήρωσε μεταπτυχιακές σπουδές στην αγγλόφωνη λογοτεχνία του 20ού αιώνα στο Πανεπιστήμιο του Λάνκαστερ. Το πρώτο της βιβλίο, η συλλογή διηγημάτων «Μισές αλήθειες», κυκλοφόρησε μόλις από τις εκδόσεις Ποταμός.

Επιμέλεια: ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;

Το «The Loneliness of Sonia and Sunny» της Ινδής συγγραφέως Κίραν Ντεσάι, ένα από τα έξι μυθιστορήματα της βραχείας λίστας του βραβείου Booker 2025. Είναι ένα μεγάλο μυθιστόρημα, παιλίας κοπής - μια ινδική σάγκα με μπόλικο δράμα και ολίγο αμερικανικό ρεαλισμό. Επίσης παραδίπλα, στο on/off, έχω και το «Notes to John» της Τζόνν Ντίντιν, τις σημειώσεις που κρατούσε η Αμερικανίδα συγγραφέας από τις συνεδρίες με τον ψυχίατρό της, οι οποίες εκδόθηκαν μετά τον θάνατό της.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;

Δύσκολη ερώτηση. Κάθε βιβλίο που διαβάζω έχει πάνω από ένα ενδιαφέροντα στοιχεία, που θα με βγάλουν από τη ζώνη άνεσής μου, θα με κάνουν να δω διαφορετικά. Αν ήταν όμως να απομονώσω κάτι, είναι αυτό που έμαθα πρόσφατα χάρη στα βιβλία της Κύπριας συγγραφέως Κωνσταντίνης Σωτηρίου: ότι είναι σημαντικό να αναμετρήσαι με το τραύμα, με τάλμη, χωρίς στεγανά και παρωπίδες.

Βρήκατε ποτέ τον μεπλά σας επειδή διαβάσατε ένα βιβλίο;

Οχι, αλήθεια, τουλάχιστον ως ενήλικη. Θυμάμαι μόνο δύο περιστατικά από τα παιδικά μου χρόνια. Το πρώτο, ήμουν 7-8 χρόνων, όταν βρήκαμε με τον αδερφό μου στο κομοδίνο των γονιών μας το «Μέσα στο βαθύ λαρύγγι» της Λίττα Λάβλεϊς. Του λέω, «τραγουδίστρια θα είσαι». Δεν πρόλαβα να διαβάσω δυο αράδες, μας πρόλαβε η μάνα μου! Το δεύτερο ήταν στο γυμνάσιο, στα θρησκευτικά. Μας έπιασαν με τη φίλη μου να διαβάζουμε το «Ρωμαίος, Ιουλιέττα και τα σκοτάδια» του Τσέχου συγγραφέα Γιαν Όσενάσεκ. Είχαμε στρώσει τα παλιά μας στο θρανίο και διαβάζαμε κρυμμένες. Ή έτσι πιστεύαμε.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη.

Το πρώι το Σαββάτου, όταν όλοι κοιμούνται ακόμη και έχει απόλυτη ησυχία.

Υπάρχουν κάποια είδη λογοτε-

χνίας που προτιμάτε και άλλα που αποφεύγετε;

Διαβάζω αρκετή ξενόγλωσση λογοτεχνία. Παραγγέλνω όλα τα τελευταία βιβλία των συγγραφέων που μπορώ να διαβάσω στο πρωτότυπο. Διαβάζω όμως και παιλιότερους συγγραφείς, αν και δεν είμαι λάτρης των (πολύ) κλασικών. Μου αρέσουν οι ιστορίες για πραγματικούς ανθρώπους. Δεν αντέχω τα sci-fi.

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο;

Θα σας φανεί περίεργο, αλλά με συγκινεί η απλότητα. Συγγραφείς όπως η Στράουτ, η Κασκ, η Ερνό γράφουν «απλά», όχι με την αρνητική έννοια, αλλά να, πίσω από τα πιο συνηθισμένα πράγματα, μια βόλτα στο πάρκο, ένα μακροβούτι, δυο νεύματα στον γείτονα, καταφέρνουν να αγγίξουν με χειρουργική ακρίβεια την ουσία και την πολυπλοκότητα της ανθρώπινης κατάστασης. Και αυτό το βρισκω εκπληκτικό.

Υπάρχει κάποιο αγαπημένο βιβλίο που θα θέλατε να γίνει ταινία;

Το «Μπαουμγκάρτνερ», το τελευταίο μυθιστόρημα του Πολ Οστερ. Γιατί μου θυμίζει τον πατέρα μου.

Ποια θέματα συνδέουν τα διηγήματα του βιβλίου σας «Μισές αλήθειες»;

Η μνήμη. Η παιδική ηλικία, η οικογένεια. Γεγονότα καθημερινά κι εδώ, που περνούν απαρατήρητα συνήθως, αλλά εμένα μου εντυπώθηκαν. Κανάδου τα έχω μεταφέρει όπως έγιναν, άλλα εξελίσσονται εντελώς απρόσμενα, σχεδόν σουρεαλιστικά.

Ποια η σημασία των «ιστοριών της παλάμης» του Καβαμπάτα στο συγγραφικό σας έργο;

Μου αρέσει ο ελεεινικός χαρακτήρας των ιστοριών του Καβαμπάτα - παρόλο που συνδέεται απόλυτα με την ισπανική παράδοση. Στη Δύση είμαστε πιο πληθωρικοί, πιο πολυλογάδες. Ωστόσο, η μικρή φόρμα, ο περιεκτικός λόγος, τα διηγήματα-μινιατούρες, είναι πρόκληση - όχι μόνο για τους συγγραφείς, αλλά και για τους αναγνώστες: γιατί τους αφήνει ελεύθερους να συμπληρώσουν τα «κενά» κατά το δοκούν.

«Επιτέλους βρίσκομαι Αθήνα, μία από τις ένδοξες πρωτεύουσες ολόκληρης της ανθρωπότητας», έγραφε στο ημερολόγιό του στις 6 Απριλίου 1921, κατά την πρώτη του επίσκεψη στην Ελλάδα, ο Αλέξης Γκρίτσενκο. Ο Ουκρανός ζωγράφος εμπνεύστηκε από το αρχαίο ελληνικό πνεύμα και αποτύπωσε την Ακρόπολη, τα θέατρα της Επιδάουρου και των Δελφών και πολλά ακόμη σημαντικά μνημεία της χώρας (συλλογή Michel Lièvre-Markovitch).

Της ΓΙΩΤΑΣ ΜΥΡΤΣΙΩΤΗ

Απρίλιος 1921, ενώ η Μικρασιατική Εκστρατεία βρίσκεται σε εξέλιξη με τη λεγόμενη εαρινή επίθεση της Στρατιάς Μικράς Ασίας προς Εσκή Σεχίρ, στο δωμάτιο του «Πέρα Παλάς» ο Ουκρανός καλλιτέχνης Αλέξης Γκρίτσενκο ανταλλάσσει 66 υδατογραφίες με ένα εισιτήριο για να σαλπάρει στην Ελλάδα. Το πλοίο με προορισμό τον Πειραιά κάνει στάση στο λιμάνι της Θεσσαλονίκης. Στην ολιγόωρη παραμονή του, αναφορίζεται προς την Ανω Πόλη, περιηγείται τα μνημεία, ζωγραφίζει τον Προφήτη Ηλία και τον περιβάλλοντα χώρο με κυβιστικές φόρμες πίσω από έναν μινιάρé κατ'όλοιο της πολυπολιτισμικής και πολυθρησκευτικής πόλης. Είναι ο μοναδικός πίνακας που φιλοτεχνεί στη Θεσσαλονίκη και ο πρώτος στην Ελλάδα μιας πλούσιας εικαστικής παραγωγής στη χώρα των αρχαιότερων πολιτισμών που είχαν διαμορφώσει την κοσμοαντίληψή του. «Επιτέλους βρίσκομαι Αθήνα, μία από τις ένδοξες πρωτεύουσες ολόκληρης της ανθρωπότητας», έγραφε στα απομνημονεύματά του (6 Απριλίου 1921) πριν ξεκινήσει το εικαστικό του ταξίδι απεικονίζοντας σε υδατογραφίες και γκουάς «αρχαία ερείπια και εκκλησίες σε πολλές περιπτώσεις αποδομημένες σε αιχμηρά κυβιστικά επίπεδα, θαλασσινά ή ορεινά τοπία με εκρηκτικά χρώματα, λουσμένα σε ένα μεταφορικά πνευματικό φως», όπως σημειώνει η Μαρία Τσαντσάνογλου, διευθύντρια του MOMus-Μουσείου Μοντέρνας Τέχνης - Συλλογή Κωστάκη.

Ο Ουκρανός καλλιτέχνης επέλεξε τη χώρα μας συνειδητά. Είχε διδαχθεί την ελληνική γλώσσα από έναν υπάλληλο της τοπικής αυτοδιοίκησης τέλη του 19ου αιώνα, όταν ήταν ακόμα παιδί, στη μικρή γενέθλια πόλη του, το Κρόλεβετς, βόρεια του Κιέβου. Διάβαζε μανιωδώς τα ρωσικά έπη. Μιλούσε ελληνικά με ασπιομάληδες ηλικιωμένους, απογόνους της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας σ' ένα χωριό της Κριμαίας (1906). Η Ελλάδα ήταν πάντα προορισμός. Ηρθε για να αποτυπώσει το μεσογειακό φως συγχωνεύοντας την αρχαία και βυζαντινή κληρονομιά με τους τεχνικούς πειραματισμούς του μοντερνισμού. Ύμνησε την ελληνική φύση και το κάλλος του αρχαϊκού πολιτισμού στην πρωτοποριακή του τέχνη και στα απομνημονεύματά του.

«Τρισεγγίσιος εξ Αττικής»

Διοργάνωσε εκθέσεις, πούλησε δεκάδες έργα με ελληνικές συνθέσεις, στην Αθήνα, στο Παρίσι και στην Αμερική όπου υποδέχθηκαν τον «τρισεγγίσιτο, εξ Αττικής ορμώμενο Σλάβο, καλλιτέχνη». Συναναστράφηκε με Έλληνες καλλιτέχνες της νεωτερικότητας. Εκτιμούσε τον Κωνσταντίνο Παρθέν, στον οποίο δώρισε δύο έργα του από τη σειρά Χορευτές που βρίσκονται στην Εθνική Πινακοθήκη. Μέχρι σήμερα αποδίδονταν στον Έλληνα ζωγράφο. Εφεραν όμως, όπως αποδείχθηκε, την υπογραφή του Γκρίτσενκο.

Κι όμως, ο σπουδαίος Ουκρανός δημιουργός του ευρωπαϊκού μοντερνισμού και της πρωτοποριακής θεωρίας του «χρωμοδυναμισμού» Αλέξης Γκρίτσενκο (1883-1977), που ζωγράφισε την Ελλάδα πριν από έναν αιώνα, δεν είναι γνωστός σήμερα στη χώρα μας. «Δεν μνημονεύεται καν στην ελληνική ιστορία της τέχνης των αρχών του 20ού αιώνα, παρόλο που η εκθεσιακή δραστηριότητα στην Αθήνα είχε ενθουσιώδη ανταπόκριση με διθυραμβικές κριτικές

Το ελληνικό φως μάγεψε τον Γκρίτσενκο

Εργα του σημαντικού Ουκρανού δημιουργού στο MOMus - Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης - Συλλογή Κωστάκη

Ο ναός του Προφήτη Ηλία και ο περιβάλλον χώρος στην Ανω Πόλη της Θεσσαλονίκης αποτυπωμένος με κυβιστικές φόρμες από τον Αλέξης Γκρίτσενκο. Ήταν το πρώτο έργο του στην Ελλάδα.

στον ημερήσιο Τύπο στις αρχές της δεκαετίας του 1920 παρόλο που κατά τον κριτικό Στέφανο Χαρμίδη κατόρθωσε, «αν και ξένος, να αισθανθεί την απαλότητα των χρωμάτων και των γραμμών της ελληνικής φύσης», λέει η Μαρία Τσαντσάνογλου.

Για πρώτη φορά ένα ελληνικό μουσείο, το MOMus, επιχειρεί να ρίξει φως στη δημιουργική συνάντηση του Ουκρανού καλλιτέχνη με τον ελληνικό χώρο μέσα από ένα μεγάλο εκθεσιακό αφιέρωμα στη Μονή Λαζαριστών και τον κατάλογο που το συνοδεύει. Οι συντελεστές της ξεκίνησαν σχεδόν από το μηδέν. Μια ομάδα με επιμελητές τον Μισέλ Λιεβρ, Γάλλο συλλέκτη ουκρανικής καταγωγής που κατέχει τη μεγαλύτερη διεθνώς συλλογή έργων του Γκρίτσενκο, και τη Μαρία Τσαντσάνογλου αποθησαύρισε αρχαιακό υλικό, εκδόσεις, τα απομνημονεύματα και την επιστολογραφία του καλλιτέχνη και φυσικά δεκάδες έργα διασκορπισμένα σε ιδιωτικές συλλογές, μουσεία και ιδρύματα της Ευρώπης, των ΗΠΑ και της Ουκρανίας (Λβιβ) που ταξίδεψαν από τις εμπόλεμες περιοχές με μεγάλη δυσκολία, για να συνθέ-

Ο Αλέξης Γκρίτσενκο, το 1921, Αρχείο Michel Lièvre-Markovitch, πρώην αρχείο της συζύγου του Γκρίτσενκο.

σουν «την ελληνική περιπέτεια του Γκρίτσενκο».

Ο Ουκρανός ζωγράφος και θεωρητικός της τέχνης εγκατέλειψε τη χώρα του τέσσερα χρόνια μετά την επανάσταση του 1917, αφήνοντας τα έργα και τα υπάρχοντά του στη Μόσχα. Ταξίδεψε στην Ελλάδα δύο φορές (1921-1923) όπου έμεινε σχεδόν δύο χρόνια, την πρώτη έπειτα από ενδιάμεση παραμονή ενός και πλέον έτους στην Κωνσταντινούπολη. «Αν στην πατρίδα του είχε ενσωματώσει από νωρίς την αισθητική της πρωτοπο-

ρίας με τα ρεύματα του φοβισμού, του κυβισμού και του φουτουρισμού, και στην Κωνσταντινούπολη τον συνεπήραν η αίσθηση της Ανατολής και η βυζαντινή παράδοση, το Αιγαίο και το μεσογειακό φως λειτούργησαν ως καταλύτης για μια νέα καλλιτεχνική γλώσσα. Η Ελλάδα διαμόρφωσε το προσωπικό του ύφος», επισημαίνει η κ. Τσαντσάνογλου.

Στα δύο του ταξίδια, με πρώτο σταθμό την Αθήνα και τα περίχωρά της, περιηγήθηκε νότια ζωγραφίζοντας. «Πήγα όπου μπόρεσα να πάω στην Ελλάδα, εργάστηκα, περπάτησα στους χωματόδρομους των Δελφών που διατρέχουν τα θεϊκά βουνά, ταξίδεψα στην Πελοπόννησο, επισκέφθηκα την Ολυμπία, την Επίδαυρο, τις Μυκήνες, την Κόρινθο, είδα τη Σπάρτη, έζησα και εργάστηκα με ενθουσιασμό για δύο μήνες στον Μυστρά» μια αληθινή αετοφωλιά γοητευμένη από την αρχιτεκτονική και τις βυζαντινές τοιχογραφίες «εκπύλου ομορφιάς». Εμεινε έκθαμβος από τα ευρήματα των Μυκηνών, «συχνά περιπλανιόμουν στη συγκεκριμένη αίθουσα και ζωγράφιζα» κι από τον αρχαϊκό πολιτισμό, «τον οποίο θαύμασα στη νέα

αίθουσα του Μουσείου των Αθηνών και στους Δελφούς. Υπάρχει κάτι αγνό, λιτό και αρχέγονο στα συγκεκριμένα έργα. Το χαμόγελο στα χείλη τους μοιάζει με το χαμόγελο του ήλιου και της ευτυχίας».

Εκθέσεις στην Αθήνα

Τα έργα του στις δύο μεγάλες εκθέσεις που διοργάνωσε στην Αθήνα (Φιλολογικός Σύλλογος «Παρνασσός», Ιούνιος 1921) και Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο (Δεκέμβριος 1922) ενθουσίασαν κοινό και κριτικούς για τα εκρηκτικά χρώματα και τη ρυθμικότητα της σύνθεσης, σε μια περίοδο κατά την οποία Έλληνες καλλιτέχνες άνοιγαν δρόμους προς τον μοντερνισμό. «Μόλις πατήσετε το πόδι σας στο κατώφλι της αιθούσης, σας αρπάζει από το μάτι η πλούσια και έντονη αβρότητα των χρωμάτων. Ο κ. Γκρίτσενκο είναι χρωμοδυναμιστής», έγραφε στην εφημερίδα «Ελευθερο Βήμα» (9 Δεκεμβρίου 1922) ο Στέφανος Χαρμίδης. Οι «Έλληνες Χορευτές», 1921-1923, μια μεγάλη σειρά σε τέμπερα και κηρομπογιά σε χαρτόνι, είναι εμπνευσμένες από μελανόμορφους αττικούς κρατήρες. «Τους ζωγράφισα επί τόπου, κατά τη διάρκεια των επισκέψεών μου στους αξέχαστους τόπους της αρχαιότητας, καθαρά για τη δική μου ευχαρίστηση, ωστόσο μενος από την αγάπη και το πάθος μου για τον αρχαίο χορό», έγραφε. Η εγκλημαστική συστατική επιστολή (Ιούλιος, 1921) από τον καθηγητή Αδαμάντιο Αδαμαντίου, πρώτο διευθυντή του Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου προς τη Σορβόνη, αποτέλεσε το διαβατήριο για τη μόνιμη εγκατάστασή του στο Παρίσι. Στα μέσα Σεπτεμβρίου 1921, ο Γκρίτσενκο απέπλευσε για τη Μασσαλία με το πλοίο «Ανδρος». Επέστρεψε στην Ελλάδα για δεύτερη φορά τον Ιούλιο του 1922, όπου παρέμεινε για 18 μήνες. «Παρά τα δραματικά γεγονότα της Μικρασιατικής Καταστροφής, η θεματολογία του δεν μετατοπίζεται προς τις σκηνές της προσφυγιάς, αντίθετα εξακολουθεί να αντλεί έμπνευση από την αρχαιοελληνική τέχνη και τα ελληνικά τοπία», παρατηρεί η κ. Τσαντσάνογλου. Ταξίδεψε στην Κρήτη με «ένα βρώμικο ελληνικό πλοιάριο». Στα απομνημονεύματα δοξάζει την «Εκατόμπολη», τα νησιά, την Ανδρο, τη Σύρο τη Μήλο, τη «μενεξεδιά ομηρική θάλασσα» που του ξιπνούσαν μνήμες από τα διαβάσματα του Ομήρου.

Στις γκαλερί του Παρισιού, τα ελληνικά θέματά του εξακολουθούσαν να ταξιδεύουν το φιλότεκνο κοινό «στις πυρακτωμένες μάζες των βράχων, στα κατάλοιπα του αρχαιοελληνικού πολιτισμού της Αττικής, στις υπώρειες του Ακροκόρινθου, στις ακτές της Κρήτης ή στα ερείπια της Κνωσού σχεδιασμένα με μοναδικό εργαλείο το χρώμα», σημειώνει η Ουκρανή ιστορικός τέχνης Βίτα Σουσάκ, που κατέγραψε τους σταθμούς του ζωγράφου για την έκθεση. Η Ελλάδα έμεινε για πάντα μέσα του. Το 1975, σε προχωρημένη ηλικία δημιούργησε έναν κύκλο εξι χρωμολιθών, με δύο «ελληνικά θέματα: Κόρινθος και αθηναϊκά προάστια. Ήταν το κύκνειο άσμα της ελληνικής περιπέτειας από την οποία μετρούσε πάνω από 300 «ελληνικές» και «κρητικές» ακουαρέλες και τέμπερες. «Το αρχαϊκό χαμόγελο, “το χαμόγελο του ήλιου και της ευτυχίας”, όπως επισημαίνει η Βίτα Σουσάκ, σημάδεψε το μακρύ ταξίδι του καλλιτέχνη και ενσάρκωσε τη στάση του απέναντι στη ζωή και το έργο του».

Το χαμόγελο του ήλιου

«Υπάρχει κάτι αγνό, λιτό και αρχέγονο στα συγκεκριμένα έργα. Το χαμόγελο στα χείλη τους μοιάζει με το χαμόγελο του ήλιου και της ευτυχίας», έχει πει ο Ουκρανός καλλιτέχνης, που από παιδί είχε διδαχθεί την ελληνική γλώσσα και μελετούσε τον Όμηρο.

«Alexis Gritchenko (1883-1977). Η ελληνική περιπέτεια. Ένας Ουκρανός πρωτοπόρος στην Ελλάδα». Μονή Λαζαριστών, Θεσσαλονίκη. Διάρκεια: έως τις 30 Απριλίου 2026.

Σκελετοί στην ντουλάπα

Τρία αδέρφια αντιμέτωπα με τα ένοχα μυστικά της επαγγελματικής και κοινωνικής καταξίωσής τους

Μέσα από τις σελίδες του βιβλίου «Έντιμος εμπορία», της Μάιρης Σιάνη-Ντεϊβίς, αναβιώνει μια ολόκληρη εποχή.

Η επιτυχία των ηρώων χτίστηκε πάνω σε μικρές και μεγαλύτερες ατιμίες, έφερε τον εγωισμό μπροστά και κυρίαρχο, γέννησε πλεονεξία και ψέματα, μα πάνω από όλα φύλαξε διπλές ζωές που αποκαλύπτονται.

ΜΑΙΡΗ ΣΙΑΝΗ-ΝΤΕΪΒΙΣ
Έντιμος εμπορία
εκδ. Πατάκη, 2025, σελ. 784

Της **ΖΩΗΣ ΚΑΡΑΜΗΤΡΟΥ**

Ο Στάθης, ο Αργύρης, ο Μάρκος. Οι αδελφοί Σκούρα. Τρία αδέρφια ορφανά από μάνα, πραγματικά θύματα του βάνουσου πατέρα τους, κουρνιάζουν κάτω από τη σκέπη της γιαγιάς για να αντέξουν, να ορθοποδήσουν, να καταφέρουν να φύγουν μακριά από το χωριό, την πατρική γη, τις βαριές μνημες. Κρατούν την εικόνα της γιαγιάς να σπάει εύκολα ένα κλαδάκι όταν είναι μοναχό του, να μην μπορεί να σπάσει τρία όταν είναι όλα μαζί. Πορεύονται και οι τρεις μαζί, παρότι είναι τόσο διαφορετικοί, ασύμβατοι μεταξύ τους, μονοιασμένοι εξ ανάγκης, αυτής της συναισθηματικής ανάγκης, της αζεδιάλυτα πλεγμένης με ενοχή, υποχρέωση, φόβο, μυστικά.

Ο ένας μετά τον άλλον κατεβαίνουν στην Αθήνα κυνηγώντας το όνειρο της καλύτερης ζωής, της επιτυχίας, της κοινωνικής ανόδου, της ευμάρειας. Και το όνειρο δεν τους προδίδει, το κάνουν πραγματικότητα. Επιβιώνοντας αρχικά, εξασφαλίζοντας όλο και πιο πολλές ανέσεις σιγά σιγά, γίνονται σοβαροί παράγοντες του εμπορικού κόσμου, ανοίγουν μαγαζιά, συναλλάσσονται επιτυχημένα, επεκτείνονται, διεκδικούν και απολαμβάνουν σεβασμό, αποδοχή, την πολυπόθητη καλή ζωή. Την επαγγελματική επιτυχία τους

ακολουθούν οι γάμοι και για τους τρεις τους, η απόκτηση παιδιών, σεβαστής περιουσίας και ανέφελων προοπτικών για το μέλλον.

Το ράνισμα

Τότε τι ζητούν μπροστά στον δικηγόρο τους ένα μοιραίο πρωινό και καθαγιάζουν; Γιατί βάλθηκαν να χωρίσουν μαγαζιά, περιουσία, λεφτά, να διαλύσουν την εταιρεία, να πορευτούν ο καθένας μόνος του πια; Βαριές κατηγορίες, λόγια τα οποία αποκαλύπτουν μυστικά που απαξιώνουν, καταρρακώνουν τον έναν στα μάτια του άλλου, τόσο που

δεν αντέχουν, δεν βαστούν. Οι αδελφοί Σκούρα, με έναν τρόπο ο καθένας τους, χάνονται.

Ξεκινώντας από το 1931 και φτάνοντας μέχρι το 1978, η συγγραφέας διαπερνά μέσα από τις ζωές των ηρώων της όλη τη νεότερη Ελληνική Ιστορία. Πόλεμος και μετά Εμφύλιος, η ανάκαμψη, οι ταραγμένες μέρες μέχρι τη δικτατορία, η χώρα ανελεύθερη και μουγκή, κι έπειτα το Πολυτεχνείο, η πτώση της χούντας, η Μεταπολίτευση στα πρώτα βήματά της. Κινηματογραφικά, όλη αυτή η εποχή ξετυλίγεται μπροστά μας φέρνοντας στη μνήμη των πα-

λαιότερων, στη γνώση των νεότερων όσα έγιναν τα 50 αυτά χρόνια. Οι ήρωες, παρότι έχουν ως πρώτο μέλημα την προσωπική επιτυχία τους, όπως την ορίζουν, χρήμα και υπόληψη πάνω από όλα, δεν είναι αμέτοχοι των γεγονότων της εποχής. Κάποτε περιφερειακά, άλλοτε ουσιαστικά, μετέχουν οι ίδιοι και οι οικογένειές τους. Κι αυτή η συμμετοχή θα τους βασανίζει, θα τους αποξενώνει, θα βγάζει στην επιφάνεια μια βαρβαρότητα που και οι ίδιοι αγνοούν, μα όταν θα τη συνειδητοποιήσουν θα είναι πολύ αργά, θα τους έχει καταστρέψει.

Είναι πραγματικά άξια θαυμασμού η έρευνα που έχει γίνει από τη συγγραφέα για να αναβιώσει με το γράψιμό της μια ολόκληρη εποχή. Λεπτομερείς περιγραφές της ζωής στο χωριό, της καθημερινότητας που έχει κόπο, τυράγνια να υπηρετηθεί η γη για να δώσει καρπούς, να υπηρετηθούν τα ζωντανά, τα σπίτια, να χαλιναγωγηθεί το συναίσθημα που λογαριάζεται για αδυναμία. Μα και οι εικόνες της πρωτεύουσας, προσεγμένες στο έπακρον, δίνουν τη δημιουργία και την αιγλή της πρωτοεμφανιζόμενης αστικής τάξης των αυτοδημιούργητων, φιλόδοξων, σκληρά εργαζόμενων, δαιμόνιων ανθρώπων που ήρθαν από τα χωριά αποφασισμένοι να προκόψουν.

Πίκρα

Έχει μια πίκρα αυτή η προκοπή. Χτίστηκε πάνω σε μικρές και μεγαλύτερες ατιμίες, έφερε τον εγωισμό μπροστά και κυρίαρχο, γέννησε πλεονεξία και ψέματα, μα πάνω από όλα φύλαξε διπλές ζωές που αποκαλύπτονται, χωρίζουν τα τρία κλαδιά, σπάνε δεσμούς και βεβαιότητες, σπάνε τα κλαδιά τα ίδια. Εμπιστοσύνη και ντροπή. Αυτές οι δύο λέξεις ένωσαν άρρηκτα τα τρία αδέρφια. Όσο υπήρχαν τους ένωναν, τους όριζαν και όριζαν και τη σχέση τους. Μόλις χάθηκαν, κατέρρευσαν όλα. Καταρρέουν πάντα, το ξέρουμε και τούτες οι σελίδες δεν μας αφήνουν να το ξεχνάμε.

Το Πνεύμα των Χριστουγέννων επισκέπτεται το Πανεπιστήμιο Λευκωσίας για μια εορταστική εβδομάδα γεμάτη δραστηριότητες

UNIC CHRISTMAS SPIRIT 2025 28/11-05/12

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
ΕΙΣΟΔΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗ

ΦΩΤΑΓΩΓΗΣΗ
ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟΥ
ΔΕΝΤΡΟΥ

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΕΣ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ
ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟ
ΧΩΡΙΟ

ΠΡΟΒΟΛΗ
ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΩΝ
ΤΑΙΝΙΩΝ

Συνδιοργανωτές:

Υποστηρικτές:

Συμμετέχοντες:

Χορηγοί:

Χορηγός Επικοινωνίας:

Χορηγοί Εκτυπώσεων:

Παλαιά & Ελιά
LIVE STAGE

"νωρίς την
Κυριακή"

30/11
ΕΥΡΥΔΙΚΗ

ώρα έναρξης: **20:00**

ΜΑΖΙ ΤΗΣ:
Στέφανος Γεωργιτσόπουλος - κιθάρα
Γιάννης Τιπτιρής - πλήκτρα
Marco Grinover - μπάσο
Στέλιος Παύλου - τύμπανα

Minimum Charge €50
Είσοδος (περιλαμβάνεται) €20

Χορηγός
Επικοινωνίας: **LOVE 100.7 FM**
98.1 & 105.7

ΜΟΥΣΙΚΗ

Του ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ

Ο βιολονίστας Ρόμαν Σιμόβιτς διαμόρφωνε τις εκτενείς μελωδικές φράσεις με τρόπο ανάλογο ενός λυρικού τραγουδιστή. Στο πόντιουμ ο Τζον Ουόρνερ.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΝΙΚΗΤΑΧΗ

Μουσικές επιλογές χωρίς προκαταλήψεις

«Απόηχοι πολέμου: Μάλερ και Κόρνγκολντ». Αυτός ήταν ο τίτλος της συναυλίας που πραγματοποιήσε η Κρατική Ορχήστρα Αθηνών στις 31 Οκτωβρίου στην αίθουσα «Χρήστος Δ. Λαμπράκης». Διύθυνε ο Τζον Ουόρνερ, μουσικός διευθυντής της Οπερας της Οξφόρδης, ενώ σολίστ στο Κοντσέρτο για βιολί του Κόρνγκολντ ήταν ο Σέρβος και Μαυροβούνιος Ρόμαν Σιμόβιτς, εξάρχων της Συμφωνικής Ορχήστρας του Λονδίνου.

Έχουν πράγματι πολλά κοινά μεταξύ τους ο Μάλερ με τον Κόρνγκολντ, ενώ και των δύο η φήμη επηρεάστηκε από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Το κυριότερο είναι πως το δημιουργικό έργο τους έπεσε σε δυσμένεια εξαιτίας της πολιτικής κατάστασης, αλλά και λόγω της ψυχροπολεμικής πολιτικής που κυριάρχησε στη συνέχεια. Οι εβραϊκές ρίζες τους, όπως επίσης η μεταρομαντική αισθητι-

ματογραφική μουσική. Το έκανε δε με τόσο επιτυχία ώστε να κερδίσει δύο Όσκαρ για τις μουσικές του στις ταινίες «Αντόνιο Αντβέρσο» (1936) και «Οι περιπέτειες του Ρομπέν των Δασών» (1938). Φυσικά, στον μεταπολεμικό κόσμο και ειδικά αυτόν της Ευρώπης, όπου η μουσική είχε στραφεί σε τελείως διαφορετικές κατευθύνσεις, η ενασχόληση του Κόρνγκολντ με τον εμπορικό και μάλιστα αμερικανικό κινηματογράφο ήταν από μόνη της αρκετή ώστε να δυσφημήσει συνολικά το έργο του. Είναι θετικό ότι τις τελευταίες δεκαετίες οι όπερές του, όπως η «Βιολάντα» και το «Θαύμα της Ηλιάνας» μαζί με τη «Νεκρή πόλη», επανέρχονται στις σκηνές των λυρικών θεάτρων του κόσμου, ενώ το Κοντσέρτο του για βιολί αποτελεί σταθερό μέρος του ρεπερτορίου κάθε βιολονίστα.

Λυρισμός και έκφραση

Στην Αθήνα, οι Σιμόβιτς και Ουόρνερ δικαίωσαν τη γραφή του Κόρνγκολντ, αναδεικνύοντας τον λυρισμό και την εκφραστικότητα της μουσικής στα πρώτα δύο μέρη του Κοντσέρτου, όσο και τη δεξιοτεχνική γραφή στο τρίτο. Όπως ο Γιάσα Χάιφets, ο μυθικός πρώτος ερμηνευτής του έργου, έτσι και ο Σιμόβιτς αντιλαμβανόταν ότι προκειμένου να δώσει πλαστικότητα στις εκτενείς μελωδικές φράσεις του έργου, όφειλε να τις διαμορφώσει με τρόπο ανάλογο ενός λυρικού τραγουδιστή. Παράλληλα, διέθετε την ακρίβεια και τη λαμπρή δεξιοτεχνία για το νευρώδες τελευταίο μέρος του έργου.

Ακολουθούσε η περίφημη Πέμπτη Συμφωνία του Μάλερ. Σχετικά με το ότι και τόσο μακρινό παρελθόν, η Κρατική εμφανίστηκε σημαντικά βελτιωμένη. Ναι, υπήρχε πάντοτε το πάγιο θέμα του συντονισμού των εγχόρδων, ειδικά κατά τη στιγμή των έντονων αλλαγών ρυθμού ή ταχυτήτων, τις οποίες προβλέπει ο συνθέτης στο θυελλώδες δεύτερο τμήμα του πρώτου μέρους, όπως επίσης στο ακόλουθο «Σκέρτσο». Ωστόσο, συνολικά οι αντιθέσεις δόθηκαν με επιτυχία, ίσως επειδή η εμπειρία οδήγησε τον Ουόρνερ σε ταχύτητες στις οποίες η ορχήστρα μπορούσε να ανταποκριθεί και να δώσει ένα επιτυχημένο αποτέλεσμα. Το «Αντατζέτο» υπήρξε ποικιλικό. Θετική ήταν η συμβολή των χάλκινων, ιδίως των κόρνων, σίγουρα πολύ θετικότερη απ' ό,τι λίγο νωρίτερα στα τελικά μέτρα του Κοντσέρτου του Κόρνγκολντ.

Ονειρα ★★★
ΔΡΑΜΑ (2024), 110΄
Σκηνοθεσία: Νταγκ Γιοχάν Χάουγκερουντ
Ερμηνείες: Ελα Οβερμπάι, Σελομέ Ερνετού

★ καλό
★★ μέτριο
★★★ καλό
★★★★ πολύ καλό
★★★★★ εξαιρετικό

Η Ελα Οβερμπάι υποδύεται τη Γιοχάνε, τη μαθήτριά που ερωτεύεται τη δασκάλα της, στην ταινία «Ονειρα» του Νταγκ Γιοχάν Χάουγκερουντ. Το φιλμ απέσπασε τη Χρυσή Αρκτο στο Φεστιβάλ του Βερολίνου.

Η μαμά, η γιαγιά και ο πρώτος έρωτας

Το ρομαντικό ημερολόγιο μιας μαθήτριάς

Χρυσή Αρκτος στο περασμένο Φεστιβάλ Βερολίνου για το τελευταίο από τα κεφάλαια της λεγόμενης «Τριλογίας του Οσλο» του Νορβηγού Νταγκ Γιοχάν Χάουγκερουντ, ο οποίος χρησιμοποιεί μάλλον παλιομοδίτικα μέσα προκειμένου να μιλήσει πάντως για σύγχρονα ζητήματα.

Πρωταγωνίστρια εδώ είναι η Γιοχάνε, μια μαθήτριά λυκείου, η οποία ερωτεύεται τη δασκάλα της. Βιώνοντας πολύ έντονα τη συγκεκριμένη εμπειρία, αποφασίζει να την καταγράψει σαν ημερολόγιο, ωστόσο τα γραπτά της καταλήγουν στα χέρια της μητέρας και της γιαγιάς της. Η ανάγνωσή τους θα φέρει τις τρεις γυναίκες πιο κοντά και ταυτόχρονα αντιμετώπιζει το θέμα του είναι ίσως και το μεγαλύτερο προσόν της ταινίας του, η οποία κατά τα άλλα είναι σχετικά επίπεδη, δίχως μεγάλες κορυφώσεις.

Από την άλλη, είναι σίγουρα ενδιαφέρων—και αρκετά αστείο—ο τρόπος με τον οποίο τρεις διαφορετικές γενιές γυναικών προ-

ρα μέσα στην οποία τοποθετεί, εν προκειμένω, τις ηρωίδες του. Η πρωτοπρόσωπη αφήγηση μέσα από τα γραπτά της Γιοχάνε δημιουργεί έναν συνεκτικό πυρήνα, όχι ακριβώς μοντέρνο, αλλά σίγουρα ξεχωριστό ως προς τον τρόπο που περιγράφονται τα συναισθήματα στην οθόνη. Η νεαρή κοπέλα, άβγαλτη γενικώς ως προς τα ερωτικά, μοιάζει με άγραφο πίνακα, πάνω στον οποίο αποτυπώνονται όλη η μαγεία και η αναπόφευκτη απελπισία της πρώτης αγάπης.

Τρυφερότητα

Η τρυφερότητα με την οποία ο Νορβηγός κινηματογραφιστής αντιμετωπίζει το θέμα του είναι ίσως και το μεγαλύτερο προσόν της ταινίας του, η οποία κατά τα άλλα είναι σχετικά επίπεδη, δίχως μεγάλες κορυφώσεις.

Από την άλλη, είναι σίγουρα ενδιαφέρων—και αρκετά αστείο—ο τρόπος με τον οποίο τρεις διαφορετικές γενιές γυναικών προ-

σεγγίζουν τις ερωτικές σχέσεις, τη συντροφικότητα κ.ο.κ. Επειδή μιλάμε για Σκανδιναβία, φυσικά, πιο προοδευτική και ανοιχτόμυαλη μοιάζει να είναι η μεγαλωμένη στα '60s... γιαγιά, ενώ η σύγχρονη σεξουαλικότητα επιβεβαιώνει φανερά λιγότερο ρομαντισμό.

Τέλος, η συμπερίληψη κάποιων πολιτικών-ταξικών αναφορών παραμένει εντελώς επιφανειακή, μάλλον λογικά αν λάβει κανείς υπ' όψιν τη γενικότερη ατμόσφαιρα του φιλμ.

Η τελευταία, μαζί με τις καλές ερμηνείες, συμβάλλει τελικά σε ένα σύνολο κομψό και γοητευτικό, αν και ελαφρώς παράξενο στα επιμέρους συστατικά του.

Παρόλο που δεν της φαίνεται τόσο, η σύγχρονη ενηλικίωση εξακολουθεί να είναι δύσκολη, περίπλοκη, αλλά και γεμάτη όνειρα, μας λέει ο Χάουγκερουντ, κλείνοντας την τριλογία του με ζεστή καρδιά και συγκρατημένη αισιοδοξία για το μέλλον της ανθρωπότητας.

HOME CINEMA

Ο μυστηριώδης ιός της ευτυχίας

Good Boy ★★★
ΤΡΟΜΟΥ (2025), 73΄
Σκηνοθεσία: Μπεν Λέονμπεργκ
Ερμηνείες: Λάρι Φέσεντεν, Αριέλ Φρίντμαν

Από την πλατφόρμα του Cinoβο επιλέγουμε μία από τις πιο πρωτότυπες ταινίες τρόμου των τελευταίων ετών. Ένας νεαρός άνδρας με προβληματική υγεία εγκαταλείπει την πόλη για ένα απομονωμένο σπίτι στην εξοχή, που κάποτε ανήκε στον παππού του. Μαζί του θα πάρει μόνο τον πιστό του σκύλο, Ιντι, ο οποίος θα αρχίσει να αισθάνεται μια σκοτεινή παρουσία στους διαδρόμους του παλιού σπιτιού. Ο Μπεν Λέονμπεργκ αφηγείται πρακτικά ολόκληρη την ιστορία του μέσα από τα μάτια του σκύλου-πρωταγωνιστή, ο οποίος επιτυχάνει να μεταφέρει αληθινά συναισθήματα και εκφράσεις με

το βλέμμα και τις κινήσεις του. Ουσιαστικά τους δικούς του επιρροές παρακολουθούμε ή ίσως;) τον τρόπο με τον οποίο εκείνος αντιλαμβάνεται την ασθένεια του αφεντικού του.

Pluribus
ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ (2025)
Δημιουργός: Βινς Γκίλιγκαν
Ερμηνείες: Ρία Σίχορν, Καρολίνα Γουίντριντ

Ο δημιουργός του αριστουργηματικού «Breaking Bad», Βινς Γκίλιγκαν, επιστρέφει με μια καινούργια σειρά, την οποία βλέπουμε στην πλατφόρμα της Apple TV+. Η Κάρολ (Ρία Σίχορν), μια επιτυχημένη συγγραφέας ρομάντζων φαντασίας, είναι ένα από τα ελάχιστα άνοστα άτομα έναντι ενός μυστηριώδους ιού που έχει κατακλύσει την ανθρωπότητα με... ευτυχία, στερώντας τους ταυτό-

χρονα την ελεύθερη βούληση. Πλέον, η ίδια θα κάνει ό,τι μπορεί προκειμένου να ανακαλύψει την αιτία όλης αυτής της παράδοξης κατάστασης και να μπορέσει να την αντιστρέψει. Ο Γκίλιγκαν περνάει από το προσωπικό ψυχογράφημα του «Breaking Bad» σε εκείνο ενός συλλογικού συνειδητού, το οποίο στην προκειμένη περίπτωση αφορά σχεδόν ολόκληρη την ανθρωπότητα. Η αντιπαράβολή της ατομικής ελευθερίας με τη γενική ειρήνευση, εν είδει μάλιστα διλήμματος, είναι σίγουρα τολμηρή και ενδιαφέρουσα ως ιδέα, ενώ επιτυχημένη μοιάζει και η επιλογή της Ρία Σίχορν για τον δύσκολο κεντρικό ρόλο. Το εγχείρημα βέβαια, που περιλαμβάνει ακόμη και... εξωγήινες δυνάμεις, παραμένει φιλόδοξο, οπότε αναμένουμε το πώς θα εξελιχθεί και στα προσεχή επεισόδια.

Η Κρατική Ορχήστρα παρουσίασε έργα στα οποία ο μεταπολεμικός μουσικός μοντερνισμός έριξε βαριά τη σκιά του.

κή της μουσικής τους γλώσσας, έριξαν βαριά σκιά στα έργα τους. Ο Μάλερ πέθανε το 1911. Αρχικά, η επέλαση του μοντερνισμού έκανε αρκετούς να επικρίνουν τη μουσική του για στοιχεία υπερβολής. Στη συνέχεια, λόγω της καταγωγής του, οι ναζί απαγόρευαν τα έργα του και οδήγησαν σταδιακά στην εξαφάνισή τους από τα προγράμματα των ορχηστρών. Μόλις τη δεκαετία του 1960 αναζωπυρώθηκε το ενδιαφέρον για τη μουσική του, η οποία σήμερα πια έχει πάρει τη θέση που της αξίζει στις αίθουσες συναυλιών σε όλο τον κόσμο.

Πολύ λιγότερο τυχερός υπήρξε ο Κόρνγκολντ. Στις αρχές του 20ού αιώνα είχε αναγνωριστεί ως εξαιρετικό ταλέντο ακόμη και από συναδέλφους του όπως ο Ρίχαρντ Στράους και ο Τζάκομο Πουτσίνι. Ήταν μόλις 23 ετών όταν η όπερά του «Η νεκρή πόλη» σάρωσε τη Δύση και έκτοτε παραμένει δημοφιλής. Παρεμπιπτόντως, δεν έχει παρουσιαστεί ποτέ στην Ελλάδα. Όταν ήρθαν στην εξουσία οι ναζί, η παρουσίασή της απαγορεύτηκε και ο Κόρνγκολντ έφυγε για τις ΗΠΑ, όπου στράφηκε στην κινη-

Η διαίσθηση του «Ιντι» λέει πως κάτι δεν πάει καλά στο παλιό σπίτι του παππού.

Η Ρία Σίχορν πρωταγωνιστεί στο «Pluribus», που προβάλλεται στην πλατφόρμα της Apple TV+.

1

2

3

4

5

1. Ο Παναγής Παπαληγούρας με τον μέντορά του, Παναγιώτη Κανελλόπουλο. 2. Στη Μέση Ανατολή κατά τη διάρκεια του πολέμου. 3. Προεκλογική περιοδεία στην ιδιαίτερη πατρίδα του, Κορινθία. 4. Με τον πρόεδρο Τζον Κένεντι, το 1963. 5. Με τον Χένρι Κίσινγκερ. Το σμόκιν ήταν δανεικό, από τον φίλο του Παντί Σκαραμαγκά.

Υπουργός χωρίς σμόκιν και ΤV

Η βιογραφία του Παναγή Παπαληγούρα, ενός εκ των αρχιτεκτόνων του «ελληνικού οικονομικού θαύματος»

ΜΕΛΕΤΗΣ ΜΕΛΕΤΟΠΟΥΛΟΣ

Παναγής Παπαληγούρας - Η μεταπολεμική ανάπτυξη και η ένταξη στην Ενωμένη Ευρώπη
εκδ. Καπόν, υπό έκδοση, σελ. 616

Του ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΧΕΚΙΜΟΓΛΟΥ

Σχεδόν το σύνολο των ερευνητών της ελληνικής οικονομικής ιστορίας του 20ού αιώνα έχει γευθεί την ίδια απογοήτευση: Ο Παναγής Παπαληγούρας, ένας εκ των αρχιτεκτόνων του ελληνικού οικονομικού θαύματος και της εισόδου της Ελλάδας στην ΕΟΚ (υποτίθεται ότι), δεν άφησε πίσω του ούτε μία σελίδα αρχείου λόγω αδιαφορίας για την υστεροφημία του. Τελικώς, όμως, αρχείο υπήρχε και φέρνει μέρος του στο φως ο διακεκριμένος συγγραφέας και κοινωνιολόγος Μελέτης Μελετόπουλος, ο οποίος επιστρέφει στα γράμματα με τη μνημειώδη βιογραφία «Παναγής Παπαληγούρας - Η μεταπολεμική ανάπτυξη και η ένταξη στην Ενωμένη Ευρώπη» που κυκλοφορεί τις επόμενες μέρες από τις εκδόσεις Καπόν.

Από ιστορική οικογένεια της Κορινθίας (ο γενάρχης της οικογένειας Παπακωνσταντής διεκπεραιώνει εξαντλητικά την κυριακάτικη λειτουργία με αποτέλεσμα οι πιστοί να περιέρχονται σε κατάσταση λιγούρας - εξ ου και Παπαληγούρας), ως παιδί περνάει μάλλον δυστυχισμένα χρόνια και αυτό του αφήνει τραύμα, καθώς η μητέρα του πάσχει από βαθιά κατάθλιψη και μένει κάποια χρόνια μακριά της. Ως φοιτητής ακολουθεί τον (απολυμένο από το πανεπιστήμιο λόγω της άρνησής του να ορκιστεί πίστη στη μοναρχία) Π. Κανελλόπουλο στην ίδρυση του Εθνικού Ενωτικού Κόμματος και αναλαμβάνει τη νεολαία του. Αποφοιτά και φεύγει για διατριβή στην Ελβετία, όπου τον βρίσκει ο πόλεμος. Δεν καταφέρνει να επιστρέψει στην Ελλάδα για να πολεμήσει, ακολουθεί όμως τον Κυριάκο Βαρβαρέσο στο Λονδίνο και αναλαμβάνει σύμβουλος της εξόριστης κυβέρνησης. Στη συνέχεια, φεύγει για την Αίγυπτο και επιτέλους συμμετέχει στον πόλεμο ως λοχαγός στην Α' Ταξιαρχία (με εμπλοκή στην καταστολή

του εαμικού κινήματος) και αναλαμβάνει υπασπιστής του στρατηγού Βεντήρη.

Τον Αύγουστο του 1944 αναλαμβάνει και εκτελεί με επιτυχία μυστική αποστολή μεταφοράς όπλων και χρημάτων στην κατεχόμενη Ελλάδα και παραμένει κρυμμένος μέχρι την απελευθέρωση. Τοποθετείται γενικός γραμματέας στο υπουργείο Εφοδιασμού, εκτελώντας τα δύσκολα καθήκοντα που αντιμετώπισε Έλληνας αξιωματικός μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή. Ο καταστροφικός πληθωρισμός τον στιγματίζει - και αυτό ίσως εξηγεί γιατί ασχολείται με τη συγκράτηση του τιμάρθρου καθ' όλη τη διάρκεια της πολιτικής του πορείας.

Εκσυγχρονισμός και ανάπτυξη

Στην κυβέρνηση Παπάγου περνάει από σημαντικές κυβερνητικές θέσεις. Εργάζεται άοκνα για το άνοιγμα της δυτικοευρωπαϊκής αγοράς στα ελληνικά προϊόντα, καταργεί την οκά και τον πήχυ, καθιερώνοντας το σύγχρονο μετρικό σύστημα και δίνει έμφαση στη νομισματική σταθερότητα, τον χαμηλό πληθωρισμό και τις βιομηχανικές επενδύσεις, δηλαδή στη συνταγή που έβγαλε την Ελλάδα από την υπανάπτυξη. Γίνεται «πατέρας» της ΔΕΗ, καθώς προχωράει στο μεγαλύτερο πρόγραμμα εξαγωγών στην ελληνική Ιστορία, ενοποιώντας υπό τη ΔΕΗ τις δεκάδες διάσπαρτες ηλεκτρικές εταιρείες της εποχής.

Το 1958 τον βρίσκει να εργάζεται για την ανατροπή του Καραμανλή σε συνεργασία με τον πτέραρχο Χαρ. Ποταμιάνο, υπασπιστή του βασιλιά Παύλου. Τρία χρόνια μετά επιστρέφει στην ΕΡΕ, αναλαμβάνει το υπουργείο Συντονισμού και εργάζεται άοκνα για την είσοδο στην ΕΟΚ. Εγκαιρα διαπιστώνει την ύπαρξη μετώπου οικονομικού εθνικισμού που έχει τη στήριξη της Αριστεράς και επιχειρήσεων που προσπαθούν να κρατήσουν κλειστή την αγορά για ίδιον όφελος. Κάνει διαρκείς παρεμβάσεις στους συμμάχους για πόρους υπέρ της Ελλάδας και το πετυχαίνει, όταν εξασφαλίζει μέρος των αμυντικών δαπανών να καλύπτεται απευθείας από το

NATO. Αποκαθιστά τη διεθνή φερεγγυότητα της χώρας έναντι των δανειστών της, ανοίγοντας τον δρόμο για τη σταδιακή επιστροφή της στους διεθνείς χρηματοπιστωτικούς θεσμούς.

Διατρεί ανοικτή γραμμή επικοινωνίας με τον Καραμανλή στο Παρίσι, στον οποίο επιβεβαιώνει τόσο την υπονόμευση της κυβέρνησής του από το Παλάτι (το οποίο είχε προαποφασίσει την απογοήτηση του αρχηγού της) όσο και ότι το διάσημο βασιλικό ταξίδι στο Λονδίνο, που έφερε τη ρήξη Καραμανλή - στέμματος, λειτούργησε ως πρόσχημα. Τον Μάρτιο του 1964, ο Αμερικανός πρόεδρος Λαμπουίς τον προειδοποιεί ότι ο μόνος λόγος που οι Τούρκοι δεν είχαν πραγματοποιήσει απόβαση στην Κύπρο μέχρι εκείνη τη στιγμή, ήταν επειδή τους εμπόδιζαν οι Αμερικανοί. Ο Παπαληγούρας αποκαλύπτει στον Καραμανλή ότι οι οικονομικοί υπουργοί της Ενώσεως Κέντρου έχουν απόλυτη συναισθηση του οικονομικού αδιεξόδου και των επερχόμενων πολιτικών συνεπειών του, φανερώνοντας ότι ο υπουργός Συντονισμού Γεώργιος Μαύρος του εκμυστηρεύτηκε ότι δεν εισακούσαν και ότι επερχόταν νομισματική κρίση που θα είχε επίπτωση στα συναλλαγματικά αποθέματα - εξ ου και η μετακίνησή του στη διοίκηση της Εθνικής Τράπεζας. Και προβλέπει με επιτυχία μήπως «την ώρα της φθοράς της Κυβερνήσεως ανακούψη απρόβλεπτη λύση

ανώμαλος», αλλά και μία «συστηματική διάβρωση των ενόπλων δυνάμεων», κάτι που συμεριζεται και ο Καραμανλής, ο οποίος περιμένει «περιπέτεια... μακράς διάρκειας».

Συνωμοσία και εκτροπή

Και η περιπέτεια δεν αργεί. Ο Κανελλόπουλος ρίχνει την κυβέρνηση Παρασκευόπουλου και αναλαμβάνει τη διακυβέρνηση, έχοντας την ψευδαισθηση ότι καμία συνωμοσία στον στρατό δεν θα τολμούσε να ανατρέψει δεξιά κυβέρνηση. Ο Παπαληγούρας ως υπουργός Αμυνας πληροφορείται από υπηρεσιακά όργανα το ενδεχόμενο εκτροπής και συγκαλεί σύσκεψη με τους αντιστρατήγους, συνομιλώντας με τον καθένα ξεχωριστά - άπαντες τον καθησυχάζουν. Στη συνέχεια, καλεί τους διοικητές των μεγάλων μονάδων της Αττικής και τους ζητεί να είναι προσηκτικοί. Ο Παττακός του λέει ότι η μονάδα του έχει αποφύλωθεί και, εάν τη μέρα των εκλογών σημειώνονταν ταραχές, δεν θα μπορούσε να κάνει τίποτε, καθώς οι άνδρες του θα βρίσκονταν σε εκλογικά τμήματα. Ο Παπαληγούρας ζητεί από τον Σπαντιδάκη (τον οποίο μοιραία τόσο οι Αποστάτες όσο και η ΕΡΕ έχουν διατηρήσει στη θέση του Α/ΓΕΣ) να λάβει μέτρα και πέφτει στην παγίδα.

Την 21η Απριλίου όλα ανατρέπονται. Ο Παπαληγούρας συλλαμβάνεται και οδηγείται σε κατ'οίκον περιορισμό, βρίσκεται σε απομόνωση και υφίσταται μπουρλινγκ από τους κουντικούς. Κατά τη διάρκεια της επταετίας βιοπορίζεται από το οικογενειακό κτήμα στην Κορινθία, φορτώνοντας τελάρα με ντομάτες και αγγούρια τα οποία πηγαίνει στη λαϊκή με τη Mercedes. Δεν διστάζει, ωστόσο, να επιτεθεί διά του Τύπου στον Μακαρέζο και να περνάει μυστικά άρθρα στον ξένο Τύπο, κατηγορώντας τη κυβέρνηση για αλόγιστη πολιτική «μιας δημαγωγικής υπερθερμάνσεως».

Μεταπολίτευση και ΕΟΚ

Μετά την κυπριακή τραγωδία, ο Καραμανλής τον τοποθετεί διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, με στόχο τη σταθεροποίηση της οικονομίας (που βρίσκεται

σε χαοτική κατάσταση) και την ανασυγκρότηση του χρηματοπιστωτικού συστήματος το οποίο είναι εγκλωβισμένο στο δυσώλιο της Εθνικής και του ομίλου Ανδρεάδη. Μεταπηδά ξανά στο υπουργείο Συντονισμού και, επικεφαλής όλων των οικονομικών υπουργείων δουλεύει με υπεράνθρωπους ρυθμούς και φέρνει κοσμογονία: Αποκαθάλωση της επιχειρηματικής αυτοκρατορίας του Στρατή Ανδρεάδη· κρατικοποίηση της Ολυμπιακής του Ωνάση και του διυλιστηρίου του Νιάρχου· σύγκρουση με τον ΣΕΒ για τη «σοσιαλμανία»· εμπορικά παζάρια με Γαλλία και Γερμανία για την εξασφάλιση της εισόδου στην ΕΟΚ και την παροχή πιστώσεων· τη συγκρότηση αμυντικής βιομηχανίας· το εθνικό συμβούλιο ενέργειας· το πενταετές 1976-1980, ένα αποτέλεσμα δουλειάς 55 ομάδων εργασίας και πολλά ακόμη. Το 1977 αναλαμβάνει το ΥΠΕΕ και συνεχίζει την τιτάνια προσπάθεια για την ΕΟΚ, πετυχαίνοντας την επιτάχυνση της ελληνικής ένταξης.

Το ναδίρ

Η υγεία του, όμως, καταρρέει και το 1978 αποχωρεί από την ενεργό πολιτική. Περνάει το μεγαλύτερο μέρος της υπόλοιπης ζωής του κλινήρης, στο υπόγειο που νοικιάζει στην Καρνεάδου 28 - και αργότερα, ελλείπει πόρων, ο αείμνηστος δικηγόρος και φίλος του Τρύφων Κουταλίδης πείθει τον Ανδρέα Παπανδρέου να μεριμνήσει για την εξαγορά του οικογενειακού κτήματος Παπαληγούρα από τον ΟΤΕ ώστε να αντιμετωπιστούν τα έξοδα της ασθένειάς του. Ο άνθρωπος που έκανε μόνος του όλες τις πολύπλοκες πράξεις για τον υπολογισμό του πληθωρισμού, έλυσε το βράδυ εξισώσεις για να ξεκουραστεί, προειδοποιούσε προφητικά ότι η Ελλάδα δεν πρέπει να γίνει τρόφιμος των κοινοτικών ταμείων και ότι θα την περιμένουν δεινά εάν δεν συγκλίνει με την Ευρώπη, ο υπουργός Συντονισμού, που δεν είχε σκόιν ούτε τηλεόραση (και του τα δάνειζε ο φίλος του Παντίας Σκαραμαγκάς), φεύγει από τη ζωή τον Μάιο του 1993.

Ο κ. Αχιλλέας Χεκίμογλου είναι συγγραφέας και ερευνητής.

«Πατέρας» της ΔΕΗ

Ο Παναγής Παπαληγούρας μέσα από το μεγαλύτερο πρόγραμμα εξαγωγών στην ελληνική Ιστορία έγινε «πατέρας» της ΔΕΗ, ενοποιώντας τις δεκάδες διάσπαρτες ηλεκτρικές εταιρείες της εποχής.

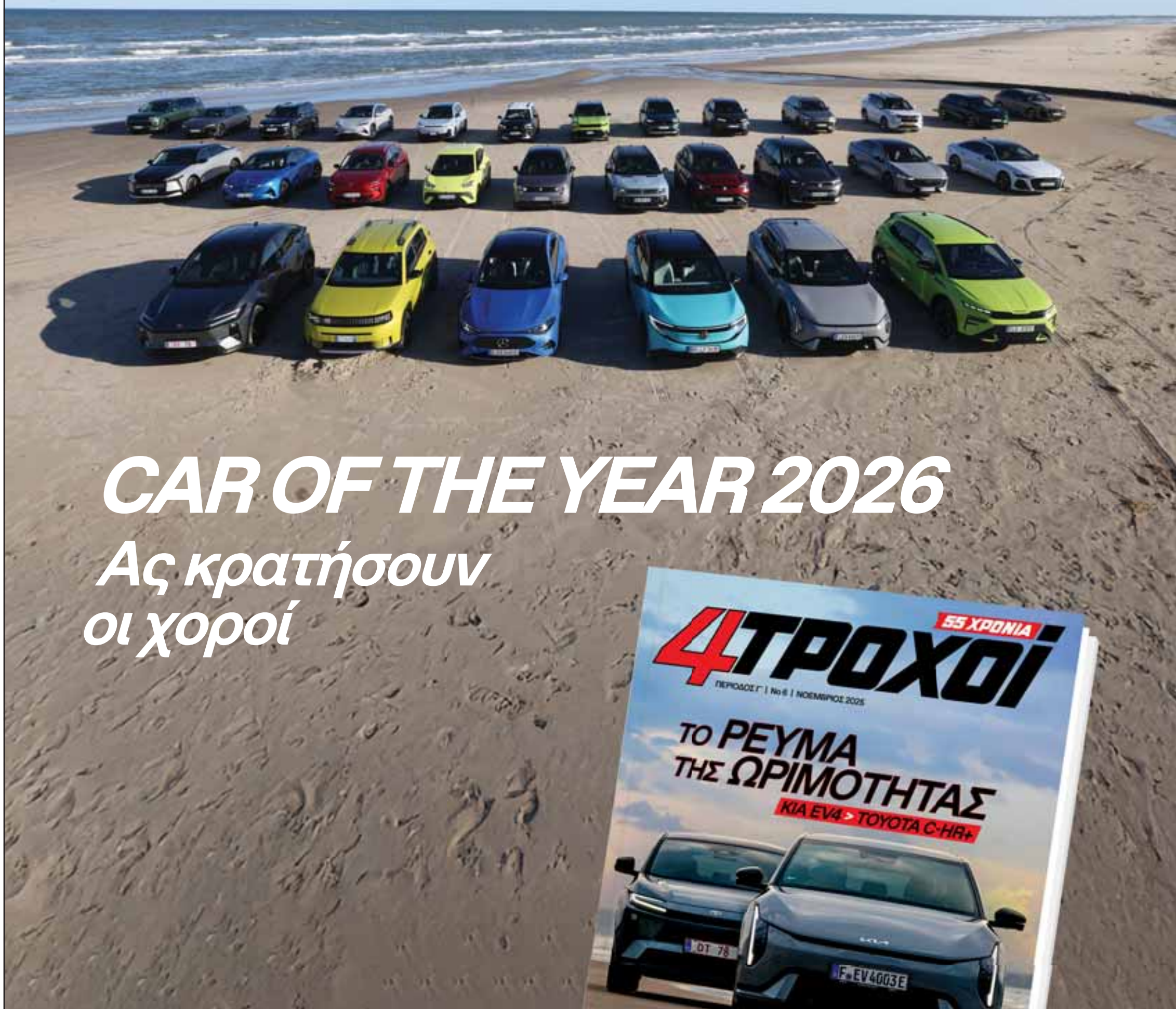

Το άγνωστο αρχείο του Παναγή Παπαληγούρα έρχεται στο φως μέσα από τις σελίδες του βιβλίου του συγγραφέα και κοινωνιολόγου Μελέτη Μελετόπουλου.

Το βιβλίο του Μελέτη Μελετόπουλου «Παναγής Παπαληγούρας - Η μεταπολεμική ανάπτυξη και η ένταξη στην Ενωμένη Ευρώπη» πρόκειται να κυκλοφορήσει τις επόμενες ημέρες από τις εκδόσεις Καπόν.

4ΤΡΟΧΟΙ

CAR OF THE YEAR 2026

Ας κρατήσουν
οι χοροί

ΚΥΡΙΑΚΗ
30/11

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy